

ชีวิตข้ามแดนกับโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม:
โลกาภิวัตน์ในประสบการณ์ของเยาวชน

นางสาวธัญญาภรณ์ จันทร์เวช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ISBN 974-14-3435-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LIFE IN A CROSS CULTURAL EXCHANGE PROGRAM:
GLOBALIZATION IN THE EXPERIENCES OF THAI YOUTH

Miss Thanyaporn Chantaravech

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Sociology

Department of Sociology and Anthropology
Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

ISBN 974-14-3435-9

Copyright of Chulalongkorn University

ธัญญาภรณ์ จันทร์เวช : ชีวิตข้ามแดนกับโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม: โลกาภิวัตน์ใน
ประสบการณ์ของเยาวชน (LIVES IN A CROSS CULTURAL EXCHANGE PROGRAM:
GLOBALIZATION IN THE EXPERIENCES OF THAI YOUTH) อ.ที่ปรึกษา:
รศ. สุรัชย์ หวันแก้ว, 174 หน้า ISBN 974-14-3435-9

ในปัจจุบันที่โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (Summer Work/Travel Program: WAT) ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องจากเยาวชนไทย กระนั้นยังมีความเสี่ยงอันตรายจากการเข้าร่วมโครงการฯ เช่น การต้องเสียชีวิตของผู้เข้าร่วม การถูกเอารัดเอาเปรียบจากการทำงานในต่างแดน ฯลฯ งานวิจัยนี้เสนอโจทย์ต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่า "เราจะปรับตัวและเผชิญหน้ากับปรากฏการณ์ที่มาพร้อมโลกาภิวัตน์ดังโครงการ WAT อย่างเท่าทันและมีสติได้อย่างไร" ผู้วิจัยศึกษาโครงการฯ ผ่านประสบการณ์ของเยาวชน จากการเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ เยาวชนประกอบการจัดเสวนาระดมความคิดเห็น

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ในด้านหนึ่ง โครงการนี้ดำเนินไปด้วยแรงขับเคลื่อนจากความต้องการแรงงานราคาถูกและความต้องการรายได้และประสบการณ์ของเยาวชนไทยโดยไม่มีการดูแลจากภาครัฐหรือการเอาใจใส่จากภาคประชาสังคมเพียงพอ ในอีกด้านหนึ่ง ความเสี่ยงอันตรายของโครงการนี้เกิดจากความไม่สอดคล้องกันของระบบการทำงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และขาดองค์กรที่มีความรับผิดชอบโดยตรง จนทำให้เกิดความทับซ้อนกันของความรับผิดชอบจากหลายฝ่าย แต่กระนั้น การตระหนักรู้ของเยาวชนต่อความเสี่ยงอันตรายก็ยังไม่บังเกิดขึ้นเท่าที่ควร เนื่องมาจากการรับรู้ของเยาวชนที่ไม่ได้ตีความความเสี่ยงอันตรายว่าสามารถควบคุมได้ แต่กลับตีความว่าเป็นเรื่องของดวงหรือโชคชะตา

งานวิจัยเสนอว่า ในระบบการค้าเงินโครงการฯ ควรเพิ่มบทบาทของระบบการดูแลจากภาครัฐไทยและการเฝ้าระวังจากภาคประชาสังคม เสริมแรงด้วยการเร่งพัฒนาระบบวิชาการเรียนรู้ในประเด็นดังกล่าวด้วยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในฐานคิดต่าง ๆ อีกมาก สิ่งสำคัญอันดับแรกทางนโยบายคือ ยังไม่มีการตื่นตัวจากหน่วยงานภาครัฐและรับเป็นเจ้าภาพจัดการในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นหน้าที่ของผู้กำหนดนโยบายควรรับไว้พิจารณาต่อไป

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา สังคมวิทยา
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อผู้ผลิต.....ธัญญาภรณ์ จันทร์เวช.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....สุรัชย์ หวันแก้ว.....

4681126424; MAJOR SOCIOLOGY

KEY WORD: GLOBALIZATION / CROSS EXPERIENCES / EXCHANGE PROGRAM / THAI YOUTH

THANYAPORN CHANTARAVECH: LIFE IN A CROSS CULTURAL EXCHANGE PROGRAM: GLOBALIZATION IN THE EXPERIENCES OF THAI YOUTH. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.SURICHA WUNGAE0, 174 pp. ISBN 974-14-3435-9

Recently, a phenomenon of Summer Work/Travel Program (WAT) is well-known as a popular exchange program giving youth opportunities which working and living experience in the world of diversity. But the program still has risks and accidents, such as the death of participants, and exploitation. This research is an initiative to answer the relevant question: How can we reflexively deal with Globalization process in the Phenomena of WAT? Accordingly, the researcher reviewed related documents, conducted participant observation, used the in-depth interview and focus-group to gain the experiences of Thai youth.

The results show that, on the one hand, this program is driven by demand of low-wage labor from employer side and demand of income and experience from Thai youth, without official supervision and public concerns. On the other hand, the risks are from uncoordinated sub-systems concerning the program and lack of responsible organization so that there is overlapping of responsibility. However, the risks are not still fully recognized by the youth, because the youth do not interpret that the risks are controllable; instead, they interpret that the risks are due to destiny.

This research recommends that possible solution of the problem is to increase supervision role of state bureau, and civil society monitoring, equipped by learning process in this issue. The priority of policy process is to invoke awareness of government sector which will be considered by established responsible sector.

Department: Sociology and Anthropology

Field of Study: Sociology

Academic Year: 2006

Student's Signature :

Advisor's Signature :

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์เต็มรูปแบบในครั้งนี้นับเป็นครั้งแรกของผู้วิจัย จากความอ่อน
 เวลาในช่วงแรกผู้วิจัยได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างตลอดเส้นทางงานวิจัยและเมื่อการเดินทางได้
 สิ้นสุดลง ผู้วิจัยขอได้กล่าวขอบคุณเพื่อเป็นเกียรติกับครูทางการเรียนรู้ในครั้งนี้

ผู้วิจัยได้เรียนรู้วิธีคิดและปรัชญาการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ จากท่านอาจารย์สุริ
 ชัย หวันแก้ว ผู้ให้แรงบันดาลใจและกระตุ้นประเด็นชวนคิดให้ผู้วิจัยเสมอ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับ
 การชี้แนะแนวทางการทำวิจัยจากท่านอาจารย์ สุภาวงศ์ จันทวานิช ที่ให้ความกรุณาให้คำปรึกษา
 ตลอดมา และในการนี้ต้องขอขอบคุณท่านอาจารย์จูลณี เทียนไทย ที่กรุณากระตุ้นเตือน ให้
 กำลังใจ และคำปรึกษา พร้อมเห็นความสำคัญกับงานของผู้วิจัยตั้งแต่แรกเริ่ม

ครูทางการเรียนรู้ของผู้วิจัยยังประกอบไปด้วย โครงการ WAT ครูผู้จุดประกาย
 ความใคร่รู้ เพื่อนพี่น้องและผู้เกี่ยวข้องในโครงการ WAT ที่สละเวลาแลกเปลี่ยนเพื่อเป็นครูผู้สร้าง
 กระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้วิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีครูชาญชัยที่พร้อมจะสอนความรู้ให้ผู้วิจัยและ
 ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

นอกจากครูทางเนื้อหางานวิจัยแล้ว ครูที่ช่วยให้ผู้วิจัยเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตใน
 ระหว่างการจัดทำวิทยานิพนธ์ได้นั้น ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณคุณแม่ คุณน้า พี่สาวทั้งสอง คุณหลาน
 เพื่อน ๆ ผู้คอยไถ่ถามให้กำลังใจและความช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหล่าทีมงานที่ศูนย์ศึกษา
 การพัฒนาสังคมที่ให้ความเข้าใจและกรำทำงานหนักแทนที่นั่งจิต มิค ปกรณ์ ยิ่งไปกว่านั้น
 ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณที่ปรึกษาคนสำคัญอย่างพี่เก่งเป็นอย่างดีที่มีพื้นที่อบอุ่นให้เสมอรวมทั้ง
 กำลังแรงใจจากปอຍเพื่อนผู้อยู่เคียงข้างตลอดมา

ผู้วิจัยยังรู้สึกขอบคุณต่อโครงการทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบาย
 สาธารณะที่ดี โดยมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติร่วมกับ สสส. ที่เห็นความสำคัญและการสนับสนุน
 การทำวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้

หากงานวิจัยชิ้นนี้จะสามารถยังประโยชน์สิ่งใดได้บ้างนั้น ขอขอบคุณความดี
 ทั้งหมดให้กับบุคคลข้างต้นทั้งที่เอ่ยนามหรือไม่ก็ตาม เห็นผู้อื่นใด หากงานวิจัยมีข้อผิดพลาด
 ประการใด ขอได้เป็นความเขลาของผู้วิจัยโดยตรง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
I. ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา.....	1
II. วัตถุประสงค์การศึกษา.....	8
III. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
IV. คำถามในการศึกษา.....	8
V. ขอบเขตความหมายในการศึกษา.....	9
VI. วิธีดำเนินการศึกษา.....	10
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	11
2) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	13
3) การวิเคราะห์และตีความข้อมูล.....	15
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
I. แนวคิดกระบวนการโลกาภิวัตน์.....	16
II. มโนทัศน์ผู้กระทำและโครงสร้าง.....	19
III. แนวคิดการใช้ชีวิตของเยาวชนในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง.....	20
1) ความเปลี่ยนแปลงในโลกที่เยาวชนใช้ชีวิตอยู่.....	21
2) วิธีการใช้ชีวิตของเยาวชนในบริบทของสังคมปัจจุบัน.....	23
3) อิทธิพลของโครงสร้างที่มีต่อวิธีการใช้ชีวิตของเยาวชน ในช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่วัยผู้ใหญ่.....	25
IV. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
V. กรอบการวิจัย.....	30

บทที่ 3 กระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

ประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (WAT).....	33
I. ระบบการทำงานในกระบวนการโครงการ WAT.....	33
1) ระบบกฎหมายในสหรัฐอเมริกา.....	35
2) ระบบจัดการในกระบวนการโครงการ.....	48
3) ระบบการจ้างงาน.....	61
4) ระบบความปลอดภัยและสวัสดิการ.....	64
5) ระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชน.....	66
II. ข้อเสนอเชิงวิเคราะห์.....	68
1) โครงการ WAT: ในฐานะโครงการตามนโยบายของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา.....	68
2) แนวโน้มโครงการ WAT ในประเทศไทย.....	69
3) กระบวนการโครงการฯ ท่ามกลางบริบทโลกยุคโลกาภิวัตน์.....	70

บทที่ 4 ประสบการณ์ชีวิตของเยาวชนในโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

ประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (WAT).....	73
I. การเรียนรู้จากชีวิตและประสบการณ์.....	73
1) ช่วงเวลาระหว่างการเข้าร่วมโครงการ WAT.....	74
2) ช่วงเวลาก่อนเข้าร่วมโครงการ WAT.....	93
3) ช่วงเวลาหลังจากเข้าร่วมโครงการ WAT.....	99
II. ภาพรวมปัญหาและวิธีการรับมือของเยาวชน.....	111
III. บทบาทองค์กรแลกเปลี่ยนและบริษัทตัวแทนในประเทศไทย.....	129
IV. ข้อเสนอเชิงวิเคราะห์.....	132

บทที่ 5 ข้อค้นพบและบทสรุปผลการวิจัย.....

I. ข้อค้นพบจากการวิจัย.....	136
1) นัยความเข้าใจต่อกระบวนการโครงการ WAT.....	136
2) ผลการวิเคราะห์ปัญหาจากการเข้าร่วมโครงการ WAT.....	137
3) วิธีคิด การรับรู้ และการกระทำของเยาวชนต่อโครงการ WAT.....	138
II. บทสรุปผลการวิจัย.....	140
III. ข้อเสนอแนะ.....	138

รายการอ้างอิง.....	149
ภาคผนวก.....	153
ภาคผนวก ก.....	154
ภาคผนวก ข.....	160
ภาคผนวก ค.....	167
ภาคผนวก ง.....	171
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	176

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 องค์กรเอกชนที่เป็นตัวแทนจัดหาผู้เข้าร่วมโครงการ.....	55
ตารางที่ 2 อิทธิพลที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯของเยาวชน.....	94
ตารางที่ 3 ภาพรวมปัญหาจากประสบการณ์ผู้เข้าร่วมโครงการ ทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน.....	112

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 ระบบทั้ง 5 ในกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน.....	34
แผนภาพที่ 2 เครือข่ายการประสานงานขององค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ.....	53
แผนภาพที่ 3 กระบวนการตัดสินใจของเยาวชนต่อการเข้าร่วมโครงการ.....	96
แผนภาพที่ 4 แสดงความเข้าใจต่อปรากฏการณ์โครงการ WAT	134
แผนภาพที่ 5 กระบวนการคิดของเยาวชน.....	139
แผนภาพที่ 6 แนวคิดความเสียงภัยในโครงการ WAT	143
แผนภาพที่ 7 ระบบการดูแลจากภาครัฐไทยในโครงการ WAT.....	145
แผนภาพที่ 8 กระบวนการคิดของทุกภาคส่วนสังคม.....	146

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

“นี่... รู้จักโครงการ Work&Travel รีเปล่า ได้ไปเที่ยวอเมริกา แล้วก็ไม่
ต้องใช้ตั้งคึ่เยอะด้วยเอาจากการทำงานของเราเอง ได้ประสบการณ์แล้วก็อาจ
ได้ภาษาด้วยนะ...ไปกันไหม?”

คำบอกเล่าเรื่องราวโครงการแลกเปลี่ยนรูปแบบหนึ่ง กำลังเป็นที่กล่าวขานถึงในหมู่นิสิต
นักศึกษา เมื่อเรื่องเล่ายิ่งขยายจากปากต่อปากโครงการฯ ก็เป็นที่รู้จักและรับรู้เพิ่มมากขึ้น
พร้อมกับเสียงชักชวนกันเข้าร่วมโครงการในลักษณะนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ

ยุคสมัยก่อน นักศึกษาเรียนรู้ที่จะทำกิจกรรมภาคฤดูร้อนผ่านกิจกรรมจากทางสถาบัน
เช่น การออกค่าย การไปสอนหนังสือเด็กด้อยโอกาส ฯลฯ ปัจจุบันกิจกรรมที่กำลังได้รับความสนใจ
จากพวกเขาในช่วงปิดเทอม คือ โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า
โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (Summer Work/Travel Program: WAT)

I. ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา

ปรากฏการณ์ที่เยาวชนในระดับอุดมศึกษาของไทยตัดสินใจเดินทางข้ามแดนเข้าไป
ท่องเที่ยวและใช้ชีวิตแรงงาน ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปิดเทอมฤดูร้อนนั้น นับได้ว่าเป็น
ปรากฏการณ์ใหม่ในประเทศไทยในระยะเวลา 5-8 ปีที่ผ่านมา แต่เมื่อพิจารณาในบริบทโลก
ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า การใช้ชีวิตทางสังคมของผู้คนจากทุกมุมโลกมีการแลกเปลี่ยนเดินทางข้าม
แดน ติดต่อกันอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นเป็นรูปธรรมในชีวิตประจำวัน เนื่องด้วยลักษณะการ
เปลี่ยนแปลงทางสังคมสมัยใหม่ที่ทั้งข้อจำกัดในเรื่องของเวลา การเดินทาง และสถานที่ถูกสลาย
ไปอย่างง่ายดายดังที่เรียกว่าสังคมในยุคโลกาภิวัตน์

ปรากฏการณ์ในลักษณะเช่นนี้ของมนุษย์ในปัจจุบันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก
ในทุกๆ ด้านทั้งการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและการเปลี่ยนแปลงระบบความคิด ความเชื่อ
ค่านิยม วัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งปรากฏการณ์ที่มาพร้อมโลกาภิวัตน์เหล่านี้ ต้องยอมรับว่า
ได้รับอิทธิพลจากการแพร่ขยายอำนาจของประเทศในแถบโลกตะวันตกในหลายรูปแบบ เช่น
การขยายศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของโลก การให้ความช่วยเหลือจากประเทศศูนย์กลางต่อ
ประเทศรอบนอก ความพยายามบ่มเพาะวัฒนธรรมหนึ่งเดียวให้สังคมประเทศอื่น เหล่านี้เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้ได้แทรกซึมให้เกิดการก่อร่างของกระบวนการนิยมและชื่นชมความทันสมัยในทุกๆ ด้านของประเทศโลกในแถบตะวันตก ที่เรียกว่า กระแสนิยมชาติตะวันตก (Westernization) รวมทั้ง กระแสการนิยมวัฒนธรรมอเมริกัน (Americanization)

ในสภาพการณ์เหล่านี้ หากมองผ่านระบบการแบ่งงานกันทำในระดับโลก ตามสภาพเศรษฐกิจทุนนิยม¹ ประเทศศูนย์กลางส่วนใหญ่อย่างประเทศในกลุ่มยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับในการเดินทาง มีปฏิสัมพันธ์ด้วยจากประเทศอื่นๆ ทั่วทุกมุมโลกโดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น เป็นไปเพื่อการท่องเที่ยว ดำเนินธุรกิจ หรือทางการศึกษา เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการศึกษานั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่คนจากทุกมุมโลกให้การยอมรับเนื่องจากความเป็นผู้นำทางวิทยาการและเทคโนโลยีชั้นนำของโลกหรือพัฒนาการทางตลาดการค้าการลงทุนที่ยิ่งใหญ่ ฯลฯ ความทันสมัยที่ล้ำหน้าเหล่านี้ย่อมสร้างความเชื่อมั่นทางการเรียนรู้ต่อประเทศรอบนอกอื่นๆ และทำให้สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศในฝันทั้งเรื่อง การศึกษาวิทยาการและการเรียนรู้วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของชาวอเมริกัน และสิ่งเหล่านี้ทำให้อโอกาสในการเดินทางเข้าสู่ประเทศมหาอำนาจหลักของโลกจึงเป็นทั้ง ความจำเป็น ความต้องการ และความนิยมของผู้คนในยุคโลกไร้พรมแดน

กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตดังกล่าว ได้ส่งผลให้การเคลื่อนย้ายประชากรข้ามพรมแดนเป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมเป็นเท่าทวีตดังปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การนำเข้าแรงงาน การลี้ภัย การแสวงโชค การไปประกอบอาชีพที่มีค่าตอบแทนสูงกว่าในประเทศของตน และการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาในระดับต่างๆ เป็นต้น

การพิจารณาปรากฏการณ์ข้ามแดนของนิสิตนักศึกษาไทยด้วยบริบทของโลกยุคโลกาภิวัตน์ จึงช่วยให้เห็นความสมเหตุสมผลของบริบทที่รองรับ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาในประเด็นการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา เราจะพบปรากฏการณ์ที่เด็กและเยาวชนนิยมเดินทางเข้าไปใช้ชีวิตในต่างประเทศเพื่อศึกษาและหาประสบการณ์ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การได้รับทุนการศึกษา การเข้าสู่โครงการแลกเปลี่ยน การไปเรียนภาษาในระยะเวลาสั้นๆ การหาประสบการณ์การทำงานทั้งในรูปแบบการฝึกงาน การเลี้ยงเด็ก การทำงานตามร้านค้า หรือ

¹ Immanuel Wallerstein ได้เสนอทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) ในปี 1974 โดยมองการขยายอำนาจตามระบบการแบ่งงานกันทำในกลไกทุนนิยมโลก ออกเป็น 3 ส่วนคือ ศูนย์กลาง (Core) กึ่งชายขอบ (Semiperiphery) และชายขอบ (Periphery) ความสัมพันธ์ของสามส่วนนี้เป็นกลไกเกื้อหนุน การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจของประเทศศูนย์กลางเป็นสำคัญ (ทฤษฎีการพึ่งพา, 2543)

การทำงานในสวนสนุก เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าว **โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (Summer Work / Travel Program)** จึงเป็นโครงการหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ในหมู่นิสิตนักศึกษาของไทย

ตามหลักการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนเป็นโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาอนุญาตให้ผู้เข้าร่วมจากประเทศต่างๆ เดินทางเข้าประเทศได้ ในฐานะนักเรียนแลกเปลี่ยน (Cultural Exchange Visitor) โดยจะได้รับวีซ่าประเภท J-1 ที่เป็นวีซ่าสำหรับการศึกษาแลกเปลี่ยน เช่น ผู้ได้รับทุน นักเรียนแลกเปลี่ยน นักวิจัย ฯลฯ (Lowell, ed., 1999) ดังนั้นการเข้าไปทำงานในรูปแบบโครงการแลกเปลี่ยนจึงถือการเรียนรู้เป็นเป้าหมายหลักของโครงการ โดยโครงการ WAT มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนระดับอุดมศึกษาได้เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตในต่างวัฒนธรรมผ่านการทำงานและท่องเที่ยวในต่างประเทศ ในรูปแบบการเข้าร่วมโครงการเพื่อไปทำงานตามสัญญาจ้างงานระยะสั้นและท่องเที่ยวได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 4 เดือน

การเข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน กำหนดให้ผู้เข้าร่วมต้องมีสถานภาพเป็นนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโท โดยจะได้รับค่าแรงประมาณ 6-8 เหรียญสหรัฐอเมริกาต่อชั่วโมง ผู้เข้าร่วมสามารถทำงานได้สูงสุด 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และสามารถหางานอื่นๆ ทำได้ในเวลาว่าง หลังสิ้นสุดการทำงานตามสัญญาจ้าง²

ลักษณะงานนั้นเป็นงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะเฉพาะในการทำงาน (Non-skilled Work) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานที่เปิดตามฤดูกาล (Seasonal Job) เช่น งานสวนสนุกและสถานที่พักผ่อน รีสอร์ท โรงแรม งานในอุทยานแห่งชาติ (National Park) และงานในร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหาร จานด่วน เป็นต้น (ต้องจิตร์ หล่อวินิจนันท์, 2547:7)

ในการดำเนินโครงการตามหลักการนั้นประกอบด้วยตัวกระทำ (Actor) 4 ส่วนด้วยกัน คือ **สำนักงานการควบคุมและประสานงานการแลกเปลี่ยน (The Office of Exchange Coordination and Designation)** ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา (Department of State) ทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้เป็นไปตามกฎระเบียบที่กำหนด โดยการมอบหมายอำนาจการบริหารโครงการให้กับตัวแทนองค์กรแลกเปลี่ยนภาคเอกชน (Exchange Organization) ที่ได้รับการอนุญาตจากภาครัฐ องค์กรเหล่านี้มีหน้าที่ในการประสานงานระหว่างนายจ้าง การดำเนินงานตามกฎหมายของอเมริกา รวมทั้งการประสานงานเป็นตัวแทนร่วมกับบริษัทเอกชนในประเทศไทยซึ่งจะดำเนินการภายในประเทศเพื่อประสาน

² เงื่อนไขของค่าตอบแทนและชั่วโมงการทำงานขึ้นอยู่กับข้อตกลงกับนายจ้างแต่ละกรณี โดยในที่นี้ ผู้ศึกษาให้ข้อมูลโดยส่วนใหญ่ที่มีตามข้อตกลง

โดยตรงกับเยาวชนที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ (“Background and Overview.” Online, 2005)

หากพิจารณาตามลักษณะการเข้าร่วมโครงการจึงถือว่าผู้เข้าร่วมจะได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จากประสบการณ์การทำงานและการดำเนินชีวิตด้วยตัวเอง ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา พร้อมกันนั้น ยังสามารถเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง ทั้งจากการทำงานจริงและการดำเนินชีวิตร่วมกับสังคมชาวอเมริกัน ในช่วงเวลาตามที่กำหนด อีกทั้งยังเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางหากต้องการได้รับประสบการณ์ในรูปแบบ ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ ยังมีโครงการอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกันอีกหลายโครงการ เช่น โครงการ Au Pair USA, Camp USA และ Career Training เป็นต้น

การเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมิจุดประสงค์ทางธุรกิจ ทำงาน ระยะเวลาสั้น ศึกษาคือ ท่องเที่ยว ฯลฯ บุคคลเหล่านี้ถูกเรียกรวมกันว่าเป็นทางการว่า “Non-immigrants” (Lowell, ed., 1999) รวมทั้งกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน ที่มีสถานะเป็น ผู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการทำงานระยะสั้น (Cultural Exchange Visitor) ก็ถูกจัดอยู่ภายใต้ กลุ่ม Non-immigrants ด้วยเช่นกัน

Lowell (1999) ผู้อำนวยการงานวิจัยนโยบายของคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิรูป การอพยพย้ายถิ่นแห่งสหรัฐอเมริกา (U.S. Commission on Immigration Reform)³ ได้กล่าวถึง คนกลุ่มนี้ว่า Non-immigrants จะไม่ได้รับสิทธิต่างๆ เหมือนกลุ่มผู้อพยพย้ายถิ่นถาวร โดยจะมี สิทธิและความรับผิดชอบที่ถูกจำกัดตามกิจกรรมและระยะเวลาที่ตกลงไว้ ในแต่ละกิจกรรม และจากข้อมูลในรายงานวิจัยของคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิรูปการอพยพย้ายถิ่นอ้างว่า จำนวนของกลุ่ม Non-immigrants ช่วงระหว่าง ค.ศ.1901-1910 ประมาณ 770,000 คน และมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมากในระยะเวลาต่อมา

สำหรับกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนนั้น จากการสำรวจ ภายในปีงบประมาณ 1993 วีซ่าประเภท J-1 มีจำนวน 197,545 คน (Lowell, ed., 1999) และมี แนวโน้มการเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะนี้ในประเทศไทยซึ่งได้ริเริ่มโครงการฯ มาเป็นเวลา 8 ปี จนถึงปี 2548 จากการประมาณการของการขอวีซ่าในสถานทูต พบว่า มีจำนวนเกือบ 10,000 คน ต่อปี (เจ้าหน้าที่บริษัทตัวแทนในไทย, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2548) พร้อมมีการก่อร่างขึ้นเป็น

³ คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามพรบ.การอพยพเข้าเมือง ปี 2533 ของสหรัฐอเมริกา และหมดภาระ การทำงานในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2540 มีภารกิจหลักในการทบทวน ตรวจสอบ ประเมิน มาตรการและผลกระทบของนโยบายคนเข้าเมือง เพื่อรายงานข้อค้นพบและข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา (ดูข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.utexas.edu/lbj/uscir/commem.html>)

กิจกรรมประชาสัมพันธ์ต่อเนื่องมากมาย เช่น งาน Work & Travel Fair การจัดโต๊ะแสดงเป็น Event ต่างๆ ตามมหาวิทยาลัย และไม่เพียงแค่นั้นในกรุงเทพฯ เท่านั้น กลุ่มนักศึกษาตามหัวเมืองใหญ่ เช่น เชียงใหม่ อุบลราชธานี ภูเก็ต ฯลฯ ก็ให้ความสนใจโครงการรูปแบบนี้อย่างมาก ตามกระแสที่มาแรงในกลุ่มวัยรุ่นและการขยายตัวของตลาดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์จะพบปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการขยายขนาดของปรากฏการณ์โครงการ WAT รวมทั้งการผลิตรูปแบบปรากฏการณ์ใหม่มากขึ้น โดยในกรณีนี้คือ การทำข้อตกลงเปิดเสรีการค้าบริการที่จะช่วยเพิ่มช่องทางให้กับโครงการลักษณะนี้ เช่น ปัจจุบันการทำข้อตกลง FTA ไทย-ออสเตรเลีย ทำให้มีโครงการรูปแบบคล้ายคลึงกันนี้ระหว่างไทยกับออสเตรเลียเกิดขึ้นแล้ว

แม้ว่าการศึกษาประสบการณ์ตรงจากการใช้ชีวิตในต่างประเทศจะเสมือนเป็นการเปิดพื้นที่การเรียนรู้ มุมมองใหม่ให้กับเยาวชน และประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ชีวิตในต่างแดนนั้น เป็นสิ่งที่มีค่าทั้งในเรื่องของภาษา การเรียนรู้วัฒนธรรม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยตนเอง หรือการหารายได้เสริม เป็นต้น แต่ในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น ยังมีสิ่งที่เด็กและเยาวชนได้รับการใช้ชีวิตต่างบ้านต่างเมืองในมุมด้านอื่นที่ไม่คาดคิดรวมอยู่ด้วย ดังเช่น ที่มีข่าวการลอบแพเด็กเมื่อไปถึงประเทศปลายทาง การจัดสวัสดิการที่ไม่เป็นอย่างที่ตกลง การที่เด็กถูกลดลง ไปขายบริการ เด็กถูกกักขังจากบ้านที่รับการดูแล ณ ประเทศปลายทาง รวมทั้งการได้รับสิ่งที่ไม่คาดคิดในรูปแบบต่างๆ

โดยเฉพาะเหตุแห่งความไม่แน่นอนต่างๆ ที่เยาวชนในโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนต้องเผชิญซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงทางร่างกายและจิตใจได้ก่อให้เกิดปัญหากับผู้เข้าร่วมแต่ละคนไม่มากนักน้อย ดังกรณีตัวอย่างเหล่านี้ คือ การเสียชีวิตของผู้เข้าร่วมโครงการ ระหว่างการปฏิบัติงานในต่างประเทศ การโดนไล่ออกจากที่ทำงานรวมทั้งที่พักเนื่องจากทำงานผิดพลาด สวัสดิการในการรักษาพยาบาลในต่างประเทศที่ส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก การถูกกดขี่จากนายจ้าง เยาวชนที่โดนรถชนและถูกฟ้องร้องภายหลัง เป็นต้น

แม้จะเป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีผู้ใดคาดคิดและต้องการให้เกิดขึ้น แต่ความเป็นจริงที่ต้องยอมรับ คือ ในสถานการณ์ที่มีการเคลื่อนย้ายผู้คนข้ามพรมแดนไปมาภายใต้การเคลื่อนไหวของโลกาภิวัตน์เหล่านี้ ย่อมก่อให้เกิดความเสี่ยงขึ้นได้มาก แนวคิดหนึ่งที่ถูกนำเสนอโดย Ulrich Beck (1992) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน เป็นแนวคิดที่ทำให้ต้องตระหนักและยอมรับความเป็นจริงของยุคสมัย คือ การเกิดขึ้นของภาวะสังคมเสี่ยงภัย ที่มาพร้อมกับปรากฏการณ์ความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ กล่าวคือ การประสบอันตรายในยุคสมัยปัจจุบัน เป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากการกระทำของมนุษย์ด้วยกันเองเป็นส่วนมาก

ในกรณีนี้ คือ โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวระยะสั้นที่ไม่มีการจัดการรองรับที่ดีพอ อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเยาวชนและอันตรายดังกล่าวมิใช่เรื่องที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เพราะมนุษย์เป็นผู้มีส่วนจัดตั้งและทำให้เกิดโครงการฯ เมื่อมีส่วนทั้งเป็นผู้สร้างย่อมสามารถหาทางหลีกเลี่ยงหรือลดระดับความรุนแรงของอันตรายดังกล่าวได้ โครงการเหล่านี้ก่อให้เกิดผลดีมากมาย แต่ในอีกด้านก็ย่อมมีค่าสูญเสียที่เกิดจากความเสี่ยงพร้อมกันไปด้วย

จากประสบการณ์ตรงที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการนี้ด้วยตนเอง ทำให้สังเกตได้ว่ารูปแบบโครงการเหล่านี้เป็นการผสมเป้าหมายและลักษณะของกิจกรรมในหลายด้าน และสามารถวิเคราะห์ได้ว่า โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนมีความก้ำกึ่งระหว่างการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์การทำงานและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (ในมิติของการศึกษาเรียนรู้) และการทำหน้าที่เป็นแรงงานในต่างประเทศ (ในมิติของการเป็นแรงงาน) ยังให้ขอบข่ายความเข้าใจอยู่ในลักษณะคลุมเครือด้วยความซับซ้อนหลายมิติ

สิ่งเหล่านี้ชวนให้เกิดประเด็นน่าสนใจได้ว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ประสบการณ์ทำงาน การท่องเที่ยว รายได้ เป็นสิ่งที่เหมาะสมคุ้มค่าหรือไม่กับสิ่งที่เสียไปหรือโครงการนี้เป็นช่องทางของธุรกิจที่สอดรับการการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง (Individual Learning) สอดคล้องไปกับกำลังความต้องการแรงงานในระยะเวลานั้นๆ ภายในประเทศ แม้กระนั้น เยาวชนเหล่านี้ก็ยังเลือกหนทางที่มีความเสี่ยงด้วยตนเองตามเหตุผลต่างๆ นานา ท่ามกลางปัจจัยแวดล้อมของแต่ละคนภายใต้ระบบโครงสร้างที่กดทับในที่นี้คือ การศึกษาและอนาคตทางการงาน จนถึงระบบโครงสร้างใหญ่อย่างโลกาภิวัตน์ซึ่งส่งผลล้อมรอบสภาพสังคมปัจจุบัน

ความสำคัญทั้งทางด้านขนาดและความปลอดภัยของโครงการ รวมทั้งการขาดความรู้ความเข้าใจต่อโครงการอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเรากำลังเผชิญกับปรากฏการณ์ใหม่ที่มาพร้อมกับโลกาภิวัตน์เช่นนี้ เราจำเป็นต้องปรับตัวและเผชิญหน้าได้อย่างเท่าทันและมีสติ⁴

⁴ จากแนวความคิดในเรื่อง “ความทันสมัยที่เจริญสติ” (Reflexive Modernization) ซึ่งหมายถึง ในระหว่างการพัฒนาสังคมให้มีความทันสมัยนั้น สังคมต้องสามารถเผชิญหน้ากับตัวของตัวเองได้ (Self-confrontation) นั่นคือ การที่สังคมเลือกที่จะศึกษาและรู้จักตัวตนของตนเองเพื่อสร้างฐานความรู้ที่เอื้อให้เกิดทำที่ส่งเสริมต่อการเตรียมพร้อมและไม่ประมาทต่อความเสี่ยงภัยและสร้างการตระหนักรู้แก่สาธารณะ การเผชิญหน้ากับตัวเองและการตรวจสอบวิธีการรับรู้ต่อปรากฏการณ์ของสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Ulrich Beck, Anthony Giddens, Scott Lash, 1994 อ้างถึงใน สุริชัย หวันแก้ว เขียน และสุภรานต์ ไรจนไพรวงศ์ บรรณาธิการ, 2544: 19)

นั่นคือ เมื่อเกิดปรากฏการณ์ใหม่ดังกล่าว สังคมมีการตั้งรับอย่างเท่าทันเพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับเยาวชนที่เข้าร่วมได้อย่างไร

ในขณะที่กระบวนการเคลื่อนย้ายแลกเปลี่ยนผู้คนเหล่านี้ จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดำเนินงานประสานงานจัดการระบบทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน ดังเช่น การทำงานของกรมการจัดหางานของรัฐและบริษัทจัดหางานของเอกชน ร่วมกันทำงานในประเด็นการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างประเทศ (International Migration) ขณะที่กระบวนการเคลื่อนย้ายของกลุ่มเด็กและเยาวชนเข้าสู่ประเทศศูนย์กลางเพื่อการศึกษาเรียนรู้ยังไม่มีระบบการจัดการที่สามารถลดความเสี่ยงจากอันตรายที่เกิดขึ้น พวกเขาอาจเผชิญกับสิ่งที่ประโยชน์หรือเหตุการณ์เลวร้ายที่รุนแรงเกินกว่าจะเก็บไว้เป็นบทเรียนได้ซึ่งพวกเขาจะสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ได้ด้วยตัวเอง หรือควรจะมีกลไกทางสังคมเข้าไปรองรับยังเป็นสิ่งที่ไม่มีความชัดเจนในเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (Summer Work/Travel Program) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อโครงการที่นำไปสู่การตระหนักรู้และการตื่นตัวของสังคมไทย

ในการสร้างความรู้ความเข้าใจนั้น ดังที่กล่าวข้างต้นว่า ผู้วิจัยมองโครงการภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์ การทำความเข้าใจจึงต้องมองทั้งในภาพกว้างเชิงโครงสร้างของปฏิบัติการเชิงระบบพร้อมไปกับการเชื่อมโยงกับผู้กระทำโดยเลือกที่จะสร้างความเข้าใจผ่านประสบการณ์ของเยาวชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง นอกจากนี้ เพื่อให้การศึกษาสามารถนำไปสู่ฐานความรู้ต่อโครงการอย่างรอบด้านโดยเฉพาะประเด็นความมั่นคงปลอดภัย ผู้วิจัยยังต้องการสะท้อนปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเยาวชนจากประสบการณ์ตรงของผู้เข้าร่วมอีกด้วย

การศึกษาครั้งนี้ต้องการสร้างความเข้าใจอย่างรอบด้านทั้งกับการเกิดขึ้นของตัวโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระดับอุดมศึกษา และตัวเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการในท่ามกลางภาวะที่พวกเขากำลังเผชิญอยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอันสับสนรวดเร็ว ไม่มีความต่อเนื่องหรือความมั่นคง

เพราะฉะนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาวิธีการรับมือและการจัดการต่อการใช้ชีวิตของเยาวชนในบริบทสังคมสมัยใหม่ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ความไม่ต่อเนื่อง การคาดการณ์ไม่ได้ของกระแสโลกปัจจุบัน ผ่านกระบวนการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวระยะสั้นในฐานะเป็นประสบการณ์ข้ามพรมแดน เพื่อทำความเข้าใจกลไกการทำงานของระบบโครงสร้างรอบตัว และชี้ให้เห็นปฏิสัมพันธ์ต่อกันของวิธีการดำเนินชีวิตของเยาวชนที่มีทั้งการขานรับ ปรับตาม หรือเลือกรับ ปรับสู้ รวมทั้งต่อต้านและต่อรอง กับสภาวะความเป็นไปในโลกยุคสมัยปัจจุบันเป็นสำคัญ

II. วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาปฏิบัติการโลกาภิวัตน์ในรูปแบบโครงการทำงานและห้องเที่ยวภาคฤดูร้อนจากประเทศสหรัฐอเมริกาผ่านประสบการณ์การเข้าร่วมของเยาวชน
2. เพื่อวิเคราะห์ภาพรวมทั้งในระดับปัจเจกและระดับโครงสร้างของปัญหาจากการเข้าร่วมโครงการผ่านมิติการรับรู้และการกระทำของเยาวชน

III. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ของโครงการทำงานและห้องเที่ยวภาคฤดูร้อนที่เป็นปรากฏการณ์จากมุมมองของเยาวชนที่เผชิญปัญหาด้วยประสบการณ์จริง
2. สร้างการตระหนักรู้ต่อสาธารณะเพื่อเตรียมการรองรับกับปรากฏการณ์ใหม่ๆ ในสังคม
3. นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้และริเริ่มเป็นประเด็นสาธารณะต่อไป

IV. คำถามในการศึกษา

1. โครงการทำงานและห้องเที่ยวภาคฤดูร้อนมีกระบวนการเกิดและดำเนินไปภายใต้บริบทโครงสร้างสังคมยุคโลกาภิวัตน์อย่างไร

การสร้างความสำเร็จต่อโครงการ WAT ด้วยการวิเคราะห์ภายใต้บริบทของปรากฏการณ์ที่มาพร้อมโลกาภิวัตน์นั้น เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของชีวิตทางสังคมของมนุษย์ในโครงการภายใต้บริบทใหญ่เช่นนี้ ผู้วิจัยพบว่า ยังมีระบบการทำงานอย่างเป็นกระบวนการร่วมกันอยู่ 5 ระบบด้วยกัน คือ ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ระบบการจัดการโครงการ ระบบการจ้างงาน ระบบสวัสดิการ และระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชน ด้วยเหตุนี้ คำถามย่อยที่เกิดขึ้นมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเด็น ดังนี้

- 1.1. ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ระบบการจัดการโครงการ ระบบการจ้างงาน และระบบสวัสดิการ มีบทบาทหน้าที่และมีปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการโครงการอย่างไร
- 1.2. ระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชนมีการรับรู้และสัมพันธ์กับระบบต่างๆ ในกระบวนการโครงการอย่างไร

2. การเข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนของเยาวชนนั้น สามารถสะท้อนถึงความรับรู้ได้ถึงความซับซ้อนของโครงสร้างและระบบที่รายรอบตัวตัวเขาอย่างไร และพวกเขาเลือกที่ปรับตัวสนองตอบต่อโครงสร้างเหล่านั้นอย่างไร
 - 2.1 ในช่วงก่อนเข้าร่วมโครงการนั้น เยาวชนมีกระบวนการตัดสินใจและวิธีคิดต่อการเข้าร่วมโครงการที่สะท้อนถึงทางเลือกในการปรับตัวของเยาวชนภายใต้บริบทของโครงสร้างรอบตัวได้อย่างไร
 - 2.2 ระหว่างการเข้าร่วมโครงการในต่างแดน เยาวชนได้สัมผัสประสบการณ์อะไรบ้าง และเมื่อต้องเผชิญกับเหตุแห่งความไม่แน่นอนต่างๆ พวกเขาเลือกที่จะจัดการกับปัญหาเหล่านั้นอย่างไร
 - 2.3 ภายหลังจากการเข้าร่วมโครงการเยาวชนได้รับบทเรียนและมีความเปลี่ยนแปลงเชิงการรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคมอย่างไร
3. ประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการฯ ของเยาวชนสามารถนำมาถอดเป็นบทเรียนเชิงระบบต่อการปรับตัวและเผชิญหน้ากับปรากฏการณ์ใหม่ในสังคมไทยได้อย่างไร
4. บทเรียนดังกล่าวสามารถนำไปสู่ข้อพึงพิจารณาเชิงนโยบายสาธารณะได้อย่างไร

V. ขอบเขตความหมายในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาปรากฏการณ์โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนที่เข้ามาดำเนินการโดยตรงกับเยาวชนไทยภายใต้ต้นนโยบายของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยในงานชิ้นนี้เรียกโดยย่อว่า โครงการ WAT ในการศึกษาได้เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ของเยาวชนที่เผยให้เห็นพื้นที่ในการต่อรองกับโลกาภิวัตน์ในรูปแบบกระบวนการโครงการ WAT เพราะฉะนั้น ความหมายของตัวผู้กระทำหลักในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มเยาวชนในการศึกษานี้ หมายถึง นิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน
2. เจ้าหน้าที่บริษัทตัวแทนในประเทศไทย หมายถึง หน่วยงานภาคเอกชนที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการประสานงานระหว่างเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ กับองค์กรแลกเปลี่ยนในประเทศสหรัฐอเมริกา
3. นายจ้าง หมายถึง นายจ้างผู้ดำเนินกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาที่รับนักศึกษาในโครงการ WAT เข้าทำงานระหว่างการเข้าร่วมโครงการในประเทศสหรัฐฯ

4. องค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ หมายถึง องค์กรภาคเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากทางภาครัฐของสหรัฐฯ ในการดำเนินโครงการ WAT ในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยมีบทบาทเป็นศูนย์กลางประสานงานเชื่อมต่อกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโครงการฯ

VI. วิธีดำเนินการศึกษา

ผู้วิจัยได้เริ่มสนใจปรากฏการณ์ของโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนเนื่องจากได้รับฟังเรื่องราวจากเพื่อนๆ และคนรอบข้างมาช่วงระยะหนึ่ง แต่ละเรื่องราวสะท้อนทั้งด้านดีและด้านร้ายภายในโครงการฯ นับวันคำกล่าวขวัญถึงโครงการฯ ยิ่งเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าโครงการฯ เช่นนี้เป็นปรากฏการณ์ครั้งใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยแต่กลับได้รับความนิยมในเวลาอันรวดเร็วอย่างยิ่งทั้งๆ ที่ผู้คนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจหรือรู้จักโครงการฯ ได้ดีนัก ประหนึ่งว่าเมื่อเราเห็นฝูงชนกลุ่มหนึ่งวิ่งไปข้างหน้า ทั้งๆ ที่ไม่รู้ว่าจะวิ่งไปไหน ทำอะไร เพื่ออะไร และได้อะไร แต่เราก็ต้องพยายามวิ่งแข่งไปกับเขาเหล่านั้น แม้มีบางคนต้องหกล้ม ต้องตกหลุมระหว่างทางก็ไม่อาจตัดทานฝูงชนที่วิ่งตามมาได้ เพียงแค่ได้รับรู้ว่า สิ่งนั้นดีและทันสมัย ความก้าวล้ำและซับซ้อนในโครงการฯ และยังส่งผลให้เกิดผลที่แตกต่างในแต่ละคน สุดท้ายผู้วิจัยตัดสินใจกระโดดลงไปทดลองวิ่งกับฝูงชนเหล่านั้นเพียงหวังว่า จะลองดูซิว่าเมื่อวิ่งไปแล้วจะไปพบเจออะไร พร้อมกับจะได้ร้องตะโกนบอกกับเยาวชนเหล่านั้นว่า ถ้าต้องวิ่งก็ระวังๆ กันหน่อยนะ เพื่อจะได้ร้องเรียกผู้ใหญ่ในสังคมให้ช่วยหันมาสนใจสวัสดิภาพและความปลอดภัยของพวกเขา และเปล่าประกาศบอกองค์กรดำเนินการทั้งหลายว่าช่วยดูแลอย่างตั้งใจจริงด้วย

ด้วยเหตุนี้ การตัดสินใจที่จะศึกษาปรากฏการณ์โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนจึงเป็นความพยายามที่จะสร้างความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ใหม่ที่มาพร้อมโลกาภิวัตน์ผ่านการสะท้อนประสบการณ์ของเยาวชนในโครงการฯ เพราะฉะนั้น จึงเป็นการศึกษาเชิงลึกโดยพยายามสะท้อนความรู้ความเข้าใจต่อโครงการฯ อย่างรอบด้านและเป็นองค์รวม

ผู้วิจัยได้อาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ในครั้งนี้ และจะกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะเจาะจงไปที่โครงการ WAT ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในสังคม ข้อมูลที่ใช้ส่วนใหญ่จึงเป็นข้อมูลในระดับพื้นฐานในหลายลักษณะด้วยกัน เรียกได้ว่า เป็นการใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) นั่นคือ ข้อมูลทุกรูปแบบที่เป็นข้อความทั้งที่อยู่ในรูปคำพูด (Text) ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในรูปอื่นๆ ด้วย เช่น แถบบันทึกเสียง, บันทึกการสัมภาษณ์, บันทึกจากการสังเกต และข้อมูลที่เผยแพร่จากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ทาง Internet เป็นต้น การเลือกใช้ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยต้องการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทุกชนิดเพื่อช่วยให้บรรลุถึงความเข้าใจประเด็นที่ศึกษาในทุกด้าน (ชาย โพธิ์สิตา, 2547: 36-37) ข้อมูลที่นำมาใช้แบ่งออกได้เป็น 2 แหล่งที่มา ดังนี้

1.1 ข้อมูลทางเอกสาร (Documentary) สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- ข้อมูลเชิงวิชาการ เป็นข้อมูลจากเอกสารวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยทำการค้นคว้าทางวิชาการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าไปสู่การกำหนดประเด็นคำถามของงานวิจัยและต่อเนื่องไปจนถึงการสร้างกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) เป็นส่วนใหญ่ การดำเนินการในส่วนนี้ เป็นการค้นคว้าแนวทางการทำวิจัยจากหลายฐานคิดโดยมุ่งประเด็นที่ต้องการตอบการมีอยู่ของปรากฏการณ์ครั้งนี้ได้อย่างแท้จริง
- ข้อมูลแสดงข้อเท็จจริงประกอบกรวิเคราะห์ เป็นการค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปที่มีอยู่ในสังคม เช่น ข้อมูลจากสิ่งพิมพ์ นิตยสารต่างๆ โดยเฉพาะข้อมูลจาก Internet ที่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการฯ ที่เผยแพร่อยู่อย่างเปิดเผย ผู้วิจัยศึกษากระบวนการเกิดและดำเนินโครงการฯ ส่วนใหญ่จากข้อมูลในส่วนนี้

1.2 ข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม (Field Research)

จากการให้น้ำหนักการศึกษาไปที่ประสบการณ์ของเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่ในการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยเน้นเก็บข้อมูลจากเยาวชนเป็นหลัก พร้อมกับสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ในบางส่วน ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์โครงการทำงานและห้องที่ียวภาคฤดูร้อนด้วยตนเองในฐานะเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งใช้ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน ตั้งแต่เดือนมีนาคม – พฤษภาคม 2547 ทำให้ได้รับทราบข้อมูลในแต่ละขั้นตอนตามกระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนในครั้งนี้โดยตรง รวมทั้งสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อเยาวชนระหว่างการเข้าร่วมโครงการฯ ในระหว่างนั้นได้สร้างความใกล้ชิดและความสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วม ผู้วิจัยใช้ทั้งเทคนิคการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวและนำไปสู่การคัดเลือกกรณีศึกษาที่เหมาะสม รวมทั้งการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในครั้งต่อไป

- การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้สามารถให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informant Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในการศึกษานี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเยาวชนที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการฯ 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่บริษัทตัวแทนดำเนินการในประเทศไทย 3) กลุ่มเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) **กลุ่มเยาวชนที่มีประสบการณ์เข้าร่วมโครงการ WAT** แบ่งเป็น 2 พวก คือ

- *กลุ่มเยาวชนที่มีประสบการณ์แบบปกติในการเข้าร่วมโครงการฯ* โดย **ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group)** ภายหลังกลับจากการเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อทราบประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมโดยทั่วไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน เนื่องจากแต่ละคนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน มีวิธีการตัดสินใจเลือกแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าแตกต่างกันท่ามกลางเงื่อนไขและกลไกทางสังคมที่รองรับแตกต่างกัน ถึงแม้พวกเขาจะโชคดีไม่เจอเหตุการณ์ที่ร้ายแรงแต่ย่อมได้เผชิญกับประสบการณ์ในชีวิตที่หลากหลาย การสัมภาษณ์เป็นกลุ่มนี้จะทำการศึกษาค้นคว้าที่แตกต่างหลากหลาย และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เพื่อให้เยาวชนได้ใช้วิจารณญาณของตนเองในการตระหนักรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นต่อตนเองและผู้อื่นได้ รวมทั้งพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบริบทโครงสร้างสังคมอีกด้วย

- *กลุ่มเยาวชนที่ประสบปัญหาเฉพาะกรณี* จะเป็นการ**สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)** เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและความยากลำบากที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการฯ ตามสภาพบริบทและเงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ ในสถานการณ์นั้นๆ

2) **กลุ่มเจ้าหน้าที่บริษัทตัวแทนดำเนินการในประเทศไทย** จะเป็นการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาข้อมูลของโครงการฯ จากผู้ดำเนินการโดยตรง ทั้งในแง่กระบวนการ ขั้นตอน รวมทั้งข้อคิดเห็นกับบทบาทและข้อจำกัดในการจัดการโครงการดังกล่าว

3) **เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง** ในที่นี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบวิถีคิดของกลุ่มคนทำงานในระดับนโยบาย (The Official Policy Actors) ต่อปรากฏการณ์ใหม่ในสังคมไทยและนำไปสู่การริเริ่มในระดับนโยบายได้ นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดการรับรู้และตื่นตัวจากหน่วยงานภาครัฐอีกด้วย เพราะฉะนั้น ในขั้นแรกของการดำเนินการติดต่อนั้น เจ้าหน้าที่ในภาครัฐมิได้แสดงการรับรู้ถึงโครงการฯ ลักษณะนี้เท่าที่ควรนัก ผู้วิจัยจึงได้เพียงการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ แต่ก็ทำให้เข้าใจวิถีคิดจากทางภาครัฐต่อโครงการฯ มากยิ่งขึ้น

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ไม่มีโครงสร้างเคร่งครัดนั้น ทำให้ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposive Sampling) ในกรณีนี้ ชาย โพธิสิตา (2547) ได้ให้ความเห็นไว้อย่างน่าสนใจว่า “จุดมุ่งหมายหลักของการเลือกตัวอย่างแบบนี้ไม่ใช่เพื่อได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทน แต่เพื่อได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์การศึกษา” กล่าวได้ว่า การที่เราเลือกใครเป็นผู้ให้ข้อมูลก็เพราะเขามีข้อมูลที่บอกเราได้มากและเป็นประโยชน์ในการวิจัย โดยเราจะเรียกคนเหล่านั้นว่า Key Informants นอกจากนี้ Key Informants เหล่านี้ยังรวมถึงการเลือก สถานที่ เหตุการณ์หรือกระบวนการใดๆ ที่มีอะไรให้เราเรียนรู้ได้มากและมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาอีกด้วย (ชาย โพธิสิตา, 2547: 126) ในการศึกษาคครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

- **การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)** ผู้วิจัยได้เลือกสนามการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในโครงการฯ ในที่นี้คือ สถานที่ทำงานในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการเลือกไปยังสถานที่แรกที่ได้จัดให้มีเยาวชนไทยเข้าไปทำงานระหว่างการทำงานโครงการฯ นอกจากนี้สถานที่แห่งนี้ ยังเปิดรับผู้เข้าร่วมจากประเทศไทยเป็นจำนวนมากทำให้ได้เห็นความหลากหลายทางความคิดและพฤติกรรมของเยาวชนอีกด้วย สถานที่แห่งนี้ คือ การไปทำงาน ณ สวนสนุกแห่งหนึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา

- **การสัมภาษณ์ (Interview)**

- 1) กลุ่มเยาวชนที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการฯ ผู้วิจัยเลือกเยาวชนผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นนิสิตนักศึกษาที่เคยเข้าร่วมในปี 2547-2548 เนื่องจากเป็นปีที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมโครงการฯ จึงมีความใกล้ชิด สามารถเปรียบเทียบวิถีคิดด้วยบริบทเดียวกันและสามารถคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมตามจุดประสงค์ได้

- การคัดเลือกเยาวชนเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) พิจารณาจากการวิเคราะห์ทัศนคติ โลกทัศน์ มุมมองการรับรู้ต่อเหตุการณ์เป็นส่วนใหญ่ หลังจากได้เรียนรู้ร่วมกันจากประสบการณ์ร่วมในโครงการฯ และยังคงคัดเลือกให้ได้ทัศนคติและความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความคิดแตกต่างหลากหลายทั้งในแง่ที่ควรส่งเสริมและแง่ที่ควรปรับปรุงของกระบวนการที่เกิดขึ้นในโครงการฯ ซึ่งคัดเลือกได้ทั้งหมด 15 คน แบ่งการจัดวงสนทนาเป็น 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2548 เป็นวงคุยเปิดครั้งแรกของการเก็บข้อมูลภาคสนาม และครั้งที่สองในวันที่ 12 เมษายน 2549 เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางความคิดเกี่ยวกับโครงการฯ

- การคัดเลือกกรณีศึกษา (Case Studies) ผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลที่น่าสนใจจากหลายกรณี แต่การจะเข้าถึงข้อมูลได้โดยตรงนั้นจำเป็นต้องได้รับการแนะนำจากผู้เข้าร่วมโครงการฯ คนอื่นๆ (Snowball Technique) ผู้วิจัยจึงเลือกกรณีศึกษาจากความน่าสนใจและความเป็นไปได้ในการเข้าถึงข้อมูลเป็นสำคัญ จากนั้นจึงได้เลือกกรณีศึกษาที่สมบูรณ์ที่สุดจำนวน 5 กรณี ได้แก่ เยาวชนที่ถูกรถไฟเหาะชนเสียชีวิต, เยาวชนที่ถูกเพิกถอนสิทธิการเข้าร่วมโครงการฯ, เยาวชนที่เจ็บป่วยและเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล, เยาวชนที่ต้องทำงานภายใต้ระบบนายหน้า, เยาวชนที่ได้รับความกดดันในระบบสวัสดิการ

2) **กลุ่มเจ้าหน้าที่บริษัทตัวแทนดำเนินการในประเทศไทย** ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์กับบริษัทที่ให้ความร่วมมือและมีความคุ้นเคยกับผู้วิจัยเป็นอย่างดีและเป็นบริษัทเครือข่ายแห่งแรกที่ได้นำโครงการฯ รูปแบบนี้เข้าสู่ประเทศไทย จึงได้ทราบการความพยายามริเริ่มบุกเบิกและที่สำคัญ คือ บทบาทของบริษัทเหล่านี้ทั้งในสหรัฐฯ และประเทศไทย

3) **เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง** ผู้วิจัยต้องการศึกษาการรับรู้จากหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐควรมีทั้งบทบาทการเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบและให้การสนับสนุนประสานงานตามอำนาจหน้าที่เดิมของตน เพราะฉะนั้น จากการพิจารณาเห็นว่าตัวกระทำกรในส่วนนี้อาจเป็นความก้ำกึ่งของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงแรงงาน และกระทรวงการต่างประเทศ จากการติดต่อในเบื้องต้น เรียกได้ว่าไม่มีพื้นที่ในหน่วยงานใดที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นี้ ผู้วิจัยจึงเป็นเพียงการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเพื่อสอบถามถึงการรับรู้ต่อโครงการฯ เท่านั้น

4)

3. การวิเคราะห์และตีความข้อมูล

Marshall and Rossman (1989, อ้างถึงใน ชาย โพธิ์สิตา, 2547: 351) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพไว้ว่า คือ “กระบวนการจัดระเบียบ หาโครงสร้าง และหาความหมายของข้อมูลที่เรารวบรวมมา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ยากและละเอียดอ่อน ไม่มีขั้นตอนชัดเจน ต้องใช้เวลามาก และต้องการความคิดสร้างสรรค์มากด้วย”

ด้วยเหตุที่การวิจัยเชิงคุณภาพไม่มีโครงสร้างหรือขั้นตอนชัดเจนในการวิเคราะห์ข้อมูล การทำให้ข้อมูลแสดงความหมายอย่างสมเหตุสมผลขึ้นมาได้นั้น ผู้วิจัยยึด**คำถามและประเด็นการวิจัย**ที่ต้องการหาคำตอบเป็นธงหลัก แล้วจึงออกแบบให้ข้อมูลในแต่ละส่วนสามารถแสดง ความหมายออกมาได้โดยดำเนินการผ่าน 3 ขั้นตอนสำคัญ⁵ ดังนี้

1. เมื่อผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มาแล้ว ต้องนำข้อมูลมาจัดระเบียบ (Data Organizing) โดยแบ่งหมวดหมู่ตามประเด็นที่เราต้องการ และสำหรับในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นในขั้นตอนนี้ออกเป็น “ข้อมูลในระดับโครงสร้าง” เช่น ข้อมูลกฎ ระเบียบ การดำเนินโครงการ WAT บริษัทตัวแทน หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้นและ “ข้อมูลจากเยาวชน” เช่น บทสัมภาษณ์เยาวชน ชาว กระู้ความเห็น เป็นต้น

2. นำข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วมานำเสนอเป็นข้อมูล (Data Display) ที่ผ่านการประมวล ซึ่งได้จากการนำเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกันตามกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ เพื่อให้ข้อมูลแสดงความหมายออกมาได้ และในขั้นตอนนี้เป็นส่วนที่ผู้วิจัยต้องใช้ความคิด และจินตนาการในการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดอย่างมาก เรียกได้ว่า เป็นส่วนเนื้อหาของงานวิจัย นั่นคือ เนื้อหาในบทที่ 3 และ 4

3. หลังจากได้อะไรมาเรียบร้อยแล้ว ยังจำเป็นต้องบอกให้ได้ว่า ข้อค้นพบที่เป็นสาระสำคัญของการวิจัยนั้นคืออะไร ชาย (2547: 380-381) ได้ขยายความขั้นตอนในส่วนนี้ไว้ว่า ในการหาข้อสรุปนั้น นักวิจัยจะไม่เล่นกับข้อมูลดิบอีกต่อไป แต่เป็นการยกระดับข้อมูลเหล่านั้นสู่ข้อค้นพบซึ่งเชื่อมโยงกับข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อค้นพบในระดับนี้ในการสรุปเนื้อหาใจความ โดยสอดแทรกไว้ใน การเขียนเนื้อหา รายงานการวิจัยไปพร้อมกัน นอกจากนั้นแล้ว ผู้วิจัยยังตีความข้อสรุปเหล่านี้ว่ามีความหมายและมีความสำคัญอย่างไร และสามารถเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะได้อย่างไร โดยนำเสนอไว้ในบทที่ 5 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

⁵ องค์ประกอบของการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้รับคุณประโยชน์จากงานเขียนของ ชาย โพธิ์สิตา เรื่อง ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดเป็นแนวทางการทำวิจัยในงานชิ้นนี้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระดับอุดมศึกษาในครั้งนี้ นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่มีพลวัตในตัวเองสูงมาก ประกอบกับมีความซับซ้อนจากหลายมิติ ทั้งมิติทางการศึกษา มิติทางวัฒนธรรม รวมทั้งมิติในเชิงธุรกิจ เป็นต้น การศึกษารอบแนวคิด ทฤษฎีเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่สามารถอธิบายพลวัตเช่นนี้ได้อย่างชัดเจน ในบทนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยให้มองเห็นความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่างๆ ดังนี้

- I. แนวคิดกระบวนการโลกาภิวัตน์ (Globalization)
- II. มโนทัศน์ผู้กระทำการ/โครงสร้าง (Agency/Structure)
- III. แนวคิดการใช้วิถีชีวิตของเยาวชนในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง (Youth Lifestyles in a Changing World)
- IV. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- V. กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

I. แนวคิดกระบวนการโลกาภิวัตน์

สภาพการณ์ของโลกปัจจุบัน ที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ ถูกนำเสนอให้เข้าใจว่า หมายถึง สภาวะการเปลี่ยนแปลงโดยการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนรัฐชาติ ทั้งทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม อุดมการณ์ ความรู้และเทคโนโลยีขนาดใหญ่ที่ถ่ายเทจากศูนย์กลางความเจริญของโลก เคลื่อนเข้าสู่ถิ่นอื่นๆ ทั่วโลก ความหมายดังกล่าวทำให้โลกาภิวัตน์ดูเหมือนเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ เชี่ยวกราก และไร้ขอบเขตในยุคเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ที่ประกาศตัวตนข้ามพรมแดนความเป็นชาติ (ชูศักดิ์ วิทยาภัก, บรรณาธิการ, 2545: 3) ซึ่งเรียกได้ว่าฐานคติในแบบ “โลกาภิวัตน์นิยม” (Global Centric) (สุริชัย หวันแก้ว, 2544: 3) การมองในลักษณะเช่นนี้ ทำให้สิ่งเล็กๆ รวมทั้งตัวตนของมนุษย์ถูกลดละทิ้งไปจากความเป็นจริงทางสังคม

ในขณะที่หากมองโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่มีลักษณะเป็นพลวัต โยงใย แทรกซึม จากทั้งในระดับโครงสร้างสังคมขนาดใหญ่ไปจนถึงในชีวิตประจำวันของมนุษย์ Giddens (2001 อ้างถึงใน เชษฐา พวงหัตถ์. Online, 2549) นักสังคมวิทยาชื่อดังเคยให้ตัวอย่างการแทรกซึม

ของโลกาภิวัตน์ผ่านการเข้าไปจับจ่ายซื้อของในซูเปอร์มาร์เก็ต พบว่า สินค้าที่มีอยู่บนชั้น มีแหล่งผลิตทั้งจากสหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ จีน ญี่ปุ่น เช่น สับปะรดจากฮาวายอิ, องุ่นจาก อิสราเอล, กาแฟจากเคนย่า, เนื้อแกะจากนิวซีแลนด์ และอื่นๆ อีกมากมาย แสดงให้เห็นว่า โลกาภิวัตน์ได้เข้ามาถึงในวิถีชีวิตของเราทุกคนและแทรกซึมจนดูเหมือนเป็นสิ่งปกติธรรมดา กลายเป็นลักษณะวิถีการใช้ชีวิตที่ไม่ถูกจำกัดด้วยเขตแดน ในภาวะดังกล่าวนี้ คุณค่า และวัฒนธรรมชนิดต่างๆ ก็ได้ถูกนำพาให้ข้ามเขตแดนทะลุทะลวงโครงสร้างและสถาบันทางสังคม ต่างๆ เข้าสู่ระดับวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลด้วย

ด้วยวิธีการมองแบบนี้ทำให้สามารถพิจารณาสถานการณ์ทางสังคมได้ครอบคลุมถึงบริบท ความเป็นปัจเจกของมนุษย์แต่ละคน เรียกได้ว่า เป็นการมองโลกาภิวัตน์ในฐานะที่เป็น กระบวนการของวิถีชีวิตข้ามพรมแดน

“พรมแดน” มักถูกเข้าใจในฐานะเป็นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ที่มีการแบ่งอาณาเขตรัฐชาติ อย่างตายตัว เมื่อเข้าสู่ยุคที่การเคลื่อนย้ายข้ามขอบเขตพรมแดนรัฐชาติเป็นไปได้รวดเร็วฉับพลัน อย่างในยุคโลกาภิวัตน์ จึงทำให้ผู้คนรู้สึกว่าการพรมแดนรัฐชาติถูกทะลุทะลวงเข้าไปถึงทุกท้องถิ่น อย่างไม่รู้ตัวตาม หากมอง “พรมแดน” เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนตายตัวขึ้นอยู่กับการให้ความหมายด้วย กระบวนการทางสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่มีการเปลี่ยนแปลง การแลกเปลี่ยน และการต่อรองอยู่เสมอแล้ว (ชูศักดิ์ วิทยาภัก, บรรณาธิการ, 2545) ก็จะช่วยให้เราองการ เคลื่อนย้ายข้ามเขตแดนไปมาอย่างอิสระรวดเร็วของโลกาภิวัตน์ เป็นเพียงกระบวนการหนึ่ง ซึ่งมีพลวัตที่เลื่อนไหลตามสภาพบริบทและเงื่อนไขในแต่ละสังคม

การมองโลกาภิวัตน์ในฐานะที่เป็นกระบวนการข้ามพรมแดนนั้น อรุณ อับปาตุรย์ ศาสตราจารย์ทางมานุษยวิทยาชาวอินเดียแห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้เสนอให้มองโลกาภิวัตน์ว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่สม่ำเสมอ (Disjuncture) อันประกอบด้วย 5 กระแส ได้แก่ (Appadurai, 1996: 33-36)

1. Ethnoscapes (กระแสการเคลื่อนย้ายของคน) เป็นพื้นที่ที่ผู้คนมีการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน และเคลื่อนไหวอยู่โลกแห่งการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น นักท่องเที่ยว ผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย แรงงานต่างด้าว เป็นต้น

2. Mediascapes (กระแสของสื่อ) เป็นพื้นที่ที่มีการแพร่กระจายภาพลักษณ์ด้วยสื่อ และภาพลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญและมีอำนาจ

3. Technoscapes (กระแสทางเทคโนโลยี) เป็นพื้นที่ที่เทคนิควิทยาการเพิ่มขีดความสามารถและเคลื่อนไหวอยู่เหนือข้อจำกัดทางอาณาเขตพื้นที่

4. Financescapes (กระแสทางการเงิน) พื้นที่ที่ทุนและเงินตรามีอำนาจในการเคลื่อนย้ายตามเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่

5. Ideoscapes (กระแสทางความคิด) พื้นที่แห่งอุดมการณ์ที่มีการแพร่กระจายผ่านทั้งความคิดและจินตนาการไปในสังคมต่างๆ

กระแสการไหลเวียนทั้ง 5 กระแสเป็นองค์ประกอบที่เอื้อให้มีการผสมผสาน เชื่อมโยง หรือขัดแย้งกันในรูปแบบที่ไม่มีทางจะตกผลึกเป็นพิมพ์เดียวกัน (Nonisomorphic) ดังนั้น รูปแบบของโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นแต่ละกรณีย่อมขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ การศึกษากระบวนการโลกาภิวัตน์ในฐานะที่เป็นพื้นที่ที่เคลื่อนไหวและเลื่อนไหลอย่างซับซ้อน จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทตามสภาพการณ์ต่างๆ (สุริชัย หวันแก้ว., 2547: 117) เพราะฉะนั้น กระบวนการโลกาภิวัตน์จึงเป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน และสามารถเกิดนิยามใหม่ในบริบทที่แตกต่างกัน

ประสบการณ์ข้ามแดนของผู้คนจึงเป็นทั้งกระบวนการโลกาภิวัตน์และมีความเป็นท้องถิ่นที่อิงอยู่กับบริบทของมนุษย์ เพราะแต่ละคนย่อมให้ความหมายกับประสบการณ์ ความประทับใจ และความทรงจำจากการเดินทางเคลื่อนย้ายข้ามแดนใกล้เคียงหรือแตกต่างกัน การมองพลวัตในกระบวนการโลกาภิวัตน์อย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงกับภาวะการณ์จริง จึงมีความสำคัญเป็นอันมากกับการศึกษาประสบการณ์ของแต่ละคน ดังที่ Gupta and Ferguson (1997 อ้างถึง ชูศักดิ์ วิทยาทัด, บรรณานุกรม, 2545) นำเสนอไว้ว่า “การไหลเวียนในระดับโลกของเงินทุน สัญญา ผู้คน และสินค้าเป็นประสบการณ์โดยตรงของท้องถิ่น ไม่ใช่การถูกกดทับหรือ บงการ มาจากภายนอก...”

ด้วยเหตุนี้ ในการศึกษาชีวิตของเยาวชนที่ข้ามแดนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ ประสบการณ์ ความหมาย และเรื่องราวระหว่างการเดินทางที่มีการให้คุณค่าและความสำคัญแตกต่างกันไปตามบริบทและวิถีการใช้ชีวิตของแต่ละคน

โลกาภิวัตน์ในฐานะที่เป็นกระบวนการวิถีการใช้ชีวิตข้ามพรมแดนของแต่ละคนจะถูกศึกษาในเชิงการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างมิติทัศน์โครงสร้างและผู้กระทำการซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป

II. มโนทัศน์ผู้กระทำและโครงสร้าง (Agency/Structure)

แนวทางการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมของนักคิดแต่ละคน จำเป็นต้องมีพื้นฐานทางความคิดเป็นตัวนำในการวิเคราะห์ ที่เรียกว่า มีจุดยืนทางกระบวนทัศน์ การให้ความสำคัญกับกระบวนทัศน์ใดด้านเดียวได้กลายเป็นประเด็นวิวาทะทางทวิลักษณ์นิยมที่ขัดแย้งกันมานาน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างศาสตร์ธรรมชาติ/สังคมศาสตร์, ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจก/สังคม, ความสัมพันธ์ระหว่างจุลภาค/มหภาค และ คุวีวาทะสำคัญคู่หนึ่งในวงการสังคมศาสตร์ คือ มโนทัศน์ระหว่างผู้กระทำและโครงสร้าง

นักคิดกลุ่มหนึ่งเชื่อว่า โครงสร้างสังคมสามารถกำหนดการกระทำของปัจเจกบุคคลได้ จึงให้ความสำคัญกับการวางกรอบโครงสร้าง เชษฐา พวงหัตถ์ (2548) ให้ความหมายโครงสร้างไว้ว่า “Structure เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งเป็นตัวกำหนดบริบททางสังคมหรือสภาวะการณ์ที่มนุษย์กระทำการอยู่ภายในนั้น ตามความหมายนี้ องค์การทางสังคม, สถาบัน และผลผลิตทางวัฒนธรรม (เช่น ภาษา, ความรู้) ล้วนเป็นเรื่องของ Structure ทั้งสิ้น”

ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่ง กลับให้ความสำคัญกับตัวผู้กระทำการโดยเน้นไปที่ความหมายของการกระทำ ภาษา พฤติกรรมที่มีเหตุผลเฉพาะบริบทของแต่ละปัจเจก และคำว่า Agency เชษฐา พวงหัตถ์ (2548: 14) ให้ความเห็นว่า “ความคิดที่ว่าประชาชนเป็น Agent ในโลกทางสังคมที่สามารถจะกระทำสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางสังคม ประชาชนคงไม่ได้เป็นเหยื่อรองรับแรงบีบและสภาวะการณ์ทางสังคมแต่เพียงฝ่ายเดียว”

อย่างไรก็ตาม ช่วงกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา มีความพยายามไปพันทวิลักษณ์นิยม ทั้งกล่าวโดยให้ความสำคัญกับอิทธิพลและการปฏิสัมพันธ์กันของโครงสร้างและผู้กระทำการ เพื่อทำความเข้าใจ ปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างรอบด้านและถ่องแท้ยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมผ่านมโนทัศน์ผู้กระทำและโครงสร้าง จึงควรเน้นการบูรณาการมโนทัศน์ทั้งสอง กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับวิธีการที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดชีวิตทางสังคมขึ้นมา ขณะเดียวกัน พวกเขา ก็ได้รับอิทธิพลและถูกกำหนดโดยการจัดระเบียบทางสังคมที่มีอยู่เหล่านั้นด้วย (เชษฐา พวงหัตถ์, 2548: 16) ดังจะกล่าวถึงใน แนวคิดการใช้วิถีชีวิตอย่างมีกลยุทธ์ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง ที่เป็นหนึ่งในความพยายามมองปรากฏการณ์อย่างเชื่อมโยงทั้ง 2 มโนทัศน์ดังกล่าว

III. แนวคิดการใช้วิถีชีวิตของเยาวชนในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง

ข้อปัญหาในมโนทัศน์ผู้กระทำและโครงสร้าง ชี้ชวนให้เราพิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ผู้กระทำที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ต่างๆ ในระดับโลกท่ามกลางการใช้ชีวิตประจำวันทางสังคมและแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ผู้กระทำและสังคมในเชิงโครงสร้างนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและการมีอยู่ของสังคมขึ้นอยู่กับกิจกรรมของมนุษย์ ขณะเดียวกัน การมีอยู่ของสังคมก็สะท้อนออกมาจากประสบการณ์ทางสังคมที่มนุษย์ใช้ชีวิตอยู่ แนวคิดการใช้วิถีชีวิตของเยาวชนในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง เป็นแนวคิดที่พยายามชี้ให้เห็นอิทธิพลที่มีต่อกันและกันระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำอย่างพลวัต โดยมี “การใช้วิถีชีวิต” เป็นเหมือนอาณาบริเวณของการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว

แนวคิดนี้ถูกเสนอขึ้นโดย Steven Miles นักสังคมวิทยาในเกาะอังกฤษ เพื่อให้เป็นมุมมองและวิธีที่ละเอียดลึกซึ้งในการทำความเข้าใจเยาวชนผ่านแบบแผนการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสโลกที่เปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน และเขาได้เสนอว่า **“พื้นที่ที่เอื้อให้มนุษย์ได้ปรับตัว เปลี่ยนรูปแบบชีวิตทางสังคม คือ พื้นที่ของการใช้ชีวิตของตนเอง”** (Miles, 2000:19)

การทำความเข้าใจกับชีวิตของมนุษย์ในการวิจัยครั้งนี้ เน้นศึกษาเยาวชนมองผ่านประสบการณ์ชีวิตที่ดำเนินไปท่ามกลางบริบทโครงสร้างทางสังคมในปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่เกิดขึ้น ที่เรียกกันว่า “โลกาภิวัตน์” ในขณะเดียวกัน สภาวะการณ์ทางสังคมแบบนี้ก็มีผลต่อแบบแผนการใช้ชีวิตของเยาวชนที่ต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงต่อเนื่องของคุณค่าทางวัฒนธรรม Miles (2000) เสนอว่าการทำความเข้าใจเยาวชน สามารถแบ่งออกได้ 3 ประเด็น คือ

1. ความเปลี่ยนแปลงในโลกที่เยาวชนใช้ชีวิตอยู่
2. วิธีการใช้ชีวิตของเยาวชนในบริบทของสังคมปัจจุบัน
3. อิทธิพลของโครงสร้างที่มีต่อวิธีการใช้ชีวิตของเยาวชนในช่วงเวลา “การเปลี่ยนผ่าน” (Transition) เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ (Adulthood)

1. ความเปลี่ยนแปลงในโลกที่เยาวชนใช้ชีวิตอยู่

จากการทำความเข้าใจข้อเสนอของ Miles สรุปได้ว่า โลกในยุคปัจจุบันอยู่ใน 3 สภาวะ คือ สภาวะความไม่ปะติดปะต่อของชีวิตในยุคหลังสมัยใหม่ (Post-modern) สภาวะโลกาภิวัตน์ (Globalization) และสภาวะสังคมความเสี่ยง (Risk Society) สำหรับในที่นี่จึงจะขอกล่าวถึง สภาวะที่มีผลโดยตรงต่อปรากฏการณ์โครงการ WAT เพียง 2 สภาวะ คือ สังคมความเสี่ยงภัย และสภาวะโลกาภิวัตน์

■ สภาวะของสังคมความเสี่ยง (Risk Society)

นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษอย่าง Anthony Giddens (1999, อ้างถึงใน สุริชัย หวันแก้ว และคณะ, 2549: 10) เห็นว่า ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสู่ความทันสมัย (Modernization) ของสังคมปัจจุบัน ภาวะอันตรายกลับเพิ่มปริมาณและรูปแบบใหม่ๆ มากขึ้น กลายเป็นสภาวะ ความเสี่ยง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความเสี่ยงภายนอก (External Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากภัยธรรมชาติ อันคาดการณ์ไม่ได้
2. ความเสี่ยงที่ผลิตสร้าง (Manufactured Risk) เป็นความเสี่ยงที่มนุษย์มีส่วนประกอบสร้างขึ้น โดยเฉพาะจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สุริชัย หวันแก้วและคณะ (2549) ได้ให้คำอธิบายสภาวะความเสี่ยงไว้ว่า “ก่อนหน้าที กระแสโลกาภิวัตน์จะเป็นกระแสหลักในสังคมโลกเมื่อ 30-40 ปีที่ผ่านมา นั้น ความเสี่ยงหลัก ในสังคมยังเป็นความเสี่ยงภายนอก สังคมยังมีความกลัวต่อความเสี่ยงของภัยธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม โรคระบาด แต่ในยุคที่มีการประยุกต์ใช้ความรู้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ต่อธรรมชาติ นั้น มนุษย์ได้จัดการกับธรรมชาติจนเหตุการณ์อันตรายต่างๆ อาจเกิดจากการประกอบสร้างของน้ำมือมนุษย์ เช่น ภาวะน้ำท่วมอาจเกิดจากปรากฏการณ์ที่โลกร้อนขึ้น จากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลของมนุษย์ เป็นต้น”

นอกจากนี้ Ulrich Beck นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันได้เสนอแนวคิด “สังคมความเสี่ยง” (Risk Society) ในหนังสือเรื่อง Risk Society: Towards a New Modernity ปี 1992 โดยชี้ให้เห็นว่า สังคมที่มีความเป็นอุตสาหกรรมมากจะยิ่งสร้างความเสี่ยงที่เป็นด้านมืดมาก และจะย้อนกลับมาทำลายตัวเอง เนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยความคิดที่จะเพิ่มปริมาณ “สินค้า” แต่ในทางกลับกัน กลับนำมาซึ่ง ขยะ สารพิษ และอุบัติเหตุต่างๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้

เช่น เหตุการณ์โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ระเบิดที่เชอร์โนบิล ประเทศรัสเซีย เป็นต้น (สุริชัย หวันแก้ว และคณะ, 2549)

แม้ว่าสังคมความเสี่ยงตามแนวคิดของ Beck นำมาใช้อธิบายสังคมอุตสาหกรรม แต่เมื่อพิจารณาตามบริบทสังคมปัจจุบันแล้ว พบว่าสังคมในยุคที่โลกาภิวัตน์เป็นตัวขับเคลื่อนกระแสทางการเงิน เทคโนโลยี ผู้คน คุณดมการณ์อย่างเป็นพลวัตนั้น ยิ่งทำให้มีการขยายสภาวะความเสี่ยงให้แผ่ไปในทุกระดับ ดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในสังคมไทย เช่น การปนเปื้อนสารแคดเมียมที่ลุ่มน้ำแม่ตาบ จังหวัดตาก, การรั่วไหลของสารเคมีในโรงงานอุตสาหกรรมของเขตนิคมอุตสาหกรรมระยอง ฯลฯ นอกจากความเสี่ยงจากสิ่งแวดล้อมดังกล่าวแล้ว ยังมีความเสี่ยงทางสุขภาพ เช่น เทคนิคการผลิตอาหารแบบฟาร์มสมัยใหม่ที่ใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง ยากำจัดวัชพืช หรือการใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรมเพื่อการค้าแบบใหม่ซึ่งจะมีการใช้ฮอร์โมนและยาเร่งปฏิกิริยาประกอบ โดยเฉพาะปรากฏการณ์โรคซาร์ส หรือ ปรากฏการณ์โรคไข้หวัดนก เทคนิควิทยาการเหล่านี้ มีผลกระทบต่อมนุษย์ผู้บริโภคโดยตรง

ความเสี่ยงที่มีความสลับซับซ้อนในยุคปัจจุบัน ล้วนเป็นความเสี่ยงทั้งต่อระดับปัจเจกบุคคล ระดับชุมชน และระดับประเทศ ก่อให้เกิดความยากลำบากในการใช้ชีวิต เนื่องจากความเสี่ยงที่มีผลต่อการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รอบตัว เช่น การเลือกบริโภคเนื้อวัว เนื้อไก่ การกลัวติดโรค การพยายามป้องกันแสงแดดที่แรงขึ้นอาจทำให้เป็นมะเร็งผิวหนัง ทำให้การตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวันยากขึ้นและไม่มีคำตอบที่ชัดเจน โดยเราจะกินอยู่อย่างไร ภายใต้บริบทข้อมูลที่ขัดแย้งและสภาวะความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

ในสภาวะสังคมความเสี่ยงนี้ Ulrich Beck มองว่า ความเสี่ยงถูกสร้างจากโลกสังคม ความเสี่ยง เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคในรูปแบบความเสี่ยงใหม่ๆ อย่างรวดเร็ว ไม่ได้กำหนดขอบเขตเพียงแค่สิ่งแวดล้อมและสุขภาพเท่านั้น สิ่งนี้รวมถึงการเปลี่ยนแปลงชุดความสัมพันธ์ทั้งหมด ภายใต้ชีวิตสังคมโลกชั่วคราวไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการจ้างงาน, ความไม่มั่นคงในการทำงานสูงขึ้น, ความเสื่อมถอยของอัตลักษณ์ประเพณีวัฒนธรรมของตน, การลี้ก่ร่อนของประเพณีแบบครอบครัว เพราะอนาคตถูกจำกัดน้อยลงกว่าสังคมในอดีตที่ผ่านมา การตัดสินใจทุกรูปแบบสะท้อนความเสี่ยงที่มาจากแต่ละปัจเจกบุคคล และกระทบไปในทุกระดับเช่นกัน (สุริชัย หวันแก้ว และคณะ, 2549)

▪ สภาวะโลกาภิวัตน์

แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์นั้น ผู้วิจัยได้กล่าวถึงภาพรวมของโลกาภิวัตน์ในส่วนแรกของบทข้างต้นแล้ว เพราะฉะนั้นในส่วนสภาวะโลกาภิวัตน์นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อวิถีการใช้ชีวิตของมนุษย์ ดังนี้ สภาวะโลกาภิวัตน์ที่เป็นกระบวนการนั้นเกี่ยวข้องกับ การสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงทั้งข้อมูลข่าวสาร สินค้าและบริการเสมือนหนึ่งเราอยู่ในโลกใบเดียวกัน โลกาภิวัตน์ทำให้เรามีทางเลือกต่อการดำเนินชีวิตได้หลายรูปแบบและผลักดันให้เราตอบสนองหนทางชีวิต การดำเนินกิจกรรม ในลักษณะที่ต้องปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น พฤติกรรมการนัดหมายโดยใช้โทรศัพท์มือถือแทนการระบุเวลาและสถานที่ให้ชัดเจน ซึ่งอาจเป็นเหตุจากสภาพการจราจรที่ติดขัดในยุคเทคโนโลยีทำให้ไม่สามารถคาดการณ์ได้ การมีเครื่องมือสื่อสารจึงเป็นทางเลือกที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคสมัย หรือพฤติกรรมการใช้โลชั่นครีมกันแดดด้วยเกิดความหวาดกลัวต่อความเสี่ยงจากรังสีอัลตราไวโอเล็ต เป็นต้น

นอกจากการพยายามปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในกระบวนการโลกาภิวัตน์แล้ว โลกาภิวัตน์ยังมีส่วนในการขยายความเสี่ยงให้เกิดผลที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ (Unpredictable) เนื่องจากผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นไปไกลกว่าที่เคยคาดการณ์ถึงผลกระทบที่ได้คำนวณไว้ กิจกรรมของมนุษย์เองก็มีส่วนผลิตสร้างความเสี่ยงและปรากฏออกมาในรูปแบบใหม่ๆ จึงทำให้เราต้องเผชิญหน้ากับความเสี่ยงใหม่ๆ จำนวนมากที่แตกต่างกันจากในอดีต เช่น สมัยก่อนสังคมไทยจะสอนให้เด็กผู้หญิงรักษาวงศ์วงศ์วานตัว แต่การเปิดรับกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่มาพร้อมกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปิดเผยในเรื่องเซ็กซ์ การอยู่ก่อนแต่ง จึงกลายเป็นเรื่องที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมเมือง เนื่องจากผู้คนสมัยใหม่ไม่รู้จักจัดการกับความขัดแย้งทางความเชื่อได้อย่างไรโดยเฉพาะกับเยาวชนที่กำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านไปสู่วัยผู้ใหญ่ ทำให้ความขัดแย้งในตัวเองย่อมมีสูงขึ้น (สุริชัย หวันแก้ว และคณะ, 2549)

2. วิถีการใช้ชีวิตของเยาวชนในบริบทของสังคมปัจจุบัน

ท่ามกลางสภาวะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนดูเหมือนระบบคุณค่า และวัฒนธรรมต่างๆ ในสังคมขาดความต่อเนื่องและไม่ปะติดปะต่อนั้น ย่อมส่งผลให้เยาวชนจำเป็นต้องปรับตัวหาลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้พวกเขาารู้สึกมั่นคงทางจิตใจขึ้น

แนวคิดในการปรับตัวตามยุคสมัยเช่นนี้ ได้มีการนำเสนอถึงการปรับตัวโดยการออกแบบแผนการดำเนินชีวิตของตนเอง Giddens (1984, อ้างถึงใน Miles, 2000: 21) ได้เสนอว่าตัวตนและอัตลักษณ์ (Self-Identity) ของมนุษย์ในยุคสมัยใหม่สามารถมีบูรณาภาพในตัวเองได้จากความรู้สึกร่างกายในตัวตน (Self) ที่ปรับสมดุลระหว่างอิทธิพลของบริบทโครงสร้างรอบตัวกับการดำเนินชีวิตประจำวันด้วยการจัดการตามวิถีทางที่แต่ละคนใช้หรือตามทรัพยากรทางวัฒนธรรมของแต่ละคน (Cultural Resource) และอาจแสดงออกมาเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของตนเองที่มีการต่อรอง แลกเปลี่ยน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่อย่างมีพลวัตและเมื่อเยาวชนมีแบบแผนที่ชัดเจนขึ้นจากการใช้ชีวิตเช่นนั้นอย่างสม่ำเสมอ แบบแผนเหล่านั้นจะกลายเป็นวิถีชีวิตของเขาในช่วงระยะเวลาหนึ่งจนกว่าจะได้รับประสบการณ์และพร้อมที่จะพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเองต่อไป

แบบแผนที่กลายเป็นวิถีชีวิตนั้น Stebbins (1997, อ้างถึงใน Miles, 2000) ได้ให้ความหมายไว้อย่างละเอียดและครอบคลุมว่า คือ “แบบแผนเฉพาะในชีวิตประจำวันของแต่ละปัจเจก ที่ถูกบริหารจัดการท่ามกลางชุดความสนใจหรือเงื่อนไขทางสังคมที่สอดคล้องกัน ชุดแบบแผนเหล่านี้จะถูกอธิบายและถูกตัดสินโดยชุดของคุณค่า, ทศนคติ, เป้าหมาย ซึ่งทำให้ชุดแบบแผนนี้กลายเป็นสิ่งพื้นฐานที่ทำให้สมาชิกของชุดแบบแผนนั้นๆ มีอัตลักษณ์ทางสังคมเหมือนหรือต่างกัน” (ภายใต้เงื่อนไขคงที่จำนวนหนึ่ง) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากความเห็นของ Reimer (1995, อ้างถึงใน Miles, 2000) เกี่ยวกับความหมายของวิถีชีวิตจะพบมิติของการแบ่งปันลักษณะวิถีชีวิตของแต่ละปัจเจกที่พวกเขาเข้าร่วมกัน ดังที่ Reimer กล่าวว่า เยาวชนได้หันจากความเป็นปัจเจกไปสู่ความมีส่วนร่วม (The Common) และความเป็นสังคม (The Social) โดยผู้คนจะเลือกวิถีการใช้ชีวิตอย่างอิงอาศัยกับคนอื่นไปพร้อมกัน

จากนิยามของวิถีชีวิตข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า วิถีชีวิตของเยาวชนนั้น ประกอบขึ้นด้วยแบบแผนชีวิตของตัวเยาวชนในระดับปัจเจกและมีการแบ่งปันวิถีชีวิตร่วมกันกับสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มที่มีวิถีการใช้ชีวิตบางส่วนร่วมกันดังกล่าวนี้ จะอธิบายอัตลักษณ์ของพวกเขาผ่านลักษณะท่าทาง, การบริโภค, กิจกรรมยามว่าง ที่แบ่งปันร่วมกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ใช้แยกแยะพวกเขาออกจากกลุ่มที่มีวิถีชีวิตกลุ่มอื่นได้อย่างชัดเจน (Bellah, 1985 อ้างถึงใน สุริชัย หวันแก้ว และคณะ, 2549)

การพยายามแสดงอัตลักษณ์ของตนเอง พร้อมกับการค้นหาทางเลือกและการตัดสินใจในบริบทสังคมทั้งที่อยู่ในสภาวะโลกาภิวัตน์และสภาวะสังคมความเสี่ยง ได้สร้างความยากลำบากให้กับออกแบบวิถีการใช้ชีวิตในกระแสการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุนี้ การศึกษาและทำความเข้าใจ

เยาวชนจึงต้องมองความจำเป็นในชีวิตสังคมปัจจุบันไปพร้อมกับการดำรงอยู่ของวิถีชีวิตของเยาวชนด้วย

3. อิทธิพลของโครงสร้างที่มีต่อวิถีการใช้ชีวิตของเยาวชนในช่วงเวลา “การเปลี่ยนผ่าน” (Transition) เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ (Adulthood)

เยาวชนในปัจจุบันอยู่ภายใต้อิทธิพลของโครงสร้างที่เป็นกรอบในการดำเนินชีวิตหลายรูปแบบ เช่น การศึกษา อนาคตหน้าที่การงาน การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ฯลฯ เมื่อพิจารณาโดยเฉพาะกับเยาวชนในระดับอุดมศึกษาแล้ว เจ็อนไซเชิงโครงสร้างท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านดังกล่าว อาจได้แก่ โอกาสการสร้างทักษะอาชีพเพื่อเผชิญการแข่งขันในสังคมทำงาน ระบบการเรียนรู้ในวัยศึกษาเล่าเรียน ระบบกิจกรรมนอกหลักสูตร เป็นต้น

การทำความเข้าใจอิทธิพลของโครงสร้างในช่วงเวลา “การเปลี่ยนผ่าน” (Transition) เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ (Adulthood) สุริชัยและคณะ (สุริชัย หวันแก้ว และคณะ, 2549) ได้ชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญว่า “...จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหลีกเลี่ยงวิธีการมองการเปลี่ยนผ่านของเยาวชนในลักษณะเป็นเส้นตรงไปสู่จุดต่างๆ ที่ระบุและคาดการณ์ได้เป็นขั้นเป็นตอนและมีตรรกะชัดเจน ไปจนกระทั่งสิ้นสุดที่จุดสุดท้ายคือ ความเป็นผู้ใหญ่” ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินชีวิตของแต่ละคนย่อมเผชิญกับเรื่องราว และเหตุการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย แตกต่างกันไปตามบริบทรอบตัว ดังนั้น การมองการเปลี่ยนผ่านในลักษณะทิศทางเดียวสู่จุดความเป็นผู้ใหญ่ ย่อมไม่สามารถอธิบายสภาพการณ์ที่ผ่านประสบการณ์ต่างๆ ได้ละเอียดลึกซึ้งกับวิถีการใช้ชีวิตที่แต่ละคนประสบในช่วงเวลานี้ได้ โดยเฉพาะการเลือกวิธีการรับมือกับเงื่อนไขของโครงสร้างทางสังคมเกี่ยวกับการศึกษาและโอกาสทางหน้าที่การงานในอนาคต

จากการที่มนุษย์มีการสะสมประสบการณ์ด้วยกระบวนการทางสังคม อีกทั้งยังรู้จักบูรณาภาพกับสิ่งแวดล้อมภายนอกเพื่อเลือกวิถีทางที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ ทำให้มนุษย์สามารถสร้าง/ออกแบบวิถีชีวิตที่เอื้อให้พวกเขา (ซึ่งต้องอิงอาศัยใช้ชีวิตจริงอยู่ในสภาวะความไม่มั่นคงแน่นอนดังกล่าวข้างต้น) มีความละเอียดลออและมีความยืดหยุ่นในการเลือกรับปรับใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับบริบทเชิงโครงสร้างสังคมและสภาวะการณ์ในจิตใจของพวกเขาได้ต่อไป

IV. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศไทย

มาริษา ปโกฏิประภา (2532) ศึกษาความพร้อมของนักเรียนไทยในการไปศึกษา ณ สหรัฐอเมริกา และ สุวิชา ทองสีมา (2539) ศึกษาในเรื่องการติดต่อสื่อสารกับความพึงพอใจของผู้รับบริการแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศ จากสำนักงาน ก.พ. และธนาคารกรุงเทพ

งานวิจัยทั้ง 2 ชิ้นให้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของโครงการศึกษาต่อต่างประเทศในประเทศไทย โดยเฉพาะการดำเนินงานบริการแนะแนวการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันได้พัฒนากลายเป็นบริษัทตัวแทนจัดส่งนักเรียนไทยไปศึกษาต่อต่างประเทศที่มีมิติทางธุรกิจการค้าเข้ามามาก ในขณะที่ความสำคัญของงานแนะแนวการศึกษาได้ลดน้อยลงไป โดยเฉพาะมีความเกี่ยวข้องกับงานศึกษาชั้นนี้เนื่องจาก บริษัทตัวแทนของเอกชนได้จัดหารูปแบบใหม่ในการเป็นตัวกลางในการส่งเยาวชนในระดับอุดมศึกษาเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่มีประเด็นของการทำงานรวมอยู่ด้วย

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

2.1 Lowell Lindsay B. และคณะ (1999) ได้ศึกษากลุ่ม Nonimmigrants เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานการวางนโยบายและระบบการจัดการ (Nonimmigrant System) ตามมติคณะกรรมการปฏิรูปการอพยพย้ายถิ่นของสหรัฐอเมริกา (U.S. Commission on Immigration Reform) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการวิจัยที่น่าสนใจ คือ

- การแยกประเภทของวีซ่าจะเป็นไปตามลักษณะการเข้ามาทำกิจกรรมในสหรัฐอเมริกา แบ่งได้ตั้งแต่ คนทำงานเต็มเวลาจนถึงนักเรียนภาคปกติ สามารถแจกแจงได้ ดังนี้

Work only	: L-1 intracompany transferees
	: H-1A nurses (category terminated 9/30/95)
	: H-1B speciality occupations
	: H-2A farm workers
	: H-2B other blue collar worker
An uneven mix	: J-1 exchange visitors
of work & study	: H-3 industrial trainees

Study+some part time : F-1 university students

& vacation work : M-1 vocational students

จะเห็นว่าวีซ่า J-1 จะเป็นลักษณะที่อยู่ก้ำกึ่งระหว่างการทำงานและการศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่ซับซ้อนในการควบคุมดูแล และนำมาซึ่งปัญหาอื่นๆ

- ปัญหาด้านแรงงาน ที่มีการพูดถึงถึงกลุ่มเยาวชนแลกเปลี่ยน คือ การไม่มีมาตรฐานในการควบคุมดูแล บางครั้งพวกเขาไม่ได้รับความเป็นธรรมในการทำงานและปัญหาด้านสวัสดิการต่างๆ โดยในงานวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า กลุ่มคนแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเหล่านี้ ในความเป็นจริง คือ คนงานนั่นเอง พวกเขาควรออกจากโปรแกรมนี้และเข้าสู่ โปรแกรมของแรงงานชั่วคราวภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงแรงงาน แต่ย่อมมีกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์ เช่น ธุรกิจการศึกษา และเจ้าของธุรกิจที่ใช้แรงงานเหล่านั้น

- ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการ Nonimmigrants ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จะเน้นใน 3 ด้านหลัก คือ ระบบการศึกษา ระบบแรงงาน และระบบธุรกิจ ประเด็นที่น่าสนใจ นั่นคือ มีการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างแต่ละระบบภายในประเทศ เช่น สถาบันการศึกษา ได้ผลประโยชน์ทางรายได้ และเป็น Gatekeeper ให้กับหน่วยงานของรัฐในการเลือกเด็ก ซึ่งดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ดีต่อเยาวชนภายในประเทศจะถูกเบียดกับเด็กต่างชาติที่เข้ามา โดยในงานวิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า ใครจะรับผิดชอบในการแลกเปลี่ยนข้อดีข้อเสียเหล่านี้

- ในเรื่องขนาดของประชากร มีผลแสดงว่า กลุ่มคนในโปรแกรม J ไม่ค่อยส่งผลต่อขนาดประชากรกลุ่มการย้ายถิ่นถาวร โดยพวกเขาตั้งข้อสังเกตว่า เพราะข้อจำกัดมากมายในโปรแกรมของวีซ่ากลุ่มนี้ทำให้จำนวนการเคลื่อนย้ายกลุ่มประชากรเป็นไปได้ยาก

2.2 รายงานการวิจัยเรื่อง The Thai Student Exchange (1955) ซึ่งจัดทำโดยหน่วยงานบริการการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเป็นการศึกษาระบบการแลกเปลี่ยนนักเรียนไทยเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการตรวจสอบระบบการดำเนินการแลกเปลี่ยนนักเรียนไทย-อเมริกันในยุคแรก ซึ่งช่วยให้เห็นระบบการจัดการนักเรียนแลกเปลี่ยนสมัยนั้น ที่มีเป้าหมายเพื่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างกันอย่างแท้จริง ดังเช่น การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการที่มีพื้นฐานที่เหมาะสม ระบบในการเตรียมตัว ปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมและการเรียนรู้ในต่างแดน นอกจากนี้ยังเป็น ตรวจสอบกิจกรรมในการดำเนินชีวิต

ในสังคมแบบใหม่ของกลุ่มเยาวชน โดยสำรวจระบบสังคมและปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวต่างๆ ขณะใช้ชีวิต ณ ต่างประเทศ ทั้งยังมีการสัมภาษณ์นักเรียนเก่าของทุนแลกเปลี่ยน เช่น ทุนฟูลไบรท์ เพื่อดูความสำเร็จของโครงการในแง่มุมต่างๆ

ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้สามารถเปรียบเทียบระบบการจัดการโครงการแลกเปลี่ยนในสมัยแรกของสหรัฐอเมริกากับยุคปัจจุบันได้ เนื่องจากมีความเปลี่ยนแปลงทั้งเป้าประสงค์และกลุ่มผู้เข้าร่วม โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในยุคนี้จึงมีรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้นจำเป็นต้องมีมาตรการในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

2.3 งานวิจัยนโยบายการจัดระบบรักษาความปลอดภัยของกิจกรรมนอกสถานที่ (Off-Campus Activity Safety Policy) ของ Queen's University ประเทศแคนาดา

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นงานที่ตระหนักถึงความเสี่ยงจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นในต่างประเทศของนิสิตนักศึกษา (International Activities) กิจกรรมเหล่านั้น เช่น การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา เรียน ทำงาน ท่องเที่ยว ฝึกงานในต่างประเทศ เป็นต้น ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของยุค โดยในงานวิจัยระบุว่า ความสำคัญของการทำกิจกรรมในต่างประเทศที่เพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา นำมาซึ่งความเสี่ยงที่เพิ่มมากขึ้นทั้งอุบัติเหตุ โศกนาฏกรรม ภัยธรรมชาติ พวกเขาจึงเห็นความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงที่เกิดขึ้น จึงได้ร่วมกันวิจัยปัญหาต่างๆ ทั้งจากข้อมูล ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมอื่นๆ และได้สร้าง **โปรแกรมการช่วยเหลือฉุกเฉิน (The Emergency Support Program)** เพื่อใช้รองรับปัญหา และเป็นฐาน ของระบบการดำเนินกิจกรรมลักษณะเดียวกันนี้ให้กับหน่วยงานอื่นๆ (Queen's University, 2004)

โปรแกรมนี้อัปเดตขึ้นในปี 1997 นอกจากนี้ทางมหาวิทยาลัยยังได้จัดทำขั้นตอนในการจัดวางระบบความปลอดภัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

- 1) การวางหลักการ นโยบายในเรื่องสำคัญหลักๆ ของการวางแผนในภาพรวม โดยต้องมีการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งตรวจสอบโปรแกรมในการจัดกิจกรรมนอกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียน ท่องเที่ยวหรือการทำงาน
- 2) การวางแผนโปรแกรมและโครงการต่างๆ
- 3) ทำการตรวจสอบและประเมินตามแผนต่างๆ ที่วางไว้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4) ขั้นตอนในการสมัคร และการเลือกโปรแกรมต่างๆ ของผู้เข้าร่วม โดยพวกเขาจะได้รับข้อมูลตามความเป็นจริงอย่างชัดเจนทุกขั้นตอนของการเข้าร่วมและเลือกที่จะรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
- 5) ขั้นตอนการเตรียมรับปรับตัว เช่น การประชุมนิเทศ การเข้าค่ายเตรียมความพร้อม
- 6) ขั้นตอนรับสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยต้องมีความพร้อมร่วมกันของเจ้าหน้าที่และผู้เกิดเหตุตามแผนที่วางไว้
- 7) การติดตามการกลับสู่มาตุภูมิ

แต่ละขั้นตอนนี้มีรายละเอียดของการปฏิบัติและงานวิจัยที่ค้นคว้าเพิ่มเติมได้อย่างชัดเจน เพราะฉะนั้นด้วยขั้นตอนในการจัดวางระบบการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นสำหรับเยาวชนที่เดินทางไปทำกิจกรรมในต่างแดนดังกล่าว สามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดระบบการดำเนินงานในประเทศไทยได้เช่นเดียวกัน หากจำเป็นต้องมีการศึกษาในรายละเอียดเพื่อนำมาปรับได้อย่างเหมาะสมต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

V. กรอบการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกศึกษาปรากฏการณ์โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (WAT) ภายใต้ฐานมโนทัศน์โครงสร้าง/ผู้กระทำการ (Structure/Agency) ที่เชื่อมโยงสภาวะของกระบวนการโลกาภิวัตน์ในฐานโครงสร้างใหญ่และมี Agent คือ เยาวชนในโครงการ WAT นอกจากนี้ การศึกษาปรากฏการณ์บนฐานมโนทัศน์ดังกล่าว ยังกระทำผ่านแนวคิดหลักอีก 2 แนวคิด คือ แนวคิดกระบวนการโลกาภิวัตน์และแนวคิดการใช้วิถีชีวิตของเยาวชนในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง สุดท้ายสามารถสร้างกรอบแนวคิดในงานวิจัย สรุปได้ ดังนี้

เมื่องานวิจัยใช้แนวคิดการใช้วิถีชีวิตของเยาวชนในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงเปรียบเป็นแว่นอันใหม่เพื่อทำความเข้าใจ *ความยืดหยุ่นในการดำเนินชีวิตที่ต้องการคงสภาวะการณ์ในตัวตนท่ามกลางบริบทโครงสร้างที่รายล้อมรอบตัวทั้งในรูปแบบเดิมและการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาใหม่* ทำให้สามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์โครงการ WAT ได้ว่า

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ เยาวชนได้รับรู้สิ่งใหม่ๆ หลายสิ่งหลายอย่างผ่านกระแสการเคลื่อนย้าย 5 กระแส ทั้งการเคลื่อนย้ายผู้คนข้ามแดน การไหลเวียนของกระแสการสื่อสาร การเคลื่อนย้ายของเทคโนโลยีและข้อมูลต่างๆ และกระแสการเงินทางการค้าการลงทุน รวมทั้งการแพร่กระจายของอุดมการณ์ความคิดข้ามพรมแดนไปทั่วโลก และในกรณีของโครงการ WAT นั่นคือ เยาวชนได้รับรู้วิถีชีวิตอเมริกันด้วยภาพลักษณ์ที่สวยสดงดงามพร้อมไปกับอุดมการณ์นิยมอเมริกัน (Americanism) ผ่านกระแสการแพร่กระจายของสื่อ (Mediascapes) และอุดมการณ์ความคิด (Ideoscapes) โดยกระแสการเคลื่อนย้ายเหล่านี้ ก่อให้เกิดโลกาภิวัตน์ได้ในหลายมิติ และในปรากฏการณ์ครั้งนี้ การเคลื่อนย้ายของกระแสต่างๆ มีความเชื่อมโยงกับโลกาภิวัตน์ในมิติทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็เป็นโลกาภิวัตน์ในมิติทางการศึกษาเรียนรู้และทางวัฒนธรรมไปพร้อมกัน

การรับรู้ความเปลี่ยนแปลงจากกระแสการเคลื่อนย้ายดังกล่าว ได้เข้ามากระทบความรู้สึกนึกคิดหรือสภาวะการณ์ภายในตัวตน ขณะที่เยาวชนจำเป็นต้องดำรงความเป็นปัจเจกของตนเอง (อัตลักษณ์ ทัศนคติ ประสบการณ์ส่วนตัว ทรัพยากรทางวัฒนธรรมรอบตัว เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน วัฒนธรรมย่อยของตน ฯลฯ) ด้วยความรู้สึกไม่มั่นคงในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ จากการรับรู้สิ่งใหม่ๆ เนื่องจากการรับรู้โลกที่กว้างใหญ่ ได้เห็นโอกาสที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในอนาคตอาชีพ หรือได้รับการบ่มเพาะการนิยามวัฒนธรรมอเมริกันเหล่านี้ เป็นการรับรู้ที่ยืดขยายไปจากโครงสร้างทางสังคมหรือประเพณีวัฒนธรรมเดิมของตน พวกเขาได้รับรู้หลายสิ่งหลายอย่างเกิน

ขอบเขตทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ทำให้พวกเขาเกิดความรู้สึกสับสน ไม่มั่นคง ว่าควรเชื่อหรือยึดถือ สิ่งใดหรือสิ่งไหนที่มีคุณค่าหรืออะไรที่มีความหมายต่อชีวิต

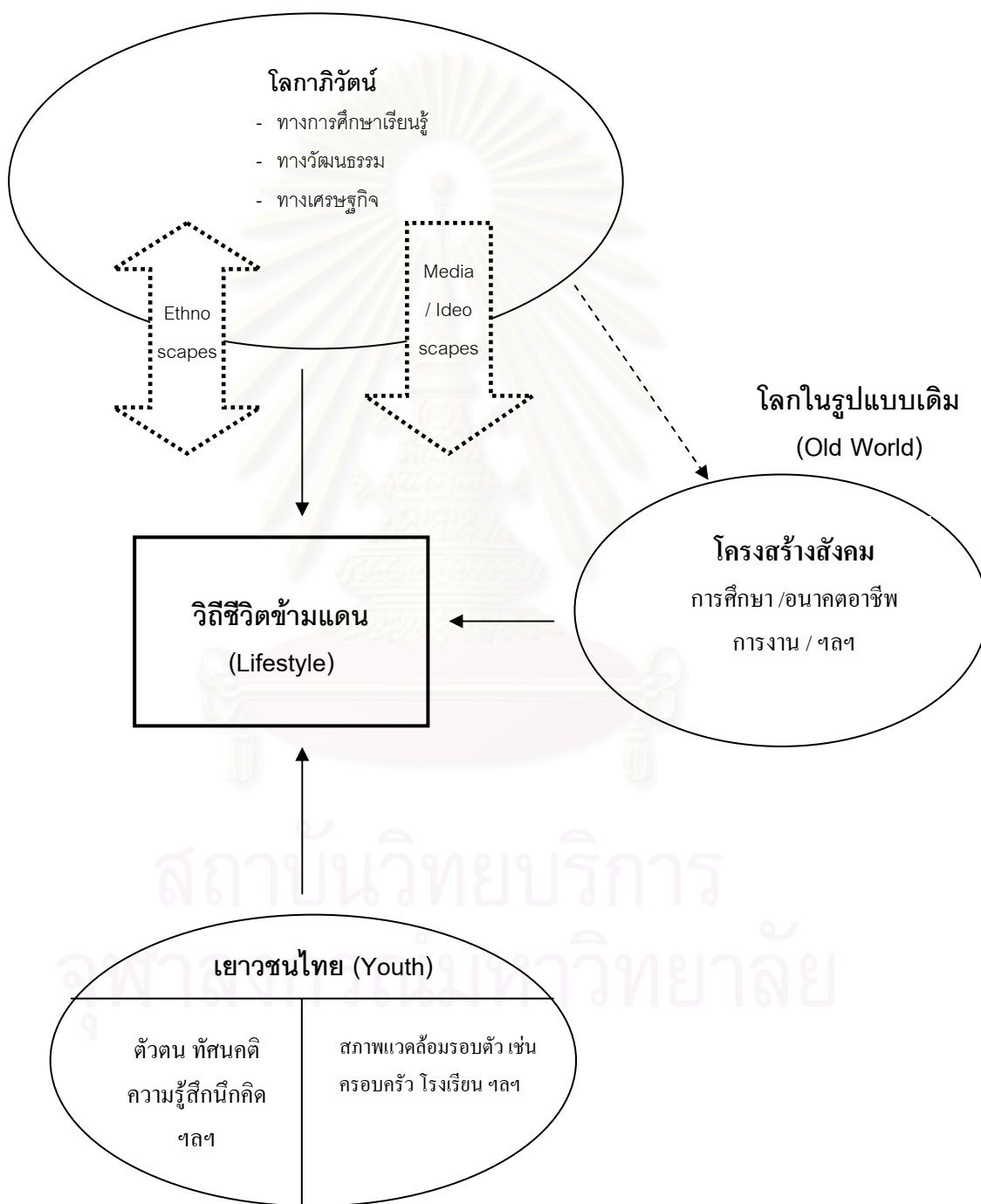
ขณะที่พวกเขารู้สึกไม่มั่นคงแน่ใจจากการได้รับรู้ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประเทศสหรัฐอเมริกาได้หยิบยื่นโอกาสการได้สัมผัสวิถีชีวิตในสังคมอเมริกันผ่านประสบการณ์ตรงต่อเยาวชนด้วยรูปแบบโครงการ WAT เมื่อเยาวชนบางส่วนเล็งเห็นว่า โครงการ WAT เป็นพื้นที่ที่ให้โอกาสในการเรียนรู้เพื่อเติมเต็มสิ่งใหม่ๆ ที่เขาได้รับรู้เพียงจินตนาการมานานคลั่งไปกับ การได้ประโยชน์ต่อการเพิ่มศักยภาพเพื่อทำหน้าที่ในโครงสร้างทางการศึกษาหลักในชีวิตจริง พวกเขาเลือกที่จะมีประสบการณ์ข้ามแดนในโครงการ WAT ผ่านกระแสการเคลื่อนย้ายของคนสู่โลกความเป็นจริงในสหรัฐอเมริกา (Ethnoscapes) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถเลือกดำเนินชีวิตที่มีการขานรับ ปรับตาม ต่อรอง ระหว่างตัวตนภายในกับโครงสร้างสังคมเดิมที่ส่งอิทธิพลอยู่ใกล้ตัว ในกรณีนี้ คือ หน้าที่ในระบบการศึกษาและหน้าที่ในระบบการทำงานและมีอาชีพตามความคาดหวังของสังคม ประกอบไปกับการได้เรียนรู้สิ่งใหม่ในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกไปพร้อมกัน

เพราะฉะนั้นพื้นที่ที่กล่าวถึงในที่นี้ คือ **การมีวิถีชีวิตและประสบการณ์ข้ามแดนผ่านโครงการ WAT (Lifestyle)** โดยเป็นพื้นที่แห่งหนึ่งให้พวกเขาได้ยืนอยู่ท่ามกลางปฏิสัมพันธ์ของ 3 ส่วนที่เกี่ยวข้อง นั่นคือ ความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน (โลกาภิวัตน์ทั้งมิติทางการเรียนรู้ วัฒนธรรมและมิติทางเศรษฐกิจ, ความเสี่ยงรูปแบบต่างๆ) โครงสร้างสังคมรูปแบบเดิม (ระบบการศึกษา อนาคตอาชีพการงาน) และสภาวะการณ์ภายในตัวตนของเยาวชน (ตัวตน อัตลักษณ์ ความรู้สึกนึกคิด ทรัพยากรวัฒนธรรมรอบตัว)

สรุปกรอบการวิจัยได้ว่า โครงการ WAT ที่มีจุดเริ่มต้นด้วยการเป็นปฏิบัติการของ โลกาภิวัตน์จากประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เข้ามาสู่สังคมไทย ในขณะที่เยาวชนรู้สึก ไม่มั่นคงจากผลของความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก และส่งผลต่อการดำรง สภาวะความเป็นปัจเจกในตัวเอง ประกอบกับความพยายามดำเนินชีวิตในโครงสร้าง สังคมเดิม เช่น ต้องการเพิ่มศักยภาพทางภาษา โอกาสในการศึกษาต่อในสหรัฐฯ ฯลฯ โครงการ WAT ได้กลายเป็นพื้นที่หนึ่งที่ทำให้พวกเขาสามารถใช้วิถีชีวิตข้ามแดน เพื่อต่อตรงกับปฏิสัมพันธ์ทั้ง 3 ส่วนได้อย่างยืดหยุ่นและมีพื้นที่มากขึ้น

กรอบการวิจัย

ความเปลี่ยนแปลงในโลก (Changing World)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

กระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน

การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้ต้องการวิเคราะห์กระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนในระดับโครงสร้างของรูปแบบการดำเนินโครงการ เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการเกิดและดำเนินไปภายใต้บริบทโครงสร้างสังคมยุคโลกาภิวัตน์ แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ I. ระบบการทำงานในกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ว่าภายใต้กระบวนการโครงการยังมีระบบที่ทำงานประกอบกันอยู่ 5 ระบบด้วยกัน คือ ระบบกฎหมาย ระบบจัดการประสานงาน ระบบการจ้างงาน ระบบความปลอดภัยและสวัสดิการ และระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชน II. ข้อสรุปเชิงวิเคราะห์ เป็นการวิเคราะห์ใน 3 ประเด็น คือ โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน: ในฐานะโครงการตามนโยบายของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา แนวโน้มโครงการ WAT ในประเทศไทย และกระบวนการโครงการฯ ท่ามกลางบริบทโลกยุคโลกาภิวัตน์

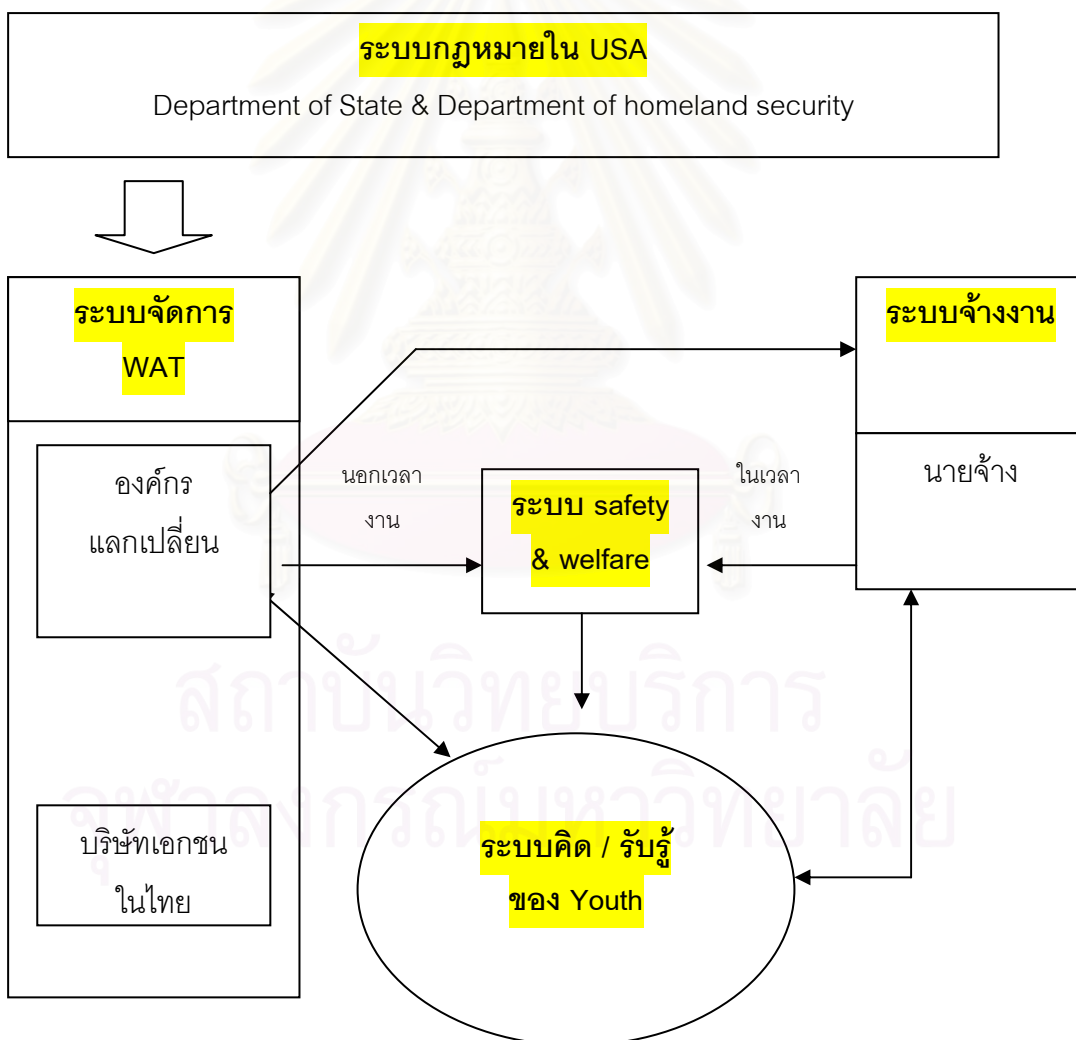
I. ระบบการทำงานในกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน

ภาพสะท้อนจากปรากฏการณ์ที่เยาวชนกลุ่มหนึ่งพร้อมใจกันไปใช้ชีวิตการทำงานในต่างประเทศชั่วระยะเวลาหนึ่ง สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้เห็นว่าเป็นปรากฏการณ์ที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีกระบวนการหลากหลายซ้อนทับอยู่ กล่าวคือ การแสดงลำดับขั้นของโครงสร้างในกรอบแนวคิด นั่นคือ โครงสร้างของกระบวนการโลกาภิวัตน์ โครงสร้างย่อยทางการศึกษาและอนาคตการทำงาน และโครงสร้างในการใช้ชีวิตชีวิตของเยาวชน ที่มีอิทธิพลส่งต่อกันมานั้น สามารถทำให้เห็นภาพใหญ่ของกระบวนการทั้งสาเหตุ รูปแบบ ที่มาที่ไปได้ของโครงการได้อย่างลึกซึ้งโดยมิได้มองปรากฏการณ์โดยมุ่งเน้นไปที่ความเป็นปัจเจกชนหรือความทรงอิทธิพลของโครงสร้างเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังเห็นว่า ในความเป็นจริงของปรากฏการณ์ที่มีการไหลเวียนของชีวิตมนุษย์นั้นยังมีระบบต่างๆ ที่ทำงานประสานรับเพื่อเชื่อมกับชีวิตทางสังคมของเยาวชนเหล่านั้นกับความเป็นโครงสร้างของสิ่งต่างๆ อยู่ด้วย จากการศึกษาโครงการแลกเปลี่ยนรูปแบบนี้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กระบวนการของโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนผ่านการทำงานของระบบต่างๆ ซึ่งมีอยู่ 5 ระบบโดยทำงานอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางโครงสร้างหลักของปรากฏการณ์ในครั้งนี้ ได้แก่ 1. ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกา 2. ระบบจัดการประสานงาน 3. ระบบการจ้างงาน 4. ระบบการดูแลและสวัสดิการ 5. ระบบกลไกความคิดและการรับรู้ของเยาวชน

การประสานรับการทำหน้าที่ของแต่ละระบบจึงเคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดปรากฏการณ์ในโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมรูปแบบนี้ขึ้น โดยจะขออธิบายกระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนผ่านการทำงานสอดรับกันของแต่ละระบบข้างต้น ดังนี้

แผนภาพที่ 1 ระบบทั้ง 5 ในกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน

1. ระบบกฎหมายในสหรัฐอเมริกา

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย พบว่า โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน มีจุดเริ่มต้นตามพระราชบัญญัติในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่ในกระทรวงสำคัญของประเทศซึ่งได้กำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ พร้อมด้วยบทบัญญัติตามกฎหมายที่มีผลในการควบคุมดูแลการดำเนินโครงการฯ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยเหตุนี้ เมื่อได้พิจารณาโครงการฯ อย่างเป็นกระบวนการที่มีพลวัตหลากหลายแล้ว สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ภายใต้กระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนมีการทำหน้าที่ของระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ นั่นคือ การทำหน้าที่ของหน่วยงานทางภาครัฐผู้ดูแลกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ให้บรรลุตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ตลอดไปถึงขั้นตอนการเข้าร่วมที่ภาครัฐกำหนดไว้ตั้งแต่การริเริ่มโครงการฯ ถึงปัจจุบัน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตั้งแต่จุดเริ่มต้นของโครงการฯ ผู้วิจัยขอนำเสนอระบบกฎหมายในกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนต่อเนื่องกันไปประกอบด้วย 3 ส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 จุดเริ่มต้นโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน: บทบาทภาครัฐในอเมริกา

โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนถูกเรียกอย่างเป็นทางการตามกระบวนการทางกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกาว่า “The Summer Work/Travel Program” เป็นโครงการหนึ่งใน 13 โครงการ ที่เรียกรวมกันว่า “Exchange Visitor Program” ซึ่งผู้วิจัยได้แปลตามความหมายว่า “โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน” โครงการเหล่านี้เป็นโครงการที่ถูกกำหนดขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติความสัมพันธ์ทางการศึกษาและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ค.ศ.1961 (The Mutual Educational and Cultural Exchange Act of 1961) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 1988 โดยพระราชบัญญัตินี้มีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างชาวอเมริกันกับผู้คนในประเทศอื่นๆ ภายใต้การศึกษาและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดีด้วยการเปิดประสบการณ์การเรียนรู้ในประเทศสหรัฐอเมริกาและสัมผัสวิถีชีวิตของชาวอเมริกัน หากสุดท้าย โครงการนี้ต้องการให้ผู้เข้าร่วมจะสามารถนำประสบการณ์และศักยภาพที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการไปใช้เมื่อได้กลับเข้าสู่ประเทศของตน

สำหรับโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (Summer Work/Travel Program) มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการศึกษานานาชาติ โดยการให้นักศึกษาที่มีความตั้งใจจริงได้สัมผัสกับชีวิตประจำวันของชาวอเมริกันผ่านทางการทำงานและโอกาสในการทำงานระยะสั้น โดยอนุญาตให้นักศึกษาระดับอุดมศึกษาสามารถเข้ามาทำงานภายใต้ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ไม่เกินระยะเวลา 4 เดือนระหว่างช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อน (“Background and Overview.” Online, 2005)

▪ หน่วยงานการบริหารโครงการฯ

ในทางกฎหมายมีแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมลักษณะนี้ปรากฏอยู่ใน Code of Federal Regulations บทที่ 22 ส่วนที่ 62 หรือเรียกโดยย่อว่า 22CFR62 (“22CFR62.” Online, 2005) ตามบทบัญญัติได้ให้อำนาจการบริหารโครงการ Exchange Visitor กับสำนักงานการควบคุมและประสานงานการแลกเปลี่ยน (The Office of Exchange Coordination) ภายใต้ส่วนราชการของ The Bureau of Educational and Cultural Affairs ซึ่งอยู่ใน Public Diplomacy and Public Affairs ตามการควบคุมของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of State-DOS)

นอกจากการบริหารควบคุมของกระทรวงการต่างประเทศแล้ว ยังมีหน่วยงานภาครัฐของอเมริกาที่ทำงานประสานกันในด้านต่างๆ สรุป ได้ดังนี้

1) ภายในกระทรวงการต่างประเทศ (DOS) นอกจากสำนักงานการควบคุมและประสานงานการแลกเปลี่ยนที่ทำหน้าที่บริหารควบคุมหลักแล้ว ยังมีสถานทูตและสถานกงสุลในประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการอนุมัติการออกวีซ่าประเภท “J” Exchange Visitor

2) ภายในกระทรวงความมั่นคงภายในประเทศสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of Homeland Security-DHS) มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 ส่วนด้วยกัน คือ

- เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง (U.S. Immigration Inspector) เป็นหน่วยงานภายใต้ Customs and Border Protection ทำหน้าที่สำคัญในการอนุญาตการผ่านเข้าประเทศสหรัฐอเมริกาโดยจะมีเอกสารสำคัญที่ผู้เข้าร่วมโครงการต้องนำติดตัว คือ I-94 Form

- Immigration and Customs Enforcement (ICE) มีหน้าที่ในการควบคุมระบบ SEVIS ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลในการดูแลสถานะของกลุ่มผู้ที่เดินทางเข้าประเทศในรูปแบบนี้

- Immigration and Naturalization Service (INS) เป็นผู้พัฒนาระบบ SEVIS และดูแลผู้เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในช่วงที่สิ้นสุดสัญญาจ้างแต่ยังต้องเที่ยวอยู่ในอเมริกา (Grace Period)

3) Social Security Administration (SSA) เป็นหน่วยงานที่ให้การอนุมัติการออก Social Security Number ซึ่งเป็นหมายเลขประกันสังคมในประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับการดำเนินงานและรับผิดชอบโครงการ Exchange Visitor หน่วยงานผู้ดูแลได้กำหนดให้แบ่งกลุ่มผู้ปฏิบัติการดำเนินงานออกเป็นองค์กรทั้งในส่วนภาคเอกชนและภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการ (“Overview.” Online, 2005) จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้เกี่ยวข้องเรียกหน่วยงานในส่วนนี้ว่า “องค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ” (เจ้าหน้าที่บริษัทตัวแทนในไทย, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2548) องค์กรแลกเปลี่ยนจึงมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกาของชาวต่างชาติพร้อมทั้งผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อให้บรรลุความต้องการตามวัตถุประสงค์ในแต่ละโครงการซึ่งมีความแตกต่างกัน แบ่งออกเป็น 13 ประเภท ดังนี้

- องค์กรแลกเปลี่ยนภาคเอกชน (Private Sector Programs) ดูแลโครงการทั้ง 5 รูปแบบ ได้แก่ Foreign Physician, Au Pair, Camp Counselor, Summer Work/Travel and Trainee Categories

- ตัวแทนภาครัฐบาล (Academic and Government Programs) ดูแลในส่วนของ Post Secondary Student, College/University Student, Professor, Research Scholar, Short-term Scholar, Specialist, Teacher and Government Visitor and International Visitor Categories

ด้วยเหตุนี้ โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนจึงอยู่ในขอบเขตอำนาจการบริหารจัดการขององค์กรแลกเปลี่ยนภาคเอกชนที่ส่วนใหญ่จะมีหุ้นส่วนหรือตัวแทนในแต่ละประเทศทั่วโลก เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกกับนิสิตนักศึกษาที่สนใจโครงการฯ แต่อย่างไรก็ตาม องค์กรเหล่านี้ จะต้องดำเนินงานภายใต้ข้อบังคับตามกฎหมายกำหนดไว้

1.2 ข้อบังคับในโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน

▪ คุณสมบัติของผู้สมัคร

ผู้สมัครต้องเป็นนิสิตนักศึกษาต่างชาติระดับมหาวิทยาลัยที่มีสถานภาพเป็นนักศึกษาปัจจุบันและกำลังลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาถัดไป หรือเป็นนักศึกษาภาคปกติหรือเต็มเวลา ของสถาบันการศึกษาที่มี/ใช้การเก็บสะสมหน่วยกิตเพื่อการเลื่อนชั้นและจบการศึกษา

สำหรับนักศึกษาที่เรียนจบครบรายวิชาตามหลักสูตร แต่ยังไม่ได้รับอนุมัติสำเร็จการศึกษาอย่างเป็นทางการไม่สามารถเข้าร่วมโครงการนี้ได้ เว้นแต่สามารถแสดงผลการลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรอื่นๆ หรือในระดับปริญญาบัตรที่สูงขึ้น

นอกจากนี้ โครงการประเภทนี้ยังถูกยกเว้นสำหรับนักเรียนในสายอาชีพศึกษา (Vocational School) ไม่สามารถสมัครเข้าร่วมโครงการได้ (*"Frequently Asked Questions."* Online, 2005)

▪ การเข้าร่วมโครงการฯ

ภายหลังจากได้รับคัดเลือกในโครงการฯ แล้ว ผู้เข้าร่วมจะต้องยื่นขอแบบฟอร์ม DS-2019 กับองค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศที่มีหน้าที่สำคัญในการออกแบบฟอร์มที่ได้รับอนุญาตจาก Department of State แบบฟอร์ม DS-2019 (Certificate of Eligibility for Exchange Visitor (J-1) Status) ถูกนำมาใช้เพื่อรับรองสถานภาพนักศึกษาในโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และในการร้องขอต้องใช้หลักฐานยืนยันสถานภาพความเป็นนักศึกษา เช่น Transcript บัตรประชาชน ใบรับรองสถานภาพนักศึกษา สำเนาหนังสือเดินทาง รูปถ่าย เหล่านี้เป็นต้น¹ หลังจากนั้น องค์กรแลกเปลี่ยนจะเป็นผู้ลงทะเบียนในระบบฐานข้อมูลที่เรียกว่า The Student and Exchange Visitor Information System (SEVIS) ระบบดังกล่าวเป็นระบบฐานข้อมูลออนไลน์ (Internet-Based System) ที่เก็บข้อมูลของนักศึกษาประเภท Non-Immigrants ผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยน และผู้ติดตาม (ผู้ถือ J-2 Visa) โดยองค์กรแลกเปลี่ยนมีหน้าที่รับผิดชอบในการกรอกข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการในแบบฟอร์ม DS 2019 ลงใน SEVIS พร้อมกันนี้ ผู้เข้าร่วมจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการดูแลควบคุมระบบ SEVP ที่เรียกว่า SEVIS I-901 ให้กับกระทรวง

¹ เอกสารที่ใช้ในการสมัครอาจมีการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม บริษัทตัวแทนในไทยจะเป็นผู้ดำเนินการและให้คำปรึกษาอย่างละเอียด

ความมั่นคงภายในประเทศ (DHS) เป็นเงิน 35 เหรียญสหรัฐฯ หลังจากนั้น ระบบ SEVIS จะปรากฏสถานะการจ่ายค่าธรรมเนียมโดยแสดงเป็นใบเสร็จออนไลน์โดยอัตโนมัติเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาสามารถตรวจสอบสถานะได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมควรมีพิมพ์สำเนาใบเสร็จเก็บไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อความสะดวกในระหว่างการดำเนินโครงการขั้นต่อไป ด้วย (“Overview.” Online, 2005)

▪ ขอบเขตระยะเวลาในโครงการ

ตามระเบียบได้กำหนดให้นักศึกษาสามารถเข้าประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อนวันเริ่มงานตามที่กำหนดไว้ใน DS-2019 โดยทางองค์กรแลกเปลี่ยนจะเป็นผู้ดูแลเรื่องการปรับเปลี่ยนระยะเวลาการทำงาน รวมทั้งกำหนดวันเริ่มและสิ้นสุดการร่วมโครงการตามความสะดวกของนักศึกษา แต่ต้องไม่เกินวันสิ้นสุดตามฐานข้อมูลของ SEVIS และวันกำหนดเปิดภาคการศึกษาถัดไปของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่นักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียนไว้ (“Frequently Asked Questions.” Online, 2005)

สำหรับสิทธิในการอยู่ต่อเพื่อการท่องเที่ยวหลังจากจบโครงการนั้น กระทรวงความมั่นคงภายในประเทศ (Department of Homeland Security) อนุญาตให้ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนที่ถือ J-1 Visa สามารถอยู่ต่อในประเทศสหรัฐอเมริกาได้อีก 30 วัน หลังจากจบโครงการทำงานแล้ว เรียกว่า “Grace Period” (“Frequently Asked Questions.” Online, 2005) โดยช่วงเวลานี้จะไม่ถูกนับรวมอยู่ในวันเวลาที่ระบุใน DS-2019 ในช่วง Grace Period นี้ นักศึกษาสามารถอยู่ท่องเที่ยวได้ตามความพอใจแต่ไม่อนุญาตให้นักศึกษาใช้เป็นช่วงเวลาในการหางานหรือทำงาน สำหรับการท่องเที่ยวออกนอกประเทศสหรัฐอเมริกานั้นสามารถทำได้แต่นักศึกษาอาจไม่สามารถกลับเข้ามาในประเทศสหรัฐอเมริการั้งโดยไม่ขอวีซ่าใหม่ ทั้งนี้เพราะสถานภาพ J-1 ได้สิ้นสุดลงแล้วในช่วงเวลาของ Grace Period

▪ การประกันการรักษาพยาบาล (Medical Insurance)

สำหรับนักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนจะได้รับการประกันการรักษาพยาบาลตลอดระยะเวลาของการร่วมโครงการตามที่ได้ระบุไว้ใน DS-2019 ซึ่งหมายรวมทั้งจากการเจ็บป่วยทั่วไปและจากอุบัติเหตุ ประกอบด้วย

- (1) ค่ารักษาพยาบาลเป็นจำนวนเงินขั้นต่ำ 5 หมื่นเหรียญสหรัฐฯ ต่อการป่วย หรืออุบัติเหตุ 1 ครั้ง
- (2) ค่าส่งร่างกลับประเทศ (ในกรณีเสียชีวิต) จำนวน 7,500 เหรียญสหรัฐฯ
- (3) ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการอพยพหนีโรคกลับประเทศของผู้เข้าร่วมโครงการ 1 หมื่นเหรียญสหรัฐฯ
- (4) ค่าลดหย่อนภาษีไม่เกิน 500 เหรียญสหรัฐฯ ต่อการป่วยหรือการประสบอุบัติเหตุ 1 ครั้ง (“22CFR62.” Online, 2005)

▪ การปฐมนิเทศ (Orientation)

ด้วยข้อบังคับทางกฎหมายได้กำหนดให้องค์กรแลกเปลี่ยนจัดการให้มีการปฐมนิเทศผ่านทางตัวแทนในแต่ละประเทศเพื่อให้ข้อมูลเบื้องต้นและความเข้าใจพื้นฐานทั่วไปซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- 1) การดำรงชีวิตและวัฒนธรรมทั่วไปของชาวอเมริกัน
- 2) บริการสาธารณะในชุมชน เช่น การคมนาคม ห้องสมุด โรงเรียน โรงพยาบาล ธนาคาร เป็นต้น
- 3) การประกันสุขภาพ ชื่อหน่วยงานและหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือขอความช่วยเหลือ
- 4) ความเข้าใจและกฎข้อบังคับพื้นฐานของโครงการ
- 5) ที่อยู่และหมายเลขติดต่อของผู้ประสานงานประจำประเทศสหรัฐอเมริกาที่คอยดูแลช่วยเหลือนักศึกษาในช่วงของการร่วมโครงการ

▪ ข้อพึงรู้บางประการ

- 1) องค์กรแลกเปลี่ยนจะไม่รับประกันว่า เมื่อนักศึกษาเดินทางถึงสหรัฐอเมริกาแล้วจะมีงานรองรับตามความต้องการในทันที ทั้งนี้จึงเป็นหน้าที่ของตัวนักศึกษาเองที่จะต้องเตรียมค่าใช้จ่ายส่วนตัวไปจำนวนหนึ่งให้เพียงพอในช่วงเวลาที่อาจยังหางานไม่ได้ ซึ่งในกรณีดังกล่าว นักศึกษาต้องติดต่อกับองค์กรแลกเปลี่ยนประจำประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีหน้าที่เพียงพยายามอย่างเต็มที่ในการช่วยจัดหางานที่เหมาะสมให้แก่ศึกษาเท่านั้น

2) ผู้ร่วมโครงการไม่สามารถทำงานรับจ้างภายในบ้านต่างๆ เช่น งานพี่เลี้ยงเด็ก คนสวน คนขับรถ เป็นต้น กล่าวคืองานที่เป็นการรับลูกจ้างรายบุคคล รวมทั้งยังไม่สามารถทำงานใดๆ ที่เกี่ยวกับการแพทย์และการพยาบาล

3) ผู้ร่วมโครงการจะต้องได้รับค่าจ้างและสวัสดิการแรงงานในอัตราเดียวกันกับพนักงานสัญชาติอเมริกันอื่นๆ ในตำแหน่งงานเดียวกัน โดยองค์กรแลกเปลี่ยนมีหน้าที่ต้องให้รายละเอียดเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำของมลรัฐนั้นๆ ก่อนรับเข้าร่วมโครงการ

4) ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินขณะที่นักศึกษากำลังอยู่ระหว่างการร่วมโครงการในประเทศสหรัฐอเมริกา นักศึกษาจะต้องสามารถติดต่อบริษัทแลกเปลี่ยนในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ตนสังกัดได้ตลอด 24 ชั่วโมง

5) องค์กรแลกเปลี่ยนในประเทศสหรัฐอเมริกาจะเป็นผู้คอยควบคุมความประพฤติและกิจกรรมของนักศึกษาในสังกัดซึ่งกิจกรรมและพฤติกรรมที่ไม่ได้รับอนุญาตนั้นได้ระบุอยู่ใน DS-2019 แล้ว (*"Frequently Asked Questions."* Online, 2005)

1.3 การดำเนินการจากภาครัฐ

ภายใต้กระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยว ภาคฤดูร้อนนั้นกล่าวได้ว่าจะพบการทำหน้าที่ของระบบตามกฎหมายที่ควบคุมดูแลโครงการฯ อยู่อย่างเป็นระบบอีกชั้นตอนหนึ่งโดยดำเนินการผ่านการทำงานจากทางภาครัฐ ผู้วิจัยได้สรุปการทำงานดังกล่าวได้ดังนี้

▪ ระบบฐานข้อมูล: The Student and Exchange Visitor Program (SEVP)

ระบบ Student and Exchange Visitors Program หรือ SEVP เป็นระบบที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่ตามพระราชบัญญัติ Illegal Immigration Reform and Immigrant Responsibility หรือ IIRIRA Section ที่ 641 (*"SEVIS."* Online, 2005) ระบบ SEVP ถูกพัฒนามาเพื่ออำนวยความสะดวกทั้งแก่ผู้ที่เข้าร่วมโครงการและองค์กรแลกเปลี่ยน รวมทั้งหน่วยงานสนับสนุนในระหว่างกระบวนการต่างๆ สำหรับโครงการ Exchange Visitor ถูกออกแบบมาเพื่อประสานงานทั้งในด้านการออกวีซ่า การผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง (The Admissions to the US) สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของผู้เข้าร่วมโดยผ่านทางระบบฐานข้อมูลที่ชื่อว่า The Student and Exchange Visitor Information System (SEVIS)

SEVIS เป็นระบบฐานข้อมูลทาง Internet ที่จะดูแลและควบคุมข้อมูลของกลุ่มผู้พำนักชั่วคราว (วีซ่า F, M และ J หรือ เรียกว่า Non-Immigrants) รวมทั้งกลุ่มผู้ติดตาม (วีซ่า F-2, M-2 และ J-2) ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ระบบนี้ทำให้ผู้จัดทำโครงการหรือสถาบันที่ดำเนินโครงการฯ สามารถถ่ายถอดข้อมูลสำคัญหรือประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ได้ทาง Internet รวมทั้งประกาศต่างๆ จาก Department of State และ Department of Homeland Security ส่งต่อไปยังผู้เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในอเมริกา

ผู้สมัครในโครงการ Exchange Visitor ทุกโครงการจะต้องอยู่ในระบบ SEVIS เพื่อใช้แสดงสถานะต่างๆ ตามช่วงเวลาและนำมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการเข้าสู่โครงการฯ ในทุกขั้นตอน ตัวอย่างเช่น เมื่อต้องการขอรับวีซ่าเข้าประเทศหลังจากสมัครเข้าโครงการผ่านแล้ว เจ้าหน้าที่สถานทูตจะตรวจสอบการสมัครเข้าร่วมโครงการฯ (DS-2019) จากระบบ SEVIS ได้โดยอัตโนมัติ รวมทั้งการแสดงสถานะของผู้เข้าร่วมเมื่อเดินทางกลับสู่ประเทศตน เป็นต้น ดังนั้น ระบบฐานข้อมูลจึงนำมาใช้ระหว่างการดำเนินการตามขั้นตอนในโครงการจนถึงช่วงสุดท้าย

ในการสมัครเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลดังกล่าวนี้ภายหลังจากวันที่ 1 กันยายน 2547 นักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการเป็นครั้งแรก จะต้องเสียค่าธรรมเนียม SEVIS I-901 ในราคา 35 เหรียญสหรัฐฯ ตามกฎระเบียบในประเทศสหรัฐอเมริกา (*"I-901 SEVIS Fee."* Online, 2006)

นอกจากนี้ หลังจากผู้เข้าร่วมโครงการฯ เดินทางถึงสถานที่ทำงานของนายจ้างแล้ว ผู้เข้าร่วมมีหน้าที่ในการรายงานตัวต่อองค์กรแลกเปลี่ยนโดยเร็วที่สุดและองค์กรแลกเปลี่ยนมีหน้าที่ในการรายงานสถานะการเข้าร่วมโครงการลงในระบบ SEVIS ภายใน 21 วัน มิฉะนั้นผู้เข้าร่วมอาจถูกเพิกถอนจากโครงการได้ (*"22CFR62.70."* Online, 2005)

▪ วีซ่าในโครงการ Exchange Visitor

ตามกฎหมายโดยปกติผู้เดินทางเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกาจะต้องใช้วีซ่าไม่ว่าจะเป็นแบบพำนักชั่วคราวและแบบถาวรโดยขึ้นอยู่กับภาระบุญไว้และจุดประสงค์ในการเดินทางเข้าประเทศ สำหรับโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภททำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนจัดอยู่ในวีซ่าประเภท "J" Exchange Visitor นับเป็นวีซ่าในประเภทชั่วคราวรวมอยู่ในกลุ่ม "Non-Immigrants" (Lowell, ed., 1999)

จากกฎของผู้อพยพและการให้สัญชาติ (The Immigration and Nationality Act: INA) กำหนดให้ผู้ขอรับวีซ่า Exchange Visitor (J-Visa) ต้องอยู่ในสถานะผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมแล้ว กล่าวคือ คนๆ นั้นต้องสมัครเข้าโครงการ Exchange Visitor และได้รับการรับรอง

สถานภาพให้เข้าร่วมโครงการผ่านทางองค์กรแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวแทนดำเนินงาน หลังจากนั้นเมื่อได้เข้าร่วมในโครงการเป็นที่เรียบร้อยแล้วองค์กรแลกเปลี่ยนจะเป็นผู้ให้ข้อมูลและเอกสารที่จำเป็นในการสมัครวีซ่าประเภท Exchange Visitor เพื่อเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบไปด้วย แบบฟอร์ม DS 2019 หรือใบรับรองสถานภาพของผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยน แบบฟอร์ม DS-156 แบบฟอร์ม DS-157 แบบฟอร์ม DS-158 รูปถ่ายขนาด 2x2 นิ้ว Passport ที่จะยังไม่หมดอายุอย่างน้อยภายใน 6 เดือน ใบแสดงสถานะทางการเงินของผู้ปกครองหรือผู้รับรอง หนึ่งในแต่การพิจารณาเจ้าหน้าที่สามารถขอเอกสารเพิ่มเติมอื่นๆ ประกอบได้นอกจากเอกสารข้างต้นแล้ว การขออนุมัติวีซ่าต้องชำระค่าธรรมเนียมเป็นจำนวนเงินประมาณ 100 เหรียญสหรัฐฯ² พร้อมกันนี้ด้วย (*"Visa about Exchange Program."* Online, 2005)

นอกจากขั้นตอนดำเนินการดังกล่าวแล้วยังมีข้อพึงพิจารณาต่อมาคือ ในภายหลังเหตุการณ์ 9/11 การออกวีซ่าให้บุคคลที่ต้องการเข้าประเทศสหรัฐอเมริกา จะพิจารณาอย่างครอบคลุมและต่อเนื่องถึงประเด็นหลักที่ต้องการเข้าประเทศเพื่อความปลอดภัยภายในประเทศสหรัฐอเมริกา การออกวีซ่าในปัจจุบันกลายเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องตรวจสอบอย่างละเอียดมากกว่าแต่ก่อนมาก ในขั้นตอนการขอวีซ่าผู้ร้องขอต้องชี้แจงเหตุผลและความต้องการเพื่อเพิ่มข้อมูลในการพิจารณาคำร้องเพื่อให้เจ้าหน้าที่สถานทูตพิจารณาคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมให้ตรงตามคุณลักษณะวีซ่าประเภท Exchange Visitor ดังนี้

- ผู้ร้องขอต้องมีการวางแผนที่จะอยู่ในอเมริกาเป็นการชั่วคราวและมีขอบเขตจำกัด
- มีหลักฐานทางการเงินที่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายตลอดที่อยู่ในอเมริกา
- มีหลักฐานการระการผูกพันทางสังคมและเศรษฐกิจที่ทำให้เชื่อได้ว่าผู้ร้องขอ

จะกลับประเทศตนเองเมื่อหมดระยะเวลาตามโครงการ

ทั้งนี้ การออกวีซ่าเป็นเพียงการอนุญาตให้ชาวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศได้โดยผ่านทางด่านตรวจคนเข้าเมือง และที่ด่านจำเป็นต้องได้รับการอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง (U.S. Immigration Inspector) เพราะฉะนั้น การได้รับอนุมัติวีซ่าจึงไม่ได้รับประกันว่าสามารถเข้าประเทศสหรัฐอเมริกาได้

² ค่าธรรมเนียมวีซ่าจากการสำรวจล่าสุดเมื่อ พฤศจิกายน 2548

▪ การตรวจสอบบุคคลเข้าเมือง

สิ่งสำคัญที่ผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนควรตระหนัก คือ การได้รับวีซ่า มิได้เป็นหลักประกันการเข้าในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ เนื่องจากวีซ่าเป็นเพียงบัตรผ่านที่ทำให้ชาวต่างชาติสามารถเดินทางเข้าไปยัง Port-of-Entry ในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น ท่าอากาศยานระหว่างประเทศ หรือท่าเรือ เป็นต้น หลังจากนั้น หน่วยงานในส่วนของ Customs and Border Protection จะเป็นผู้อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้าในประเทศและเป็นผู้กำหนดระยะเวลาที่อนุญาตให้พำนักในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ เมื่อเดินทางไปถึงผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องลงทะเบียนใน US-VISIT Entry-Exit Program แต่สำหรับบางกรณีอาจต้องปฏิบัติตามข้อบังคับพิเศษ (Special Registration) เมื่อเดินทางเข้าหรือออกจากสหรัฐฯ และเมื่อได้รับอนุญาตให้ผ่านด่านเข้าประเทศได้ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองของสหรัฐฯ (The U.S. Immigration Officer) จะเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติให้เข้าพรมแดนสหรัฐฯ อีกชั้นหนึ่ง ในขั้นตอนนี้ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องยื่นแบบฟอร์ม I-94 หรือ Record of Arrival-Departure ซึ่งจะเป็นแบบฟอร์มที่แจ้งระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้พำนักอยู่ในประเทศสหรัฐฯ แก่เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเพื่อดำเนินการตรวจสอบ แบบฟอร์ม I-94 นี้สำคัญมากและควรถูกเก็บไว้ใน Passport ตลอดเวลาเช่นเดียวกับแบบฟอร์ม DS-2019 ที่ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องมีทุกครั้งที่เดินทางเข้าในประเทศสหรัฐฯ (“FAQs on the Arrival-Departure Record.” Online, 2005)

▪ หมายเลขประกันสังคมในสหรัฐอเมริกา

ในการทำงานอย่างถูกกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมายบังคับให้ผู้นั้นจำเป็นต้องมีหมายเลขประกันสังคม เช่นเดียวกับผู้เข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนที่มีรูปแบบการทำงานเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำเป็นต้องมีหมายเลขประกันสังคมเช่นกัน

หมายเลขประกันสังคม (Social Security Number-SSN) เป็นหมายเลขประจำตัวซึ่งออกโดยรัฐบาลกลางของสหรัฐฯ (U.S. Federal Government) มีลักษณะเป็นตัวเลข 9 หลัก (เช่น 123-00-1234) มีวัตถุประสงค์เพื่อบันทึกรายได้ (Earnings) ของผู้ถือหมายเลขและยังเป็นหมายเลขประจำตัวที่ใช้ในหลายสถานการณ์ หมายเลขประกันสังคมนี้จะปรากฏอยู่บนบัตรที่ชื่อว่า บัตรประกันสังคม (Social Security Card) ซึ่งเจ้าของหมายเลขเป็นผู้ถือ สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนจะต้องยื่นขอบัตรประกันสังคมในกรณีที่ต้องการทำงานในประเทศสหรัฐฯ เพื่อให้

นายจ้างใช้บันทึกค่าจ้าง (Payroll Record) ที่ผู้เข้าร่วมโครงการอาจได้รับ นอกจากนั้น หมายเลขประกันสังคมยังจำเป็นในการเปิดบัญชีในธนาคาร การเช่าอพาร์ทเมนท์ และการสอบใบขับขี่ได้อีกด้วย (“Getting a Social Security Number.” Online, 2006)

สำหรับขั้นตอนการขอหมายเลขประกันสังคมของผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนสามารถสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

- รายงานตัวต่อองค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศต้นสังกัดว่าได้เข้ามาถึงยังประเทศสหรัฐฯ แล้ว ไม่ควรเกินระยะเวลา 3 วัน

- ยื่นขอ SSN ในระยะเวลาอย่างน้อย 10 วัน หลังจากเข้ามาถึงประเทศสหรัฐฯ แล้ว เพื่อให้มั่นใจว่าทางสำนักงานประกันสังคม (Social Security Administration-SSA) สามารถตรวจสอบสถานะการเดินทางเข้าเมืองของผู้เข้าร่วมโครงการได้

- กรอกข้อมูลลงในแบบฟอร์ม Application For a Social Security Card หรือแบบฟอร์ม SS-5

- นำแบบฟอร์มที่กรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วไปยื่นยังสำนักงานประกันสังคมที่ใกล้ที่สุด พร้อมเอกสารต่างๆ ประกอบด้วย

1. แบบฟอร์ม DS-2019 ตัวจริง
2. Passport
3. แบบฟอร์ม I-94 และ J-1 Visa Stamp

หลังจากการยื่นเอกสารที่จำเป็นต่อสำนักงานประกันสังคมแล้ว ทางหน่วยงานจะนำเอกสารไปตรวจพิสูจน์กับทางกระทรวงความมั่นคงภายในประเทศ (DHS) ก่อนที่จะออกหมายเลขประกันสังคมให้ ภายหลังจากที่สำนักงานได้รับการยืนยันความถูกต้องของเอกสารแล้ว สำนักงานประกันสังคมจะออกหมายเลขประกันสังคมและบัตรประกันสังคมโดยนำส่งไปรษณีย์ไปยังผู้เข้าร่วมโครงการตามที่อยู่ที่ได้แจ้งไว้ในแบบฟอร์ม SS-5 (“Pursuing Employment.” Online, 2005) ภายในระยะเวลา 4-6 สัปดาห์ และระหว่างการเดินทาง นักศึกษาควรยื่นขอรับใบรับรอง (แบบฟอร์ม SSA-5030) เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันว่านักศึกษาได้สมัครแล้ว ใบรับรองนี้จะมีผลคุ้มครองให้การทำงานของนักศึกษาถูกต้องตามกฎหมายในเวลา 21 วัน

▪ ภาษีในสหรัฐอเมริกา

การดำเนินการของภาครัฐในโครงการฯ ที่สำคัญอันหนึ่ง คือ หน้าที่การชำระภาษีของผู้เข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากผู้ที่ทำงานในสหรัฐอเมริกาจะต้องจ่ายภาษีเงินได้ให้กับรัฐบาลอเมริกัน รวมทั้งนักศึกษาต่างชาติที่เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมรูปแบบนี้ด้วย แต่การจ่ายภาษีของนักศึกษานั้นจะได้รับการยกเว้นภาษีบางประเภท นั่นคือ ภาษีประกันสังคม (Social Security) เงินประกันสุขภาพ (Medicare) ภาษีการว่างงานที่จ่ายให้รัฐบาลกลาง (Federal Unemployment Tax) (ต้องจิตร์ หล่อวินิจนันท์, 2547: 49)

สำหรับภาษีที่ผู้เข้าร่วมโครงการต้องจ่าย คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Income Tax) ตามหลักการภาษีในประเทศสหรัฐฯ นั้น นายจ้างของผู้เข้าร่วมโครงการฯ จะหักภาษีเงินได้จากเงินเดือนที่ได้รับและจ่ายให้กับรัฐบาลโดยตรงและภาษีเงินได้นั้นจะถูกเรียกเก็บทั้งจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลประจำรัฐ และรัฐบาลท้องถิ่นซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ภาษีเงินได้ที่จ่ายให้แก่รัฐบาลกลาง (Federal Income Tax)

ภาษีชนิดนี้เป็นเงินที่ผู้มีรายได้ต้องชำระให้แก่รัฐบาลกลาง โดยหักจากเงินเดือน ค่าจ้าง และเงินทิป สัดส่วนการหักภาษีเงินได้สำหรับรัฐบาลกลางอยู่ที่ระหว่าง 10-15 % สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการฯ สามารถขอคืนได้เมื่อถึงสิ้นปี ถ้าหากนักศึกษามีเงินได้น้อยกว่า 5,000 เหรียญสหรัฐฯ ต่อปี นักศึกษาควรจะได้รับเงินภาษีที่นักศึกษาจ่ายไปคืนทั้งหมดโดยการทำเรื่องขอคืนภาษีด้วยแบบฟอร์มภาษีเลขที่ 1040NR-EZ ยื่นต่อหน่วยบริการด้านสรรพากรภายใน (Internal Revenue Service Center)

2) ภาษีเงินได้ที่จ่ายให้แก่รัฐบาลประจำรัฐและเมือง

กฎหมายท้องถิ่นในรัฐและเมืองต่างๆ อาจเรียกเก็บภาษีเงินได้เพิ่มเติมได้ ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ก็มีหน้าที่ต้องชำระภาษีเงินได้จากรายได้ที่ได้รับและในกรณีที่ผู้เข้าร่วมอาจสามารถขอเงินภาษีท้องถิ่นคืนเมื่อถึงสิ้นปีได้เช่นกันซึ่งจะมีขั้นตอนและแบบฟอร์มที่แตกต่างกันไปตามกฎหมายของแต่ละท้องถิ่น

หลังจากนักศึกษาได้ชำระภาษีระหว่างเข้าร่วมโครงการฯ ไปแล้ว เมื่อถึงปลายปี นายจ้างจะจัดส่งแบบฟอร์ม W-2 กลับมาให้ตามที่อยู่ในประเทศถิ่นเดิมโดยมีรายละเอียดของเงินค่าจ้างทั้งหมด รวมทั้งยอดจำนวนเงินภาษีที่ถูกหักไว้ และนักศึกษาจะใช้แบบฟอร์มนี้ประกอบการยื่นเรื่องคืนเงินภาษีทั้ง 2 ประเภทในภายหลังและตามกำหนดการแล้วการทำเรื่องขอคืนภาษีมีกำหนดสิ้นสุดภายใน คือ วันที่ 15 เมษายน ในปีถัดไป (ต้องจิตร์ หล่อวินิจนันท์, 2547: 50)

ข้อมูลที่สำคัญทั้ง 3 ส่วนในระบบกฎหมายดังกล่าวข้างต้น เผยให้เห็นการทำหน้าที่ภายใต้ระบบกฎหมายของตัวกระทำในระดับโครงสร้าง โดยในที่นี้ คือ หน่วยงานของรัฐทั้งกระทรวงการต่างประเทศ (DOS) และกระทรวงความมั่นคงภายในประเทศสหรัฐอเมริกา (DHS) มีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมโครงสร้างทางระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่างๆ ในกระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน

โดยเฉพาะข้อมูลในการกำหนดระเบียบข้อบังคับต่างๆ นั้น ทำให้เห็นได้ว่า กฎหมายของสหรัฐฯ เน้นการออกนโยบายโดยตรงต่อองค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศในการสร้างสรรค์กิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติดังกล่าว หน่วยงานของรัฐไม่มีหน้าที่โดยตรงในการสัมผัสติดต่อกับผู้เข้าร่วมโครงการฯ การบริหารจัดการทุกชนิดจึงเป็นสิทธิอันชอบธรรมขององค์กรแลกเปลี่ยนในการดำเนินการ แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะมีการควบคุมการขออนุญาตดำเนินโครงการของแต่ละองค์กรแลกเปลี่ยนอย่างเคร่งครัด

อย่างไรก็ตาม การควบคุมโครงการฯ ด้วยรูปแบบนี้มีได้ให้ความสำคัญมุ่งไปที่คุณภาพของโครงการในแต่ละกิจกรรมนั้นๆ เช่น การติดตามตรวจสอบว่าองค์กรแลกเปลี่ยนเหล่านั้นได้ดำเนินการตามที่ร้องขอไว้ได้มากน้อยเพียงใด เป็นต้น แต่กลับเน้นไปที่การควบคุมผู้คนที่เดินทางเข้าสู่ประเทศ เช่น การเร่งรายงานตัวของรัฐบาลทั้งก่อนไป ระหว่างที่อยู่ และกลับมายังถิ่นเดิม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลอเมริกาให้ความสำคัญอยู่ที่ “ความมั่นคงภายในของประเทศ” มากกว่าการคำนึงถึงด้านที่สำคัญ คือ “ความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมโครงการฯ” สังเกตได้จาก ข้อบังคับที่มีต่อองค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศที่เป็นผู้ที่ต้องนำกิจกรรมในลักษณะนี้ไปปฏิบัตินั้น ตามกฎหมายมีการระบุในเรื่องความปลอดภัยไว้เสมือนให้เป็นเพียงแนวทางปฏิบัติ เช่น การบังคับให้มีการปฐมนิเทศ หรือ การให้มีการดำเนินการติดตามผู้เข้าร่วมนั้น มีเพียงการระบุว่าต้องมี แต่ไม่ได้มีการควบคุมคุณภาพของการปฐมนิเทศให้ข้อมูลหรือการติดตามดำเนินการที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

2. ระบบจัดการในกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน

นอกจากการทำงานของระบบกฎหมายในกระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนแล้ว ระบบที่สำคัญอันหนึ่งที่ผลักดันกระบวนการทำงานในโครงการรูปแบบนี้ คือ ระบบการจัดการประสานงาน ระบบในส่วนนี้เป็นระบบในทางปฏิบัติของโครงการฯ ประกอบไปด้วย การบริหารจัดการ เตรียมการ ประสานงาน ติดตาม ประเมินผล เหล่านี้เป็นต้น

ตัวกระทำที่สำคัญในระบบการจัดการ คือ องค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศที่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานภาครัฐของสหรัฐอเมริกาและบริษัทตัวแทนขององค์กรแลกเปลี่ยนในประเทศไทยที่นับว่ามีบทบาทต่อเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ เป็นอย่างมาก

การนำเสนอรายละเอียดในระบบจัดการ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระดับตามการทำหน้าที่ของตัวกระทำดังกล่าว ดังนี้

2.1 ระบบจัดการในระดับองค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ

องค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศเป็นตัวแปรที่สำคัญมากในกระบวนการโครงการฯ เนื่องจากมีอำนาจและบทบาทในการควบคุมดูแลประสานงานทุกๆ ฝ่ายในกระบวนการโครงการฯ องค์กรในลักษณะนี้เกิดขึ้นทั้งที่อยู่ในรูปแบบไม่แสวงหากำไรและรูปแบบบริษัทโดยได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเพื่อดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมให้เกิดขึ้น จากการค้นคว้าข้อมูลพบว่า ในปัจจุบันมีองค์กรแลกเปลี่ยนที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนในสหรัฐอเมริกาจำนวน 51 องค์กร³ ซึ่งสามารถติดตามรายชื่อดังกล่าวได้ในภาคผนวก ข นอกจากนี้ ตามกฎหมายได้ระบุถึงหน้าที่ขององค์กรแลกเปลี่ยนไว้โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ("22CFR62." Online, 2005)

³ ข้อมูลจากการตรวจสอบเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2548

▪ พันธะโดยทั่วไป

♦ การปฏิบัติตามข้อบังคับของกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ องค์การแลกเปลี่ยนจะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯอย่างเคร่งครัด

♦ การเปิดเผยข้อมูล องค์การแลกเปลี่ยนจะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1) ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนตามที่กระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ ร้องขอ เพื่อใช้ในการพิจารณาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการแลกเปลี่ยน
- 2) ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่สาธารณชนเมื่อองค์การแลกเปลี่ยนประชาสัมพันธ์โครงการแลกเปลี่ยนหรือเมื่อเป็นการให้ข้อมูลตามที่สาธารณชนร้องขอ
- 3) ให้ข้อมูลแก่ผู้สมัครเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนโดยอธิบายถึงรายละเอียดของกิจกรรม ค่าใช้จ่าย เงื่อนไขและข้อห้ามต่างๆของโครงการอย่างกระจ่างชัด
- 4) ไม่ใช้หมายเลขโครงการ (Program Numbers) ในสื่อประชาสัมพันธ์ทั้งปวง และ
- 5) ไม่อ้างว่าโครงการแลกเปลี่ยนใดๆ อยู่ภายใต้การอนุมัติ สนับสนุน หรือส่งเสริมโดยกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯหรือรัฐบาลของสหรัฐฯ นอกเสียจากว่าองค์การแลกเปลี่ยนนั้นจะเป็นหน่วยงานของรัฐ หรือโครงการนั้นๆ จะได้รับการสนับสนุนเงินทุนโดยตรงจากรัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม องค์การแลกเปลี่ยนจะสามารถอ้างได้ว่าตนเป็นผู้ที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงต่างประเทศ ให้เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยน

♦ *Staffing and Support Service* องค์การแลกเปลี่ยนจะต้องให้ความมั่นใจได้ว่า

- 1) จะจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ (Staff) และบริการสนับสนุน (Support Service) อย่างเพียงพอ และ
- 2) บุคลากรทุกฝ่ายทั้งลูกจ้าง พนักงาน เจ้าหน้าที่ และบุคคลที่สาม จะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี และเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้อย่างเคร่งครัด

♦ *การจ้างเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (Appointment of Responsible Officer)*

- 1) องค์การแลกเปลี่ยนจะต้องจ้างเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างเพียงพอที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ที่ระบุตามข้อบังคับใน 22CFR62.11
- 2) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องเป็นลูกจ้างหรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดขององค์การแลกเปลี่ยน อย่างไรก็ตาม กระทรวงต่างประเทศอาจจัดหาเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

ที่ไม่ได้อยู่ในสังกัดขององค์กรแลกเปลี่ยนก็ได้ ทั้งนี้โดยความยินยอมขององค์กรแลกเปลี่ยน

▪ การดำเนินโครงการ

องค์กรแลกเปลี่ยนมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนอย่างมีประสิทธิภาพ หน้าที่รับผิดชอบดังกล่าวรวมถึง

♦ *การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยน* องค์กรแลกเปลี่ยนจะต้องเตรียมระบบที่จะคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมที่จะเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนและจะต้องประเมินถึงความเหมาะสมระหว่างโครงการกับพื้นฐาน ประสบการณ์ ความต้องการ รวมทั้งความเพียงพอด้านทักษะทางภาษาของผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการด้วย

♦ *ข้อมูลก่อนเดินทางเข้าสหรัฐฯ (Pre-Arrival Information)* องค์กรแลกเปลี่ยนจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อต่อไปนี้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการก่อนการเดินทาง

- 1) วัตถุประสงค์ของโครงการแลกเปลี่ยน
- 2) ข้อกำหนดการปรากฏตัวของผู้เข้าร่วมโครงการในประเทศของตน
- 3) การเดินทางและการเข้าพรมแดนประเทศสหรัฐอเมริกา
- 4) ที่พัก
- 5) ค่าธรรมเนียมที่ผู้เข้าร่วมโครงการต้องจ่ายให้แก่องค์กรแลกเปลี่ยน
- 6) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นในขณะที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา
- 7) บริการสุขภาพและประกันสุขภาพ
- 8) ข้อมูลอื่นๆ ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนในการใช้ชีวิตอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา

♦ *การปฐมนิเทศ* องค์กรแลกเปลี่ยนจะต้องจัดเตรียมกิจกรรมการปฐมนิเทศที่เหมาะสมให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนและควรจัดเตรียมกิจกรรมปฐมนิเทศให้แก่ครอบครัวของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยเฉพาะผู้ที่คาดว่าจะต้องอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกามากกว่า 1 ปี การปฐมนิเทศอาจครอบคลุมหัวข้อ เช่น

- 1) วิถีชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกา
- 2) ระบบสาธารณูปโภคและสถานที่สำคัญในท้องถิ่น เช่น ระบบขนส่ง สถานีอนามัย ธนาคาร เป็นต้น
- 3) สถานพยาบาลใกล้เคียง บริการฉุกเฉิน ความครอบคลุมของประกันสุขภาพ

◆ แบบฟอร์ม DS-2019 ผู้ที่สามารถออกแบบฟอร์ม DS-2019 ได้ คือ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเท่านั้น

◆ การตรวจสอบดูแลผู้เข้าร่วมโครงการ องค์การแลกเปลี่ยนจะต้องตรวจสอบดูแลผู้เข้าร่วมโครงการดังต่อไปนี้

- 1) ตรวจสอบว่ากิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมโครงการเข้าร่วมเป็นกิจกรรมที่ระบุอยู่ในแบบฟอร์ม DS-2019
- 2) ตรวจสอบดูแลความก้าวหน้าและสวัสดิภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ และ
- 3) ตรวจสอบที่อยู่และเบอร์ติดต่อของผู้เข้าร่วมโครงการว่ายังคงเป็นที่อยู่และเบอร์ติดต่อปัจจุบันหรือไม่

▪ หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องฝึกอบรมและดูแลผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (Alternate Responsible Officer) ทั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบและผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

◆ จะต้องรู้กฎระเบียบข้อบังคับของโครงการแลกเปลี่ยน กฎระเบียบข้อบังคับของกระทรวงต่างประเทศและข้อบังคับสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างถ่องแท้

◆ ดูแลให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับคำปรึกษาและการช่วยเหลือที่เพียงพอ เพื่อให้โครงการแลกเปลี่ยนดำเนินไปได้โดยเรียบร้อย

◆ ติดต่อประสานงานกับกระทรวงต่างประเทศและกองการตรวจคนเข้าเมืองสหรัฐฯ (The United State Immigration and Naturalization Services) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการแลกเปลี่ยน โดยต้องอ้างถึงหมายเลขโครงการแลกเปลี่ยนทุกครั้งที่ติดต่อกับกระทรวงต่างประเทศ

◆ เป็นผู้รักษาแบบฟอร์ม DS-2019 โดยการควบคุมออกและกระจายแบบฟอร์ม DS-2019 ตามที่ได้ระบุไว้ใน 22CFR62.12

▪ การประกัน

◆ องค์การแลกเปลี่ยนจะต้องขอให้ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนทำประกัน ซึ่งครอบคลุมทั้งประกันสุขภาพและประกันอุบัติเหตุ ในช่วงที่ผู้เข้าร่วมโครงการดำเนินกิจกรรมของโครงการแลกเปลี่ยน

♦ กรมธรรม์ประกันสุขภาพและอุบัติเหตุจะต้อง

1) ออกโดยบริษัทประกันที่ได้รับการจัดอันดับชั้นชั้น B+ ถึง A โดยบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือที่มีชื่อเสียง หรือ

2) ได้รับการรับรองจากรัฐบาลของประเทศผู้เข้าร่วมโครงการ หรือ

3) เป็นส่วนหนึ่งของระบบประกันสุขภาพที่องค์กรแลกเปลี่ยนจัดหาให้นักศึกษาหรือลูกจ้างของตน

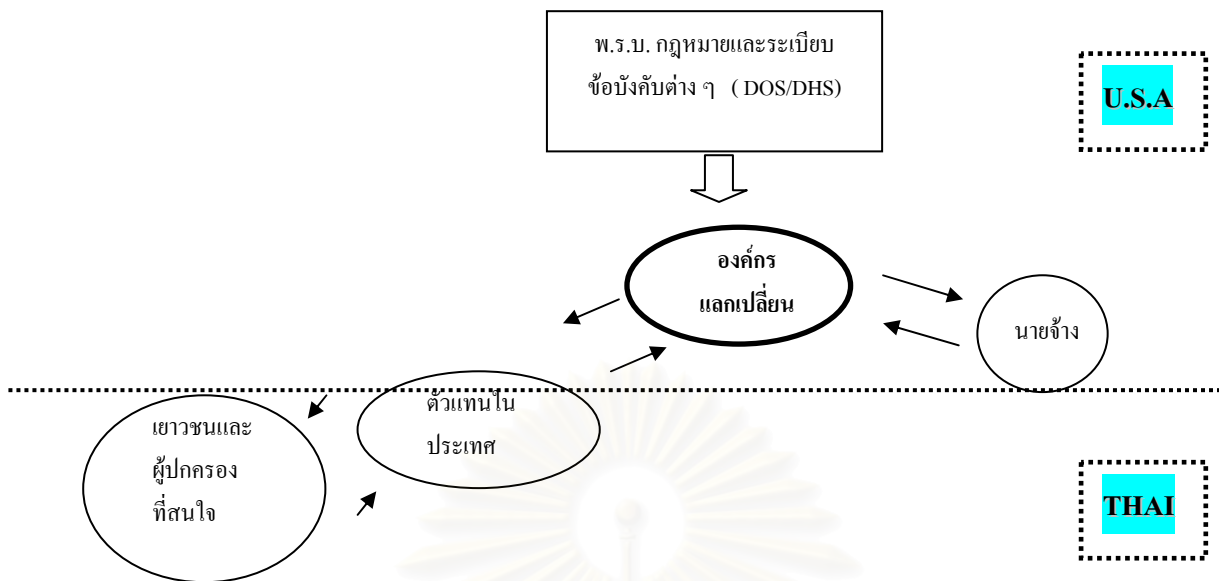
♦ ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีได้ปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยการประกันนี้จะถูกยกเลิกสิทธิการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนทันที

ข้อบังคับตามกฎหมายที่กำหนดต่อองค์กรแลกเปลี่ยนข้างต้นทำให้มีความชัดเจนถึงภาระหน้าที่ที่พึงกระทำขององค์กรแลกเปลี่ยนในการจัดการโครงการเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติที่สามารถทำให้โครงการแลกเปลี่ยนประเภททำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนเกิดขึ้นได้จริงนั้น องค์กรแลกเปลี่ยนจำเป็นต้องวางบทบาทเป็นผู้ประสานความต้องการที่ตรงกันในหลายส่วน กล่าวคือ องค์กรแลกเปลี่ยนมีหน้าที่สำคัญในการประสานงานระหว่างส่วนต่างๆ ให้สามารถดำเนินต่อไปได้และหน้าที่ดังกล่าวประกอบด้วย

➤ ประสานงานกับตัวแทนในประเทศต่างๆ เพื่อเป็นตัวประสานการดำเนินงานต่อไปยังผู้เข้าร่วมโครงการฯ ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับภายใต้การกำกับของหน่วยงานภาครัฐ เช่น การทำบันทึก SEVIS การแนะนำการร้องขอวีซ่า ฯลฯ

➤ ดูแลประสานงานกับผู้เข้าร่วมโดยเฉพาะช่วงระหว่างการเข้าร่วมโครงการฯ ในต่างประเทศเพื่อติดตามผลและดำเนินงานตามข้อบังคับ เช่น การรายงานตัวต่อองค์กรแลกเปลี่ยนใน 3 วันทำงานเมื่อเดินทางเข้าประเทศหรือการติดตามการดำเนินชีวิตระหว่างเข้าร่วมโครงการฯ เป็นต้น

➤ ดูแลประสานงานกับนายจ้าง เช่น การทำสัญญาจ้างงาน การดูแลค่าตอบแทนสวัสดิการ ที่พักอาศัย รวมทั้งการอำนวยความสะดวกและการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น

แผนภาพที่ 2 เครือข่ายการประสานงานขององค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ

การทำหน้าที่ในการประสานงานมีความจำเป็นอย่างมากเนื่องจากแต่ละฝ่ายย่อมมีหน้าที่ที่แตกต่างกันแต่การประสานงานสามารถทำให้เกิดการจัดการขึ้นเป็นกระบวนการโครงการที่เหมาะสมขึ้นได้จากหลายฝ่ายเช่นกัน และด้วยเหตุเดียวกัน การดำเนินโครงการภายใต้การบริหารจัดการขององค์กรแลกเปลี่ยนย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้หากขาดบริษัทตัวแทนในประเทศต่างๆ เช่นเดียวกับบริษัทตัวแทนในประเทศไทยซึ่งเป็นสื่อกลางแห่งแรกให้กับการรับรู้ของนิสิตนักศึกษาและผู้คนในสังคมไทยได้รู้จักโครงการฯ ในลักษณะนี้

2.2 ระบบการจัดการในระดับบริษัทตัวแทนในประเทศไทย

การดำเนินโครงการตามขั้นตอนต่างๆ ข้างต้นได้ทำให้โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภททำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนเป็นโครงการที่ได้รับความนิยมจากนักศึกษานานาชาติ โดยเฉพาะในประเทศยุโรปมานานแล้วเริ่มตั้งแต่สมัยที่สหรัฐอเมริกาต้องการเปิดประเทศให้เป็นที่ยอมรับต่อสังคมโลก ในอดีตนักศึกษาไทยไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมมาก่อน จนกระทั่งในปี 2540 เกิดวิกฤติเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย รัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเปิดโอกาสให้นักศึกษาจากประเทศในแถบนี้เข้าร่วมโครงการได้เป็นครั้งแรก

“ในประเทศไทยโครงการนี้กลายเป็นที่รู้จักเริ่มต้นจากบริษัทโอเวอร์ซีส์ เอ็ดดูเคชันนอล กรุ๊ป จำกัด เป็นบริษัทตัวแทนแห่งแรกที่ติดต่อประสานงานกับองค์กรแลกเปลี่ยนในสหรัฐอเมริกา และได้นำโครงการแลกเปลี่ยนในลักษณะนี้เข้ามาในประเทศไทยเป็นครั้งแรกในปี 2541 ในช่วงแรกนั้น ทางบริษัทได้เริ่มจากโครงการฝึกงานในประเทศสหรัฐอเมริกา (Internship USA Program) แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากเป็นโครงการใหม่และมีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน อีกทั้งนักศึกษาไทยยังขาดทักษะในการสมัครงานแตกต่างจากนักศึกษายุโรปที่มีประสบการณ์มานาน ดังนั้น ในปี 2542 ทางบริษัทจึงได้เปลี่ยนมาดำเนินโครงการ WAT (Summer Work/Travel Program) ขึ้นแทน ในช่วงปีแรกนั้น รัฐบาลอเมริกันยังยึดถือแนวปฏิบัติที่ทำกันมานาน คือ เปิดรับนักศึกษาเข้าร่วมโครงการในภาคฤดูร้อนของสหรัฐฯ คือ เดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม ซึ่งแตกต่างจากสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่จะปิดเทอมในเดือนมีนาคม และเปิดเทอมในเดือนมิถุนายน ทำให้นักศึกษาไทยไม่สามารถเข้าร่วมในเวลาดังกล่าวได้ ทางโอเวอร์ซีส์ เอ็ดดู ได้ประสานไปยังองค์กรแลกเปลี่ยนที่ทำงานร่วมกันเพื่อขออนุญาตจากรัฐบาลอเมริกาในการให้นักศึกษาไทยเข้าร่วมโครงการในช่วงปิดภาคฤดูร้อนกลางเดือนมีนาคมเป็นต้นไป สุดท้ายรัฐบาลอเมริกันได้อนุญาตให้ดำเนินการได้ตามที่ร้องขอในเดือนมกราคม 2543”

ต้องจิตร์ หล่อวิจิรพันธ์.คู่มือเข้าร่วมโครงการฯ, 2547

ด้วยเหตุนี้ เยาวชนไทยจึงมีโอกาสได้เข้าร่วมโครงการในปี 2543 ณ รัฐเวอร์จิเนีย จำนวน 16 คนเป็นรุ่นแรก นับได้ว่าโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนได้กลายเป็นที่รู้จักในประเทศเป็นเวลา 7 ปีแล้ว และจากการสำรวจทางสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ พบว่า ในปัจจุบันมีองค์กรตัวแทนเอกชนในการดำเนินโครงการเป็นจำนวนทั้งสิ้น 20 องค์กร⁴ มีรายชื่อดังต่อไปนี้

⁴ สํารวจล่าสุดเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2549

No	Thai Agency Organization	Address	Exchange Organization ⁵
1.	Live Abroad Group Co., LTD	โรจน์งษ์สยาม ชั้น 2 สยามสแควร์ โทร 02-6584374-5	Alliances abroad
2.	International Student Link (ISL)	198 โครงการยูเซ็นเตอร์ ยูนิตบี 13 ซอย จุกฟ้า 42 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กทม 10330 โทร.0-2216-6692,0-2611-6336 http://www.islthailand.com	Council for Educational Travel, USA (CETUSA)
3.	บริษัท อคาเดกซ์ จำกัด Acadex Work & Travel Program Center	บริษัท อคาเดกซ์ จำกัด (กรุงเทพ) ชั้น 12A อาคารสภาคิริสตรจักรแห่งประเทศไทย 328 ถนนพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400 สำนักงาน : 0-2214-6300-2 มือถือ : 0-6390-0333, 0-6390-1128 แฟกซ์ : 0-2214-6200 http://www.acadexthailand.com	ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล
4.	International Education Network (IEN)	เลขที่ 252 อาคารเอส พี อี ทาวเวอร์ ชั้น G ถนนพหลโยธิน พญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทร02615-0177-8 fax. 02615-0178 www.ien-edu.com	Alliances abroad
5.	บริษัท ครอสส สกาย อินเตอร์เนชั่นแนล	2110 อาคาร B.B. Building เลขที่ 54 ถนนสุขุมวิท 21(อโศก) แขวงคลองเตย เหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทร. 0 2260 7426-8 โทรสาร 0 2260 7430 http://www.crosssky.com/	Alliances abroad

⁵ รายชื่อองค์กรแลกเปลี่ยนที่ประสานงานร่วมกับบริษัทตัวแทนในประเทศ ผู้วิจัยรวบรวมอย่างไม่เป็นทางการจึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงและความคลาดเคลื่อนได้และบางกรณีก็ไม่ได้รับการเปิดเผยข้อมูลจากบริษัท

No	Thai Agency Organization	Address	Exchange Organization ⁵
6.	บริษัท โอเวอร์ซีส์ เอ็ดดูเคชั่นนอล กรุป จำกัด	อาคารรสา ชั้นใต้ดิน 555 ถ.พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900 TEL. 0 2937 0709-12 FAX. 0 2937 0717 http://www.overseasedu.com/	- Council on International Educational Exchange
7.	(ISTC) International study and work center	119/34 ศุภลาภิวัตน์ 7 หมู่ 8 ต.บางกระสอบ อ.เมือง จ.นนทบุรี 110000 Tel. 02950 3290-3 fax 02 950 3294 http://www.istcstudytravel.com	- IEX - CENET - AAG
8.	Youth Exchange Services Center (YESC)	สถานีรถไฟฟ้ามหานคร (ด้านใน) ตู้ ป.ณ. 374 ปณจ สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ 0 2617 0240 – 1 โทรสาร 0 2617 0241 http://www.yescs thailand.com	Alliances abroad
9.	บริษัท เอ็ดเน็ต จำกัด	287 อาคารลิเบอร์ตีสแควร์ ชั้น 23 ห้อง 2302 ถ.สีลม แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ 10500 Tel. 02- 6311566, Fax. 02-6311569 http://www.ednet.co.th	Alliances abroad
10.	Go Abroad Co., Ltd	สำนักงานใหญ่ Go Abroad Co., Ltd. อาคารสีลม 64 ติดสถานีรถไฟฟ้ามหานคร แดงสีลม กรุงเทพฯ โทร : 0-2632-6658-9, 0-1809-0070, 0-9520-2006 Global Student Service Co., Ltd. 412/5 อาคารพหลโยธินเพลส ชั้น 3 พญา ไทกรุงเทพฯ 10400 Tel : 0-2619-1014, 0-2619-1046 www.thaigoabroad.com	-World Wide Cultural Exchange, Inc
11.	I E O Study Abroad	392/25-26 Siam Square Soi 5, Rama 1 Rd, Pathumwan, Bangkok 10330 Tel, 0-2658-4150-1 The Office at Central World, Unit 4,	-Council for Educational Travel, USA (CETUSA) - Intrax Work/Travel

No	Thai Agency Organization	Address	Exchange Organization ⁵
		17 th Flr. Rajdamri Rd., Pathumwan, Bangkok 10330 Tel 0-2658-4613-4 www.ieostudyabroad.com	
12.	บริษัท อินเตอร์ เนชั่นแนล เลิร์นนิ่ง แอนด์ คัลเจอร์ล เอ็กเชนจ์ จำกัด	1010 อาคารชินวัตร3 พลาซ่า ชั้น 3 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0 2949 2685-7 www.interlearning.co.th	GeoVisions
13.	ศูนย์แนะแนวศึกษาต่อต่างประเทศ ไอ. อี. พี. International Education Promotions	Room 423, 4th Floor, Times Square Building 246 Sukhumvit, Klongtoey, Bangkok 10110 โทรศัพท์ : 66 2 253 9291-3 โทรสาร : 66 2 253 9294 เว็บไซต์: www.studyinter.com	-World Wide Cultural Exchange, Inc
14.	Thai Study Abroad Consultant	อาคาร 491 ชั้น 4 ถ.ราชวิถี อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400 โทร: 0-2245-5845, 06-383-4454 www.thaistudyabroad.com	ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล
15.	บริษัทอเมริกัน เลิร์นนิ่ง จำกัด	อาคารวิภาวดีทาวเวอร์ ชั้น 12) เลขที่ 51/3 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร.0-2941-0044, 0-1831-5332 แฟกซ์.0-2941-0045 http://www.american-learning.com/wt1.htm	Intrax Work & Travel
16.	CCUSA (Thailand) CO., LTD.	Central Plaza Lardprao, 12th Floor 1693 Phaholyothin Rd. Lardyao Chatuchak, Bangkok 10900 Tel : Tel : 0-2937-2112 Fax: Fax : 0-2541-1365 http://www.ccusa.co.th/	CCUSA

No	Thai Agency Organization	Address	Exchange Organization ⁵
17.	Youth Exchange Scholarship Co.,Ltd.	9/19 หมู่ 9 ถนนคลองลำเจียก แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10230 โทร. 0 2508 0099 โทรสาร. 0 2943 9570 http://www.yesthailand.org	ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล
18.	Thai Inter Exchange	6/84 อาคารลาดพร้าว 25 สำนักงาน 211 ซอย ลาดพร้าว 25 ถนน ลาดพร้าว จตุจักร กทม. 10900Tel: 02-938-3888 ต่อ 318 05-844-9335 , 05-844-9336 Fax: 02-321-5388 http://www.thaiinterexchange.com/	ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล
19.	บริษัท เลิร์นมอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็ดดูเคชั่น	เลขที่ 2 อาคารเพลินิจิตเซ็นเตอร์ ชั้น 2 ห้อง 04 ถนนสุขุมวิท2 เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110 โทร +66-2 656 7130-1 แฟกซ์ +66-2 656 7132 www.LearnMoreInter.com	ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล
20.	บริษัท Global Student Service	อาคาร พหลโยธิน เฟลด์ ชั้น 3 ถนน พหลโยธิน สะพานควาย จตุจักร กรุงเทพฯ โทรศัพท์ 02-619-1014 หรือ 02-619-1046 ฮอตไลน์สายด่วนที่ 01-812-3600 www.globalstudentservice.com	ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล

ตารางที่ 1 องค์กรเอกชนที่เป็นตัวแทนจัดหาผู้เข้าร่วมโครงการ

บทบาทหน้าที่สำคัญขององค์กรตัวแทนในประเทศไทย คือ การประสานการดำเนินงานในระดับใกล้ชิดกับผู้เข้าร่วมโครงการฯ ให้สอดคล้องกับการทำหน้าที่ขององค์กรแลกเปลี่ยนในต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ บริษัทตัวแทนในประเทศไทยจึงมีบทบาทหน้าที่หลักอยู่ภายในประเทศ นั่นคือ ในช่วงก่อนการเข้าร่วมโครงการและภายหลังจากได้เข้าร่วมโครงการเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้สรุปหน้าที่ประสานงานในขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการฯ ขององค์กรตัวแทนเอกชน ออกได้ 3 ระยะ คือ

■ ก่อนเข้าร่วมโครงการ

- นักศึกษาสมัครเข้าร่วมโครงการ หลังจากทราบรายละเอียดของโครงการแล้ว
- สอบคัดเลือก (สอบข้อเขียน) เพื่อเข้าสัมภาษณ์ โดยมีการประกาศผลเป็นระยะ
- สัมภาษณ์กับตัวแทนของสถานที่ทำงาน
- ประกาศผลผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการ
- นักศึกษายื่นใบสมัครจริงพร้อมเอกสารเพื่อยื่นขอเอกสาร DS – 2019
- นักศึกษายื่นเอกสารเพื่อใช้ในการขอวีซ่า
- ยื่นคำร้องขอวีซ่า
- ปฐมนิเทศก่อนเดินทาง (Pre-Departure Orientation)
- รับวีซ่าพร้อมออกตั๋วเครื่องบิน
- ออกเดินทาง

■ ระหว่างการเข้าร่วมโครงการ

บริษัทต้องให้การติดตามดูแล เตรียมพร้อมให้การช่วยเหลือและรับเรื่องร้องทุกข์ หรือเหตุฉุกเฉินต่างๆ จากผู้เข้าร่วมในต่างแดน

■ หลังการเข้าร่วมโครงการ

- รายงานตัวต่อสถานทูต
- จัดส่งใบประกาศรับรองการทำงานจากนายจ้าง
- ทำแบบสอบถามเพื่อประเมินผล
- เตรียมให้คำแนะนำการยื่นขอคืนภาษี

นอกจากการประสานงานตามขั้นตอนการเข้าร่วมแล้ว องค์กรตัวแทนเอกชนยังต้องจัดการค่าใช้จ่ายต่างๆ ในโครงการของผู้เข้าร่วมแต่ละคน รวมทั้งการให้ข้อมูลเงินสำรองที่จำเป็นแก่นักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้⁶

⁶ แสดงรายละเอียดค่าใช้จ่ายโดยอ้างอิงจากการมีส่วนร่วมโครงการในปี 2546 กับบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไปตามสถานที่ทำงานที่นักศึกษาเลือก นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับบริษัท มีนโยบาย อย่างไร รวมทั้งอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยราคาในปัจจุบันอีกด้วย

1) ค่าธรรมเนียมการเข้าร่วมโครงการ 1,000 เหรียญสหรัฐฯ ครอบคลุมค่าใช้จ่าย คือ ค่าธรรมเนียมการเข้าร่วมโครงการขององค์กรแลกเปลี่ยนและการดำเนินการขอเอกสาร DS-2019 การประสานงานหาสถานที่ทำงานและที่พัก ค่าประกันสุขภาพและอุบัติเหตุ การบริการ ให้คำแนะนำ กรอกแบบฟอร์มและดำเนินการยื่นขอวีซ่าพร้อมรับหนังสือเดินทาง การจัดอบรม/ประชุม และปฐมนิเทศ เพื่อช่วยเหลือในการเตรียมตัวก่อนออกเดินทาง การปฐมนิเทศและอบรม ก่อนเริ่มทำงานในสหรัฐอเมริกา การบริการประสานงานจัดหาตั๋วเครื่องบินราคาประหยัด การบริการของเจ้าหน้าที่องค์กรแลกเปลี่ยน กรณีฉุกเฉิน 24 ชั่วโมง การประสานงานรถรับส่ง จากสนามบินถึงที่พักหรือที่ทำงานในวันเดินทาง (เฉพาะในวันท่องเที่ยวที่กำหนด) การบริการ เจ้าหน้าที่เดินทางไปส่งถึงที่พัก (กรณีเดินทางกับองค์กร 15 คนขึ้นไป) การบริการให้คำแนะนำ การเปิดบัญชีธนาคารและการขอ Social Security Card บัตร International Student Identification (ISIC)

2) ค่าธรรมเนียมในการขอวีซ่า 100 เหรียญสหรัฐฯ หรือตามการประกาศของ สถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย

3) ค่าประกันที่พัก 100 เหรียญสหรัฐฯ ส่วนใหญ่มีขึ้นในกรณีเป็นที่พักที่นายจ้าง จัดเตรียมให้และจะได้รับคืนหลังสิ้นสุดโครงการเมื่อทำงานครบตามสัญญา

4) ค่าตั๋วเครื่องบินไป-กลับซึ่งแตกต่างกันในแต่ละสายการบินและเส้นทางการบิน ประมาณค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 40,000 กว่าบาทขึ้นอยู่กับความผันผวนของราคาสินค้าต่างๆ ประกอบ

5) ค่าภาษีสนามบินภายในประเทศไทยและในสหรัฐอเมริกา

6) ค่าธรรมเนียมการทำหนังสือเดินทาง กรณียังไม่มีหรือกำลังหมดอายุก่อน 6 เดือน

7) เงินสำรอง เช่น ค่าเดินทางถึงที่พัก ค่ากินอยู่ในช่วงแรกก่อนได้รับค่าตอบแทน การทำงาน ไม่ต่ำกว่า 500 เหรียญสหรัฐฯ

รายละเอียดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยประมาณการเพื่อความเข้าใจอย่างกระชับว่า ผู้เข้าร่วม ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมโครงการ ณ ช่วงแรกประมาณหนึ่งแสนสองหมื่นบาท เป็นอย่างน้อย แต่ตามสภาพการณ์เมื่อต้องไปใช้ชีวิตจริง ณ ต่างแดนแล้ว เราไม่อาจคำนวณได้ว่า เราจะได้รับค่าตอบแทนมากน้อยเพียงใดและสมดุลต่อการยังชีพหรือไม่ ค่าใช้จ่ายนั้น อาจเพิ่มมากขึ้นเพื่อช่วยเหลือในกรณีที่ไม่ได้รับชั่วโมงการทำงานหรือเราอาจได้รับค่าตอบแทน ที่สร้างรายได้เพิ่มให้อย่างมาก เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับระบบการจ้างงาน ระบบความ มั่นคงปลอดภัยในชีวิตและการได้รับสวัสดิการที่เจือจุนต่างๆ อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัย ส่วนตัวในการใช้ชีวิตในต่างแดนเป็นสำคัญ

องค์กรตัวแทนในประเทศไทยจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญเช่นเดียวกันสำหรับเยาวชนไทยที่จะเลือกเข้าร่วมโครงการผ่านการดำเนินโครงการ การช่วยเหลือ การเตรียมความพร้อมจากตัวแทนแต่ละแห่ง รวมทั้งการทำงานส่งผ่านผู้เข้าร่วมไปยังองค์กรแลกเปลี่ยนที่เชื่อถือได้ในสหรัฐอเมริกาอีกด้วย

จากรายละเอียดที่สำคัญข้างต้น สรุปได้ว่า **ระบบจัดการประสานงาน** เป็นการแสดงถึงการทำงานในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนโดยมี**องค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ**เป็นหลักสำคัญ ทำหน้าที่บริหารโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในโครงการให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของหน่วยงานภาครัฐประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น การควบคุมด้วยระบบ SEVIS การออกใบรับรองสถานะนักศึกษาแลกเปลี่ยน (DS-2019) เป็นต้น รวมทั้งการประสานความต้องการที่ตรงกันในความต้องการแรงงานของนายจ้างกับความต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตการทำงานของนักศึกษาในโครงการโดยทำงานผ่านการประสานงานกับ**องค์กรตัวแทนในประเทศไทย**ในการเข้าถึงผู้เข้าร่วมโครงการ ทั้งการคัดเลือก สมัคร และดำเนินการเข้าประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งอำนวยความสะดวกอื่น แม้จะกลับจากการเข้าร่วมโครงการแล้ว

จะเห็นได้ว่า การทำงานในระบบการจักระการนั้น หากดำเนินการเพียงแคให้ตรงตามทีระบบกฎหมายควบคุมไว้ หรือเพียงแคพอให้สามารถดำเนินโครงการได้ กิจกรรมต่างๆ ในโครงการย่อมมีช่องว่างเกิดขึ้นในสภาพความเป็นจริงได้ ระบบการจักระการจึงเป็นระบบทีมีความสำคัญในการเชื่อมโยงความเป็นนามธรรมในระบบกฎหมายมาปรับเปลี่ยนให้เกิดผลทีดีในทางปฏิบัติอย่างรอบคอบและรัดกุมเพื่อลดช่องว่างทางการปฏิบัติลงได้

3. ระบบการจ้างงาน

ระบบการจ้างงานในที่นี้เป็นระบบทีมีตัวกระทำหลัก คือ นายจ้างและแรงงานเยาวชน โดยมีองค์กรแลกเปลี่ยนเป็นผู้คัดสรรจับคู่เพื่อประสานความต้องการให้ตรงกัน นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนอาจได้รับค่าตอบแทนจากองค์กรแลกเปลี่ยนหรือตัวแทนขององค์กรแลกเปลี่ยนได้หากกิจกรรมที่ทำนั้นเป็นส่วนหนึ่งของโครงการแลกเปลี่ยน

อย่างไรก็ตาม ระบบการจ้างงานนั้นเป็นระบบทีครอบคลุมการดำเนินชีวิตหลักของเยาวชนในโครงการเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปข้อมูลในระดับโครงสร้างทีพวกเขาจะรับรู้เกี่ยวกับการจ้างงานนั้นจะแตกต่างกันไปตามความหลากหลายของแต่ละนายจ้าง ลักษณะงานเมือทีไป และตำแหน่งต่างๆ กัน ฯลฯ แต่ในทางกฎหมายได้เรียกการทำงานในลักษณะนี้ว่า

“งานตามฤดูกาล” (Seasonal Job) เป็นลักษณะการทำงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะเฉพาะในการทำงาน (Non-Skilled) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานที่เปิดตามฤดูกาล เช่น งานสวนสนุกและสถานที่พักผ่อน (Amusement and Recreation Attendants) งานในอุทยานแห่งชาติ (National Park) งานในร้านสะดวกซื้อและร้านอาหารจานด่วน (Fast Food) และการทำงานเป็นลูกจ้างในช่วงฤดูกาลหนึ่งๆ ผู้เข้าร่วมที่เป็นนักศึกษาจะมีสิทธิเท่าเทียมกับเพื่อนร่วมงานชาวอเมริกัน ส่วนใหญ่นายจ้างและลูกจ้างจะไม่ค่อยได้เซ็นสัญญาการทำงาน ดังนั้น นายจ้างสามารถจะว่าจ้างและให้ลูกจ้างออกได้ทุกเมื่อที่ต้องการ (ต้องจิตร์ หล่อวินิจนันท์, 2547: 38) ผู้วิจัยได้รวบรวมรายละเอียดในระบบการจ้างงานที่สำคัญ ได้ดังนี้

▪ แบบฟอร์มและเอกสารเกี่ยวกับการทำงาน

การเดินทางเข้าไปทำงานในสหรัฐฯ อย่างถูกกฎหมาย นักศึกษาต้องมีเอกสารสำคัญต่างๆ เช่น DS-2019, หนังสือเดินทางที่ได้รับอนุมัติวีซ่าประเภท J-1 และบัตร I-94 กระทั่งเมื่อได้เข้าไปสู่การทำงานจริงแล้วยังมีเอกสารที่นักศึกษาต้องเกี่ยวข้องอื่นๆ อีกหลายชนิดรวมทั้งบัตรประกันสังคมที่เคยกล่าวถึงในระบบกฎหมายไปแล้วและยังประกอบด้วยแบบฟอร์มสำคัญอีก 2 ประเภท คือ

- 1) แบบฟอร์ม I-9 เป็นแบบฟอร์มยืนยันสิทธิในการทำงาน (Employment Eligibility Verification Form) นักศึกษาจะได้รับให้กรอกเมื่อได้รับการว่าจ้างจากนายจ้าง เพื่อพิสูจน์ว่านักศึกษามีสิทธิทำงานได้โดยถูกกฎหมาย
- 2) แบบฟอร์ม W-4 คือ ใบรับรองการหักเงินค่าตอบแทนของลูกจ้าง (Employee's Withholding Allowance Certificate) เมื่อนักศึกษาเริ่มทำงาน นายจ้างจะขอให้นักศึกษากรอกแบบฟอร์ม W-4 และใช้ข้อมูลนี้ในการพิจารณาว่าจะหักเงินภาษีจากเช็คที่จ่ายให้นักศึกษาเท่าใด นอกจากนี้ หากนักศึกษาเปลี่ยนนายจ้างหรือทำงานมากกว่า 1 แห่ง นักศึกษาจะต้องกรอกแบบฟอร์ม W-4 ใบใหม่เช่นกัน

▪ การได้รับเงินค่าจ้าง

การได้รับเงินค่าจ้างของนักศึกษาในโครงการ กฎหมายได้กำหนดว่านักศึกษาจะได้รับค่าจ้างตามชั่วโมงที่นักศึกษาได้ทำงานไปและกำหนดให้นักศึกษาได้รับเงินเท่ากับชาวอเมริกัน ในปัจจุบันรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ตั้งอัตราค่าจ้างขั้นต่ำต่อชั่วโมงไว้ที่ 5.15 เหรียญสหรัฐฯ

นอกจากนี้ กฎหมายยังระบุความแตกต่างตามกรณีต่างๆ เมื่อลูกจ้างได้รับเงินค่าจ้างส่วนใหญ่จากเงินทิป หรือการทำห้องพักโดยอัตราค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับลูกจ้างที่ได้รับเงินทิป คือ 2.77 เหรียญสหรัฐฯ ต่อชั่วโมง อย่างไรก็ตาม อัตราเงินจำนวนนี้อาจจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละรัฐได้ตามกฎหมายท้องถิ่นอีกด้วย นอกจากนี้ค่าจ้างขั้นต่ำแล้วไม่มีการระบุถึงเพดานเงินที่นักศึกษาจะหาได้ นักศึกษาจึงสามารถทำเงินได้ตามความต้องการ (ต้องจิตร์ หล่อวินิจนันท์, 2547: 41)

ในการจ่ายค่าจ้างนั้น นักศึกษาจะได้รับค่าจ้างทุกๆ สองสัปดาห์หรือรายสัปดาห์ ค่าจ้างในงวดแรกนั้นอาจใช้เวลานานกว่าปกติเพราะนายจ้างต้องทำเอกสารใหม่และลูกจ้างเป็นนักศึกษานานาชาติทำให้มีเอกสารมากกว่าชาวอเมริกันทั่วไป นายจ้างควรต้องแสดงรายละเอียดการจ่ายให้นักศึกษาอาจอยู่ในรูป Pay Stub หรือ Pay Slip ซึ่งจะอธิบายว่านักศึกษาจะได้รับเงินเท่าใด และต้องจ่ายภาษีเท่าใดบ้าง สิ่งสำคัญคือ การเป็นส่วนหนึ่งของโครงการทำงานและท่องเที่ยว นักศึกษาจะไม่ถูกหักภาษีประกันสังคมและเงินประกันสุขภาพ แต่นักศึกษาอาจถูกหักค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ที่พัก เงินอุดหนุนสมาชิกสหภาพแรงงาน และรายการอื่นๆ ได้ตามข้อตกลงของการจ้างงาน

▪ การทำงานล่วงเวลา

ตามกฎหมายได้ระบุว่าหากผู้ว่าจ้างให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาเกินกว่า 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นายจ้างจะต้องจ่ายค่าจ้างให้นักศึกษาในช่วงเวลานี้เป็นเงิน 1.5 เท่าของค่าตอบแทนปกติ (*"Overtime Pay."* Online, 2006) อย่างไรก็ตาม แต่ละบริษัทมีนโยบายการทำงานล่วงเวลาที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับระเบียบภายในรัฐที่ตั้งอีกด้วย

▪ การออกจากงาน

การออกจากงานปรากฏใน 2 รูปแบบ คือ การถูกไล่ออกและการขอลาออกจากงาน กรณีการถูกไล่ออกจากงานนั้นไม่ค่อยปรากฏว่ามีนักศึกษาถูกไล่ออกจากงานเพราะขาดทักษะในการทำงานบางอย่าง แต่การออกจากงานที่เกิดขึ้นบ่อย คือ มักมีเหตุผิดวินัย ผิดกฎหมาย เช่น ทะเลาะวิวาท ลักทรัพย์ เกี่ยวข้องกับสารเสพติด เป็นต้น

สำหรับกรณีนักศึกษาต้องการขอลาออกจากงาน นักศึกษาต้องมีการวางแผนลาออกก่อนระยะเวลาที่แจ้งไว้ โดยควรจะบอกนายจ้างล่วงหน้าก่อนออกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อนักศึกษาในการขอจดหมายรับรองจากนายจ้างและเพื่อให้แน่ใจ

ว่านักศึกษาจะได้รับเงินค่าจ้างงวดสุดท้ายตามเวลา และหากนายจ้างเป็นคนจัดหาที่พักให้ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการจ้างงานและมีค่าประกัน นักศึกษาต้องแจ้งความประสงค์กับนายจ้างที่จะขอคืนเงินค่าประกันก่อนวันที่นักศึกษาจะออกจากงานด้วย นอกจากนี้ นักศึกษาต้องให้ที่อยู่ ที่ชัดเจนกับนายจ้างไว้เพื่อให้ นายจ้างสามารถส่งแบบฟอร์มในการจัดการขอคืนเงินภาษีเมื่อสิ้นปี ได้อย่างถูกต้อง

ระบบการจ้างงาน ที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นการแสดงรายละเอียดตามกรอบที่กฎหมายระบุ สิ่งที่มีในการจ้างงาน แต่ในสภาพการใช้ชีวิตแรงงานของนักศึกษาโดยแท้จริงแล้ว ยังมีช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่างภาคปฏิบัติกับระเบียบข้อบังคับอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความไม่เป็นธรรมชาติของการทำงานหรือการถูกเอาเปรียบจากการใช้แรงงานต่างๆ ผู้วิจัยได้ถ่ายทอดสภาพความเป็นจริงในระบบการจ้างงานไว้โดยสะท้อนจากประสบการณ์ของเยาวชนที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการมาแล้วในบทที่ 4 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และสิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยเห็นว่า ควรได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างมาก คือ การให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยและสวัสดิการต่างๆ ตามสมควรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในระบบการจ้างงานประกอบกับระบบการจัดการประสานงานที่พึงจัดการดูแลให้

4. ระบบความปลอดภัยและสวัสดิการ

ระบบความปลอดภัยและสวัสดิการ ในความเป็นจริงนั้นเป็นระบบที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการโครงการ ตามกฎหมายได้กำหนดให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนต้องมีความคุ้มครองด้านประกันสุขภาพก่อนออกเดินทางไปยังสหรัฐอเมริกา จากระเบียบการเรียกเงินประกัน และการคุ้มครองโดยทั่วไป นักศึกษาอาจต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลไปก่อนและนำมาขอคืนจากบริษัทประกันของนักศึกษา ถ้าหากนักศึกษาได้รับอุบัติเหตุหนักหรือเจ็บป่วยร้ายแรงจนไม่สามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลก่อนได้ให้รีบติดต่อบริษัทประกันโดยเร็วที่สุด ในกรณีที่เข้าพบแพทย์จากปัญหาสุขภาพที่ไม่ถูกเงินให้ตรวจสอบกับนโยบายการประกันว่าการรักษาประเภทนี้ได้รับความคุ้มครองด้วย (ต้องจิตกร หล่อวินิจนันท์, 2547: 56-57)

สำหรับขั้นตอนเบื้องต้นในการขอเงินชดเชยจากประกันโดยทั่วไปมี 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

- 1) การกรอกแบบฟอร์มขอเงินชดเชย
- 2) การใส่รายละเอียดของความเจ็บป่วย อาการบาดเจ็บ หรืออุบัติเหตุ
- 3) แนบใบเสร็จรับเงินตัวจริง
- 4) ส่งให้กับบริษัทประกันของตน

แม้ว่าตามกฎระเบียบได้ระบุเนื้อหาความเกี่ยวข้องในส่วนนี้โดยกำหนดให้ผู้เข้าร่วมโครงการต้องมีการทำประกันชีวิตและสุขภาพทุกคนและเมืองค์กรแลกเปลี่ยนเป็นผู้ดูแลช่วยเหลือ แต่ในสภาพการณ์ในการใช้ชีวิตระหว่างเข้าร่วมโครงการนั้น ความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพที่ดีอยู่ในขอบข่ายการดูแลควบคุมจากนายจ้างเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในการทำงานกับนายจ้างที่ได้เลือกไว้ ในกรณีนี้นายจ้างถูกกำหนดให้จัดหาสถานที่ทำงานที่ปลอดภัยให้กับลูกจ้าง คือ ปลอดภัยจากสิ่งอันตรายต่างๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายต่อ ร่างกาย สุขภาพ และทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยสุขอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน ปี 1970 (Occupational Safety and Health-OSHA) และลูกจ้างทุกคนก็จะต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยสุขภาพและความปลอดภัยที่ระบุในกฎหมายนี้เช่นเดียวกัน

ระบบความปลอดภัยและสวัสดิการจึงครอบคลุมการประกันและการเตรียมความพร้อมจากองค์กรแลกเปลี่ยนส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งคือระบบการดูแลและการให้สวัสดิการที่พึงมีต่อนักศึกษาแลกเปลี่ยนในฐานะลูกจ้างแรงงานอีกด้วย ถึงแม้ว่าการทำงานตามฤดูกาล (Seasonal Job) กฎหมายไม่ได้กำหนดผลประโยชน์และสวัสดิการจากงานลักษณะนี้ไว้ ดังนั้น งานในโครงการแลกเปลี่ยนรูปแบบนี้จึงไม่มีเรื่องของวันหยุดพักผ่อน การลาป่วย การประกันสุขภาพ และเรื่องอื่นๆ ที่เป็นสวัสดิการโดยทั่วไปให้พนักงาน (ต้องจิตร์ หล่อวิจิณันท์, 2547: 39) แต่อย่างไรก็ตาม การให้ความปลอดภัยและสวัสดิการที่ดีต่อสุขภาพของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการได้นั้นขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมต่างๆ รอบตัวระหว่างใช้ชีวิตการทำงานไปด้วย ยกตัวอย่างได้ว่า สถานที่ทำงานส่อแหลมต่อการเกิดอันตรายได้หรือไม่ ลักษณะงานมีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด เช่น การทำงานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรนายจ้างให้การอบรมดูแลที่รัดกุมพอหรือไม่ นายจ้างเตรียมหน่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นไว้ดูแลเพียงใด นอกจากนี้ ลักษณะสภาพบ้านเมืองที่ผู้เข้าร่วมพักอาศัยอยู่เพื่อทำงานมีสภาพการดำเนินชีวิตที่มั่นคงปลอดภัยเพียงไร เช่น ระบบการขนส่งในเมืองหรือนายจ้างให้ความสะดวกในการเดินทางมาทำงานอย่างไร โดยเฉพาะหากเป็นการทำงานในช่วงเวลากลางคืน เหล่านี้เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การคำนึงถึงบริบทแวดล้อมที่ผู้เข้าร่วมต้องใช้ชีวิตอยู่นั้น จะทำให้องค์กรแลกเปลี่ยน นายจ้าง รวมทั้งนักศึกษาแลกเปลี่ยนจัดหาเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์เหล่านั้นได้อย่างครบถ้วนมากยิ่งขึ้นและในกรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นหน้าที่หลักของนายจ้างในการจัดการดูแลอย่างเป็นธรรมชาติให้กับแรงงานเยาวชนเหล่านี้ โดยมีองค์กรแลกเปลี่ยนเป็นผู้ประสานงานควบคุมและคัดสรรนายจ้างที่มีความพร้อมเข้าใจแรงงานที่อยู่ในลักษณะของนักศึกษาแลกเปลี่ยนเป็นสำคัญ นอกจากนั้นแล้ว การตระหนักถึงอันตรายและรู้จักระมัดระวังภัยอย่างไม่ประมาทจากผู้เข้าร่วมโครงการเองก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้ระบบความปลอดภัยและสวัสดิการมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

5. ระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชน

ระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยว นั้นเป็นระบบการคิดที่แตกต่างกันตามช่วงเวลาต่างๆ ทั้งก่อนเข้าร่วมโครงการ ระหว่างการเข้าร่วม และภายหลังกลับจากการเข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และศึกษารายละเอียด วิธีคิดที่ซับซ้อนของแต่ละคนอย่างเข้มข้นและได้แสดงให้เห็นในบทถัดไปของรายงานฉบับนี้ แต่สำหรับในส่วนที่จะกล่าวต่อไป ผู้วิจัยต้องการให้เห็นความเกี่ยวข้องของสัมพันธภาพของกลไกวิธีคิดของเยาวชนในระบบต่างๆ ทั้ง 4 ระบบที่กล่าวถึงข้างต้น เนื่องจาก ในระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชนนั้น เกิดขึ้นได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเยาวชนผ่านกระบวนการโครงการที่มีระบบทั้ง 4 ทำงานสอดรับประสานกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ท่ามกลางระบบกฎหมายที่แสดงถึงจุดเริ่มต้นโครงการฯ กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ในประเทศสหรัฐอเมริกาทำให้เข้าใจที่มาที่ไปของโครงการฯ โดยเฉพาะในด้านการควบคุมจากทางภาครัฐของสหรัฐอเมริกาที่ส่งผลต่อการดำเนินการในระบบอื่นๆ และส่งผลโดยตรงต่อระบบการจัดการที่มีองค์กรแลกเปลี่ยนเป็นผู้นำไปปฏิบัติ แต่สิ่งที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ คือ ในระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชน พวกเขาไม่สามารถรับรู้ได้ถึงโครงสร้างในระดับชั้นกฎหมาย ข้อบังคับเหล่านี้ เป็นระบบกฎหมายที่ครอบคลุมโดยตรงต่อองค์กรแลกเปลี่ยนซึ่งทำหน้าที่ประยุกต์ใช้และทำไปปฏิบัติอีกทอดหนึ่ง การไม่รับรู้เบื้องหน้าเบื้องหลังที่แท้จริงของโครงการฯ นำมาซึ่งความไม่รู้ว่าตนเองสามารถมีอำนาจต่อรองได้ในจุดไหนอย่างไร หรือสามารถมีสิทธิอะไรบ้างที่กฎหมายให้การรองรับ เยาวชนจึงทำได้เพียงเดินตามเส้นทางที่หน่วยงานระดับปฏิบัติการจัดไว้เท่านั้น

ในขณะที่ระบบการจัดการประสานงานนับเป็นส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับเยาวชนในการนำพาเยาวชนเข้าสู่การดำเนินโครงการทุกขั้นตอน เยาวชนจะมีบทบาทเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในระบบนี้เป็นอย่างมากในทุกช่วงเวลา เนื่องจากระบบการจัดการประสานงานมีบทบาทเป็นพี่เลี้ยงผู้ดูแลนักศึกษาในโครงการแลกเปลี่ยนลักษณะนี้ ในการรับรู้เยาวชนจึงมีความคาดหวังในการอำนวยความสะดวก การสนับสนุนช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาต่างๆ ค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม ผลจากความคาดหวังดังกล่าว เยาวชนก็สามารถรับรู้ได้ด้วยประสบการณ์ของตนเองซึ่งมีทั้งดีและไม่ดีตามแต่ละกรณีไปโดยผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดไว้ในบทถัดไปเช่นกัน

สำหรับระบบการจ้างงานและระบบความปลอดภัยและสวัสดิการนั้น เรียกได้ว่าเยาวชนใช้ชีวิตส่วนใหญ่นอกจากการเข้าร่วมโครงการในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ระบบดังกล่าวและเป็นระบบที่เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตให้กับผู้เข้าร่วมโครงการชาวไทยเป็นอย่างมาก

พวกเขาได้ฝึกฝนการดำรงชีวิตอยู่ด้วยตนเอง ได้ศึกษาการทำงานจริง ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นภายใต้ช่วงเวลาที่สัมพันธ์กับระบบการจ้างงาน แม้กระทั่ง ในบางครั้งอาจได้รับความเอารัดเอาเปรียบที่ส่งผลต่อสวัสดิภาพด้านต่างๆ พวกเขาก็ยังได้เรียนรู้การฝึกความอดทน และสร้างกลไกป้องกันและแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

ด้วยเหตุนี้ ทุกระบบที่ดำเนินไปในกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนนั้น จึงมีส่วนสัมพันธ์กับระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชนที่โดดเด่นเป็นตัวกระทำการหลักในกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ สิ่งที่น่าสนใจในระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชน คือ พวกเขามีกระบวนการคิดและการรับรู้ต่อโครงการอย่างไรบ้างเมื่อได้ผ่านประสบการณ์เหล่านั้นด้วยตนเองมาแล้ว เพราะนั้นจะสามารถนำมาสะท้อนเป็นบทเรียนสำคัญได้ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

II. ข้อเสนอเชิงวิเคราะห์

- **โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน: ในฐานะโครงการตามนโยบายของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา**

กระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (Summer Work/Travel Program) ประกอบไปด้วยการทำหน้าที่สอดรับประสานงานระหว่างระบบทั้ง 5 ส่วนที่เกิดขึ้นในโครงการ นั่นคือ ระบบกฎหมายเป็นผู้ควบคุมระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับโดยตรงกับระบบการจัดการประสานงานเพื่อดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ โดยมอบหมายให้อำนาจการจัดการดำเนินการอยู่ที่หน่วยงานในภาคเอกชนซึ่งมีหน้าที่ในการประสานงานหลักกับส่วนต่างๆ ทั้งในส่วนของระบบการจ้างงานและประสานงานดูแลในระบบความปลอดภัยและสวัสดิการโดยมีระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชนสอดแทรกผสมอยู่เพื่อการเรียนรู้ในทุกระบบตามช่วงเวลาที่ได้ประสบมาตามแผนภาพที่ 3 ข้างต้น

การทำความเข้าใจกระบวนการโครงการข้างต้นเป็นการวิเคราะห์โดยมองที่ต้นกำเนิดและการก่อรูปโครงการทั้งกระบวนการที่ประกอบขึ้นเป็นระบบการทำงานทั้ง 5 ส่วน นอกจากนี้ หากเราลองศึกษาโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทนี้ ด้วยมุมมองจากสังคมไทยที่ต้องการเรียนรู้ปรากฏการณ์รูปแบบใหม่ เป็นที่น่าสังเกตว่า โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนนี้มีระบบการทำงานและควบคุมโดยส่วนใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและเป็นที่รู้จักและนิยมกันในหมู่เยาวชนระดับอุดมศึกษาในสถาบันที่มีชื่อเสียงจากการทำการตลาดขององค์กรเอกชน ในขณะที่สังคมไทยในระดับโครงสร้าง เช่น หน่วยงานภาครัฐที่จำเป็นต้องมีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบปรากฏการณ์ใหม่ๆ ที่มีผลต่อคนในชาตินั้น ไม่มีพื้นที่ในการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับโครงการลักษณะนี้เท่าที่ควร

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับหน่วยงานภาครัฐ 2 แห่ง คือ กระทรวงแรงงาน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) พบว่า เจ้าหน้าที่ภาครัฐรู้จักโครงการรูปแบบนี้จากกระแสสังคมภายนอก แต่มิได้มีมาตรการหรือนโยบายที่แสดงอำนาจหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลอย่างเป็นทางการจากส่วนของราชการแต่อย่างใด ข้อมูลจากการสอบถามนั้น เจ้าหน้าที่สามารถพูดถึงโครงการในลักษณะที่เกี่ยวข้องได้ โดยอ้างถึงโครงการทำงานและท่องเที่ยวในประเทศออสเตรเลีย ซึ่งสืบเนื่องมาจากข้อตกลงการเปิดเสรีการค้าบริการระดับทวิภาคีของทั้ง 2 ประเทศ จะเห็นได้ว่า โครงการในลักษณะใกล้เคียงกันนี้เกิดขึ้นมาจากนโยบายในภาครัฐ

ของไทยมีส่วนร่วมอยู่หน่วยงานทางราชการจึงสามารถให้ข้อมูลแสดงความเกี่ยวข้องได้ แต่ในสถานการณ์จริงแล้ว โครงการดังกล่าวยังไม่เป็นที่รู้จักและนิยมกันในสังคมไทยเท่ากับ โครงการทำงานและท่องเที่ยวในประเทศสหรัฐอเมริกาที่หน่วยงานราชการมิได้พยายามเข้าไปเกี่ยวข้องดูแลตามสถานการณ์อันควรในปัจจุบัน

■ แนวโน้มโครงการ WAT ในประเทศไทย

จากการคาดการณ์กระแสความนิยมต่อโครงการฯ รูปแบบนี้ แม้ว่า ผู้วิจัยไม่สามารถหาข้อมูลจำนวนตัวเลขที่แน่นอนได้ด้วยข้อจำกัดของข้อมูลที่เป็นความลับทางสถานทูต แต่จากคำสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บริษัทแห่งหนึ่ง (เจ้าหน้าที่บริษัทตัวแทนในไทย, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2548) ได้ให้จำนวนในขั้นประมาณการไว้ว่า ในปีที่ผ่านมา จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการฯ เฉพาะในประเทศไทยทุกบริษัทรวมกันแล้ว ประมาณ 10,000 คน และมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ ตามกระแสความนิยมที่รู้จักกันมากขึ้นด้วยปัจจัยหลากหลายที่เร่งกระแสการรับรู้ของผู้คนในสังคม แต่อีกนัยหนึ่ง การขยายปริมาณของ Stakeholders ของโครงการฯ นั้น จะถูกจำกัดด้วยนโยบายของโครงการฯ ที่กำหนดจากกระทรวงการต่างประเทศ (Department of State) ของประเทศสหรัฐอเมริกาว่า ผู้เข้าร่วมต้องไม่เป็นนักศึกษาในภาคการศึกษาสุดท้าย และต้องเป็นศึกษาเฉพาะในมหาวิทยาลัยที่ได้รับการยอมรับเท่านั้น เพราะฉะนั้นในขั้นสุดท้าย ปริมาณผู้เข้าร่วมโครงการฯ อาจขยายไปจนถึงขอบเขตจำนวนนักศึกษาส่วนมากของประเทศไทยเท่าที่มีโอกาสก็เป็นได้และหากคาดการณ์กันต่อไป เมื่อปริมาณนักศึกษาที่เข้าร่วมเพิ่มสูงมากขึ้น บริษัทตัวแทนการดำเนินโครงการฯ ก็ยิ่งเพิ่มปริมาณเพื่อรองรับความต้องการเหล่านี้ตามไปด้วย

ขณะที่ประเด็นด้านปริมาณที่ทวีเพิ่มมากขึ้นตามแนวโน้มความเป็นไปได้ข้างต้นแล้ว ทำให้เมื่อหันมาใคร่ครวญในด้านคุณภาพของโครงการฯ ผู้วิจัยเห็นว่า สังคมจำเป็นต้องพิจารณาถึงประเด็นดังกล่าวเร่งด่วน โดยเริ่มต้นตั้งแต่ “การทบทวนความรู้ ความเข้าใจ ต่อการมีอยู่ของโครงการฯ ลักษณะนี้ อีกทั้งลักษณะที่ยังประโยชน์หรือให้โทษกับผู้เกี่ยวข้อง” แล้วจึงนำไปสู่การก่อรูปของระบบ “การจัดการที่ยืดหยุ่นเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างปริมาณและคุณภาพของโครงการฯ”

นอกจากนี้ เมื่อได้พิจารณาโดยศึกษาถึงบริบทรอบนอกของกระแสโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสการเปิดเสรีการค้าและบริการ ที่เป็นช่องทางที่เปิดกว้างต่อการไหลเวียนเปลี่ยนผ่านผู้คน ทรัพยากรหรือข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างทะลุทะลวงชีวิตประจำวันของเราขึ้นเรื่อยๆ ทำให้คาดการณ์ได้ว่า ชีวิตของเยาวชนไทยจะเผชิญไม่เพียงแต่กับโครงการฯ รูปแบบนี้

เท่านั้น แต่ย่อมมีลักษณะของโครงการฯ แปลกใหม่อีกหลากหลายรูปแบบที่เข้ามาสู่สังคมของเยาวชนทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้นี้ เพราะฉะนั้น การเร่งสร้างองค์ความรู้เพื่อรองรับเงื่อนไขของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันโดยเริ่มจากโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวในอเมริกาที่นี่จะมีส่วนสำคัญต่อการดำรงชีวิตได้อย่างเท่าทันโลกยุคใหม่

▪ กระบวนการโครงการฯ ท่ามกลางบริบทโลกยุคโลกาภิวัตน์

การศึกษากระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวช่วงระยะสั้นในประเทศสหรัฐอเมริกาผ่านการทำงานของระบบทั้ง 5 คือ ระบบกฎหมาย ระบบการจัดการประสานงาน ระบบการจ้างงาน ระบบความปลอดภัยและสวัสดิการ และระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชนนั้น เมื่อพิจารณาตามกระบวนการโครงการอย่างเชื่อมโยงกับสภาพการณ์ของโลกยุคปัจจุบันที่อยู่ภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์เช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นถึงการได้รับอิทธิพลในระดับโครงสร้างของโลกาภิวัตน์ที่ส่งต่อไปยังการขับเคลื่อนการทำงานของระบบทั้ง 5 ของกระบวนการโครงการ ซึ่งจะขอกล่าวโดยละเอียดได้ดังนี้

การได้ศึกษาปรากฏการณ์ในครั้งนี้ผ่านการวิเคราะห์ภาพรวมของระบบกฎหมายในกระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมรูปแบบนี้แล้ว สามารถวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกากับโครงสร้างใหญ่ของกระบวนการโลกาภิวัตน์ได้ว่า “การออกนโยบายในระดับประเทศของสหรัฐอเมริกาเพื่อเป้าหมายให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการศึกษาของสหรัฐอเมริกาต่อกลุ่มเยาวชนของประเทศต่างๆ นั้น ได้รับอิทธิพลจากกระบวนการโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมและทางการศึกษาเรียนรู้ เป็นสำคัญ” โดยจะเห็นได้จากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ที่ต้องการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างชาวอเมริกันกับผู้คนในประเทศอื่นๆ ภายใต้การศึกษาและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมด้วยการเปิดประสบการณ์การเรียนรู้ในประเทศสหรัฐอเมริกาและสัมผัสวิถีชีวิตของชาวอเมริกัน ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรข้ามพรมแดนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมหนึ่งเดียวของอเมริกัน ได้เรียนรู้ประสบการณ์ทำงานข้ามพรมแดน ถูกหล่อหลอมค่านิยมขึ้นชอบอเมริกัน (Americanization) ได้รับรู้แหล่งข้อมูลทางเทคโนโลยีที่สำคัญของโลก และถูกดึงดูดเข้าสู่วัฒนธรรมอเมริกันอย่างเต็มตัว เหล่านี้เป็นต้น อิทธิพลทางโครงสร้างของโลกาภิวัตน์ทางการศึกษาเรียนรู้และโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลครอบคลุมระบบกฎหมายและเป้าหมายหลักในโครงการฯ อยู่มาก

เช่นเดียวกัน เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลในระบบการจัดการประสานงานที่เป็นสาระหลัก ที่ก่อให้เกิดการดำเนินโครงการพร้อมด้วยระบบการจ้างงานที่ครอบคลุมระบบความปลอดภัยและสวัสดิการผ่านการพิจารณาประกอบไปกับบริบทของปรากฏการณ์โครงการที่เกิดขึ้นในประเทศ ศูนย์กลางทุนนิยมอย่างสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยได้พบเงื่อนไขทางเศรษฐกิจในหลายแง่มุมที่ชวนให้พิจารณาได้ว่า ปรากฏการณ์ที่นำพาผู้คนข้ามแดนเข้าประเทศในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เช่นนี้ ได้ก่อให้เกิด

1. การเติบโตของธุรกิจการประสานงานและจัดการในระดับต่างๆ ตั้งแต่ การจัดการโครงการทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเป็นนายหน้าอำนวยความสะดวกทั้งที่พัก การเดินทาง และการหางาน เหล่านี้เป็นต้น

2. การเพิ่มขึ้นของอัตราค่าจ้างแรงงานทุติยภูมิในตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นชนชั้นแรงงานที่หาได้ยากในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกิดขึ้นในลักษณะระยะสั้นที่ช่วยลดปัญหาการเพิ่มผลเมืองจากการย้ายถิ่นถาวรเหมือนแรงงานปกติ

3. การไหลเวียนของธุรกิจการท่องเที่ยว ที่นำพาให้เกิดธุรกิจอื่นๆ ตามมา เช่น ที่พัก ค่าเดินทาง การกินอยู่ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ย่อมสร้างมูลค่าขึ้นได้มากจากการเดินทางไหลเวียนในระยะสั้นจากเยาวชนทั่วทุกมุมโลก

การเติบโตในภาคธุรกิจทั้ง 3 ส่วนของปรากฏการณ์โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมรูปแบบนี้ แม้จะเกิดขึ้นโดยมีเจตนาหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามสามารถจินตนาการได้ถึงเม็ดเงินมหาศาลที่เกิดขึ้นจากภาคธุรกิจภายใต้โครงการลักษณะนี้ แม้ว่า ผู้วิจัยมีอาจค้นหาตัวเลขที่แน่นอนของรายได้ที่เกิดจากโครงการในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ แต่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า แม้ว่าการเกิดขึ้นของกระบวนการโครงการจะมีเป้าหมายหลักเพื่อการศึกษาเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม แต่ย่อมได้รับอิทธิพลที่แฝงเร้นจาก “บริบทของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ” ที่ผลักดันให้โครงการที่นำพาให้เกิดการเติบโตของธุรกิจในด้านต่างๆ ขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ถ้าวางพิจารณาด้วยระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการด้วยบริบทโลกที่ครอบคลุมไปด้วยทุนนิยมเป็นกระแสหลัก เยาวชนส่วนใหญ่ย่อมสามารถสนองต่อความต้องการด้านต่างๆ ของตนเองด้วยโครงการรูปแบบนี้เช่นเดียวกัน และความต้องการที่หลากหลายนั้นย่อมได้รับอิทธิพลจากโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจอยู่เช่นกัน⁷ เช่น

⁷ ในประเด็นมุมมองความคิดของเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยให้รายละเอียดไว้อย่างชัดเจนใน บทที่ 4 หัวข้อ ช่วงเวลาก่อนเข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (Pre Process)

ความต้องการหาเงินจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น การได้ไปต่างประเทศด้วยราคาประหยัดกว่าปกติ เป็นต้น

การวิเคราะห์ปรากฏการณ์โดยมีเงื่อนไขของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจนั้น มีประโยชน์ต่อประเด็นสำคัญในงานวิจัยชิ้นนี้ที่ว่า เราจำเป็นต้องเพิ่มวิถีคิดและการจัดการโครงการที่คำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยของเยาวชนที่ได้ผ่านประสบการณ์จากโครงการในลักษณะเช่นนี้ กล่าวคือ ถ้าการดำเนินโครงการเป็นไปเพื่อต้องการยังประโยชน์สูงสุดให้กับเยาวชนในการเรียนรู้ ประสบการณ์ตามเป้าหมายโครงการภายใต้อิทธิพลของโลกาภิวัตน์ทางการศึกษาเรียนรู้ และโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมแล้วนั้น การหันมาให้ความสำคัญต่อการจัดการที่เหมาะสมย่อมได้รับการตอบสนองจากผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่หากการดำเนินโครงการด้วยเป้าหมายที่ได้รับอิทธิพลจากโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก การคำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตของผู้เข้าร่วมคงไม่ถูกให้ความสำคัญมากไปกว่ากำไรและต้นทุนในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับโครงการได้

อย่างไรก็ตาม เป็นการยากที่จะแยกแยะได้ว่าเยาวชนมีวิถีคิดที่ได้รับอิทธิพลจากอะไร เพียงด้านเดียวจึงทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากทั้งความแตกต่างกันของเยาวชน นักศึกษาแต่ละคนและความซับซ้อนทางความคิดที่ไม่มีสิ่งใดส่งอิทธิพลได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด เช่น เยาวชนอาจอาจมีกลไกการคิดที่ได้รับการหล่อหลอมให้ขึ้นชอบวัฒนธรรมอเมริกัน ผ่านสื่อต่างประเทศอยู่เป็นเบื้องต้นแล้ว (อิทธิพลโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม) ประกอบกับต้องการฝึกฝนการผ่านงานจากต่างประเทศเพื่ออนาคตการทำงาน (อิทธิพลโลกาภิวัตน์ทางการศึกษาเรียนรู้) หรือต้องการหาช่องทางเข้าไปทำงานอย่างจริงจังในประเทศสหรัฐฯ (อิทธิพลโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ) เหล่านี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นในระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชนจึงจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้และวิเคราะห์จากความหลากหลายในแต่ละเหตุการณ์ของเยาวชนแต่ละคน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อตอบเจตน์ดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนโดยจะได้นำเสนอต่อไปในบทที่ 4

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ประสบการณ์ชีวิตของเยาวชนในโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน

ในงานวิจัยชิ้นนี้ต้องการศึกษาประสบการณ์ชีวิตของเยาวชนที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนเป็นจุดเน้นสำคัญ เพื่อให้เห็นสภาพการณ์จริงจากการเข้าร่วมโครงการฯ เนื้อหาในการนำเสนอจึงมุ่งศึกษาและวิเคราะห์การรับรู้และการกระทำของเยาวชนต่อโครงสร้าง ระบบ ตัวกระทำต่างๆ ที่รายล้อมรอบตัว ตามช่วงเวลา ก่อน ระหว่าง และหลังเข้าร่วมโครงการฯ รวมทั้งรวบรวมหลากหลายปัญหาที่เกิดขึ้นและกระบวนการคิดของเยาวชนในโครงการฯ แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน คือ I. การเรียนรู้จากชีวิตและประสบการณ์ II. วิเคราะห์ภาพรวมปัญหาจากระบบที่เกิดขึ้นและวิธีการรับมือของเยาวชน III. บทบาทองค์กรแลกเปลี่ยนและบริษัทตัวแทนในประเทศไทย IV. ข้อเสนอเชิงวิเคราะห์

I. การเรียนรู้จากชีวิตและประสบการณ์

แบ่งการเรียนรู้จากการสะท้อนประสบการณ์ของกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ (1) ช่วงเวลาระหว่างการเข้าร่วมโครงการ WAT (Processing) (2) ช่วงการดำเนินการก่อนการเข้าร่วม (Pre Process) (3) ช่วงเวลาในการเรียนรู้บทเรียนหลังการเข้าร่วม (Post Process)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ช่วงเวลาระหว่างการเข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (Processing)

1.1 เรื่องเล่าจากประสบการณ์: ศึกษากรณีการทำงาน ณ สวนสนุก รัฐเวอร์จิเนีย

ภาพการใช้ชีวิตต่างแดนในจินตนาการของเยาวชนส่วนใหญ่ เป็นภาพที่สวยงามเหมือนในหนัง หลายคนนึกภาพการทำงานใช้แรงงานไม่ออกเนื่องจากความไม่เคยสัมผัสวิถีชีวิตแบบนั้น จนเมื่อพวกเขาได้เผชิญด้วยตัวเองจากการเข้าร่วมโครงการฯ อย่างเต็มตัวที่สหรัฐอเมริกา

ผู้วิจัยขอสะท้อนภาพเหล่านั้นด้วยการถ่ายทอดประสบการณ์ในเชิงลึกจากการได้มีส่วนร่วมโครงการในปี 2546 ณ สวนสนุกแห่งหนึ่ง และเพื่อความชัดเจนผู้วิจัยขอให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสวนสนุกแห่งนี้ ดังนี้คือ

ลักษณะของสถานที่แห่งนี้เป็นส่วนสนุกขนาดใหญ่ เน้นความสวยงามและการพักผ่อนหย่อนใจ มีชื่อเสียงทางการตกแต่งภายในบริเวณต่างๆ อย่างงดงาม แบ่งโซนการให้บริการออกเป็น 6 โซน ดังนี้ โซนที่ 1 ตั้งอยู่ทางเข้าหลักด้านหน้าเชื่อมต่อกับโซนที่ 2 ที่มีขนาดเล็กอยู่ถัดเข้าไปภายใน ถัดมาเป็นโซนที่ 3 เน้นลักษณะวิถีชีวิตของผู้คน และโซนใหญ่ด้านในโซนที่ 4 เป็นโซนที่มีเครื่องเล่นประเภทน้ำเป็นส่วนใหญ่ ในบริเวณตอนกลางเป็นเนื้อที่ของโซนที่ 5 ต่อเนื่องด้วยโซนที่ 6 ในตอนท้ายของสวนสนุก อย่างไรก็ตาม พื้นที่การแบ่งโซนภายในสวน ไม่ได้แบ่งในรูปแบบตอมลิ่งดังที่กล่าวในที่นี่ แต่เป็นลักษณะโค้งงอเชื่อมต่อกันได้หลายทาง และการทำความเข้าใจเชิงกายภาพจะช่วยให้เห็นภาพและความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตการทำงาน of เยาวชนในโครงการได้ชัดเจนขึ้น

สภาพการทำงานในสวนสนุกมีตำแหน่งต่างๆ ดังนี้ Parking Lot Attendant, Ticket Sellers/Takers, Restaurant Workers and Bakery Workers, Retail Shop Workers, Cashiers, Landscape and Grounds Maintenance Workers, Ride Operators, Game Attendants. แต่สำหรับเยาวชนไทยจะได้รับมอบหมายไม่ครบทุกตำแหน่ง เนื่องจากข้อจำกัดทางศักยภาพ โดยเฉพาะด้านภาษา

การจ่ายค่าตอบแทนในแต่ละตำแหน่งได้รับไม่เท่ากันโดยแบ่งตามตำแหน่งที่มีภาระงานมากน้อยต่างกัน และอยู่ในช่วง 6.25-7.25 USD ต่อชั่วโมง นอกจากนั้น จะไม่มีการจ่ายในอัตราล่วงเวลา ณ ชั่วโมงที่เกินเวลาทำงาน สำหรับชั่วโมงการทำงานจะออกตามตารางเวลาในแต่ละสัปดาห์ซึ่งมีความไม่แน่นอนอยู่สูง แม้ว่าจะมีการระบุชั่วโมงการทำงานที่ได้รับต่อสัปดาห์ในข้อตกลงการจ้างงาน คือ ประมาณ 24-40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ก็ตาม

ระบบการทำงานในสวนสนุกใช้การรูดบัตรจากพนักงาน ทั้งก่อนเข้าบริเวณสวนสนุก เพื่อตรวจสอบความปลอดภัยจากพนักงานที่เข้าทำงาน หลังจากนั้น เมื่อเข้าถึงสถานที่ทำงาน ภายในแต่ละโซนจะมีการรูดบัตรเพื่อเช็คชั่วโมงการทำงานที่เข้างานครั้งหนึ่งและเมื่อหมดเวลางาน จะรูดเพื่อแสดงเวลาสิ้นสุดอีกครั้ง

ลักษณะที่พักที่นายจ้างจัดให้เรียกว่าเป็นวิเศษเฉพาะพนักงานของสวนสนุกโดยจัดให้มีสโมสร ห้องครัว ตู้เย็น และเครื่องซักผ้าไว้บริการฟรี และทุกปีในช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม จะมีเยาวชนไทยเข้าร่วมโครงการมากกว่าชาติอื่น โดยในปี 2546 มีคนไทยประมาณ 200 คน คนเกาหลีประมาณ 10 คน คนฟิลิปปินส์ประมาณ 20 คน นอกจากนี้ยังมีชาติอื่น เช่น โปแลนด์ โรมาเนีย ฯลฯ อีกด้วย

นอกจากสถานที่และบรรยากาศการทำงานแล้ว สภาพบ้านเมืองในชุมชนแห่งนี้ ถือเป็นเมืองที่เงียบสงบไม่พลุกพล่านหนาแน่นทำให้ระบบขนส่งมวลชนค่อนข้างลำบาก โดยจะมีรถสาธารณะวิ่งชั่วโมงละคัน วิ่งวนรอบเมือง การเดินทางต้องเดินหรือขี่จักรยานและนั่นเป็นเหตุผลหลักในชาวอเมริกันส่วนใหญ่จะมีรถยนต์ส่วนตัวเพราะแต่ละที่จะอยู่ห่างๆ กัน

ชีวิตการใช้แรงงาน

▪ การเข้ารับตำแหน่งงาน

ตำแหน่งงานในการเข้าร่วมโครงการ WAT มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของเยาวชนระหว่างการเข้าร่วมโครงการอย่างยิ่ง เพราะตำแหน่งงานแต่ละตำแหน่งย่อมมีหน้าที่และลักษณะงานแตกต่างกันและจากประสบการณ์ที่ผ่านมา เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ จะได้ทราบว่า มีตำแหน่งงานอะไรบ้างในสถานที่ทำงานแห่งนี้ตั้งแต่ช่วงแรกของการดำเนินการในประเทศไทยแต่ไม่สามารถเลือกทำในตำแหน่งนั้นๆ ได้โดยตรง กระบวนการเลือกสรรคนกับตำแหน่งในความรับรู้ของผู้เข้าร่วมมีเพียงสองขาหนึ่งที่บรรจุอนาคตการทำงานและรายได้เลี้ยงชีพและนำมาซึ่งความไม่เท่าเทียม นั่นคือ การที่คนไทยไม่สามารถเลือกสถานที่ทำงานได้ทำให้คนอเมริกันที่ทำงานแห่งเดียวกันเลือกตำแหน่งและร้านที่ลักษณะงานเบาไม่ยุ่งยากได้มากกว่าคนไทย อย่างไรก็ตาม สิทธิในการเลือกของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ยังพอมืออยู่บ้างเฉพาะแต่ละกรณีไป นั่นคือ หากน้องๆ บางคนได้รับตำแหน่งที่พิสดารมาก เช่น ตำแหน่งคนทำความสะอาดสวนสนุกช่วงกลางคืน ก็สามารถต่อรองเปลี่ยนตำแหน่งกับฝ่ายบุคคลของนายจ้างได้ แต่มิได้เกิดขึ้นได้ง่ายกับทุกกรณีโดยจะพิจารณาจากสภาพการณ์และความเหมาะสม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงไม่ค่อยเห็นการมีพื้นที่ต่อรองระหว่างนายจ้างและเยาวชนที่เข้าร่วมมากนัก เนื่องจากตำแหน่งงานแต่ละตำแหน่งย่อมมีลักษณะงานที่ไม่เหมือนกัน และย่อมมีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลตามความสามารถเฉพาะ (Put The Right Man Into The Right Job) นอกจากนี้ แต่ละตำแหน่งยังมีค่าตอบแทนและมีภาระหน้าที่ที่มากน้อยแตกต่างกันและนั่นย่อมสร้างความไม่เท่าเทียมหรือไม่เหมาะสมกับข้อจำกัดของแต่ละคน การไม่เชื่อให้มีพื้นที่ต่อรองทั้งกับนายจ้างและผู้เข้าร่วมที่อยู่ในหน้าที่ถูกจ้างย่อมเกิดข้อเสียขึ้นได้มาก ยิ่งไปกว่านั้น การได้รับตำแหน่งงานใดๆ เหมือนเป็นประตูแรกที่เปิดไปสู่สิ่งที่คุณเข้าร่วมคาดหวังว่าจะได้รับจากโครงการฯ ที่มี Action หลัก คือ ไปทำงาน เหตุเพราะตำแหน่งงานเป็นส่วนกำหนดรายได้ ภาระหน้าที่ที่ตรากรตรา สภาพการทำงาน เพื่อนร่วมงาน วัฒนธรรมการทำงาน ฯลฯ ซึ่งทำให้เราสามารถควบคุมและออกแบบของการใช้ชีวิตระหว่างการร่วมโครงการฯ ได้ การไม่มีพื้นที่ในการเลือกอาจเป็นประเด็นที่นำมาซึ่งปัญหาต่างๆ ต่อไป

■ ชีวิตการทำงานในร้านอาหาร

ผู้วิจัยเห็นว่า มี 3 ประเด็นที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อชีวิตการทำงานในการเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

I. ตำแหน่งการทำงานในร้านอาหารส่วนใหญ่เป็น ร้านอาหารจานด่วน ร้านอาหารลูกอม ร้านอาหารไอศกรีม ร้านอาหารเบเกอรี่ ร้านอาหารอเมริกัน ร้านอาหารน้ำ สอดดอก ร้านอาหารขนม เหล่านี้เป็นต้น

II. ลักษณะงานเป็นการทำงานภายใต้วัฒนธรรมอเมริกันโดยแท้ เยาวชนต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มากมาย สำหรับงานที่ได้รับมอบหมายมีหลายหน้าที่ คือ

- การเสิร์ฟและการขายของหน้าร้านเป็นลักษณะงานที่ให้บริการ สำหรับวัฒนธรรมตะวันตกจะไม่คาดหวังการบริการที่ดีในเรื่องมารยาทเท่าไรหรอก แต่จะสนใจการบริการเรื่องคุณภาพของสินค้า และความเป็นมาตรฐานระเบียบแบบแผนเดียวกันเป็นสำคัญ

- การทำความสะอาดเป็นงานที่ชาวอเมริกันให้ความสำคัญมากโดยเน้นการล้างทำความสะอาดเครื่องมืออุปกรณ์ทุกอย่างผู้วิจัยเห็นว่าเป็นงานที่หนักที่สุด เพราะถึงแม้การล้างจานจะมีเครื่องล้าง แต่ในการประกอบอาหารที่ใช้เครื่องมือขนาดใหญ่จะไม่สามารถเข้าเครื่องที่มีข้อจำกัดมากมายได้ การทำความสะอาดยังรวมการขัดถูพื้นที่ต้องล้างน้ำทุกวันอีกด้วย

- การประกอบอาหารจะเน้นเครื่องมือเครื่องมือช่วยประกอบและจะปรุงในแบบไม่ค่อยปราณีตนักต่างจากอาหารไทยและส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องปรุงกึ่งสำเร็จรูปอยู่แล้ว

- แคชเชียร์ เป็นการทำงานตามระบบเครื่องแคชเชียร์เฉพาะอยู่แล้ว เช่น ในแป้นคีย์ระบบข้อมูลรายการซื้อ ซึ่งจะมีความสำเร็จรูปอยู่มาก ผู้ใช้กดเพียงคีย์เดียวก็สามารถทำให้เครื่องทำงานเองได้ นับเป็นการนำเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อช่วยลดความผิดพลาดในการทำงานของมนุษย์ให้น้อยลง

จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมการทำงานของคนอเมริกันจะพึ่งพาเครื่องมือเป็นส่วนใหญ่วะท่อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในการวางระบบที่รอบคอบ รัดกุม อยู่บนพื้นฐานการมองมนุษย์เป็นเครื่องจักรประเภทหนึ่งเช่นกัน แต่ในความเป็นจริงมนุษย์ที่มีความคิด ตัดตน จิตวิญญาณ ความรู้สึก ย่อมมีปัจจัยเงื่อนไขที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ ความผิดพลาดจากมนุษย์ที่คาดไม่ถึงย่อมเกิดขึ้นได้ตามสภาพการณ์จริง โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์ที่กดดันจากการทำงาน

III. การมอบหมายหน้าที่ในการทำงานจะขึ้นอยู่กับนายจ้างแต่ละแห่ง เช่น บางแห่งจะให้ทำทุกหน้าที่ในร้านโดยเวียนหน้าที่หรือเวียนไปประจำร้านอื่นในสังกัด บางครั้งต้องประจำร้านเพียงคนเดียวและทำทุกอย่าง นั่นคือ ปูองอาหาร เตรียมของ คิดเงิน ขายของซึ่งถือว่าหนักมากที่คนๆ เดียวจะทำหรือในบางกรณีจะให้ผู้หญิงทำแค่ประกอบอาหารหรืองานที่ไม่ต้องใช้พลังกำลัง ส่วนผู้ชายจะให้ทำงานทุกประเภท

ในเรื่องการมอบหมายหน้าที่นี้ช่วยให้เห็นความต่างทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง คือ การทำหน้าทำงานของคนอเมริกันจะเป็นแค่การทำงานตามภาระหน้าที่ของตน เมื่อหมดเวลาหรือหมดภาระที่ตนรับผิดชอบก็ถือว่างานลุล่วงแล้วแม้งานในภาพรวมยังไม่เรียบร้อยนัก ซึ่งแตกต่างจากการทำงานของคนไทยโดยเฉพาะน้องๆ เพื่อนร่วมงานของผู้วิจัย จะใส่ “ใจ” ลงในการทำงานทั้งน้ำใจ ความช่วยเหลือ พึ่งพากัน และด้วยเหตุนี้กระมังทำให้นายจ้างชาวอเมริกันส่วนใหญ่พึ่งพอใจการทำงานร่วมกับเด็กไทยจนกลบเกลื่อนพฤติกรรมไม่เหมาะสมบางอย่างของคนไทยได้เช่นกัน

■ ชั่วโมงการทำงาน

วัฒนธรรมอเมริกันอย่างหนึ่ง คือ การเคร่งครัดในเวลาเปิดทำการของกิจการห้างร้านต่างๆ นั่นคือ บางวันมีพยากรณ์อากาศว่าอากาศไม่ดีทำให้สวนสนุกจะเปิดทำการเพียงไม่กี่โซน เนื่องจากเช่น เครื่องเล่นลอยฟ้าที่อาจได้รับอันตรายจากแรงลมและสภาพภูมิอากาศจนไม่สามารถเปิดทำการได้ หรือในวันที่มีสภาพอากาศหนาวจัด มีพายุฝน ผู้คนไม่นิยมออกนอกบ้าน ร้านค้าจะไม่เปิดทำการ เช่นเดียวกัน ในวันหยุดหรือเมื่อเริ่มเข้าสู่ฤดูร้อนอากาศดี และผู้คนจะนิยมออกมาทำกิจกรรมนอกร้านและทำให้มีร้านค้าต่างๆ มีงานเพิ่มขึ้นกว่าปกติมาก

ด้วยเหตุแห่งการไม่สามารถคาดการณ์ในระยะเวลาการทำงานได้ชัดเจนล่วงหน้า สำหรับการทำงานเป็นชั่วโมงซึ่งส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมจะได้รับตารางการทำงานเป็นชั่วโมงในรายสัปดาห์ หรืออาจจะกำหนดออกให้เป็นรายวันว่าได้ทำกี่ชั่วโมง ด้วยวิธีการนี้จึงไม่มีความแน่นอนอย่างยิ่ง เช่น บางทีออกวันต่อวัน หรือบางครั้งเป็นวันหยุดแต่ต้องมาทำงานเพราะมีลูกค้ามาก **นอกจากข้อจำกัดทางสภาพอากาศและวัฒนธรรมแล้ว** บางครั้งนายจ้างยังมีลักษณะการบริหารกำลังคนไม่เหมาะสมด้วย กรณีนี้เห็นได้ชัดในการทำงานในสวนสนุกแห่งนี้ ที่ได้จัดสรรกำลังคนจำนวนมากไปอยู่ในโซนด้านในของสวนสนุกซึ่งมีภาระงานน้อย และจัดสรรกำลังคนน้อยอยู่ในโซนด้านหน้าสวนสนุกที่มีภาระงานมาก

จากเหตุการณ์นี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า มีเหตุผลมาจากความต้องการลดภาระค่าจ้างค่าตอบแทน นั่นคือ การจัดสรรกำลังคนน้อยในโซนที่มีภาระงานมาก เพราะในโซนนี้จำเป็นต้องจ้างคนทำงานอยู่ตลอดเวลาแน่นอน หากจ้างคนมากก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก โดยเลือกใช้วิธี คือให้คนทำงานหนักเกินกำลังแทนโดยไม่ให้มีคนงานประจำจำนวนมาก แต่ถ้ามีภาระงานมากจนให้บริการลูกค้าไม่ทันจริงๆ ก็จะเรียกคนงานในโซนอื่นมาช่วยงานแทนเป็นครั้งคราวไป เพราะคนงานในโซนอื่นมีเกินกว่าจำนวนงานและไม่ได้รับชั่วโมงการทำงานอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้โดยภาพรวมจึงรับคนทำงานไว้จำนวนมาก (มีคนไทยเข้าร่วมทำงานที่สวนสนุกแห่งนี้ถึง 200 คนในปี 2546) เพื่อรอพร้อมใช้งาน (Standby) เนื่องจากความไม่แน่นอนของการเปิดให้บริการด้วยเงื่อนไขต่างๆ ข้างต้น นอกจากนี้การบรรจุคนจำนวนมากเข้าทำงานไว้ในโซนที่มียางน้อย แต่อาจไม่ได้รับชั่วโมงการทำงานก็ถือได้ว่าไม่ผิดไปจากเงื่อนไขข้อตกลงการจ้างงานที่ระบุว่า “จะได้ทำงานมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและสภาพการณ์ขณะนั้นด้วย”

เพราะฉะนั้น การได้รับชั่วโมงการทำงานจึงเป็นจุดพลิกผันกับชะตาผู้เข้าร่วมอย่างยิ่ง กล่าวคือ ตารางชั่วโมงการทำงาน จะขึ้นอยู่กับ**กำลังคนและภาระงานที่ต้องทำ** ซึ่งส่วนใหญ่ไม่สัมพันธ์กัน ทำให้ชั่วโมงการทำงานในบางวันนายจ้างจะต้องการคนทำงานมาก ขณะที่บางวันก็มีงานให้น้อยเกินไปจนเยาวชนไม่ค่อยมีงานให้ทำ ตัวอย่างเช่น น้องบางคนต้องมาเตรียมอาหารตั้งแต่ตี 4 และบางคนต้องทำงานวันละ 10-14 ชม. ขณะที่บางวัน น้องบางคนโดนไล่อีกก่อนที่ลงไว้ในตารางงานเนื่องจากคนทำงานมากกว่าภาระงานที่มี โดยส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมจะโดนไล่อีกมากกว่าจะโดนทำงานหนักเกินไปซึ่งขึ้นอยู่กับตำแหน่งงานในแต่ละโซนและผู้จัดการร้าน ส่วนใหญ่จะเลือกได้แรงงานไทยและให้ชาวอเมริกันทำงานต่อแทน

สิ่งที่ตามมา คือ การขาดแคลนรายได้ที่ใช้ในการเลี้ยงชีพ เหตุเพราะการที่ผู้เข้าร่วมในฐานะลูกจ้าง จำเป็นต้องจ่ายค่าเช่าบ้านในที่พักที่นายจ้างจัดไว้ให้ ต้องซื้ออาหารและของใช้จำเป็นต่างๆ หากการไม่ได้รับตารางการทำงานหรือได้รับเพียงเล็กน้อย ย่อมไม่เพียงพอ

ต่อการดำรงชีพ อีกทั้งหากคำนวณถึงการหารายได้ให้คุ้มกับต้นทุนการดำเนินการก่อนการเข้าร่วมโครงการฯ (ประมาณ 1 แสนบาท) ย่อมไม่ถึงความคุ้มค่าทางการเงินด้วยข้อจำกัดจากการได้รับชั่วโมงการทำงานแน่นอน

ความไม่สัมพันธ์กันอย่างคาดการณ์ไม่ได้ของคนและงานในลักษณะนี้ ย่อมสร้างความไม่มั่นคงให้กับตัวเยาวชนอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นการที่แรงงานไทยได้รับสิทธิน้อยกว่าคนอเมริกัน ตัวอย่างเช่น การทำงานของคนไทยไม่สามารถขอเวลาไปหรือกลับและได้ส่งผล คือ แรงงานเยาวชนไทยต้องทำงานหนักทั้งต้องอยู่ตลอดวัน และต้องอยู่ทำหน้าที่ทำความสะอาดร้านซึ่งเป็นงานหนัก ในขณะที่เพื่อนร่วมงานอเมริกันจะทำไม่เกิน 8 ชั่วโมง เป็นส่วนใหญ่ และจะเลือกกลับบ้านก่อนที่ต้องทำความสะอาดร้าน เหล่านี้เป็นต้น

ท่ามกลางภาวะที่ต้องเผชิญปัญหาเหล่านี้ กลุ่มเยาวชนที่ได้รับงานหนักเกินไปจะเผชิญกับภาวะความกดดันด้านต่างๆ เช่น ความไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมการทำงานที่รีบเร่ง การทำงานด้วยแรงงานอย่างหนัก เยาวชนจึงมีวิธีในการปรับสมดุลทางจิตใจได้แตกต่างกันตามการแสดงออกเฉพาะบุคคล เช่น บางคนร้องให้เวลาทำงานหนักมากจนไม่มีเวลาทานอาหารซึ่งต่างจากฝรั่งที่จะแสดงความไม่พอใจและเรียกร้องออกมาตรงๆ บางคนแอบกินอาหารในสถานที่ทำงานของตนเอง (ถือเป็นการผิดกฎแต่เป็นกฎที่อาจจะไม่เป็นธรรมนัก) ขณะที่เยาวชนจะมีวิธีคิดที่ไม่ต่างกันเท่าใดนัก คือ การทำใจยอมรับความเป็นจริงของสภาพการใช้แรงงานโดยเฉพาะในประเทศที่มองคนเป็นต้นทุนแรงงานชนิดหนึ่ง พวกเขาได้เรียนรู้และสัมผัสความยากลำบากอีกด้านหนึ่งของชีวิตการทำงานและนั่นได้นำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนวิธีคิดจากประสบการณ์ครั้งนี้

สำหรับกลุ่มเยาวชนที่ได้รับชั่วโมงการทำงานน้อยเกินไป ซึ่งเป็นสัดส่วนมากกว่ากลุ่มแรก กลับได้เจอกับภาวะที่ต้องดิ้นรนต่อสู้กับการดำรงชีวิตให้อยู่รอดด้วยการหาเงินเอง พวกเขาใช้วิธีระบายความอัดอั้นด้วยการร้องให้ด้วยความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้าง และหลังจากนั้น จึงเริ่มมีวิธีการรับมือ คือ ส่วนใหญ่เมื่อพวกเขาถูกไล่ออกจากที่พักรับเมื่อมีคณงานเพียงพอ พวกเขาจะตระเวนไปตามหางานในโซนอื่นๆ แทนว่า ต้องการคนทำงานเพิ่มหรือไม่ และส่วนใหญ่จะได้ทำงานในโซนที่มีภาระงานมากซึ่งเป็นโซนด้านหน้าสวนสนุกนั่นเอง อย่างไรก็ตาม การรับคนงานเพิ่มก็จำกัดจำนวนอยู่มาก และยังไม่เพียงพอต่อกำลังคนที่ไม่มียานพาหนะที่มียอดรถสวนมากกว่า เพราะฉะนั้นการแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้จึงไม่เพียงพอต่อทุกคนที่เจอปัญหาเดียวกัน เยาวชนบางส่วนจึงมีวิธีรับมืออื่นๆ อีก คือ บางคนใช้การต่อรองกับนายจ้างมากขึ้น เช่น เริ่มปรับเปลี่ยนด้วยเรียกร้องสิทธิของตนมากขึ้น ในขณะที่บางกลุ่มที่ไม่มีเงื่อนไขทางบ้านก็เริ่มไม่สนใจภาวะที่จำเป็นต้องหาเงินเอง โดยการขอเงินจากทางบ้านและใช้เวลาท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าแทน

■ ค่าตอบแทน

ค่าตอบแทนที่เยาวชนในฐานะลูกจ้างแรงงานได้รับจะแตกต่างกันตามตำแหน่งงาน ซึ่งอยู่ในช่วง 6.25-7.25 USD ต่อชั่วโมงโดยจะคำนวณทุกๆ 15 นาทีใน 1 ชั่วโมงและไม่มีการจ่ายอัตราเงินเพิ่มในกรณีทำงานล่วงเวลา

ด้วยเหตุที่ค่าตอบแทนของระบบการทำงานเช่นนี้สัมพันธ์กับชั่วโมงการทำงาน แรงงานเยาวชนไทย ที่ได้ทำงาน ณ สวนสนุกแห่งนี้ในปี 2546 ประสบปัญหาการขาดแคลนงาน เป็นส่วนใหญ่ดังที่กล่าวถึงข้างต้น ดังนั้น เมื่อชั่วโมงทำงานน้อย ส่งผลให้ได้รับค่าตอบแทนน้อยลง ซึ่งเกิดผลกระทบตามมา คือ เยาวชนต้องใช้จ่ายเงินที่ได้มาเพียงเล็กน้อยไปเป็นค่าที่พัก ซึ่งหักจากค่าตอบแทนก่อนจ่ายให้ลูกจ้าง เพราะฉะนั้นเงินในส่วนค่าครองชีพจึงได้รับเพียงเล็กน้อย ซึ่งไม่จำเป็นต้องคิดถึงเงินต้นทุนในการดำเนินการเช่นกัน

ปัญหาลูกโซ่ที่เกี่ยวข้องกันมาจากชั่วโมงการทำงานต่อรายได้ที่ได้รับทำให้มองได้ว่า แรงงานไทยขาดอำนาจการต่อรองต่อรายได้ แม้ว่าจะมีกฎหมายระบุการประกันค่าตอบแทน ต้องเท่าเทียมชาวอเมริกัน แต่ยังไม่ได้รับความเท่าเทียมได้ทั้งหมดโดยเฉพาะในเรื่อง อัตราค่าตอบแทนล่วงเวลา และด้วยเหตุดังกล่าว หากมีความจำเป็นต้องทำงานล่วงเวลานายจ้าง จะเรียกคนไทยมาทำงานแทนเพราะใช้ในอัตราเดียวต่างจากชาวอเมริกันมาก การขาดทั้งพื้นที่ในการเลือกตำแหน่งงาน การไม่มีอำนาจต่อรองเรื่องค่าตอบแทน เยาวชนที่เข้าร่วมจึงไม่สามารถเลือกงานที่ได้ค่าจ้างเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายหรือรายได้ที่ต้องการได้รับ รวมทั้งการวางแผนการใช้จ่ายกับรายได้ที่ต้องการเก็บได้เท่าที่ควร

อย่างไรก็ตาม ปรัชญาการณีนี้อาจไม่สร้างปัญหาให้กับน้องบางคนที่ไม่จำเป็นต้องเงินเท่าใดนัก ซึ่งเยาวชนกลุ่มนี้จะเผชิญปัญหาจากความยากลำบากในภาระงานที่หนักหนาสาหัสแทน

การดำเนินชีวิตและสวัสดิการ

■ อาหารการกิน

การใช้ชีวิตในต่างแดนดินถิ่นที่ย่อมเผชิญความต่างเชิงวัฒนธรรมการกินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ด้วยความเจริญในยุคสมัยปัจจุบันที่วัฒนธรรมการกินของอเมริกันได้แผ่ขยายอิทธิพลไปทั่วทุกมุมโลกทำให้เยาวชนไทยคุ้นเคยกับอาหารฝรั่งพอสมควร อย่างไรก็ตาม การเข้าร่วม

โครงการฯ ครั้งนี้ ก็ทำให้คนไทยหลายคนตระหนักถึงความแตกต่างระหว่าง “ความจำเป็นที่ต้องกินเพื่ออยู่” กับ “ความอภิรมย์ในการอยู่เพราะอยากกิน” เป็นอย่างมาก อาหารฝรั่งที่ดูน่ารับประทานจากสีสันของการโฆษณา กลับยิ่งสร้างความเบื่อหน่าย เลียนกับรสชาติจี๊ดๆ ทุกมื้อ ต่างจากความอร่อยที่ได้ลิ้มรสเป็นบางครั้งบางคราวในเมืองไทย

ความจำเจจากรสชาติอาหารฝรั่งบวกกับข้อจำกัดทางรายได้ที่ไม่แน่นอน ชีวิตในบ้านพักของเยาวชนจึงเต็มไปด้วยสีสันของการทำอาหารต่างๆ นานา หลากหลายเมนู และแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ไม่เว้นแม้แต่เยาวชนต่างชาติจากฟิลิปปินส์ เกาหลี ที่เข้าร่วมโครงการรูปแบบนี้เช่นเดียวกัน เยาวชนส่วนใหญ่รวมกลุ่มลงขันกันซื้ออาหารสดมาทำกับข้าวรับประทานด้วยตัวเอง หลายกลุ่มร่วมเงินกันซื้อหม้อหุงข้าว และอุปกรณ์ทำอาหารเล็กๆ น้อยๆ เพราะอุปกรณ์ที่นายจ้างจัดให้ไม่เพียงพอต่อคนใช้เกือบ 300 คน สำหรับเด็กผู้ชายจะใช้วิธีซื้อรวมกลุ่มกับน้องผู้หญิงที่ทำอาหาร โดยช่วยเหลือด้านแรงงานเป็นส่วนใหญ่

รสชาติอาหารที่ได้รับคงไม่อร่อยเท่ารสชาติชีวิตที่ได้เรียนรู้การพึ่งตนเองจากเรื่องง่ายๆ ที่มีปัจจัยบังคับให้ต้องทำได้ อย่างที่ไม่อาจเจอ ณ วัฒนธรรมการเลี้ยงดูอย่างไทย สภาพชีวิตที่ได้เผชิญสิ่งใหม่ๆ และสอนให้เรียนรู้ชีวิตมากขึ้นทำให้เยาวชนหลายคนถือเป็นกำไรจากการเข้าร่วมโครงการฯ แม้ว่าเรื่องอาหารการกินจะถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สร้างความลำบากในการปรับตัวอย่างมากของเยาวชน แต่ผู้วิจัย กลับเห็นว่า ความยากลำบากนั้น เป็นสิ่งผลักดันให้เยาวชนคนไทยที่ไม่เคยพบเจอได้รับรู้และเข้าใจความละเอียดอ่อนในการใช้ชีวิตมากขึ้น

นอกจากวิธีการปรับตัวด้วยการทำอาหารทานเองแล้ว เยาวชนไทยที่ทำงานในสวนสนุกยังมีการวิธีการที่ถือได้ว่า “ผิดหลักการแต่ไม่ผิดศีลธรรม” ในความรู้สึกรู้สึกของพวกเขา คือ การขโมยอาหารจากร้านที่ทำงานกลับมา ด้วยเพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรมอเมริกัน จากการที่นายจ้างจะทิ้งอาหารทุกชนิดที่เหลือให้หมดใน 1 วัน ขณะที่เยาวชนคนทำงานกลับรู้สึกว้าเหว่ตายและเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรอย่างมาก อีกทั้งเยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็อยู่สภาพหวือหวาจากการทำงานหนักจนปิดร้าน พวกเขาจึงเลือกที่จะขโมยของเหลือทิ้งที่ยังมีคุณค่าต่อพวกเขา กลับมาประทังความหิวยามค่ำคืน วิธีการขโมยของที่ทำงานแม้จะไม่ได้รับการยอมรับทั้งวัฒนธรรมไทยหรืออเมริกัน แต่ช่วยแสดงให้เห็นว่า ภาวะการบีบบังคับและกดดันบางอย่างยอมบีบเค้นให้เยาวชนเลือกที่จะกระทำผิด เพราะฉะนั้น การป้องกันการทำผิดด้วยความจำเป็นเหล่านี้ จำต้องปรับเปลี่ยนระบบให้ไม่มีข้ออ้างใดใดต่อการกระทำนั้นๆ ได้ เพื่อให้ไปพ้นกว่าการจับกุมคนอย่างไม่ชอบด้วยศีลธรรม

▪ ระบบความปลอดภัย

การทำงานในแบบอเมริกัน มีวัฒนธรรมที่เน้นความปลอดภัยด้วยการป้องกันในทุกขั้นตอนเป็นหลัก เหตุเพราะในการทำงานจะใช้เครื่องมือเข้ามาช่วยเสมอ จึงจำเป็นต้องมีระบบการป้องกันอย่างชัดเจน เช่น การใช้เครื่องกันฝัก-ผลไม้ ต้องใส่ถุงมือเหล็กทุกครั้ง ที่นำผลไม้เข้าเครื่อง รวมถึงเวลาประกอบอาหารก็จะมีวิธีการป้องกันในการใช้อุปกรณ์อย่างเคร่งครัด และในกรณีการป้องกันเพื่อความปลอดภัยของชาวอเมริกันนี้เอง ที่สร้างความไม่คุ้นเคยให้กับลูกจ้างชาวไทยซึ่งเคยชินกับการทำงานอย่างไม่ระมัดระวังและก่อให้เกิดอุบัติเหตุในที่ทำงานบ่อยครั้ง

นอกจากวิธีการป้องกันความปลอดภัยแล้ว ในสวนสนุกยังมีแผนกพยาบาลเพื่อไว้ปฐมพยาบาลทั้งลูกค้าและพนักงานทั่วไป และถือว่าเป็นข้อดีของการไปเข้าร่วมโครงการกับนายจ้างในระดับองค์กรใหญ่ๆ เพราะมีสวัสดิการและความพร้อมด้านต่างๆ ไว้แล้ว ต่างจากการทำงานในร้านอาหารขนาดเล็กที่ไม่มีหน่วยปฐมพยาบาลฉุกเฉิน แต่ถึงอย่างไรหากมีอันตรายเกิดขึ้น ย่อมเป็นหน้าที่ของนายจ้างในการพาเข้ารับบริการในสถานพยาบาลตามปกติ

สำหรับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างเข้าร่วมการทำงานในสวนสนุกแห่งนี้ ถือได้ว่า มีระบบการป้องกันที่สร้างความมั่นคงทางใจได้พอสมควร เช่น การมี Guard เฝ้าระวังในหมู่บ้านที่พักรถตลอดเวลา ห้ามคนแปลกหน้าเข้าออกหลังเวลา 24.00 น. เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ระบบการป้องกันไม่อาจเกิดผลได้ 100% ตราบใดที่ไม่ได้รับความใส่ใจจากตัวเยาวชนเอง นั่นคือ การพยายามเรียนรู้และเคารพกฎเกณฑ์เพื่อความปลอดภัยต่างๆ โดยขอยกตัวอย่างจากกรณีที่เกิดขึ้นจริง ดังนี้ ในช่วงสองสามวันแรกของการเข้าร่วมโครงการฯ มีเยาวชนคนหนึ่งโดนรถที่วิ่งมาจากข้างหลังชนจนได้รับบาดเจ็บ และต่อมาภายหลังน้องคนนั้นยังต้องชดใช้ค่าเสียหายให้กับคนขับรถ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า รถในประเทศสหรัฐอเมริกาจะวิ่งในช่องทางด้านขวาต่างจากประเทศไทย และแม้ว่า น้องคนนี้จะรู้เรื่องนี้อยู่บ้างแต่ก็ไม่ได้ระหนักถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้เพราะความเคยชินของตนเอง น้องยังคงเดินในฝั่งขวาซึ่งกลายเป็นฝั่งเดียวกับรถที่วิ่ง และถือว่าผิดกฎจราจรของอเมริกันจนผู้เสียหายต้องกลายเป็นผู้กระทำผิดกฎด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

จากเหตุการณ์ข้างต้น ถามว่า เป็นความผิดของเยาวชนเพียงฝ่ายเดียวหรือไม่ จากภัยที่ไม่อาจคาดถึงได้ คำตอบเช่นนั้นย่อมดูเป็นคำตอบเบ็ดเสร็จง่าย ๆ และไม่ได้มุ่งหาคำตอบเพื่อต้องการแก้ปัญหาอย่างแท้จริงเท่าใดนัก เนื่องจากความเคยชินของน้องเป็นความคุ้นเคย

ในการมีวิถีชีวิตมาเป็นหลาย 10 ปี เพราะฉะนั้นการสร้างความตระหนักรู้ต้องมีอะไรที่หนักแน่นมากกว่า การที่ได้แจ้งให้ทราบแล้วในการปฐมนิเทศ แต่ต้องสร้างเป็นระบบการป้องกันที่มีการฝึกฝน เตรียมตัว และพร้อมรับสถานการณ์ได้ยืดหยุ่นมากกว่านี้ กรณีนี้นับเป็นกรณีศึกษาที่ดีที่ทำให้เราสามารถสร้างแบบแผนป้องกันความปลอดภัยที่ช่วยเสริมความระมัดระวัง การคาดการณ์ได้ และการตระหนักถึงภัยอย่างแท้จริงโดยเฉพาะจากตัวเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ

■ สวัสดิภาพทางใจ

สภาพการใช้ชีวิตร่วมกับคนหลายร้อยคน ย่อมสะท้อนพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึก เฉพาะบุคคลได้มาก และสิ่งเหล่านี้ ช่วยสร้างการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตร่วมสังคมมนุษย์ได้ดี นอกเหนือไปจากประสบการณ์ในด้านอื่น การปะทะสังสรรค์กันระหว่างในกลุ่มคนไทยด้วยกัน หรือกับเพื่อนต่างชาติช่วยสร้างประสบการณ์ทั้งด้านบวกและด้านลบ แต่ทุกอย่างได้กลายเป็นบทเรียนของชีวิตจริง

การทำงานในสวนสนุกแห่งนี้ สิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างความน่าอภิรมย์ให้กับการเรียนรู้ชีวิต คือ การได้ใช้ชีวิตร่วมกับเพื่อนคนไทยหลายร้อยคน ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นแหล่งพักพิงทางใจ ท่ามกลางภาวะความกดดันต่างๆ เสมือนช่วยกันแต่งแต้มสีสันให้กับประสบการณ์ครั้งนี้ มีความหมายมากขึ้น เช่น การพูดคุยระบายความอัดอั้น การตระเวนไปทั่ว Park เพื่อหางานร่วมกัน การหาโปรแกรมท่องเที่ยวราคาสุดคุ้ม การรอรถโดยสารเพื่อไปพร้อมกัน 10 คน ท่ามกลางอากาศหนาวเย็น การเดินทางกลับบ้านพักเพราะหมดเวลาที่เที่ยวรถประจำทาง และอื่นๆ อีกมากมาย และนั่นคือ ตัวอย่างเพียงน้อยนิดจากประสบการณ์ด้านบวกของหลายๆ คน

ยิ่งไปกว่านั้น การทำงาน ณ สวนสนุกแห่งนี้ ยังได้สัมผัสความน่ารักของ Staff ที่ทำงานร่วมกัน คือ การพาเยาวชนในสังกัดไปซื้อข้าวของ เครื่องปรุงรสของเอเชีย และยังพาไปร้านอาหารไทยในเมืองใกล้เคียงอีกด้วย แม้ว่าการไปจะเป็นไปในลักษณะอะเมริกันแชร์ของแท้ แต่ก็สัมผัสได้ถึงน้ำใจที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ในบางครั้ง นายจ้างยังจัดงานปาร์ตี้ให้กับคนทำงานในที่พักแห่งนี้อีกด้วย

แม้ว่า การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันจะสร้างความประทับใจอยู่มาก แต่ยังมีปัญหาอื่นๆ เกิดขึ้น ตามธรรมชาติการปฏิสังสรรค์ของมนุษย์อยู่ด้วย การอยู่ร่วมกันของเยาวชนหลายร้อยคนได้นำพา ปัญหาจากพื้นฐานความหลากหลาย บางครั้งปัญหาส่วนใหญ่เกิดในระดับการอยู่ร่วมห้อง เช่น การตั้งข้อสงสัยการขโมย การรับพฤติกรรมในชีวิตประจำวันไม่ได้ การได้เห็นนิสัยเห็นแก่ตัว

เป็นต้น การขัดแย้งภายในห้องเหล่านี้สามารถถูกกลาไปสู่อการขัดแย้งในวงใหญ่ต่อไปได้นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เกิดความขัดแย้งในระดับกลุ่ม กล่าวคือ การอยู่ร่วมกันของเยาวชนไทยในที่พักคนทำงานนี้ยังแบ่งย่อยออกเป็นกลุ่มๆ อีกชั้นหนึ่ง และบางครั้งแต่ละกลุ่มได้เกิดการขัดแย้งกันเองด้วยผลประโยชน์ต่างๆ เช่น การแก่งแย่งกันหาชั่วโมงการทำงาน การขโมยอาหารของกลุ่มอื่นมาทำกินเนื่องจากใช้ตู้เย็นร่วมกัน การเขม่นกันทางพฤติกรรมและวิธีคิดที่แตกต่างกัน การแอบชอบคนคนเดียวกัน ฯลฯ

การคละเคล้าของปัญหาและประสบการณ์ทางบวก ยิ่งช่วยเสริมการเรียนรู้และวิธีคิดต่อการใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างยืดหยุ่นมากขึ้น หนทางแก้ไขกับปัญหาจุกจิกเหล่านี้ขึ้นอยู่กับทักษะทางสังคมของแต่ละคน ประกอบกับวิธีคิด ทักษะคติ การปรับตัวปรับใจภายใต้โครงสร้างต่างๆ เหล่านี้ไปพร้อมกัน

1.2 เรียนรู้ปัญหาจากกรณีศึกษา

จากการถ่ายทอดสภาพการดำเนินชีวิตของเยาวชนในกรณีการทำงาน ณ สวนสนุก รัฐเวอร์จิเนียข้างต้น เป็นการสะท้อนบรรยากาศโดยรวมของการใช้ชีวิตระหว่างการเข้าร่วมโครงการฯ ในเชิงลึก ซึ่งสภาพการใช้ชีวิตที่หลากหลายทั้งประสบการณ์ที่ดีและประสบการณ์ที่เลวร้ายยังมีให้เห็นคละเคล้ากันไป

อย่างไรก็ตาม ด้วยเป้าหมายสูงสุดของงานวิจัยนี้เล็งไปถึงการสร้างฐานคิดต่อระบบการรองรับปัญหาและอันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ของผู้เข้าร่วม ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการฯ พร้อมทั้งได้รวบรวมข้อมูลของแต่ละปัญหาจากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมในหลายรูปแบบและขอเสนอตัวอย่างกรณีศึกษาที่น่าสนใจในประเด็นที่เกิด **ปัญหาต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตของเยาวชนที่เคยผ่านประสบการณ์เหล่านั้นทั้งหมด 5 กรณีศึกษา**

สำหรับการถ่ายทอดประสบการณ์รายกรณีนี้เป็นการสะท้อนการรับรู้ ความรู้สึกจากผู้ที่ได้เข้าร่วมโครงการเฉพาะบุคคล เพื่อศึกษาวิธีคิดและการรับมือของเยาวชนตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เป็นการแสดงข้อเท็จจริงระหว่างการเข้าร่วม และมีได้ตั้งการกล่าวโทษ ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง (หรือเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด) หากข้อความใดเป็นการแสดงความเห็นความรู้สึก จึงถือเป็นการถ่ายทอดโดยส่วนตัวจากมุมมองคนๆ นั้นและมีได้มีผลต่อการนำไปวิเคราะห์ เพื่อว่ากล่าวบุคคลใดที่อาจพาดพิงถึง

กรณีศึกษาตอนที่ 1

น้องเอ: จากสวัสดิการทางกายสู่สวัสดิภาพทางใจ

น้องเอได้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ WAT กับเพื่อนอีกหนึ่งคน ด้วยประสบการณ์คำบอกเล่าจากเพื่อนที่เคยไปมาก่อน เมื่อไปถึงไม่กี่วัน เพื่อนสนิทของเอได้ทำ passport หาย และได้พยายามดำเนินการขอยืมต่อเท่าไรก็ไม่อาจทำได้ ทำให้เพื่อนคนนั้นต้องเดินทางกลับในทันที และนั่นได้กลายเป็นชนวนของปัญหา โดยเริ่มจากการจัดสรรที่พักของนายจ้าง

ที่พักที่นายจ้างจัดไว้เป็นโรงแรมที่มีราคาสูง การอยู่ร่วมกันยิ่งมีคนเท่าไร ยิ่งเสียค่าใช้จ่ายน้อยลงเท่านั้น นายจ้างได้จัดให้ผู้เข้าร่วมแชร์ห้องพักร่วมกับคนอื่นที่เข้าร่วมโครงการด้วยกัน ห้องละ 4 คน เมื่อเพื่อนสนิทของเอหายไป 1 คน ค่าห้องต่อคนย่อมสูงขึ้น

เหตุการณ์ที่เอได้เผชิญต่อมา คือ เพื่อนร่วมห้องที่มีจิตใจเป็นผู้หญิงได้ขอย้ายไปอยู่ร่วมห้องกับเพื่อนผู้หญิงกลุ่มอื่น โดยน้องเอให้เหตุผลว่า “เขาต้องการเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง” แต่เหตุผลในการขอย้ายต่อสาธารณชน คือ เอเป็นคนไม่ตีคืบไม่ได้และสร้างข่าวลือขึ้นในหมู่ผู้เข้าร่วมโครงการฯ คนอื่นๆ และเอได้ตั้งข้อสังเกตว่าเป็นไปเพื่อสร้างความชอบธรรมในการขอย้ายห้อง สุดท้ายจึงเหลือเพื่อนร่วมห้องคนเดียว ซึ่งก็อึดอัดทั้งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นและปัญหาความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมโครงการกลุ่มอื่นๆ และสุดท้ายเพื่อนร่วมห้องอีกคนก็ขอย้ายห้องไปอยู่กับผู้หญิงกลุ่มอื่นเช่นกัน

สิ่งที่เอต้องเผชิญ คือ การรับภาระค่าใช้จ่ายที่มากขึ้นประมาณ 280 USD เหนืออื่นใดนั้น เอต้องใช้ชีวิตที่โดดเดี่ยวท่ามกลางความกดดันและความไม่แน่นอนจากการทำงานซึ่งถือเป็นปัญหาใหญ่ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ที่จะมีปัญหาเฉพาะหน้าจากการทำงานบ่อยครั้ง และที่สำคัญเขาไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมคนไทยที่อยู่ด้วยกันจึงขาดที่พึ่งพิง ความช่วยเหลือพึ่งพากัน โดยเฉพาะประเด็นหลังนี้ เป็นความอึดอัดและบั่นทอนความรู้สึกในการใช้ชีวิตในต่างแดนเพียงลำพัง

ภายหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว เอได้โทรไปปรึกษาองค์กรแลกเปลี่ยนเพื่อช่วยแก้ปัญหาและเริ่มตัดสินใจจะกลับเมืองไทยเนื่องจากรับความกดดันไม่ไหว องค์กรแลกเปลี่ยนได้พยายามช่วยเหลือไกล่เกลี่ยปัญหาส่วนตัวระหว่างเอและเพื่อนร่วมห้องแต่ก็ไม่สามารถแก้ไขได้ สิ่งที่องค์กรแลกเปลี่ยนทำคือ เป็นกำลังใจให้เออยู่สู้ต่อและช่วยเหลือด้วยการเป็นที่พึ่งให้พูดคุยได้ จนกระทั่งในที่สุดเอก็ได้เพื่อนผู้หญิงที่ทำงานด้วยกันรับรู้ปัญหาและรู้สึกเห็นใจจึงช่วยเหลือโดยการย้ายมาอยู่ร่วมห้องกับเอ นับว่าเป็นการใช้ทุนทางสังคมรอบตัวเพื่อเข้ามาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นการแก้ปัญหาทั้งเรื่องที่พัก และปัญหาสังคมเพื่อนพร้อมกัน

เมื่อได้นำกรณีนี้มาพิจารณาจะเห็นว่า มีจุดเริ่มจากการที่เไอไม่สามารถเลือกที่พักที่เหมาะสมกับตนเอง หรือสามารถเลือกเพื่อนร่วมห้องที่ปรับตัวใช้พื้นที่ร่วมกันได้ ด้วยข้อจำกัดเงื่อนไขต่างๆ ของโครงการ นั่นคือห้องเอดตกอยู่ภายใต้ระบบการจัดการและระบบสวัสดิการที่กดทับเชิงขาดพื้นที่และปัจจัยที่เหมาะสมต่อการดำรงชีพของตนเอง เกิดเป็นปัญหาขัดแย้งกับเพื่อนร่วมห้อง แม้ว่าในภายหลังห้องเไอจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยตนเองโดยการใช้จ่ายทุนทางสังคมของตน แต่หากเหตุการณ์คล้ายคลึงกันได้เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมอื่นมิได้แปลว่า ทุกคนจะสามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ แม้ว่าแก้ได้ก็ต้องเผชิญความยากลำบากต่างๆ จากปัญหาขึ้นก่อน สิ่งที่คุณวิจัยจะเสนอในที่นี้คือ หากเราเห็นได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบการจัดการและระบบสวัสดิการ เราสามารถหาทางป้องกัน รองรับหรือสร้างความยืดหยุ่นทั้งที่ตัวระบบและตัวเยาวชนที่เข้าร่วม เช่น กำหนดทางเลือกอื่นๆ ให้ผู้เข้าร่วมหรือชี้แจงสถานการณ์ให้ผู้เข้าร่วมต้องเผชิญระหว่างการร่วมโครงการ ตั้งแต่อยู่เมืองไทย การชี้แจงข้อมูลต้องชัดเจนมากกว่าการบอกให้ผู้เข้าร่วมเตรียมตัวรับปัญหาอย่างเดียวเพื่อให้ผู้เข้าร่วม มีทางเลือกที่ใดที่เหมาะสมกับตัวเอง การปล่อยให้เยาวชนแก้ปัญหาด้วยตัวเองนั้น เป็นเรื่องพื้นฐานของมนุษย์โดยปกติไม่ควรให้ทุกเรื่องทุกปัญหากลายเป็นปัญหาในระดับปัจเจกเพียงอย่างเดียว เราสามารถสร้างวิธีการป้องกันและรองรับเพื่อให้มีปัญหาที่เหนือความคาดหมายให้น้อยที่สุด

กรณีศึกษาตอนที่ 2

น้องบี: ไม่รายงานตัวไม่มีสิทธิ์

การได้มีโอกาสท่องเที่ยวในอเมริกาเป็นสิ่งที่เชิญชวนให้บีสนใจเข้าร่วมโครงการ WAT แต่สิ่งที่บีได้จากการเข้าร่วมโครงการ คือ ประสบการณ์ชีวิตใหม่ๆ ที่ตัวบีเองก็ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น บีได้เดินทางไปอเมริกาคนเดียวโดยเดินทางหลังเพื่อนคนอื่นๆ ประมาณ 1 เดือน ระหว่างการเดินทางก็ได้เผชิญภัยด้วยตัวเองมากมาย ทั้งการนอนรออยู่คนเดียวที่แอร์พอร์ตเพื่อรอต่อเครื่องระหว่างรัฐเพราะเครื่องบินเกิดดีเลย์ และการขึ้นรถเดินทางในดินแดนที่ไม่รู้จัก แต่สุดท้ายบีก็มาถึงที่ทำงานอย่างที่ตั้งใจ

บีทำงานที่ร้านไอศกรีม ได้ค่าจ้าง 7.25 เหรียญต่อชั่วโมง ในวันทำงานบีต้องตื่นตั้งแต่ตีห้าเพื่อมาเตรียมของก่อนร้านเปิด ซึ่งเป็นหน้าที่ที่คนอเมริกันไม่ชอบทำ ทำให้บีทำงานประมาณ 12-16 ชั่วโมงต่อวัน กินข้าวไม่เป็นเวลา แต่ร้านไอศกรีมจะเปิดแค่ 3 วันต่อสัปดาห์ ทำให้มีรายได้ไม่มากก็ต้องหา Second Job แต่ก็หายากเพราะไปถึงที่หลังคนอื่นๆ

ในขณะที่ชีวิตการใช้แรงงานของบีเริ่มต้นไปได้เพียง 25 วัน วันหนึ่งมีโทรศัพท์มาบอกกับบีว่า "คุณต้องกลับประเทศเดี๋ยวนี้ เพราะคุณไม่ได้มาแจ้งรายงานตัวต่อองค์กรแลกเปลี่ยน ทำให้ไม่มีชื่ออยู่ในระบบของวีซ่า" สิ่งที่ตามมา มิใช่แค่ยกเลิกการเข้าร่วมโครงการ WAT ทั้งหมด แต่หมายถึงคุณต้องออกจากที่พักของนายจ้างด้วยในทันที

ปีถูกนายจ้างสั่งให้เก็บข้าวของออกนอกที่พัก อีกทั้งเจ้าหน้าที่องค์กรแลกเปลี่ยนก็ให้ปี กลับประเทศทันทีโดยไม่ได้รับเงินคืนรวมทั้งค่ามัดจำใดๆ สิ่งในปีต้องเผชิญต่อมา คือ การตั้งสติท่ามกลาง ภาวะทางจิตใจที่สับสน งุนงง กับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด อีกทั้งยังต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าทั้งในเรื่องที่พัก และเงื่อนไขการกลับประเทศอย่างปัจจุบันทันด่วน

แม้ว่า ความผิดพลาดในการดำเนินการตามขั้นตอนเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยตัวของปีเองซึ่งได้ยอมรับว่า มันก็เป็นความผิดของเขาที่ลืมนำไปรายงานตัว เนื่องจากการเดินทางมาหลังคนอื่นทำให้ไม่มีใครต้องรายงานพร้อมกันและช่วยตักเตือน แต่สิ่งที่น่าใคร่ครวญ คือ เป็นความผิดของปีเพียงผู้เดียวหรือ? ที่หลงลืมกฎเกณฑ์ตามขั้นตอนในระบบการเข้าร่วมโครงการฯ ที่เขาก็ไม่เคยเข้าร่วมมาก่อน ผู้วิจัยเห็นว่า แม้ความผิดพลาดเกิดจากตัวเยาวชนเองก็ด้วยความไม่ชัดเจน ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการรายงานตัว อย่างไรก็ตาม ความผิดพลาดที่ไม่มีใครอยากให้เกิดขึ้นโดยเฉพาะตัวผู้เข้าร่วมเอง คงไม่ยากเกินที่เราจะหาวิธีป้องกันความผิดพลาดทั้งด้วยตัวหน่วยงานผู้รับผิดชอบและจากระบบการจัดการที่รัดกุมต่อการใช้ชีวิตในต่างแดนของเยาวชนผ่านการเข้าร่วมโครงการ

นอกจากระบบที่ช่วยป้องกันความผิดพลาดในกรณีดังกล่าวแล้ว ที่สำคัญคือ ระบบการรองรับเมื่อเกิดความผิดพลาดไม่ว่าจากกรณีใดๆ นั่นคือ หากเกิดการผิดเงื่อนไขขึ้นเมื่อใด ระบบควรมีความยืดหยุ่นและรองรับการแก้ปัญหาสำหรับการใช้ชีวิตในต่างแดนพร้อมกันด้วย เช่น ในกรณีของปีที่หมดสภาพการเป็นลูกจ้างก็หมดสิทธิ์การอยู่ในที่พักและต้องกลับประเทศทันทีนั้น ไม่ได้เอื้อพื้นที่ในการใช้ชีวิตตามความเป็นจริงที่จะหาที่พักใหม่และตัวเดินทางในทันทีได้อย่างไร

ในกรณีของปี เขาได้ดิ้นรนเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะด้วยการกลายเป็นคนที่ทำผิดกฎ คือ อาศัยอยู่อย่างหลบๆ ซ่อนๆ ในบ้านพักเดิมกับเพื่อน โดยปีทำท่าลากกระเป๋าจะเดินทางกลับให้นายจ้างเห็น ส่วนตอนกลางวันก็อยู่แต่ในห้อง ต้องแอบออกมาทำอาหารกินในตอนกลางคืน เหล่านี้เป็นต้น ปีต้องทนทำตัวแบบนี้อยู่เป็นอาทิตย์จนกว่าจะถึงกำหนดที่พอจะหาตัวเครื่องบินกลับได้เร็วที่สุด หลังจากที่ปีมาถึงเมืองไทย ยังมีปัญหาตามมาอีกเนื่องจากทางโครงการฯ ได้แจ้งว่า ในกรณีนี้ คุณจะกลายเป็น Blacklist ในการขอเข้าประเทศอเมริกาอีก 10 ปี ทำให้ปีต้องดิ้นรนตรวจสอบข้อเท็จจริงอีกครั้ง โชคดีที่หลังจากตรวจสอบพบว่าไม่เป็นเช่นนั้น อย่างไรก็ตามกรณีนี้ย่อมสามารถเกิดขึ้นในผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ และพวกเขาต้องเจอสภาพปัญหาเหล่านี้ได้เช่นเดียวกันและนั่นทำให้เราจำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดการโครงการฯ ที่เหมาะสมเป็นอย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาตอนที่ 3

น้องซี: รสชาตินายหน้าค้าแรงงาน

น้องซีเข้าร่วมโครงการอีกเป็นปีที่ 2 ในปีนี้จึงเลือกไปในเมืองสงเบียงที่ไม่เคยไปมาก่อน ด้วยหวังที่จะทำงานเก็บเงินอย่างเต็มที่ ความที่เป็นเมืองสำหรับการอยู่อาศัยทำให้ภายในเมืองนี้ไม่มีระบบขนส่งมวลชนหรือเกตส์เฮาส์ โรงแรมที่พักได้ง่ายเหมาะสมกับราคา แต่บ้านพักให้เช่าที่นี้ส่วนใหญ่เป็นบ้านหลังขนาดใหญ่ ตกแต่งสวยงามและทำให้มีราคาสูงตามไปด้วย

หลังจากที่น้องซีเดินทางไปถึงอเมริกา ก็พบว่าบริษัทนายหน้าชาวรัสเซียรอรับอยู่ นายหน้าเหล่านี้ทำหน้าที่หลักๆ คือ จัดสรรงานในแต่ละวันแจกจ่ายผู้เข้าร่วมแต่ละคน จัดรถตู้รับส่งจากบ้าน-ที่ทำงานที่จัดให้ และเช่าบ้านให้ผู้เข้าร่วมอยู่รวมกัน 10-12 คนต่อหลัง

ระบบนายหน้าที่ควบคุมชีวิตความเป็นอยู่ของน้องๆ กลุ่มนี้ ทำให้สภาพการดำเนินชีวิตและการทำงานเป็นไปด้วยความยากลำบากจากการถูกเอารัดเอาเปรียบอย่างยิ่ง โดยจะกล่าวต่อไปได้ดังนี้

สภาพการทำงาน

1. ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ต้องตระเวนทำงานหลายแห่งแล้วแต่นายหน้าจะจัดส่งไปในแต่ละวัน โดยไม่สามารถต่อรองงานที่ต้องการได้

2. นายหน้าหักค่าจ้าง 2 USD ต่อชั่วโมงและหักรายได้ส่วนเกินในกรณีล่วงเวลาของทุกคนในทุกๆ ร้านที่เขารวมทำงาน และบางครั้งหากผู้เข้าร่วมต้องไปทำงานแทนคนอื่นในร้านชั่วคราว ส่วนใหญ่จะโดนทำงานฟรีโดยไม่ได้ค่าจ้างอีกด้วย

3. ผู้เข้าร่วมภายใต้บริษัทนายหน้าแห่งนี้ถูกบีบให้ทำงานหนักมากประมาณ 12-16 ชั่วโมงต่อวัน ด้วยเพราะหากไม่ยอมไปทำงาน ลาออกหรือจะหางานทำเองตัวน้องคนนั้นจะโดนกักขัง เช่น เรียกเก็บค่าบ้านแพงขึ้น คนขับรถไม่ไปส่งที่ทำงานที่อื่นและไม่มีรถสาธารณะ หรือโดนหักเงินค่าจ้าง เป็นต้น นอกจากนี้ยังถูกแรงกดดันให้ทำงานหนักโดยมีเงื่อนไขว่า “ถ้าคุณทำงานถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับส่วนลดค่าบ้านและค่ารถรับส่ง”

4. นายจ้างและสภาพการทำงานในเมืองนี้เป็นเมืองที่ไม่คุ้นเคยกับการทำงานกับคนเอเชีย มีวัฒนธรรมการทำงานสไตล์อเมริกันแท้ การทำงานจึงเคร่งครัด ใช้งานหนัก น้องๆ ในเมืองนี้จึงได้รับความกดดันจากการทำงานสูงมาก เช่น บางร้านไม่มีเวลาพักกลางวัน ภาระงานไม่มีการแบ่งงานหนักงานเบาระหว่างชาย-หญิง บางคนทำงานหนักทนแรงกดดันไม่ไหวขอลาออก นายหน้าไม่พอใจจะหักเงินให้ไม่ครบและเปลี่ยนอัตราค่าจ้างเป็น 3 USD / ชั่วโมง โดยถือว่าเป็นความผิดของตนเอง

สภาพการดำเนินชีวิต

1. ผู้เข้าร่วมต้องตื่นเช้ากลับเที่ยงคืน-ตีหนึ่ง โดยการนั่งรถตู้ที่คนขับรถเป็นผู้ชายชาวรัสเซียสูบบุหรี่ โดยเฉพาะเมื่อบ้านพักอยู่ห่างๆ กันบางคนต้องนั่งกลับบ้านหลังสุดท้ายคนเดียวตอนตีหนึ่ง

2. ไม่สามารถไปเที่ยวไหนตามวัตถุประสงค์โครงการได้ เพราะไม่มีรถโดยสารจะไปได้ ทำได้เพียงโดยสารไปกับรถรับส่งเฉพาะเมื่ออยู่ในเส้นทางรถที่ไปส่งคนทำงาน

3. นอกจากเยาวชนได้รับการเอาเปรียบเรื่องการทำงานแล้ว ยังต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินควรในเรื่องสวัสดิการ นั่นคือ ต้องเสียค่าไฟ ค่ารถรับส่ง ค่าบ้าน และค่า Internet รวมแล้วประมาณ 640 USD/ เดือน

จากสภาพโดยรวมในกรณีของน้องซี ผู้วิจัยไม่อาจบรรยายความรู้สึก การรับรู้ต่อความยากลำบากของน้องๆ กลุ่มนี้ได้ สิ่งเดียวที่พวกเขาใช้เพื่อรับมือเป็นพื้นฐานอยู่เสมอ คือ ความอดทน สำหรับความพยายามในการเรียกร้องความชอบธรรมที่พวกเขาได้กระทำ คือ การขอความช่วยเหลือไปยังบริษัทตัวแทนในประเทศไทยที่พวกเขาติดต่อไว้ก่อนมา บริษัทได้แสดงความเห็นใจและเดินทางมาดูแลด้วยตัวเองที่อเมริกา แต่ในความเป็นจริงแล้ว บริษัทตัวแทนเหล่านี้ไม่มีอำนาจต่อรองใดๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหาหรือรองรับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ เพราะหน่วยงานที่มีบทบาทและอำนาจ คือ องค์กรแลกเปลี่ยนเอกชนที่ได้รับอนุญาตดำเนินโครงการรูปแบบนี้ จากภาครัฐในอเมริกา โดยปกติองค์กรแลกเปลี่ยนจะเป็นคนประสานงานกับนายจ้างในการจัดสวัสดิการ ทั้งการหาที่พัก รถรับส่งให้กับพนักงาน แต่ในกรณีนี้ของซีหน้าที่เหล่านี้กับเป็นการประสานงานระหว่างองค์กรแลกเปลี่ยนกับบริษัทนายหน้าแทน ส่วนบริษัทตัวแทนในไทยนั้น เป็นเพียงตัวแทนจัดหาเยาวชนเพื่อเข้าร่วมโครงการเหล่านี้ให้กับองค์กรแลกเปลี่ยนและดำเนินการด้านเอกสารให้เท่านั้น

ช่องว่างที่เกิดขึ้นตามสภาพบ้านเมืองและช่องว่างในระบบการจัดการดังกล่าว ได้เปิดทางให้บริษัทนายหน้าได้เข้ามาหาผลประโยชน์การค้าแรงงานจากโครงการฯ ประเภทนี้ การจัดหาวิธีการป้องกันจึงต้องมองในภาพรวมของกระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมรูปแบบนี้ทั้งในระบบการจ้างงาน ระบบสวัสดิการและระบบการจัดการอย่างไร้ควรดูต่อไป

กรณีศึกษาตอนที่ 4

นื่องติ: อุบัติเหตุที่มีอาจคาดถึง

จากข้อมูลที่ไม่ได้รับการเปิดเผยเท่าใดนัก เนื่องจากความลำบากใจในเหตุการณ์อันเศร้าสลด นั่นคือเหตุการณ์เสียชีวิตของน้องที่เข้าร่วมโครงการฯ คนหนึ่ง ผู้วิจัยได้ปะติดปะต่อเรื่องเล่าจากแหล่งข้อมูลหลายส่วนพบว่า

น้องดีทำงาน ณ สวนสนุกแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกาในตำแหน่งผู้คุมเครื่องเล่น ตำแหน่งนั้นนอกจากให้บริการกับผู้มาเล่นเครื่องเล่นแล้วยังต้องดูแล ตรวจสอบ และควบคุมอุปกรณ์เครื่องเล่นเพื่อความปลอดภัยอีกด้วย ทำให้ในช่วงเช้าก่อนสวนสนุกเปิดทำการ น้องดีซึ่งได้รับมอบหมายให้คุมรถไฟเหาะมีหน้าที่ต้องเดินตรวจสอบรางรถไฟก่อนให้บริการ

และในเช้าวันหนึ่ง ขณะที่น้องดีทำหน้าที่ตามปกติบนรางรถไฟได้เกิดมีรถไฟวิ่งมาบนราง และกลายเป็นเหตุการณ์อันเศร้าสลดนี้ขึ้น

เมื่อได้ศึกษาข้อมูลในภายหลัง พบว่า ตามมาตรฐานความปลอดภัยของสวนสนุกได้สร้างทางเดินเล็กๆ ไว้สำหรับการตรวจสอบดูแลรถไฟของพนักงาน แต่จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นน้องดีมิได้ปฏิบัติตามกฎความปลอดภัย และด้วยความประมาทของพนักงานอีกคนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของเครื่องเล่นชนิดเดียวกันจึงเปิดเครื่องเล่นในขณะที่มีพนักงานเดินตรวจสอบอยู่ในรางพร้อมกัน

จากคำบอกเล่าของเพื่อนคนไทยที่เข้าร่วมโครงการฯ ณ สวนสนุกแห่งนี้ ชี้แจงว่า “แม้จะมีทางเดินไว้ให้เดินตรวจรางรถไฟ แต่โดยปกติก็ไม่มีใครเดินตามทางนั้น แต่จะเดินบนรางรถไฟแทน เพราะทางเดินนั้นเล็ก และแคบลำบากต่อการเดินโดยปกติ”

จากคำบอกเล่าดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า น้องดีมีความคุ้นเคยต่อการทำหน้าที่ด้วยธรรมเนียมปฏิบัติของการทำงาน ณ สวนสนุกแห่งนั้น เพราะฉะนั้นหากมีผลสรุปต่อเหตุการณ์นี้ว่าเป็นความประมาทเพียงฝ่ายเดียวของเยาวชนคงไม่สมควรเท่าใดนัก อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีอาจทราบผลสรุปที่แท้จริงที่เกิดขึ้นได้ด้วยว่าแม้ภายหลังเหตุการณ์จะมีการดำเนินการตามกฎหมายอย่างไรนั้นก็ไม่ใช่ที่เปิดเผยชัดเจนของแหล่งข้อมูลด้วยความละเอียดอ่อนของเหตุการณ์ แต่เหตุการณ์นี้ได้สร้างอุทาหรณ์ให้กับผู้ที่ควรแสดงความรับผิดชอบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในทุกฝ่ายโดยเฉพาะประเด็นที่แสดงถึงความจำเป็นในระบบการจัดการต่อการป้องกันและรองรับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากความเสียหายในการเข้าร่วมโครงการ โดยไม่ปล่อยให้เพียงภาระของเยาวชนที่ถูกครอบงำให้เลือกที่จะไปเข้าร่วมโครงการฯ ด้วยตัวเอง

กรณีศึกษาตอนที่ 5

น้องเอฟ: คุณหมอมที่รัก

ในวันหยุดพักจากการทำงาน 2-3 วัน น้องเอฟและเพื่อนตัดสินใจไปเที่ยวรัฐวอชิงตัน ดี ซี โดยไปพักกับพี่คนไทยที่อาศัยอยู่ที่รัฐนี้ ในคืนนั้นเองน้องเอฟรู้สึกปวดท้องอย่างรุนแรง จนกระทั่งทนต่อไปไม่ไหวเอฟตัดสินใจบอกเพื่อนที่ไปด้วยกันในช่วงเช้ามีดของวันใหม่

เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพขึ้นพี่คนไทยที่อเมริกาได้แนะนำว่า “ลองกินยาหรือรอไปหาหมอคนไทยช่วงบ่ายเพราะโรงพยาบาลจะแพงมากถ้าไม่จำเป็นอย่าเข้า” น้องเอฟจึงทนต่ออาการเหล่านั้น จนกระทั่งอาเจียนและทนต่อไปไม่ไหว พี่คนไทยและเพื่อนตัดสินใจพาเอฟเข้าโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง

สภาพของโรงพยาบาลสะอาดหมดจด แต่ไม่มีการบริการหรือเจ้าหน้าที่คอยดูแลคนไข้ เมื่อเพื่อนๆ พาเอฟเข้าไป พบว่ามีคนไข้นั่งรออยู่ไม่กี่คน บางคนมีเลือดไหลโชกตลอดเวลาแต่ยังคงต้องนั่งรออยู่โดยไม่มีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น แม้ว่าในทางการแพทย์อาการภายนอกจะมีใช้สิ่งที่การันตีความเร่งด่วนในแต่ละกรณีได้ แต่การให้การดูแลเบื้องต้นก็ยังไม่ได้รับจากสถานพยาบาลแห่งนี้ เช่นเดียวกัน น้องเอฟไปโรงพยาบาลด้วยอาการปวดท้องอย่างรุนแรง น้องเอฟก็ต้องนั่งรอหมอมที่ลือขบปืออยู่ด้วยอาการทรมานทรมาน

ประเด็นสำคัญที่ทำให้น้องเอฟต้องนั่งรออยู่เป็นเวลานาน เนื่องมาจากทางโรงพยาบาลต้องการทราบให้แน่ชัดว่า หากให้การรักษาไปแล้วจะมีวงเงินประกันจ่ายค่ารักษาหรือไม่ ท่ามกลางเงื่อนไขที่เร่งรัดกับความจำเป็นความตายของคนเช่นนี้ความเป็นธุรกิจก็ยังมีอิทธิพลอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ เพื่อนๆ ของน้องเอฟจึงได้พยายามติดต่อไปยังองค์กรแลกเปลี่ยนที่มีหน้าที่ให้การดูแลและประสานงานเรื่องต่างๆ ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในกรณีนี้ คือ การติดต่อกับบริษัทที่ผู้เข้าร่วมได้ทำประกันชีวิตไว้

สิ่งที่น่าตกใจ คือ คำแนะนำของเจ้าหน้าที่องค์กรแลกเปลี่ยนเป็นเพียงการพูดในเชิงทฤษฎีว่า หากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินเช่นนี้ต้องทำอะไร เป็นเหมือนคำสวยหรูในคู่มือเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่มีเจ้าหน้าที่ให้ความกระจ่างในขั้นตอนการติดต่อกับบริษัทประกันเพื่อจัดการปัญหานี้ได้ มีแต่คำแนะนำให้ติดต่อไปในหลายๆ ที่เท่านั้น

ความไม่ลงตัวในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นพร้อมกับความเร่งด่วนในการให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านสถานพยาบาลและองค์กรแลกเปลี่ยนที่ดูแลเกิดขึ้นท่ามกลางความทุกข์ทรมานของเด็กไทยคนหนึ่ง และจากที่เพื่อนๆ และพี่คนไทยได้พยายามช่วยเหลือในหลายๆ ทาง เช่น ให้เพื่อนฝรั่งเป็นคนเจรจาเรื่องเงินประกัน ปรึกษากับญาติคนไทยคนอื่นให้ช่วยติดต่อให้ ฯลฯ จนกระทั่งท้ายที่สุดน้องเอฟก็ได้เข้าไปในห้องตรวจ จากคำบอกเล่าของเอฟ คือ “พยาบาลเฝ้าถามว่า ปวดท้องเพราะไปทำแท้งเดือนมาหรือ?” หากด้วยความไม่ชัดเจนในการสื่อสารน้องเอฟพยายามปฏิเสธแต่ก็ไม่เข้าใจกันดีเท่าใดนัก เมื่อเอฟได้พบหมอมอได้ให้เอฟเข้าเอกซเรย์และตรวจเช็คร่างกายอีกหลายอย่าง ในคืนนั้นเอฟได้นอนค้างเพื่อรอดูอาการที่โรงพยาบาล

สรุปแล้ว อาการของน้องเอฟ คือ อาหารเป็นพิษ จึงมีอาการอาเจียน คลื่นไส้ หลังจากที่หมอยอมตรวจเอฟก็มีอาการดีขึ้นมาก ในท้ายที่สุดเมื่อหมอเซ็นรับรองในใบประกัน น้องเอฟจึงไม่ต้องรับภาวะค่ารักษาที่สูงถึง 5,000 เหรียญ และเดินทางกลับที่พักของนายจ้างได้ในวันถัดไป

บทเรียนสำคัญที่ช่วยตอกย้ำถึงความเสี่ยงที่ไม่แน่นอนของร่างกายมนุษย์ในกรณีนี้ ยิ่งทำให้เราต้องกลับมาทบทวนถึงวิธีการที่พอจะรองรับกับปัญหาต่างๆ โดยในครั้งนี่ คือ ช่องว่างในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติที่มีเงื่อนไขของความปลอดภัยในชีวิตเกี่ยวข้องอยู่ในระบบการจัดการประสานงานและเราจำเป็นต้องให้ความสำคัญเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินขึ้นจริงอีกด้วย

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับน้องๆ ทั้ง 5 คน ได้สะท้อนให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเข้าร่วมโครงการ และสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อแสดงถึงสถานการณ์จริงที่เกิดความบกพร่องในระบบทั้ง 5 ส่วน¹ ภายใต้กระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน อีกทั้งยังช่วยให้เห็นความยากลำบากที่ทำให้เข้าใจวิธีการรับรู้และการรับมือจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้าตามรูปแบบเฉพาะของแต่ละคน

สิ่งเหล่านี้ สามารถนำมาสะท้อนให้เห็นอันตรายต่างๆ ที่จำเป็นต้องคำนึงถึงและหาทางรองรับหรือป้องกันเท่าที่พอกระทำได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจากตัวเยาวชนเองเป็นสำคัญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ดูรายละเอียดในบทที่ 3

2. ช่วงเวลาก่อนเข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (Pre Process)

สภาพการณ์ของเยาวชนในช่วงเวลาก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ผู้วิจัยให้ความสนใจศึกษากับ **กระบวนการตัดสินใจและวิธีการคิดของเยาวชน** ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ที่มีความสัมพันธ์กับ ขั้นตอนการดำเนินการก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งได้ชี้แจงไว้ในบทที่ 3 เนื่องจากจะทำให้เราเข้าใจ วิธีคิดและความเป็นไปที่เกิดขึ้นทั้งจากเงื่อนไขภายในได้โครงสร้างในสังคมยุคนี้และการต่อรองพื้นที่ ภายในตัวตนของเยาวชนที่ส่งอิทธิพลในช่วงเวลาการตัดสินใจก่อนการเข้าร่วมโครงการฯ

กระบวนการตัดสินใจ

จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้แบ่ง **กระบวนการตัดสินใจของเยาวชน** ออกเป็น 6 ส่วน คือ

1) **ตัวตนพื้นฐาน** เยาวชนในระดับอุดมศึกษาเป็นช่วงวัยที่มีพลังกำลังมาก ต้องการเรียนรู้ สิ่งใหม่ อยากลอง อยากผจญภัย สนใจไขว่คว้าประสบการณ์แปลกๆ เพื่อการเรียนรู้ในโลกกว้าง และเงื่อนไขพื้นฐานเหล่านี้ก็เป็นไปตามวัยที่พวกเขาจะค้นหาการแสดงออกอย่างเหมาะสม ในตัวเองโดยได้รับอิทธิพลจากทั้งโครงสร้างของสังคมภายนอกและพื้นฐานความคิด และสิ่งแวดล้อมรอบตัวช่วยปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินชีวิตในช่วงวัยนี้ให้กับพวกเขา

2) **การรับรู้** โดยทั่วไป กลุ่มเป้าหมายของโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภททำงาน และท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน นั่นคือ นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้งปริญญาตรีและโท พวกเขาจะรับรู้ว่ามีโครงการที่สามารถไปทำงานและท่องเที่ยวในสหรัฐอเมริกา ระยะเวลาสั้นไม่เกิน 4 เดือนได้ และรับรู้ที่กำลังเป็นที่นิยมของกลุ่มเด็กมหาวิทยาลัยในการ ไปเข้าร่วมโครงการรูปแบบนี้ โดยมีส่วนทั้งจากการตลาดในธุรกิจการจัดการโครงการฯ ที่จะมีการ ออกตั้งโต๊ะประชาสัมพันธ์ไปตามแต่ละมหาวิทยาลัย การออกโฆษณาในวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและโปสเตอร์ในป้ายประกาศตามมหาวิทยาลัย หรือการได้รับคำบอกเล่า จากคนใกล้ชิด

3) **การกระตุ้นความสนใจ** นอกเหนือไปจากการได้รับรู้ข้อมูลในระดับทั่วไปด้วยตัวเองแล้ว เยาวชนยังถูกกระตุ้นความสนใจเพิ่มขึ้น ทั้งจากตัวสื่อโฆษณาตามปกติและจากผู้ที่ส่งสื่อเหล่านั้น จากการศึกษาพบว่า สื่อที่ใหม่กระแสได้อย่างมาก คือ การพูดคุยจากปากต่อปากในกลุ่มเพื่อนๆ และคนใกล้ชิดที่ทำให้โครงการฯ เป็นที่สนใจ โดยเฉพาะการฉายให้เห็นข้อดีที่จะได้รับ ในการเข้าร่วม ข้อดีเหล่านี้มีอยู่หลักๆ ได้ดังนี้ คือ การได้ประสบการณ์ใช้ชีวิตด้วยตัวเอง การได้ท่องเที่ยวในอเมริกาอย่างประหยัดจากการทำงานเอง การได้ประสบการณ์ทำงานในแบบ อเมริกัน การได้ไปต่างประเทศอย่างคุ้มค่า สามารถไปเก็บเงินและอาจได้ฝึกภาษาอีกด้วย

4) การคำนึงถึงเงื่อนไข เมื่อการรับรู้ถูกกระตุ้นความสนใจ เยาวชนเริ่มคำนึงถึงเงื่อนไขต่างๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปโครงการฯ เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเยาวชนเหล่านั้น เมื่อได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับกรอบการวิจัยในบทที่ 2 ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มสาเหตุการตัดสินใจและวิถีคิดต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ของเยาวชนไทยได้โดยแบ่งออกตามการได้รับอิทธิพลที่มีต่อสาเหตุอันหลากหลายเป็น 2 ระดับ คือ 1. อิทธิพลที่เยาวชนได้รับจากโครงสร้างในกระบวนการโลกาภิวัตน์และโครงสร้างย่อยทั้งเพื่อการศึกษาและอนาคตทางอาชีพ (Structure) 2. อิทธิพลที่เกิดขึ้นเพื่อสนองต่อวิถีชีวิตและประสบการณ์ของตนเอง (Agency) ตามตารางที่ 2 คือ

อิทธิพลจากโครงสร้าง (Structure)	อิทธิพลโดยผู้กระทำเอง (Agency)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ โครงสร้างในกระบวนการโลกาภิวัตน์ 1) โลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม <ul style="list-style-type: none"> I. ได้ชื่อว่าไปอเมริกา(เทห์จ้ง) II. อยากได้วีซ่าว่าเคยผ่านเข้าอเมริกา III. โอกาสใช้ชีวิตในเมืองนอก 2) โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ <ul style="list-style-type: none"> IV. เก็บเงินจากการทำงาน V. คล้อยตามการตลาดของธุรกิจการจัดการโครงการฯ 3) โลกาภิวัตน์ทางการศึกษาเรียนรู้ส่งผลต่อโครงสร้างย่อยทางการศึกษาและอนาคตอาชีพ <ul style="list-style-type: none"> VI. ประสบการณ์การทำงาน VII. อยากฝึกภาษา (ในแง่ทั่วไปอาจเป็นโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม แต่ในที่นี้ เด็กส่วนใหญ่จะคิดในมุมได้ภาษาเพื่อการศึกษาและอนาคตอาชีพ) VIII. ถือเป็นการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ แรงผลักดันปัจเจก(อัตลักษณ์,ทัศนคติ,ปลง.ชีวิต ฯลฯ) 1) อยากผจญภัย, อยากลองรสชาติชีวิตแปลกใหม่(แบบไปที่ไหนก็ได้)แต่เลือกที่นี้ด้วยมีเหตุผลอื่นๆ เป็นแรงผลักดันร่วม 2) อยากเที่ยวอย่างประหยัดเงินที่บ้าน ▪ สังคมแวดล้อมใกล้ชิด(ครอบครัว,โรงเรียน,ชุมชน ฯลฯ) 3) สังคมเพื่อน,คนรู้จัก 4) อยากลองเมื่อมีโอกาสสามารถไปโครงการฯนี้ได้ คือ โครงการฯนี้เข้าร่วมได้เฉพาะในช่วงเป็นนักศึกษาและเพิ่งได้รับโอกาสที่รัฐบาลอเมริกันอนุญาต

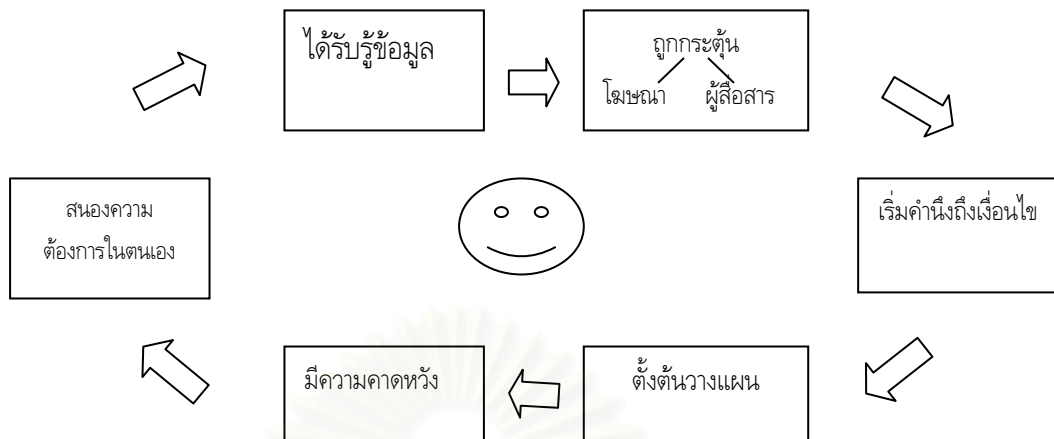
ตารางที่ 2 อิทธิพลที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯของเยาวชน

การทำความเข้าใจสาเหตุการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ ของเยาวชนโดยแยกให้เห็นสาเหตุที่มาจากอิทธิพลใน 2 ส่วนดังกล่าว เป็นการแยกเพื่อความชัดเจนในการทำความเข้าใจเท่านั้น แต่ในสถานการณ์จริง เยาวชนจะตัดสินใจเข้าร่วมด้วยเหตุผลแตกต่างกันไปและส่วนใหญ่เยาวชนไม่ได้ใช้เพียงเหตุผลเดียวในการตัดสินใจเข้าร่วม หากแต่พวกเขาได้*ใคร่ครวญ*ซึ่งน้ำหนักเพื่อหาความลงตัวเหมาะสมจากหลายๆ เหตุผลที่เป็นแรงผลักดันร่วมกันในแต่ละคน ตัวอย่างเช่น เยาวชนในวัยนี้ส่วนใหญ่จะมีความอยากลองอยากผจญภัยตามพลังกำลังของตัวเองอยู่แล้ว แต่ด้วยการได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมจากอเมริกาผ่านทางสื่อสารมวลชนและกระแสสังคมโลก เมื่อมีโอกาสที่จะได้เข้าไปใช้ชีวิตในสังคมที่ถูกทำให้รู้สึกว่าเป็นสังคมแห่งความศิวิไลซ์เหล่านั้น จึงเลือกมองหาประสบการณ์จากโครงการรูปแบบนี้ หรือบางคนมีความรู้สึกอยากผจญภัยอยู่แล้ว แต่ต้องเป็นการผจญภัยไปพร้อมกับกลุ่มเพื่อนเท่านั้นถึงเลือกเข้าร่วมโครงการฯ ในขณะที่เยาวชนหลายคนอยากลองมีประสบการณ์ในเมืองนอกแต่พื้นฐานทางครอบครัวไม่เอื้อเท่าใดนัก หากไปด้วยโครงการฯ ที่มีช่องทางหาเงินด้วยตัวเองได้ย่อมเป็นประสบการณ์ที่ประหยัด อีกทั้งยังหารายได้เพิ่ม ประกอบไปกับการหาโอกาสทางอาชีพในอนาคตได้อีกด้วย เหล่านี้เป็นต้น

5) **การวางแผน** ในกระบวนการตัดสินใจ เยาวชนอาจมีความรู้สึกลังเลจากหลายปัจจัยได้มาก สิ่งที่จะช่วยในการตัดสินใจ คือ การลองวางแผนและคำนวณความคุ้มค่า ประโยชน์ ความเสี่ยง ความต้องการและอื่นๆ เข้าด้วยกัน หากการวางแผนจากการคำนวณได้ผลอย่างพึงพอใจ เยาวชนจะเลือกที่จะเข้าร่วมโครงการฯ เป็นส่วนใหญ่

6) **ความคาดหวัง** เมื่อเยาวชนได้ตัดสินใจเลือกที่จะเข้าร่วมโครงการฯ จนกระทั่งได้วางแผนการใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่าขณะเข้าร่วมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ความคิดและการรับรู้ของเยาวชนจะเต็มไปด้วยความหวังที่จะได้เผชิญประสบการณ์แปลกใหม่ที่น่าตื่นเต้นที่ช่วยเติมเต็มรสชาติชีวิตมากขึ้น เยาวชนจะไม่ได้วาดฝันชัดเจนว่าต้องเจออะไรบ้าง แต่พวกเขาคาดหวังว่าสิ่งแปลกใหม่ที่พวกเขาเจอจะให้ความรู้สึกได้ตรงอย่างที่พวกเขาคาดหวังไว้โดยเฉพาะสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานในตัวตนได้และส่วนใหญ่ความคาดหวังมาจากการได้รับข้อมูลในด้านดีของโครงการฯ ทำให้ความคาดหวังของเยาวชนจะมองโครงการฯ ด้วยภาพที่สวຍงามเท่านั้น

จากกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ ของเยาวชนที่ประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ทั้ง 6 ส่วน จึงสามารถนำมาแสดงเป็นรูปภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 3 กระบวนการตัดสินใจของเยาวชนต่อการเข้าร่วมโครงการฯ

ด้วยความต้องการพื้นฐานของเยาวชนที่มีพลังกำลัง ต้องการหาความแปลกใหม่ให้กับชีวิต เมื่อได้รับการมีอยู่ของโครงการฯ ที่สามารถไปใช้ชีวิตในอเมริกาด้วยการทำงานหาเงินเพื่อท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ข้อมูลที่ได้รับความสนใจตามแรงผลักดันในวัยแห่งการค้นหา ได้ถูกกระตุ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าจากหลายทางทั้งบุคคลใกล้ชิด กระแสการกล่าวขวัญถึงในกลุ่มสังคม นักศึกษาส่วนใหญ่ เยาวชนเริ่มศึกษาโครงการฯ และให้ความสนใจด้วยคำนึงถึงเงื่อนไขประกอบในด้านต่างๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากหลายอย่าง เมื่อมีข้อมูลพร้อมในทุกทาง เยาวชนเริ่มวางแผนคำนวณทุกองค์ประกอบเข้าด้วยกันจนสามารถตัดสินใจได้ และเริ่มการเตรียมตัวพร้อมเตรียมการเข้าร่วมโครงการฯ ด้วยความคาดหวังต่างๆ ที่ได้วางแผนไว้ เพื่อให้สนองความต้องการในด้านต่างๆ ได้ของตน

อย่างไรก็ตาม กระบวนการตัดสินใจทั้ง 6 ส่วนนี้ ไม่จำเป็นว่าเยาวชนทุกคนที่เข้าร่วมจะเข้าสู่ตามขั้นตอนเหล่านี้ทุกรายละเอียด ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนเหล่านี้ขึ้นจากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้โดยส่วนใหญ่ของเยาวชนเป็นหลักเท่านั้น

2.1 วิธีคิดของเยาวชน

ในช่วงเวลาก่อนการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจของเยาวชนออกเป็นข้อสรุปทั้ง 6 ส่วนข้างต้น และจากข้อสรุปเหล่านี้ยังแสดงให้เห็นประเด็นสำคัญที่สืบเนื่องในวิธีคิดของเยาวชนตลอดการเข้าร่วมโครงการฯ ได้ 2 ประเด็น คือ

1. การรับรู้ ด้วยพื้นฐานที่คนไทยส่วนใหญ่จะมองการไปต่างประเทศว่าเป็นสิ่งที่สวยงาม โดยเฉพาะกับโครงการแลกเปลี่ยนที่มีภาพลักษณ์ว่าเป็นไปเพื่อการศึกษา **เยาวชนไทยส่วนมากมองการเข้าร่วมโครงการฯ ด้วยการรับรู้ว่าเป็นการไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานอย่างมีศักดิ์ศรีตามภาพลักษณ์ของโครงการฯ ในประเทศไทย** การถูกทำให้เข้าใจโครงการฯ ด้วยภาพลักษณ์ทั้งจากการโฆษณาและทัศนคติดั้งเดิมของคนไทย จึงค่อนข้างบิดเบือนไปจากสภาพการณ์จริงที่ต้องเผชิญอย่างมาก ซึ่งแตกต่างจากมุมมองการรับรู้ของเยาวชนในชาติอื่นที่ได้เข้าร่วมโครงการฯ ในรูปแบบเดียวกัน เยาวชนในชาติอื่นๆ จะมองว่าเป็นโอกาสในการทำงานและการเคลื่อนย้ายถิ่นเพื่อเข้าสู่ประเทศอเมริกา หรือเพื่อเพิ่มสมรรถภาพทางการแข่งขันให้กับตัวเอง พวกเขาจึงเตรียมการตั้งรับการทำงานหนักและเก็บเงินหารายได้อย่างเต็มที่และสิ่งเหล่านั้นก็ตรงตามสภาพการณ์จริงของการเข้าร่วมโครงการฯ

“ในแง่ของคนไทยมองหรือรับรู้การไปต่างประเทศโดยคิดว่าเป็นการแลกเปลี่ยนด้านการศึกษา วัฒนธรรม ซึ่งมองเป็นสิ่งสวยงามตามพื้นฐานคนไทย แต่ที่จริงแล้ว เขา Expect เป็นด้านแรงงาน แต่ perception นี้ มีเฉพาะคนไทยเท่านั้น เพราะถ้าเป็นคนบราซิลหรือแถบอเมริกาใต้ เขาก็รู้ว่ามาเป็นแรงงาน และเขาจะคิดว่าเป็นช่องทางเพื่อดินรนที่จะมาอยู่ในอเมริกาต่อไป ต่างกับเราที่รู้สึกว่าจะมาโครงการแลกเปลี่ยนเราในฐานะนิสิตนักศึกษา แต่คนที่โน้นคิดว่าเราก็เป็นแค่แรงงานที่มาทำงานแลกเงิน โดยคนไทยที่ไปอาจรู้สึกว่ามีรู้จักเพื่อนต่างประเทศ มาฝึกภาษา ในอารมณ์ของนักเรียนแลกเปลี่ยนมากกว่า”

กนกพรพรณ กิตติเลิศไพศาล, 12 เม.ย. 49

ด้วยเหตุนี้ การสร้างความเข้าใจต่อการรับรู้ตั้งแต่เริ่มแรกของเยาวชนกับโครงการฯ จะช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงที่ส่งผลต่อการคาดหวังและการเตรียมการที่ดีในระหว่างเข้าร่วมโครงการฯ และสุดท้ายย่อมส่งผลต่อความพึงพอใจและสิ่งที่ได้รับในภายหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ

2. **สิ่งที่มีอิทธิพลต่อวิถีคิดในการเข้าร่วมโครงการฯ** ของเยาวชน นั้นคือ อิทธิพลจากโครงสร้างในกระบวนการโลกาภิวัตน์และจากพื้นที่ในวิถีชีวิตของเยาวชนเอง ซึ่งอยู่ที่ทั้งในส่วนที่เยาวชนรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตามนั้นเป็นส่วนสำคัญมากที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจว่า “เยาวชนมิได้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ ด้วยการถูกครอบงำจากโลกาภิวัตน์อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด แต่พวกเขาก็เป็นผู้ที่เลือกด้วยตนเองที่จะใช้พื้นที่จากการได้เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อต่อรอง โลกเล่น และประสานความเป็นตัวเองเข้ากับสังคมตามยุคสมัยของตนอีกด้วย” หมายความว่า เยาวชนที่ใช้ชีวิตท่ามกลางโครงสร้างสังคมยุคโลกาภิวัตน์อันเชื่อมโยงรากลึกในทุกทางและแผ่ขยาย ทะลุทลวงชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันของพวกเขา เยาวชนได้เลือกที่ใช้ชีวิตที่คงพื้นที่ตามบริบท ตัวตนด้วยการเข้าร่วมโครงการรูปแบบนี้ เนื่องจากเล็งเห็นประโยชน์ที่ตอบสนองได้ครบ ทั้งกับความเป็นตัวเองและความจำเป็นต่อการดำรงอยู่ตามยุคสมัย

การทำความเข้าใจด้วยวิถีคิดของเยาวชนด้วยแนวทางแบบนี้ แม้พวกเขาจะรู้ตัวหรือไม่ ก็ตามย่อมนำไปสู่แนวทางการจัดการโครงการฯ ที่มีความยืดหยุ่นต่อการใช้ชีวิตของเยาวชน ตามสังคมในยุคโลกาภิวัตน์เข้ามาเป็นส่วนสำคัญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ช่วงเวลาหลังจากเข้าร่วมโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (Post Process)

ช่วงเวลาที่เยาวชนได้มีโอกาสไปใช้ชีวิต ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาในระยะเวลาสั้นๆ ของฤดูร้อนปีหนึ่งๆ แม้ว่าสิ่งที่พานพบจะไม่ตรงตามความคาดหวังในช่วงก่อนไปอย่างแนบสนิท แต่พวกเขาได้รับบทเรียนและประสบการณ์ที่หลากหลายและแปลกใหม่ควรค่าแก่การเรียนรู้มากมาย นื่องๆ เยาวชนส่วนใหญ่จะบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า “ไม่เสียใจที่ได้เข้าร่วมโครงการฯ” แม้ว่าต้องประสบกับเหตุการณ์เลวร้ายต่างๆ นานา แต่ในท้ายที่สุด พวกเขาก็เหมือนยินดีที่ได้เผชิญและรับรู้ความยากลำบากเหล่านั้นเสียบ้าง เพราะเมื่อเราก้าวข้ามมันมาได้เราจะหันกลับไปมองมันด้วยรอยยิ้มแห่งความภาคภูมิใจอย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตาม กรณีดังกล่าวย่อมเป็นยาขมที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันได้ในกรณีที่ไม่มีอันตรายร้ายแรงจนเกินไปนัก เช่น การได้ฝึกฝนตนเองในการทำงานหนัก เป็นต้น แต่สำหรับเหตุการณ์ที่รุนแรงถึงชีวิตในบางกรณี เราก็ไม่ควรเพิกเฉยแต่ควรเรียนรู้ที่จะป้องกันช่องว่างที่เกิดขึ้นเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของเยาวชนเกิดผลในทางลบให้น้อยที่สุด

เพราะฉะนั้น ในการถ่ายทอดการรับรู้ของเยาวชนในช่วงเวลาหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ ผู้วิจัยขอกล่าวถึง **ประสบการณ์ที่ประทับใจและบทเรียนที่ได้รับ**จากการเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อเปิดมุมมองอันมีค่ายิ่งจากการเข้าร่วมโครงการฯ ที่ส่งผลต่อเยาวชนภายหลังจากการได้เข้าร่วมโครงการฯ แล้ว ดังนี้

3.1 ประสบการณ์ที่ประทับใจ

3.1.1 ความประทับใจจากเพื่อน

ท่ามกลางการใช้ชีวิตที่เผชิญสถานการณ์อันหลากหลายทั้งดีและร้ายผสมกันไปเหล่านี้ สิ่งสำคัญยิ่งที่ช่วยแต่งแต้มสีสันแห่งความประทับใจให้กับเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่นั้นคือ การได้แบ่งปันรอยยิ้มและน้ำตากับเพื่อนคนไทยด้วยกัน การได้รับรู้ถึงน้ำใจของเพื่อนมนุษย์ เป็นสิ่งล้ำค่าที่มีความหมายต่อการไปต่างประเทศครั้งนี้ของหลายๆ คน ยิ่งได้ฝ่าฝืนความยากลำบากด้วยกันมากเท่าไร ความสวยงามของน้ำใจคนไทยยิ่งเพิ่มขึ้นเท่านั้น จากคำบอกเล่าของน้องที่เคยผ่านการเข้าร่วมโครงการในปี 2546 คนหนึ่ง กล่าวไว้ว่า

“สิ่งดีๆ ที่ได้กลับมา รู้สึกว่าจะเป็นเพื่อน ไม่คิดว่าจะได้เพื่อนเยอะขนาดนี้ แต่ละคน ก็เรียกได้ว่าอยู่เมืองไทยก็อาจจะไม่ได้เพื่อนแบบนี้ด้วยซ้ำ อย่างเป็นทางการทำงานหนักมากแล้วอยู่คนเดียว เพื่อนๆ ที่ทำอยู่ใกล้ๆ พongan เสรีจก็มาช่วย จนกระทั่งมีคนอื่นมาช่วยทำประจำแล้ว เพื่อนคนไทย ก็ยังมาช่วย ยอมรับว่าทำของตัวเองก็เหนื่อยกันอยู่แล้วก็ยังมา หรือว่า ถ้างานผมเหนื่อยน้อย ผมก็ไปช่วยเขาหรือเขาไม่ยอมมาให้ช่วยก็นั่งรอ อย่างน้อยก็ได้เดินกลับพร้อมกัน กินข้าวด้วยกัน คุยกัน ก็รู้สึกดีมากๆ”

อนวัช ฉัตรศิริกุล, 12 เม.ย. 49

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงช่วยสนับสนุนเหตุผลในการเข้าร่วมโครงการของน้องบางคนที่ต้องการ มีประสบการณ์ร่วมไปพร้อมกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าการได้ผจญชีวิตเพียงลำพัง และประเด็นนี้อาจวิเคราะห์ได้ว่า เยาวชนในช่วงวัยนี้ ต้องการเรียนรู้แลกเปลี่ยนด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในช่วงวัยเดียวกัน มีพื้นฐานประสบการณ์การรับรู้ด้วยบริบทที่ใกล้เคียงกัน และต้องการเรียนรู้ปะทะสังสรรค์กับสังคมภายนอกไปพร้อมๆ กัน เพื่อส่งต่อพลังแห่งการเรียนรู้จากคนในช่วงวัยเดียวกันและร่วมกันสร้างสรรค์ออกแบบประสบการณ์ในชีวิตไปพร้อมกัน

3.1.2 ความประทับใจจากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวนั้น มิใช่เป็นเพียงการได้เยี่ยมชมสถานที่แปลกๆ ใหม่ๆ เท่านั้น แต่เป็นการเปิดให้เห็นการดำเนินชีวิตในสภาพสังคมใหม่ สิ่งก็ตามมา คือการได้เรียนรู้วิถีชีวิต รู้จักโลก ด้วยมุมมองแบบอื่นๆ การเรียนรู้เหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะจากการเยี่ยมชมสถานที่แปลกใหม่ที่เราเจอ แต่เป็นทุกเหตุการณ์ทุกเรื่องราวทั้งดีและร้ายในระหว่างการเดินทางแต่ละครั้ง และบทเรียนที่ได้รับในภายหลังได้มีส่วนเติมเต็มตำราแห่งชีวิตของแต่ละคนขึ้น ความประทับใจจากการได้ท่องเที่ยวในอเมริกาจากการเข้าร่วมโครงการฯ ของเยาวชนในช่วงวัยที่มีพลังกำลังแห่งการเรียนรู้จึงนับได้ว่าช่วยเพิ่มประสบการณ์ชีวิตได้อย่างมาก

เมื่อกกล่าวถึงการท่องเที่ยวแล้วนั้น ต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้นว่า การท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้หลากหลายรูปแบบตามความชอบในแต่ละตัวตนของเยาวชน จากการศึกษาข้อมูลจากผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในหลายกลุ่มพบว่า การได้ท่องเที่ยวได้สร้างความประทับใจให้กับเยาวชนอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจัดจำแนกกิจกรรมเป้าหมายของเยาวชนที่แตกต่างกันระหว่างการท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1) การท่องเที่ยวตามแหล่งซื้อของ

ตามสภาพบ้านเมืองของอเมริกา ย่านซื้อของที่จำเป็นส่วนใหญ่ เช่น เสื้อผ้า อาหาร ฯลฯ จะเป็นห้างสรรพสินค้า หรือ Outlet ขนาดใหญ่ สำหรับร้านค้าในเมืองจะเป็นร้านอาหารทั่วไปที่มีราคาแพง ร้านถ่ายรูป ร้านหนังสือ เป็นต้น เพราะฉะนั้น การเที่ยวของเยาวชน นัก Shopping จึงให้ความสนใจกับห้างสรรพสินค้า เนื่องจากมีสินค้าที่ต้องการครบครัน และบางครั้งยังมีโปรโมชั่นลดราคาต่างๆ ซึ่งทำให้เยาวชนได้ของมากเกินความจำเป็น แต่ไม่เคยเพียงพอต่อความต้องการเสมอ พฤติกรรมการชื่นชอบการซื้อของอย่างมากมาหลายปี สืบเนื่องจากส่วนใหญ่วัยรุ่นไทยปัจจุบันมีค่านิยมการใช้ของแต่งกายและเครื่องประดับที่ผลิตในต่างประเทศเป็นอย่างมาก กิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งซื้อของนับว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างความพึงพอใจกับเยาวชนไทยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อได้ใช้เงินจากน้ำพักน้ำแรงการทำงานของตนเอง ทำให้ยิ่งมีความสุขที่ได้ใช้เงินของตน ด้วยเหตุนี้ การเข้าร่วมโครงการฯ ในรูปแบบที่เยาวชนสามารถหาเงินได้ด้วยตนเองนี้ จึงตอบสนองพฤติกรรมซื้อของของเยาวชนในส่วนนี้ได้โดยตรง

2) การเข้าชมพิพิธภัณฑ์

สิ่งที่น่าชื่นชมเป็นอย่างมากในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ การจัดทำพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจโดยจะได้รับการดูแลและจัดทำระบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นอย่างดี เช่น การเข้าชมฟรี การเสียค่าเข้าโดยการบริจาค การจัดทำข้อมูลการอธิบายที่ชัดเจน เหล่านี้เป็นต้น ทำให้กลายเป็นสิ่งที่ดึงดูดเยาวชนไทยที่ต้องการเปิดหูเปิดตาได้มาก ผู้วิจัยขอเสนอความรู้สึกและการรับรู้ต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ตามคำบอกเล่าจากน้องในโครงการฯ คนหนึ่งที่นิยมกิจกรรมการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เป็นอย่างมากได้ว่า

“ผมเป็นคนสนุกกับการไป Museum มีที่หนึ่งได้ไปเที่ยวชื่อ Holocaust Museum เป็นพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับยิวที่โดนนาซีฆ่าหรือทรมานทั้งหมดเลย ผมเข้าไปแล้วออกมาก็มองโลกเปลี่ยนไปนิดนึง มันรู้สึกเจ็บปวด มันรับรู้ความโหดร้ายมากมายเกินไปของมนุษย์ได้”

กิตติพงษ์ หาญเจริญ, 12 เม.ย. 49

การเข้าชมการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ จึงเป็นแหล่งบ่มเพาะการเรียนรู้ชีวิตทางสังคมโลกที่ครอบคลุมและเข้มข้นในเวลาสั้นๆ ซึ่งเหมาะกับเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่มีภาระการทำงานไปด้วยเป็นอย่างดี

3) การชมการแสดงต่างๆ

ประเทศสหรัฐอเมริกาถือได้ว่า มีชื่อเสียงในการผลิตความบันเทิงในหลายรูปแบบ เมื่อเยาวชนได้มีโอกาสเดินทางเข้าภายในประเทศแล้ว ย่อมไม่ยากพลาดโอกาสได้สัมผัสการแสดงความบันเทิงที่หลากหลาย เยาวชนหลายคนจึงนิยมไปชมการแสดงต่างๆ เช่น การแสดงคอนเสิร์ต ละครเวที ภาพยนตร์ และโชว์ต่างๆ เป็นต้น และการแสดงที่ให้ความบันเทิงเหล่านั้น ก็สร้างความประทับใจเป็นอย่างมากต่อเยาวชนที่มีโอกาสเข้าชม สำหรับตัวผู้วิจัยเอง ได้มีโอกาสเข้าชมละครบรอดเวย์ พร้อมทั้งการแสดงโชว์ของสัตว์ต่างๆ ซึ่งสร้างความประทับใจเป็นอย่างมากเนื่องจากการแสดงของชาวอเมริกันนั้นมีความหนักแน่นและสร้างสรรค์กว่าการแสดงโดยทั่วไปในเมืองไทย

4) การเยี่ยมชมชุมชนและสภาพบ้านเมือง

การมีโอกาสเรียนรู้สภาพการใช้ชีวิตของชุมชนชาวอเมริกัน เป็นวัตถุประสงค์สำคัญของโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมรูปแบบนี้ เพราะฉะนั้น การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชนทั้งในย่านชุมชนเมืองที่ชื่อว่าเจริวี่ที่สุดของโลกหรือชุมชนในเขตห่างไกลออกไป ทำให้เห็นด้วยตาและเรียนรู้จากตนเองได้อย่างชัดเจนถึงการดำเนินชีวิตในสังคมอเมริกัน ผู้วิจัยให้ความเห็นว่า มีความแตกต่างจากสภาพสังคมอเมริกันที่สะท้อนจากภาพยนตร์อเมริกันที่คนไทยคุ้นเคยอยู่มาก โดยเฉพาะภาพพจน์ทางลบแต่สำหรับวิถีชีวิตที่ดีนั้นสามารถเห็นได้จากภาพยนตร์เป็นส่วนใหญ่

5) การท่องเที่ยวตามสถานบันเทิงต่างๆ

การท่องเที่ยวตามสถานบันเทิงในยามค่ำคืน เป็นอีกรสชาติหนึ่งที่เยาวชนไทยต้องการได้สัมผัส โดยเฉพาะการใช้ชีวิตกลางคืนนี้ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นชาวอเมริกันที่นิยมออกมาเที่ยวกันมาก และทำให้เห็นพฤติกรรมของวัยรุ่นทั้ง 2 ประเทศได้ชัดเจน

6) การเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อทั่วไป

ประเทศอเมริกานับได้ว่าเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่และมีความเจริญสูงสุดในหลายๆ ด้าน สิ่งเหล่านี้เป็นเหมือนประโยคคุ้นเคยที่ตอกย้ำเยาวชนไทยในการทำความรู้จักประเทศแห่งนี้ และจากการนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ได้สร้างให้สถานที่ที่มีชื่อเสียงในประเทศอเมริกาส่วนใหญ่เป็นความใฝ่ฝันของคนไทยที่ไม่ค่อยมีโอกาสสัมผัสได้ง่ายดายนัก ยกตัวอย่างเช่น สวนสนุก

ดิสนีย์แลนด์ แหล่งประวัติศาสตร์ในวอชิงตัน ดี ซี มหาวิทยาลัยชั้นนำ อุทยานแห่งชาติ น้ำตกไนแอการ่า เหล่านี้เป็นต้น

ขณะที่โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในครั้งนี้นี้ช่วยเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เดินทาง มาสัมผัสได้ทั้งขึ้นพร้อมกับได้เรียนรู้ความเป็นจริงในด้านต่างๆ เกี่ยวกับบ้านเมืองนี้ด้วยตัวเอง ยกตัวอย่างการรับรู้ของเยาวชนที่น่าสนใจอันหนึ่งคือ “ความยิ่งใหญ่และความอลังการของสถานที่ มีชื่อเสียงเหล่านี้ หากเปรียบเทียบกับการรับรู้ในภาพยนตร์ Hollywood แล้ว บางครั้งเหมือนเป็น สิ่งที่ยิ่งใหญ่เกินความจริงไปมากทีเดียว” จากการรับรู้เช่นนี้มีความสำคัญในการทำความรู้จัก ประเทศสหรัฐอเมริกาในแง่มุมที่เพิ่มมากขึ้นจากในโทรทัศน์หรือสื่ออื่นๆ ให้กับเยาวชนไทยได้มาก

การได้ท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ ของประเทศอเมริกา จึงช่วยเปิดหูเปิดตาเป็น เหมือนการเปิดการรับรู้โลกในมุมมองต่างๆ เยาวชนส่วนใหญ่จึงต้องการโอกาสเปิดรับให้มากที่สุด และถ้าเป็นไปได้พวกเขาจะไปเที่ยวเกือบทุกประเภทของกิจกรรมดังกล่าวเป็นเบื้องต้น แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ ในกิจกรรมประเภทที่ 1-5 นั้นจะเป็นการไปท่องเที่ยวที่เน้นความเป็นตัวตน ที่แตกต่างกันของแต่ละคนว่าจะมีความชอบและเน้นท่องเที่ยวในแต่ละแห่งต่างกันไปในขณะที่กิจกรรมประเภทที่ 6 เป็นกิจกรรมการเที่ยวที่ทุกคนต้องการสัมผัสเมื่อได้มาเยือน ประเทศสหรัฐอเมริกา

ความประทับใจจากการท่องเที่ยวจึงเป็นความประทับใจที่เกิดจากการได้เรียนรู้โลก กว้างที่สนองต่อช่วงวัยแห่งการเรียนรู้และสิ่งเหล่านี้ถือเป็นข้อดีอย่างยิ่งจากการได้เข้าร่วมโครงการ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมรูปแบบนี้

3.2 เรียนรู้โลกทัศน์มุมมองใหม่

3.2.1 ประเด็นชีวิตแรงงานและการแบ่งแยกชนชั้นในสังคม

เมื่อเยาวชนได้ผ่านกระบวนการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอย่างเต็มตัวแล้วนั้น พวกเขาเรียนรู้สภาพการเข้าร่วมโครงการฯ อย่างชัดเจนว่า ตนเองอยู่ในฐานะหลัก คือ แรงงานต่างถิ่น และฐานะรอง คือ นักเรียนแลกเปลี่ยนที่เรียนรู้ประสบการณ์จากการทำงาน การผันตนเองเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างไม่ทันตั้งตัวเช่นนี้ ทำให้เยาวชนได้รับรู้รสชาติของการใช้ชีวิต แรงงานโดยเฉพาะแรงงานในต่างประเทศ การรับรู้และความเข้าใจของเยาวชน สามารถแบ่งออก ได้เป็น 2 ประเด็นด้วยกัน คือ

▪ **รับรู้ความรู้สึกและเข้าใจความกดดันจากการใช้ชีวิตแรงงานในภาคบริการ**

a) รับรู้สภาพการณ์ถูกกดขี่จากการเลือกปฏิบัติ เช่น การได้รับสิทธิน้อยกว่าคนอเมริกัน การถูกเลือกให้เลิกงานเร็วกว่าแรงงานชาวอเมริกัน เป็นต้น

b) รับรู้ความยากลำบากในการบริหารการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ความเร่งรีบ ฯลฯ

c) เรียนรู้ชีวิตการทำงานที่มีความละเอียดอ่อนของมนุษย์มากกว่าการเป็นแค่ต้นทุนแรงงานรูปแบบหนึ่ง นั่นคือ การคำนึงถึงความสามารถ ความแตกต่าง ข้อจำกัดของมนุษย์แต่ละคน ในประเด็นนี้มีเยาวชนที่ผ่านการใช้ชีวิตแรงงานในโครงการฯ ได้แสดงถึงการรับรู้ในส่วนนี้ไว้ว่า

“เมื่อก่อนผมคุมคนงานที่บ้าน เราอาจจะคิดว่าทำงานซ้ำๆ ทำไม่มันถึงลืมนได้ พอมาได้สัมผัสเองถึงได้เข้าใจว่า งานมันเยอะ เรามาทำเองยังทำไม่ได้เลย รู้สึกเห็นอกเห็นใจมากขึ้น เราเริ่มประมาณงานว่าคนงานน่าจะทำได้แค่ไหน”

อนวัช ฉัตรศิริกุล, 12 เม.ย. 49

ด้วยเหตุนี้ เยาวชนส่วนใหญ่ที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการฯ จึงมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจต่อคนในภาคบริการมากขึ้นว่า พวกเขาต้องทำงานด้วยความกดดันและต้องควบคุมตนเองอยู่ท่ามกลางเงื่อนไขต่างๆ อีกมาก

▪ **เข้าใจสภาพการณ์จริงของการแบ่งแยกชนชั้นในสังคม**

เมื่อเยาวชนได้สัมผัสจนเข้าใจความกดดันจากการทำงานเป็นแรงงานในภาคบริการ ทำให้พวกเขาสามารถรับรู้และวิเคราะห์สภาพชีวิตทางสังคมในภาพกว้างได้มาก โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้คือ ความแตกต่างและแบ่งแยกระหว่างชนชั้นในสังคมที่มีอยู่จริง ซึ่งต่างกันอย่างสิ้นเชิงจากการรับรู้ในตำราที่เล่าเรียนมา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การเรียนรู้ของเยาวชนในส่วนนี้ออกเป็น 2 ประเด็น คือ

- ความแตกต่างในการแบ่งแยกทางชนชั้นในสังคมไทยและสังคมอเมริกัน กล่าวคือในสังคมไทยจะแบ่งแยกชนชั้นตามระดับการทำงานเป็นชนชั้นแรงงานและชนชั้นกลาง ในขณะที่ประเทศอเมริกามีการแบ่งชนชั้นการทำงานไม่ชัดเจนเท่าใดนักทั้งในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

และรายได้ที่ได้รับ แต่สิ่งที่เห็นความแบ่งแยกได้ชัดในสังคมอเมริกัน คือ การแบ่งแยกความต่างทางสีผิว จากผลการวิเคราะห์ในการจัดสนทนากลุ่มเยาวชนที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการฯ ได้ข้อสรุปร่วมกันว่า คนขาวเป็นชนชั้นหนึ่ง คนดำชนชั้นสอง ขณะที่คนเหลืองอย่างพวกเราต่ำต้อยกว่าคนดำ จากข้อสรุปดังกล่าว ทำให้เราเข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น เราจะถูกคนดำกดขี่และดูถูกมากกว่าจะได้รับจากคนขาว เนื่องจากคนดำโดนการดูถูกมาจากคนขาว จึงมาระบายออกใส่คนผิวเหลืองเช่นเราอีกทีหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยมิได้ต้องการนำเสนอในประเด็นนี้เป็นหลักแต่อย่างไร แต่ต้องการนำเสนอให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนเท่านั้น เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเป็นข้อสันนิษฐานในภาพกว้างจากประสบการณ์เยาวชนเพียงบางส่วน มิอาจใช้สรุปรวมถึงคนทุกคน ทุกสีผิว หรือทุกชาติพันธุ์อย่างเฉพาะเจาะจงได้

- กระบวนการเรียนรู้ตำราแห่งชีวิต พวกเขาตระหนักและเข้าใจดีที่ว่า “ความแตกต่างทางชนชั้น” อย่างลึกซึ้ง พวกเขาเข้าถึง “ช่องว่างทางรายได้” ได้มากขึ้น พวกเขาเห็นความแตกต่างของค่าแรงและค่าครองชีพอย่างชัดเจนระหว่างเมืองไทยและอเมริกาเนื่องด้วยวิธีการเรียนรู้จากการสัมผัสประสบการณ์จริง สิ่งเหล่านี้จึงช่วยเติมแต่งวิถีคิดของเยาวชนได้ลุ่มลึกและเห็นภาพได้ชัดกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน

3.2.2 เรียนรู้วัฒนธรรมอเมริกัน

จากการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในโครงการฯ การสัมภาษณ์พูดคุยกับเยาวชนที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการฯ ผู้วิจัยได้สรุปวัฒนธรรมอเมริกันด้วยมุมมองที่รวบรวมจากการศึกษาวิจัย ได้ดังนี้

1) วัฒนธรรมการทำงาน

- a) มีการทำงานที่เป็นระบบมองคนเป็นต้นทุนแรงงานอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นการทำงานหนักจึงถือเป็นเรื่องธรรมดา นอกจากนี้ การทำหน้าที่ในงานของชาวอเมริกันจะเป็นแค่การทำงานตามภาระหน้าที่ของตน เมื่อหมดเวลาหรือหมดภาระที่ตนรับผิดชอบก็ถือว่างานลุล่วงแล้วแม้งานในภาพรวมยังไม่เรียบร้อยนัก แสดงถึงการยึดถือตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ขาดความยืดหยุ่นที่พอเหมาะ

- b) เป็นระบบการทำงานที่เน้นความสามารถเป็นหลัก ต่างจากเมืองไทยที่จะให้ความสำคัญกับอาวุโสอยู่มาก คือ หากคุณมีความสามารถก็ก้าวขึ้นมาในระดับหัวหน้าได้
- c) การแบ่งแยกชนชั้นในการทำงานน้อยกว่าในประเทศไทย นั่นคือ แม้จะมีตำแหน่งงานต่ำกว่าแต่ก็มีพื้นที่ที่สามารถแสดงความเห็น หรือได้รับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ได้เต็มที่และไม่ถูกกดขี่ทางอำนาจจนเกินไปนัก

2) วิถีชาวอเมริกัน

- d) มีลักษณะใช้ทรัพยากรฟุ่มเฟือย เช่น การรับประทานอาหารที่ขายไม่หมดทุกวัน ฯลฯ
- e) พึ่งพาเทคโนโลยี เครื่องมือ เครื่องใช้อย่างมาก
- f) มีความเชื่อมั่นในการวางระบบที่รอบคอบรัดกุมจึงยึดถือตามกฎหมายเกณฑ์มากจนไม่คำนึงถึงคุณภาพที่ได้รับจริง
- g) ชาวอเมริกันไม่คาดหวังในการบริการมากนักแต่สนใจเรื่องคุณภาพสินค้า และความเป็นมาตรฐานแบบแผนเดียวกัน
- h) รักษาความสะอาดมาก โดยเฉพาะในเรื่องอาหารซึ่งส่งผลต่อการทำงานที่ต้องทำ ความสะอาดอย่างหนัก
- i) การประกอบอาหารไม่พิถีพิถันเน้นอาหารที่สำเร็จ
- j) เครื่องคิดในเรื่องเวลา เช่น เวลาการเปิด-ปิดร้าน เวลาการออกรถ เป็นต้น
- k) เน้นหลักความปลอดภัย เนื่องจากทำงานด้วยการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ต้องมีระบบการป้องกันที่ดีไปพร้อมกันด้วย นอกจากนี้ยังมีระบบการปฐมพยาบาลอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอ
- l) รักษาสิทธิของตนเองอย่างมาก หากใครไม่เรียกร้องสิทธิของตัวเองจะถือว่ายอมรับการเอาเปรียบเอง
- m) มีวัฒนธรรมการพึ่งพาช่วยเหลือตนเองสูงพร้อมระบบแบบแผนที่ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองได้ ชาวชนอเมริกันจึงมีความรับผิดชอบและเป็นผู้ใหญ่ได้เร็วกว่าเยาวชนไทย
- n) ค่านิยมเน้นการแข่งขันเยาวชนต้องฝึกที่จะต่อสู้เพื่อตัวเอง ซึ่งต่างกับพื้นฐานวิถีวัฒนธรรมไทยที่เน้นให้ช่วยเหลือพึ่งพา มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน

3) ความแตกต่างทางกายภาพ

- o) **วัฒนธรรมทางอาหารการกิน** อาหารอเมริกันมีพื้นการปรุงที่ต่างจากอาหารของไทยมาก โดยเฉพาะรสชาติที่จัดและเลี่ยนเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้น ชาวชนไทยจึงนิยมทำกับข้าวกินเองจะคุ้มค่าและประหยัดกว่ามาก นอกจากนี้ อาหารการกินยังหาซื้อได้ยากกว่าเมืองไทยมาก
- p) **การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยตลอดเวลา** ประเทศอเมริกาได้ชื่อว่า เป็นประเทศผู้นำทางเทคโนโลยีประเทศหนึ่ง ผู้คนชาวอเมริกันจึงมีชีวิตที่ผูกพันกับเทคโนโลยีอย่างมาก เช่น การใช้บัตรประจำตัว บัตรเงินสด แม้กระทั่งการกวาดขยะ ชาวอเมริกันก็มีเครื่องมือฟันไล่ขยะ เหล่านี้เป็นต้น
- q) **สภาพความเป็นระเบียบของบ้านเมือง** การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยตอบสนองความสะดวกสบายให้มนุษย์ได้เต็มที่ ทำให้การจัดระบบผังเมืองและออกแบบวิถีของสังคมอเมริกันเป็นระเบียบแบบแผนค่อนข้างมาก ในเมืองใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่นมีการใช้ระบบการขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพลดปัญหาจราจรได้มาก แต่ในขณะเดียวกัน ในเขตชนบทชานเมืองยังคงมีความเจริญ เน้นความสงบ ผู้คนไม่พลุกพล่านแต่การขนส่งมวลชนค่อนข้างลำบาก เช่น มีรถวิ่งชั่งโมงละคัน วิ่งวนรอบเมือง การเดินทางใช้การเดินหรือขี่จักรยานเป็นส่วนมาก และทำให้สันนิษฐานได้ว่า ชาวอเมริกันจึงจำเป็นต้องมีรถยนต์ส่วนตัว เพราะสถานที่ในเมืองเหล่านี้จะอยู่ห่างๆ กัน และสภาพการขนส่งมวลชนเหล่านี้ จึงมีผลกับการดำเนินชีวิตของชาวชนเป็นอย่างมาก

3.3 บทเรียนต่อตนเอง แบ่งออกเป็น

3.3.1 การจัดการกับสภาวะการณ์ในตนเอง

- a) เรียนรู้การปรับสภาวะทางจิตใจภายใต้สถานการณ์กดดัน เช่น ช่วงแรกจะร้องไห้แต่ช่วงหลังเริ่มปรับตัวและยอมรับได้ เป็นต้น
- b) ฝึกการใช้ชีวิตด้วยตัวเองอย่างแท้จริง เช่น การปรับตัวท่ามกลางสังคมอเมริกัน การบริหารรายได้ให้พอเหมาะกับการใช้จ่าย เป็นต้น

- c) เรียนรู้การปรับตัว ปรับเปลี่ยนวิธีคิดและฝึกวิธีคิดต่อการรับมือกับปัญหา เช่น **การทำใจยอมรับความเป็นจริงของสภาพการใช้แรงงานอย่างหนัก** เช่น การฝึกความอดทน และถือเป็นโอกาสในการเก็บเงินหรือการพยายามตระเวนหางานในบริเวณอื่นเสริมในกรณีที่ได้รับชั่วโมงการทำงานน้อย เหล่านี้เป็นต้น
- d) ตระหนักและเห็นความจำเป็นต่อการใช้ชีวิตด้วยความระมัดระวัง ความรอบคอบ ความปลอดภัย ความจริงจัง ความรับผิดชอบ ฯลฯ เพื่อดำรงอยู่ได้อย่างสมดุลตามความเหมาะสม

3.3.2 เรียนรู้เพื่อเข้าใจมนุษย์และสังคม

- e) เรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
- f) เรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการทำงาน
- g) เรียนรู้มีสุขภาพ การช่วยเหลือพึ่งพา การจัดการปัญหาด้วยทุนทางสังคม
- h) เปิดมุมมองการรู้จักโลกในแง่มุมอื่นมากขึ้น เช่น การเห็นกระแสการเคลื่อนย้ายคนในโลกที่หมุนเวียนมากขึ้นโดยจะเห็นว่าประเทศต่างๆ กว่าครึ่งโลกประชาชนจะตั้งรกรากนอกประเทศและเข้ามาทำงานในอเมริกา เนื่องจาก คุณภาพชีวิตในประเทศตนเองไม่มีความมั่นคง พวกเขาจึงมีค่านิยมที่ต้องเข้าไปทำงานในประเทศศูนย์กลางของโลก

3.4 บทเรียนโดยสรุปต่อผู้อื่น

การสะท้อนบทเรียนต่อผู้อื่นนั้น อันที่จริงแล้วเราจำเป็นต้องพิจารณาตามความหลากหลายของกลุ่มคน กล่าวคือ จำเป็นต้องคำนึงถึงว่าเป็นบทเรียนเพื่อสะท้อนให้กับ “ใคร” พร้อมไปด้วย เพื่อการสะท้อนบทเรียนเหล่านั้นจะสนองได้ตรงต่อบริบทเฉพาะของใคร กลุ่มใด ระดับไหน ต้องการและคาดหวังอย่างไร ฯลฯ ได้อย่างเหมาะสม หากแต่ในส่วนที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงบทเรียนต่อผู้อื่นในภาพกว้างโดยเน้นสะท้อนถึงกลุ่มเยาวชนผู้สนใจเพื่อสะท้อนข้อควรคำนึงถึงต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ต่อไป และผู้วิจัยได้สรุปออกได้เป็น 4 ข้อ ดังนี้

3.4.1 ตรวจสอบการรับรู้ของตนเองต่อโครงการฯ ว่าเข้าใจสถานการณ์จริงที่ต้องเผชิญอย่างถูกต้องและครบถ้วนเพื่อจำกัดความคาดหวังที่พอเหมาะต่อการเข้าร่วมโครงการฯ

3.4.2 จัดหาข้อมูลเพื่อการเตรียมตัวเข้าร่วมโครงการฯ และประกอบการตัดสินใจเลือกในทุกขั้นตอนการเข้าร่วม

3.4.3 ประเมินความสามารถ ศักยภาพและความพร้อมเพื่อเตรียมรับสถานการณ์ต่างๆ ได้

3.4.4 พิจารณาความต้องการและบริบทของตนให้เหมาะกับแต่ละกรณีในทุกขั้นตอนการเข้าร่วม ดังตัวอย่างในกรณีต่อไปนี้

- *การเลือกบริษัทตัวแทนในประเทศไทย* เนื่องจากในแต่ละบริษัทมีข้อแตกต่างกัน กล่าวคือ บริษัทใหญ่จะมีระบบการจัดการที่รัดกุมเชื่อถือได้มาก แต่การคัดเลือกค่อนข้างยากและมีคนเข้าร่วมเยอะ เกิดปัญหาแย่งงานกัน ขณะที่บริษัทขนาดเล็กจะดูแลทั่วถึงและขั้นตอนดำเนินงานไม่ยุ่งยาก มีผู้เข้าร่วมในแต่ละแห่งน้อย มีงานให้ทำมาก แต่สิ่งที่สำคัญ คือ ไม่มีความปลอดภัยและระบบการจัดการไม่ดีนัก เหล่านี้เป็นต้น ทำให้เวลาเลือกบริษัทตัวแทนต้องพิจารณาโดยเริ่มที่พื้นฐานตัวเยาวชนเองก่อนว่าต้องการอะไรจากการเข้าร่วมเป็นหลัก รวมทั้งปัจจัยพื้นฐานของเยาวชนเอื้ออำนวยให้มากน้อยเพียงไร เช่น ฐานะการเงินจากทางบ้านที่พร้อมให้การสนับสนุนในกรณีไม่มีงานทำหรือไม่ ในขณะที่ตัวเยาวชนก็ต้องการเปิดประสบการณ์การทำงานและการอยู่ร่วมกับสังคมคนหมู่มากซึ่งต้องการความปลอดภัยสูง ความเสี่ยงน้อย เพราะฉะนั้นด้วยเงื่อนไขภายใต้บริบทดังกล่าว เยาวชนคนนี้ก็จึงมีความเหมาะสมกับบริษัทใหญ่มากกว่า เป็นต้น

- *การเลือกสถานที่ทำงานและนายจ้าง* เช่นเดียวกับการเลือกบริษัทตัวแทน เยาวชนจำเป็นต้องพิจารณาสถานการณ์เฉพาะของตนให้ถี่ถ้วน แล้วจึงศึกษาข้อจำกัดและข้อได้เปรียบที่แตกต่างกันในสถานที่ทำงานแต่ละแห่ง เช่น การไปทำงานที่สวนสนุกที่มีคนไทยเข้าร่วมโครงการฯ จำนวนมาก การเลือกไปทำงานในโรงแรมที่พักนั้นจะได้รับค่าทิปพิเศษ นอกจากนี้หากต้องการประสบการณ์ทำงานที่ตื่นเต้นหลากหลาย เยาวชนอาจเลือกไปทำงานในร้านสะดวกซื้อต่างๆ เป็นต้น

- *การเลือกตำแหน่งงาน ที่พักและวิถีการดำเนินชีวิต* นอกจากการเลือกบริษัทที่ดำเนินการต่างๆ หรือการเลือกสถานที่ทำงานในเมืองที่อาศัยอยู่แล้ว เยาวชนต้องศึกษาข้อมูลให้ละเอียดไปถึงตำแหน่งงาน โดยเฉพาะวิถีการกิน อยู่ หลับนอน และการเดินทาง เหล่านี้เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อการใช้ชีวิตระหว่างเข้าร่วมโครงการฯ ต่อไป

การพิจารณาความเหมาะสมระหว่างสถานการณ์ของตนเองและทางเลือกในแต่ละขั้นตอนของการเข้าร่วมโครงการฯ จะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลและการเตรียมตัวเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาถึงความแตกต่างและข้อดีข้อเสียของแต่ละกรณีนั้น จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า มีความแตกต่างหลากหลายและจำเพาะในแต่ละสถานการณ์

เป็นอย่างมาก จนไม่อาจตัดสินได้อย่างชัดเจนลงไปได้ว่า ทั้งบริษัทนั้นหรือสถานที่ทำงานแห่งนั้น เป็นอย่างไร เพราะสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับบริบทเงื่อนไขเฉพาะของเยาวชนแต่ละคนอีกเช่นกัน

3.5 ภาพรวมความรู้สึกหลังเข้าร่วมโครงการฯ

จากการสอบถามความรู้สึกโดยรวมของจากน้องๆ ที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการฯ พวกเขาจะมีความประทับใจมากน้อยเพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่แต่ละคนได้ประสบมา และประสบการณ์ที่พวกเขาเผชิญนั้นมีความหลากหลายแตกต่างกันไป กล่าวคือ น้องที่ประสบเหตุการณ์ที่เลวร้ายมากจะมีความรู้สึกลบต่อโครงการฯ ค่อนข้างมาก ขณะที่น้องบางคนได้รับแต่สิ่งดีๆ ทั้งจากการทำงาน เพื่อน ผู้คนที่พบเจอ พวกเขาจะมีความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง เป็นต้น การประมวลความรู้สึกที่พวกเขาได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ ในการศึกษาครั้งนี้ จึงขอกล่าวถึงในภาพกว้างจากความรู้สึกส่วนใหญ่ที่คิดเห็นตรงกันมาได้เป็นข้อสรุปที่ใช้เป็นตัวแทนได้ทั้งหมด

โดยส่วนใหญ่เยาวชนรู้สึกพอใจกับโครงการฯ นั่นคือ ไม่รู้สึกเสียใจที่เลือกไปโครงการฯ รูปแบบนี้ โดยมองว่า เป็นโครงการฯ ที่คุ้มประสบการณ์แต่ไม่คุ้มหากต้องการเก็บเงิน เพราะจะมีเพียงส่วนน้อยที่สามารถทำเงินได้มาก สำหรับผลสรุปในท้ายที่สุดว่า พวกเขาต้องการไปอีกครั้งหรือไม่นั้น ในบางเหตุผลของบางคนที่ต้องการไปอีก ต้องการไปเพื่อเก็บเกี่ยวโอกาสจากที่ตนเคยผ่านมาก่อน เช่น ต้องการไปอีกครั้งเพื่อเก็บเงิน เนื่องจากมีความคุ้นเคยและรู้จักนายจ้างที่พร้อมจ้างงานในราคาที่ตนพอใจและให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ขณะที่คำตอบส่วนใหญ่ไม่ต้องการไปอีกครั้ง เพราะเป็นประสบการณ์ที่เหน็ดเหนื่อยและเห็นว่า ได้รับรสชาติที่ตอบสนองความต้องการในช่วงวัยได้พอสมควร ประหนึ่งว่า “ได้ลองไปสักครั้งก็ทำให้ชีวิตมีสีสันพอควรแล้ว”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

II. ภาพรวมปัญหาและวิธีการรับมือของเยาวชน

1. บทวิเคราะห์ปัญหาจากประสบการณ์

แม้ว่าการได้รับรู้สภาพการดำเนินชีวิตที่หลากหลายรสชาติจากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในเบื้องต้นแล้วนั้น จะทำให้เข้าใจและลึกซึ้งถึงสถานการณ์ของการใช้ชีวิตของพวกเขาในโครงการฯ ว่ามีทั้งรสชาติที่หอมหวานและรสชาติที่เผ็ดร้อนรุนแรงไปด้วยความยากลำบาก และไม่ว่าโครงการฯ ประเภทนี้จะส่งผลดีหรือร้ายมากกว่ากัน นั้นก็มิใช่ความสนใจโดยตรงของงานชิ้นนี้ เพราะอย่างไรเราคงปฏิเสธความเชื่อมโยงรากลึกของโลกาภิวัตน์ในยุคนี้ไม่ได้ แต่ผู้วิจัยเห็นความจำเป็นของการเร่งสร้างฐานคิดในประเด็นการป้องกันและรองรับเพื่ออุดรูรั่วที่เกิดขึ้นในโครงการฯ เพื่อให้การดำเนินโครงการรูปแบบนี้จะยังประโยชน์ได้อย่างแท้จริง และเพื่อตอบใจหทัยดังกล่าวนี้ เราจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นของโครงการฯ มากกว่าด้านที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มปัญหาออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ปัญหาด้านการจัดการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน
2. ปัญหาด้านสวัสดิภาพการดำเนินชีวิต
3. ปัญหาด้านการทำงาน
4. ปัญหาด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาปัญหาต่างๆ ที่หลากหลายเหล่านี้ พบว่า เมื่อมีปัญหาหนึ่งเกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาเป็นวงโซ่ต่อเนื่องไป และเพื่อให้เกิดความชัดเจนผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มปัญหาจากแต่ละด้านที่มีความเกี่ยวเนื่องกันออกเป็นกลุ่ม A-F ดังแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ปัญหาด้านการจัดการโครงการฯ	ปัญหาด้านสวัสดิภาพการดำเนินชีวิต	ปัญหาด้านการทำงาน	ปัญหาความแตกต่างทางวัฒนธรรม
<p>กลุ่ม A</p> <p>1. <u>เงื่อนไขไม่เป็นธรรมและไม่เป็นไปตามตกลงทั้งในมิติการรับรู้ของผู้เข้าร่วมและมีมติทางสัญญา</u></p>	<p>ที่พัก</p> <p>1. ที่พักแออัดและสภาพโหมงทำให้แยงกันกินกันใช้</p> <p>2. โคนเอาเปรียบเงินมัดจำบ้าน เช่น ถ้าโดนไล่ออกจากงานจะยึดมัดจำค่าที่พัก, โคนตัดออกจากโครงการฯ โคนยึดมัดจำไปด้วย</p> <p>3. เยาวชนไม่มีทางเลือกมากนักในเรื่องที่พัก เช่น เมื่อเจอปัญหาเพื่อนร่วมห้องจะนำมาสู่ปัญหาส่วนตัวอีกมาก</p>		
	<p>ระบบขนส่งมวลชน</p> <p>4. การเดินทางไปทำงานบางแห่งต้องมีรถมารับ-ส่ง แต่นายจ้างจะไม่บริการเท่าที่ควร</p>		
	<p>นายหน้าจัดหางาน</p> <p>5. โคนนายหน้าซูดรีด ex ขอหักรายได้, ขอเพิ่มค่าเดินทาง-ค่าบ้าน</p> <p>6. ไม่มีการดูแลความปลอดภัย เช่น ไม่สบายไม่พยาบาลดูแล, กลางคืนนั่งรถตู้กับคนขับเพียงสองต่อสอง</p>	<p>1. ผู้เข้าร่วมถูกจำกัดพื้นที่และวางแผนด้วยตัวเองไม่ได้ เช่น ไม่สามารถออกงานเองได้, วางแผนการทำงานการท่องเที่ยวไม่ได้</p> <p>2. ถูกเอาเปรียบและบีบบังคับให้ทำงานหนัก เช่น หักค่าตอบแทน, ชั่วโมงทำงานมากได้ส่วนลดค่าครองชีพ, ถ้าทำงานไม่ไหวลาออกจะไม่ให้เงินครบตามจำนวน</p>	
		<p>3. ค่าแรงและสวัสดิการไม่เป็นธรรม (แล้วแต่แห่ง) แม้จะมีกม.ให้เท่ากับคนเมกันแต่จะโดนเอาเปรียบในเรื่องการเลือกปฏิบัติมากกว่า</p>	

ปัญหาด้านการจัดการ โครงการฯ	ปัญหาด้านสวัสดิภาพ การดำเนินชีวิต	ปัญหาด้านการทำงาน	ปัญหาความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม
<p>กลุ่ม B</p> <p>2. <u>ปัญหาการประสานงาน</u></p> <p>- เอกสาร (สมัครเข้าโครงการฯ, วิชา การขอsocial security ฯลฯ)</p>	<p>7. ได้รับ social security ช้ากว่าที่ควร หางานเสริมค่าครองชีพไม่ได้</p>		
<p>- การเตรียมข้อมูลประกอบการวางแผนและตัดสินใจให้ผู้เข้าร่วม</p>	<p>8. เด็กไม่สามารถวางแผนเพื่อ ออกแบบวิถีชีวิตระหว่างเข้าร่วมโครงการได้</p>	<p>4. ไม่สามารถทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสมกับตนเองได้ เพราะทั้งไม่มีทางเลือกตำแหน่งงานและไม่มีข้อมูลให้ตัดสินใจก่อนเลือกตำแหน่ง</p>	
<p>- การประสานงานระหว่าง นายจ้างและหน่วยงานจัดส่งเด็กที่ดีพอ</p>	<p>9. เด็กไม่มีที่พัก ไม่มีคนมารับ</p>	<p>5. นายจ้างไม่ได้เตรียมตัวจัดการทั้งการทำงานและสวัสดิการที่ต้องมี</p>	
<p>- การจัดหานายจ้าง สถานที่ทำงาน สวัสดิการที่มีความปลอดภัยตามสมควร</p>	<p>10. ที่พักที่นายจ้างจัดให้ไม่ปลอดภัย เช่น เป็น model ที่คนนอกเข้าออกได้ เด็กถูกงัดห้อง</p> <p>11. นายจ้างไม่ดูแลเรื่องอาการป่วยไข้ของผู้เข้าร่วมที่เป็นลูกจ้างเท่าที่ควร</p> <p>12. การจัดสวัสดิการที่ไม่เป็นธรรม เช่น อาหารในปาร์คที่แพงแม้จะเป็นราคาพนักงานก็แพงกว่านอกปาร์ค หรือการจัดรถรับส่งที่ปลอดภัย โดยเฉพาะในเวลากลางคืน</p>	<p>6. สภาพแวดล้อมการทำงานที่ไม่ดีพอ เช่น เพื่อนร่วมงานทำตัวเป็นแก๊งค์ ขโมยทิป ขอมือเช็ทซ์</p> <p>7. การทำงานที่มีความเสี่ยง เช่น การทำงานช่วงกลางคืน</p>	
<p>- ปัญหาในการเดินทาง เช่น ตัวเครื่องบิน ใช้แบบถูก เวลา กลับต้องเป็นWaiting list, และต้องจองล่วงหน้านานมาก ทำให้เปลี่ยนflightไม่ได้ ไม่ยืดหยุ่นหากต้องกลับก่อนหรือเปลี่ยนแปลง</p>	<p>13. บางกรณีนั่งเครื่องไปลงผิดที่</p>		

ปัญหาด้านการจัดการโครงการฯ	ปัญหาด้านสวัสดิภาพการดำเนินชีวิต	ปัญหาด้านการทำงาน	ปัญหาความแตกต่างทางวัฒนธรรม
<p>- การมีโปรแกรมการติดตามในทุกขั้นตอนการดำเนินการ เช่น การรายงานตัวเมื่อเดินทางเข้าประเทศอเมริกา, การทำ social security, การแจ้งกำหนดการเดินทาง เป็นต้น</p>	<p>14. เด็กถูกตัดออกจากโครงการทันทีถ้าไม่ได้ทำตามขั้นตอนตามกำหนดเวลาแม้ในขณะที่อยู่ที่อเมริกาซึ่งมีผลตามมาอีกมาก เช่น ถูกไล่ออกจากที่พักนายจ้าง, วีซ่าขาดอายุ, มีผลต่อการเข้าประเทศครั้งต่อไป</p>		
		<p><u>ปัญหาการจัดจ้าง</u> 8. ค่าจ้างที่ได้ไม่ตรงกับชม. การทำงานจริง หรือ ไม่ตรงกับอัตราค่าตอบแทนในตำแหน่งงานนั้นๆ</p>	
<p>กลุ่ม C 3. ระบบการคัดเลือกผู้เข้าร่วมไม่มีมาตรฐานและคุณภาพเน้นแต่ปริมาณ</p>	<p>15. เมื่อจำนวนคนมากจึงหางานที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ เช่น ค่าบ้าน ค่าอาหาร ค่าเดินทาง (บ้านของนายจ้างหรือหาเองก็ตาม)</p>	<p>9. จำนวนเด็กมากกว่าจำนวนงานที่มีให้ทำแย่ง ชม. การทำงาน เพราะงานมีไม่แน่นอน(บางวันบางฤดูคนเที่ยวเยอะบางวันคนน้อย)</p>	
	<p>16. เมื่อจำนวนคนน้อยจะได้รับการหนักเกินไปร่างกายทรุดโทรมเจ็บป่วยได้ง่าย</p>	<p>10. จำนวนงานมากเกินไปกำลังแรงของคนทำงานที่น้อยเกินไป</p>	
	<p>17. ไม่มีวุฒิภาวะรองรับการปรับตัวหรือแก้ไขปัญหาในสถานการณ์เฉพาะหน้าได้</p>		<p>1. สื่อสารทางภาษาไม่ตรงกันเข้าใจผิดได้เกิดความผิดพลาดได้โดยเฉพาะในการทำงาน</p>

ปัญหาด้านการจัดการ โครงการฯ	ปัญหาด้านสวัสดิภาพ การดำเนินชีวิต	ปัญหาด้านการทำงาน	ปัญหาความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม
<p>กลุ่ม D</p> <p>4. ไม่มีระบบรองรับการช่วยเหลือที่ดีพอ แม้ว่าจะมีการตามแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยเจ้าหน้าที่องค์กร แลกเปลี่ยน ก็เป็นแค่การแก้ปัญหาแบบ case by case มิได้นำไปคิดเพื่อปรับปรุงหาวิธีจัดการที่ดีขึ้น</p>	<p>18. เด็กถูกไล่ออกจากบ้านพักของนายจ้างในทันทีเมื่อต้องออกจากงาน, เด็กเกิดอาการช็อกจากเหตุการณ์</p>	<p>11. เด็กโดนไล่ออก ไม่มีการช่วยเหลือถือเป็นความรับผิดชอบของเด็กเองที่ต้องหานายจ้างคนใหม่เพราะเป็นความผิดของเด็กโดยจะช่วยให้เรื่องเปลี่ยนนายจ้างและที่พักในระบบตรวจสอบของรัฐให้ได้</p>	
	<p>19. ไม่มีการรองรับกับปัญหาเฉพาะหน้า เช่น เครื่องบินดับบิน ผู้เข้าร่วมไม่มีที่พัก ประกอบกับภาระค่าใช้จ่าย ได้เกิดปัญหาที่พักแอดโดยให้เข้าพัก 20 กว่าคนในโรงแรมห้องเดียว</p> <p>20. เมื่อเกิดเหตุที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอน เช่น passport หาย, ไม่รายงานตัวเมื่อไปถึงอเมริกา นั่นคือ การเข้าร่วมโครงการของเด็กต้องถูกยกเลิกทันที? โคนไม่ได้รับค่าชดเชยจากเงินที่เสียไปแล้วก่อนการเข้าร่วม หรือ มีวิธีอื่นใดที่รองรับได้มากกว่านี้</p> <p>21. การทำงานของระบบการประกันสุขภาพ ไม่มีประสิทธิภาพในความเป็นจริง ทั้งองค์กรแลกเปลี่ยนที่ต้องประสานและบริษัทประกันที่ต้องมาक्रम</p>		

ปัญหาด้านการจัดการโครงการฯ	ปัญหาด้านสวัสดิภาพการดำเนินชีวิต	ปัญหาด้านการทำงาน	ปัญหาความแตกต่างทางวัฒนธรรม
<p>กลุ่ม E</p> <p>5. ไม่มีระบบการเตรียมตัวฝึกฝนเพื่อรองรับ ปรับพื้นฐานตามเงื่อนไขของเยาวชนไทยส่วนใหญ่ นั่นคือความอ่อนประสบการณ์ชีวิตมองโลกในแง่ดี ไม่เข้าใจการทำงาน การปรับตัวปรับใจอยู่ร่วมกับผู้อื่น ฯลฯ</p> <p>(แม้ว่าเป็นระบบที่เหมือนจะไม่จำเป็นแต่ การสร้างระบบที่ช่วย บัองกัน ปห. ไว้ล่วงหน้าได้ย่อมมีคุณค่าสูงต่อการจัดทำโครงการแลกเปลี่ยนฯ)</p>	<p>22. เด็กปรับตัวใช้ชีวิตร่วมกับคนหมู่มากไม่ได้ ทำให้ทะเลาะ ชัดแย้งกันด้วยเรื่องจุกจิก แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่ เป็นเรื่องสวัสดิภาพทางใจ ทำให้เด็กมีกำลังใจต่อสู้ปัญหาหรือ บั่นทอนกำลังใจเด็กได้</p>	<p>12. เด็กทำงานผิดพลาดได้ง่ายและถูกกดดันจากการทำงานเพราะไม่มีพื้นความเข้าใจเพื่อปรับตัวรับการงาน รวมทั้งไม่ตระหนักถึงจำเป็นที่ต้องรับผิดชอบและจริงจังต่อการทำงาน</p> <p>13. เด็กรับกับชีวิตการใช้แรงงานอย่างหนักไม่ได้ (ทำงาน 12-16 ชม./วัน, ทำงานทุกชนิด, ไม่มีน้ำใจเอื้ออาธิระหว่างคนทำงาน เพราะสไตส์อเมริกัน จะทำงานจริงจังเท่านั้น</p>	<p>2. เพื่อนร่วมงาน&วัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกันมาก อาจทำงานร่วมกันยาก เช่น วัฒนธรรมไทยเพื่อนร่วมงานช่วยกันทำงาน แต่วัฒนธรรมเมกันตัวใครตัวมันทำแค่หน้าที่ตามสิทธิ์ของตน, การยอมรับวัฒนธรรมการรับประทานอาหารวันต่อวัน</p> <p>3. ความไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมอเมริกันจึงไม่เข้าใจและประเมินการกระทำที่เหมาะสมไม่ได้ เช่น ทะเลาะกันเรื่องการให้ความเคารพในหลวง</p> <p>4. วัฒนธรรมไทย เด็กไม่กล้าพูดกล้าแสดงออกจะเกรงใจ เป็นช่องว่างให้ถูกเอาัดเอาเปรียบได้ง่าย เพราะวัฒนธรรมอเมริกัน ถ้ามีไรต้องรักษาสิทธิ์ของตน ถ้าไม่พูดแปลว่าไม่เป็นไร</p>

ตารางที่ 3 ภาพรวมปัญหาจากประสบการณ์ผู้เข้าร่วมโครงการ WAT

กลุ่ม A การจัดการเงื่อนงำที่ไม่เป็นธรรม

1. ปัญหาด้านการจัดการเงื่อนงำที่ไม่เป็นธรรม คือ การที่เยาวชนถูกเอาเปรียบจากการเข้าร่วมโครงการฯ หรือได้รับเงื่อนงำที่ไม่เป็นไปอย่างที่ตกลงหรือเข้าใจตรงกันทั้งหน่วยงานจัดการประสานงานและผู้เข้าร่วมทั้งในมิติการรับรู้ของผู้เข้าร่วมและมิติทางสัญญาเงื่อนงำจากปัญหาดังกล่าวยังส่งผลต่อเนื่องโดยตรงกับปัญหาด้านสวัสดิภาพการดำเนินชีวิตและปัญหาการทำงานด้วย คือ

2. ปัญหาด้านสวัสดิภาพการดำเนินชีวิต

2.1 เกี่ยวกับที่พักอาศัย เยาวชนไม่มีทางเลือกมากนักในการหาที่พักที่เหมาะสมกับตัวเอง ทั้งความสะดวกในการทำงานหรือความปลอดภัย โดยส่วนใหญ่ที่พบ คือ ที่พักแออัดและสภาพโทรมทำให้แย่งกันกินกันใช้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการถูกเอาเปรียบและหาผลประโยชน์จากที่พัก เช่น การหักเงินมัดจำบ้าน สภาวะไร้ทางเลือกเช่นนี้ยังส่งผลในส่วนอื่นด้วย เช่น ปัญหาส่วนตัวกับเพื่อนร่วมห้อง การเสียค่าที่พักแพงไม่สามารถบริหารค่าใช้จ่ายได้ เป็นต้น

2.2 เกี่ยวกับระบบขนส่งมวลชน ด้วยเหตุที่การเดินทางไปทำงานในบางแห่งจำเป็นต้องมีรถรับ-ส่งจากนายจ้างเพราะสภาพสังคมการเดินทางของอเมริกัน ทำให้บางครั้งเมื่อนายจ้างไม่บริการหรือไม่ใส่ใจเท่าที่ควร ย่อมก่อให้เกิดปัญหากับผู้เข้าร่วมที่ส่วนใหญ่คุ้นเคยกับชีวิตในเมืองที่มีบริการรถสาธารณะเป็นอย่างมาก หรือในบางกรณียังเป็นช่องทางหาผลประโยชน์ให้กับนายจ้างได้อีกด้วย

2.3 เกี่ยวกับการเกิดระบบนายหน้าจัดหางาน² ในบางกรณีองค์กรแลกเปลี่ยนได้จัดส่งเยาวชนไปยังเมืองที่อยู่ชนเมืองเงียบสงบมาก ทำให้เกิดช่องว่างในการดำเนินชีวิตที่จำเป็นต้องพึ่งระบบนายหน้า ภายใต้ระบบนายหน้าจัดหางาน เยาวชนจะถูกเอาเปรียบทั้งค่าที่พักและค่ารถรับ-ส่ง ในขณะที่ไม่มีการดูแลความปลอดภัย เช่น ไม่มีสวัสดิการปฐมพยาบาลดูแลหรือต้องนั่งรถตู้กับคนขับชาวรัสเซียเพียงสองคนในกลางดึก เป็นต้น นอกจากนี้ ระบบนายหน้าที่เกิดขึ้นได้ก่อให้เกิดปัญหาต่อการทำงานของเยาวชนที่สร้างเงื่อนงำบีบบังคับอย่างมาก

² ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากกรณีศึกษาตอนที่ 3

3. ปัญหาด้านการทำงาน

3.1 ในระบบนายหน้าจัดหางาน

- ผู้เข้าร่วมถูกจำกัดพื้นที่และวางแผนด้วยตัวเองไม่ได้ เช่น ไม่สามารถออกหางานเองได้ วางแผนการทำงานการท่องเที่ยวไม่ได้ เนื่องจากจะถูกกำหนดให้ไปทำงานกับนายจ้าง ตามแต่ที่นายหน้าจะจัดส่งให้ในแต่ละวัน
- ถูกเอาเปรียบและบีบบังคับให้ทำงานหนัก เช่น ถูกหักค่าตอบแทน 2 USD./ชม. หากมีชั่วโมงทำงานมากจะได้ส่วนลดค่าครองชีพ ถ้าทำงานไม่ไหวลาออกจะไม่ได้เงินครบตามจำนวน

3.2 ในประเด็นค่าแรงและสวัสดิการไม่เป็นธรรม การจ้างงานสำหรับในบางแห่ง เยาวชน จะได้รับความไม่เป็นธรรมเพราะแม้ว่าจะมีกฎหมายที่รองรับโครงการรูปแบบนี้ช่วยประกันค่าตอบแทน ที่เท่าเทียมกันแต่เยาวชนไทยจะถูกเลือกปฏิบัติมากกว่าเพื่อนร่วมงานชาวอเมริกัน เช่น นายจ้างที่ให้ค่าตอบแทนเท่าคนอเมริกันแต่จะไม่ได้รับในอัตราล่วงเวลาเมื่อทำงานเกินชั่วโมงปกติ หรือเมื่อเยาวชนไทยไม่สบายจะไม่ได้รับอนุญาตให้กลับไปพักต่างจากชาวอเมริกัน เยาวชนไทยจะถูกเลือกปฏิบัติให้เลิกงานเร็วกว่าคนอเมริกัน ขณะที่ถ้ามีงานที่ต้องทำในช่วงล่วงเวลา นายจ้างจะให้คนไทยทำเพราะไม่ได้ค่าจ้างในอัตราล่วงเวลา เป็นต้น

กลุ่ม B การจัดการประสานงานโครงการฯ

1. ปัญหาด้านการจัดการ

1.1 ด้านเอกสาร การเข้าร่วมโครงการต้องมีการดำเนินการหลายขั้นตอน และเต็มไปด้วยเอกสารสำคัญต่างๆ ในการเข้าสู่กระบวนการจึงเป็นเรื่องทางเทคนิคที่เยาวชนจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากบริษัทตัวแทนในไทย แต่ในทางปฏิบัติยังมีความผิดพลาดและไม่ลงตัวในการดำเนินการในขั้นตอนนี้อยู่มาก นอกจากนี้ การดำเนินการด้านเอกสาร ในระหว่างการเข้าร่วมโครงการในอเมริกาก็ยังให้เกิดปัญหาได้โดยเฉพาะการดำเนินการทำบัตรประกันสังคม (Social Security) ที่ล่าช้าจะทำให้ผู้เข้าร่วมไม่สามารถหางานเพิ่มเพราะไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานหากไม่มีบัตร

1.2 ด้านการเตรียมข้อมูลประกอบการวางแผนและตัดสินใจ การศึกษาข้อมูลประกอบการตัดสินใจและการวางแผนก่อนการเข้าร่วมโครงการฯ เช่น ไปที่ไหน ทำงานอะไร ตำแหน่งอะไร พักที่ไหน ค่าครองชีพเท่าไร เดินทางอย่างไร ฯลฯ จะทำให้ผู้เข้าร่วมมีพื้นที่ในการปรับตัว

หาสิ่งที่เหมาะสมกับตัวเอง และยอมป้องกันปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ได้อย่างมาก แต่ข้อมูลอย่างละเอียดเหล่านี้ หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการประสานส่วนใหญ่จะจัดเตรียมให้ได้ไม่ชัดเจน ในขณะที่เยาวชนยังไม่มีประสบการณ์เพียงพอที่จะศึกษาข้อมูลได้อย่างครบถ้วน ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาของการเตรียมตัวทางข้อมูลที่ไม่พร้อมได้ก่อให้เกิด**ปัญหาทั้งในด้านการทำงานและปัญหาทางด้านการดำเนินชีวิต** นั่นคือ เยาวชนไม่สามารถเลือกทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสมกับตนได้ เพราะทั้งไม่มีทางเลือกและไม่มีข้อมูลให้ตัดสินใจก่อนเลือกตำแหน่ง โดยปกติก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เยาวชนจะทราบตำแหน่งเพียงคร่าวๆ ว่ามีตำแหน่งใดบ้างแต่จะไปเลือกตำแหน่งที่แน่นอนตามภาระงานที่ว่างกับนายจ้างที่อเมริกา เยาวชนจึงมีสิทธิเท่าที่พอจะเลือกได้ แต่ไม่ทราบว่าตัวเองสามารถทำได้แค่ไหน กระบวนการที่ขาดความแน่นอนทั้งในตำแหน่งงานจะนำมาซึ่งความไม่แน่นอนทั้งทางรายได้และการวางแผนการใช้ชีวิตของเยาวชนในอเมริกา สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ การจัดการเข้ารับตำแหน่งงานที่แน่นอน และเตรียมข้อมูลพร้อมให้ตัดสินใจที่สอดคล้องกัน

1.3 การประสานงานระหว่างนายจ้างและหน่วยงานจัดการ ในบางครั้งการประสานงานระหว่างหน่วยงานทั้งสองส่วนยังไม่ลงตัวเท่าที่ควร โดยส่วนใหญ่จะเกิดปัญหาอย่างมากในช่วงแรกที่เยาวชนเดินทางมาถึงสถานที่ทำงานของนายจ้าง ตัวอย่างเช่น นายจ้างไม่รับทราบกำหนดการเดินทางมาของผู้เข้าร่วมซึ่งจำเป็นต้องจัดเตรียมทั้งที่พักและภาระการทำงาน ผู้เข้าร่วมไม่มีคนไปรับที่สนามบิน ผู้เข้าร่วมไม่มีที่พักต้องอาศัยโรงแรมชั่วคราว หรือไม่มีตำแหน่งงานให้ สิ่งเหล่านี้ย่อมสร้างภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น อีกทั้งอาการตระหนกเมื่อต้องเผชิญความไม่แน่นอนตั้งแต่แรกของการเข้าร่วมโครงการฯ

1.4 การคัดสรรนายจ้างพร้อมสถานที่ทำงานและสวัสดิการที่ปลอดภัย จากการศึกษาพบปัญหาจากสภาพแวดล้อมในการทำงานมากมาย เช่น เพื่อนร่วมงานตั้งตัวเป็นแก๊งค์ ขโมยทิป ขโมยเช็คส์ หรือการทำงานที่มีความเสี่ยง เช่น การทำงานช่วงกลางคืน นอกจากนี้ การจัดสวัสดิการตามสมควรแก่ลูกจ้างที่เป็นเยาวชนก็เป็นสิ่งจำเป็น เช่น การจัดหาที่พักที่มีความปลอดภัย เนื่องจากบางกรณีนายจ้างจะติดต่อโรงแรมที่สะดวกไว้ให้เพราะเยาวชนต้องเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายทำให้มีการเข้า-ออกได้สะดวกจึงไม่มีความปลอดภัยเท่าที่ควร รวมถึงการดูแลเรื่องอาการป่วยไข้ของผู้เข้าร่วมที่เป็นลูกจ้างก็ต้องได้รับตามสมควร นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ยังมีการจัดสวัสดิการที่ไม่เป็นธรรมอยู่มาก เช่น อาหารในปาร์คที่แพงแม้จะเป็นราคาพนักงานก็แพงกว่านอกปาร์คหรือการจัดรถรับส่งที่ปลอดภัยโดยเฉพาะคนทำงานในเวลากลางคืน

1.5 ด้านการเดินทางข้ามประเทศ การเดินทางระหว่างประเทศโดยเครื่องบินเป็นการเดินทางที่สะดวกและประหยัดเวลาแต่ย่อมมีค่าใช้จ่ายสูงตามไปด้วย ทำให้ระบบจัดการตัวเครื่องบินที่บริษัทจัดการเลือกส่วนใหญ่จะซื้อในแบบโปรโมชันซึ่งก็มีข้อจำกัดมากมาย นั่นคือ เวลาเดินทางไป-กลับต้องกำหนดตายตัว และต้องจองล่วงหน้านาน จึงไม่มีความยืดหยุ่นในการจัดการ เช่น ต้องการเปลี่ยนแปลงเวลากลับกระทันหันเนื่องจากถูกตัดสิทธิ์จากโครงการต้องเดินทางกลับประเทศโดยด่วน หรือสามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงได้ต่อเมื่อเสียค่าใช้จ่าย 100 เหรียญ เป็นต้น เนื่องด้วยในความเป็นจริงแล้ว เยาวชนที่ต้องการไปเข้าร่วมโครงการยังไม่สามารถวางแผนการใช้ชีวิตของตนเองก่อนการเข้าร่วมที่ต้องทำการจองตัวไป-กลับได้มากนัก การวางแผนเดินทางกลับจึงเป็นส่วนที่จำเป็นต้องเอื้อให้มีระบบที่ยืดหยุ่น เพื่อให้ในช่วงสุดท้ายของการเข้าร่วม เยาวชนส่วนใหญ่จะท่องเที่ยวได้ตามเป้าหมายที่วีซ่ากำหนดไว้

1.6 มาตรการการติดตามในแต่ละขั้นตอนการดำเนินการ ภายใต้การดำเนินการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนนี้มีรายละเอียดตามระเบียบกฎหมายของอเมริกาอยู่มาก เช่น การรายงานตัวในระบบ SEVIT การทำ Social Security การยืนยันเที่ยวบิน การรายงานตัวต่อสถานทูต เป็นต้น ซึ่งหากมีความผิดพลาดเกิดขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อเข้าร่วมโครงการฯ และอาจมีผลต่อในอนาคตอีกด้วย เพราะฉะนั้น ด้วยความสำคัญของผลที่ตามมาในแต่ละขั้นตอนเหล่านี้ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการการดูแลอย่างละเอียดจากมืออาชีพ ฉะนั้น ผู้เข้าร่วมอาจถูกตัดออกจากโครงการทันทีถ้าไม่ได้ทำตามขั้นตอนตามกำหนดเวลาแม้ขณะอยู่ที่อเมริกาซึ่งมีผลตามมาอีกมาก เช่น ถูกไล่ออกจากที่พัก นายจ้าง วีซ่าขาดอายุ มีผลต่อการเข้าประเทศครั้งต่อไป เป็นต้น

2. ปัญหาการทำงานในระบบการจัดจ้าง ปัญหาที่พบได้บ่อยอย่างหนึ่ง คือ เยาวชนจะได้ค่าจ้างไม่ตรงกับชั่วโมงการทำงานจริงหรือไม่ตรงกับอัตราค่าตอบแทนในตำแหน่งงานนั้นๆ เนื่องจากการพยายามหางานเสริมในบางครั้งจะไปทำงานที่ได้อัตราจ้างไม่เท่ากับตำแหน่งจริงที่ได้รับมอบหมายแต่ในการจ่ายค่าตอบแทนจะจ่ายเท่ากับอัตราในตำแหน่งเดิม สิ่งเหล่านี้ทำให้เยาวชนได้รับความไม่เป็นธรรมพอสมควรจึงเป็นปัญหาหนึ่งที่ต้องนำมาพิจารณา

กลุ่ม C มาตรฐานการคัดสรรผู้เข้าร่วมโครงการฯ

1. **ปัญหาด้านการจัดการปริมาณผู้เข้าร่วมและปริมาณงานที่รองรับได้** หน้าที่สำคัญในการประสานงานโครงการเพื่อให้เกิดคุณภาพ คือ การจัดสรรจำนวนผู้เข้าร่วมที่พอเหมาะกับงานที่ต้องการแรงงาน อีกทั้งยังต้องจัดสรรให้ผู้เข้าร่วมได้ทำงานและดำเนินชีวิตในตำแหน่งและสถานที่ที่เหมาะสมกับตัวเองด้วย หากไม่สามารถประสานความลงตัวได้จะนำมาซึ่งทั้งปัญหาทางการดำเนินชีวิตและการทำงาน

2. **ปัญหาด้านการทำงานจากจำนวนคนทำงานและตำแหน่งไม่สมดุล** จากภาระงานที่ไม่แน่นอน เช่น บางวันอากาศดี ลูกค้ายาก ต้องการคนทำงานมากจะเกิดการแย่งชิงชั่วโมงทำงาน ขณะที่บางวันลูกค้าไม่มี ต้องการคนน้อย นายจ้างจะเลิกจ้างในชั่วโมงนั้นๆ ทันทึหรือในบางแห่งมีคนทำงานน้อยผู้เข้าร่วมต้องทำงานหนักเกินกำลังไม่ต่ำกว่า 12 ชั่วโมงขึ้นไป เหล่านี้เป็นต้น

3. **ปัญหาด้านสวัสดิภาพการดำเนินชีวิตจากรายได้ที่ไม่แน่นอนมีผลต่อค่าครองชีพ** ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมไม่ได้รับชั่วโมงการทำงานหรือได้รับน้อยเกินไป ย่อมมีผลต่อรายได้ที่นำมาใช้โดยเฉพาะค่าครองชีพในอเมริกามีสัดส่วนที่สูงกว่าเมืองไทยมาก เช่น ค่าบ้าน ค่าอาหาร ค่าเดินทาง เป็นต้น ในทางกลับกันหากผู้เข้าร่วมที่ต้องทำงานหนักมากเกินไปย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจที่เหนื่อยล้าได้

นอกจากนี้ การคัดสรรคนที่ไม่คำนึงถึงความสามารถในการปรับตัวหรือการมีวุฒิภาวะที่จัดการกับสภาวะที่บีบคั้นหรือเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ จะทำให้เยาวชนเผชิญกับความยากลำบากและอาจก่อให้เกิดอันตรายเกินความคาดหมายได้ รวมทั้งการคำนึงถึงความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษที่ไม่ดีพอ ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดและความผิดพลาดในการทำงานได้ง่าย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่ม D ระบบรองรับการให้ความช่วยเหลือและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

1. **ปัญหาด้านการจัดการระบบการให้ความช่วยเหลือปัญหาเฉพาะหน้า** ในระหว่างการเข้าร่วมโครงการฯ ผู้เข้าร่วมต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ นานา ดังที่ได้กล่าวมาเป็นเบื้องต้น แต่สิ่งสำคัญคือ เมื่อเกิดปัญหาเฉพาะหน้าเหล่านั้นขึ้นแล้ว หน่วยงานที่ดำเนินโครงการฯ รูปแบบนี้จะมีมาตรการรองรับและให้ความช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหานั้นได้เพียงใดให้มากกว่าการแก้ปัญหาเฉพาะกรณี (Case by Case) โดยคำนึงถึงการนำไปปรับปรุงให้เป็นการรองรับจัดการในระยะยาว จากการรวบรวมข้อมูลพบปัญหาเฉพาะหน้าที่นำมาซึ่งสภาวะความยากลำบากต่อชีวิตการทำงาน และสวัสดิภาพการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกันดังจะได้อธิบายต่อไป

2. **ปัญหาด้านการทำงาน** เมื่อเยาวชนถูกไล่ออกจากการทำงานจะถือเป็นความรับผิดชอบของตนเองที่ต้องหานายจ้างคนใหม่เพราะเป็นความผิดเฉพาะตัวโดยจะช่วยเหลือเพียงทำเรื่องเปลี่ยนนายจ้างและที่พักในระบบตรวจสอบของรัฐให้

3. **ปัญหาด้านสวัสดิภาพการดำเนินชีวิต** ดังเช่น

- ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ถูกไล่ออกจากบ้านพักของนายจ้างในทันทีเมื่อต้องออกจากงานท่ามกลางสภาวะทางจิตใจที่ยังสับสนต่อเหตุการณ์
- หากเครื่องบินดับบินฉุกเฉินจะทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ไม่มีที่พักและเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่าย จนเกิดกรณีการเข้าพักอย่างแออัดโรงแรมห้องเดียว
- การทำหน้าที่ของระบบการประกันสุขภาพไม่มีประสิทธิภาพในความเป็นจริง ทั้งองค์กรแลกเปลี่ยนที่มีหน้าที่ประสานความช่วยเหลือและบริษัทประกันที่ต้องเป็นฝ่ายรับผิดชอบเนื่องจากไม่มีแนวทางปฏิบัติที่แน่นอนเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน
- เมื่อเกิดเหตุที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอน เช่น Passport หาย ไม่ได้รายงานตัวเมื่อไปถึงอเมริกา เยาวชนจะถูกยกเลิกการเข้าร่วมโครงการฯ โดยอัตโนมัติและไม่ได้รับค่าชดเชยจากเงินที่เสียไปแล้วก่อนการเข้าร่วมหรือค่าประกันต่างๆ นอกจากนี้สิ่งที่ตามมาคือ เยาวชนต้องกลับประเทศและถูกให้ออกจากที่พักของนายจ้างในทันที เพราะฉะนั้นเมื่อเกิดเหตุไม่คาดคิดเหล่านี้ขึ้น หน่วยงานจัดการโครงการฯ จำเป็นต้องมีวิธีรองรับและช่วยเหลือให้สอดคล้องกับความเป็นจริงได้มากกว่าปล่อยให้มีความสามารถในการเอาตัวรอดของแต่ละคน

กลุ่ม E ระบบการเตรียมตัวปรับพื้นฐานของเยาวชน

1. **ปัญหาด้านการจัดการระบบการเตรียมตัวปรับพื้นฐานของเยาวชน** จากปัญหาและเหตุฉุกเฉินมากมายข้างต้น แม้จะเกิดขึ้นจากความไม่พร้อม ความไม่สมดุลและอุบัติเหตุของปัจจัยภายนอกหลายรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามหลายปัญหามีสาเหตุแวดล้อมมาจากเงื่อนไขส่วนตัวของผู้เข้าร่วมคนไทยเป็นพื้นฐาน นั่นคือ ความอ่อนประสบการณ์ชีวิต มองโลกในแง่ดี ไม่เข้าใจพื้นฐานธรรมชาติในการทำงานร่วมกัน การปรับตัวปรับใจใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นเหล่านี้เป็นต้น ด้วยพื้นฐานแง่มุมนี้ผู้วิจัยเห็นว่ามีส่วนที่ลดทอนความสามารถในการใช้ชีวิตการทำงานในต่างแดน และสิ่งที่จะช่วยป้องกันบุคลิกลักษณะพื้นฐานของเยาวชนไทยได้ หน่วยงานที่ดำเนินโครงการฯ จำเป็นต้องวางแผนการฝึกฝน เตรียมตัวและปรับพื้นฐานพอสมควรก่อนจัดส่งเยาวชนเข้าร่วมโครงการฯ โดยระบบการเตรียมตัวนี้ต้องสร้างความตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงและอันตรายหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดที่อาจเกิดขึ้นได้ซึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้เพียงแค่การจัดปฐมนิเทศ 1 วัน เท่านั้น

2. **ปัญหาด้านสวัสดิภาพการดำเนินชีวิตในการปรับตัวใช้ชีวิตกับผู้อื่น** เยาวชนไทยที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกับคนหมู่มาก บางครั้งย่อมเกิดการกระทบกระทั่ง ด้วยเรื่องเล็กๆ น้อยๆ และอาจลุกลามให้เกิดความขัดแย้งเป็นปมปัญหาใหญ่ต่อไป โดยปัญหาส่วนตัวเหล่านี้แม้ไม่มีอันตรายถึงชีวิต แต่ส่งผลอย่างยิ่งต่อชีวิตทางสังคมของเยาวชนที่ต้องพึ่งพากันตามลำพังในต่างแดน จึงสามารถบั่นทอนกำลังหรือสร้างเสริมพลังให้อยู่สู้ปัญหาอื่นๆ ได้

3. **ปัญหาด้านการทำงาน**

- เยาวชนไทยทำงานผิดพลาดได้ง่าย เนื่องจากไม่มีพื้นฐานความเข้าใจการทำงาน และขาดการตระหนักถึงภาระความรับผิดชอบต่องานอย่างจริงจัง อีกทั้งยังอยู่ท่ามกลางภาวะการทำงานที่กดดัน และเมื่อเกิดความผิดพลาดขึ้นจะมีบทลงโทษที่เข้มงวดตามวัฒนธรรมการทำงานแบบอเมริกันและนำมาซึ่งปัญหาอื่นๆ อีกมาก เช่น โดนไล่ออก-ไม่มีที่พัก-ถูกยึดค่าประกันที่พัก เป็นต้น
- เยาวชนที่ไม่เคยทำงานมาก่อนไม่สามารถยอมรับกับชีวิตการทำงานอย่างหนักได้ โดยในบางครั้งพวกเขาต้องทำงานวันละ 12-16 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังการทำงานหนักยังเกิดจากวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกันระหว่างคนไทยและชาวต่างชาติอีกด้วย

4. ปัญหาความแตกต่างทางวัฒนธรรม

- การทำงานกับเพื่อนร่วมงานต่างชาติภายใต้วัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกันมาก ทำให้เกิดปัญหาการทำงานร่วมกันยาก เช่น วัฒนธรรมไทยเพื่อนร่วมงานช่วยกันทำงานอย่างมีน้ำใจเอื้ออารีต่อกัน ขณะที่วัฒนธรรมอเมริกันจะทำงานแค่หน้าที่ตามสิทธิของตน หรือแม้กระทั่งการยอมรับวัฒนธรรมบางอย่าง คือ การทิ้งอาหารวันต่อวัน ซึ่งคนไทยมองว่าเป็นการฟุ่มเฟือยอย่างมากแต่ชาวอเมริกันให้ความสำคัญกับความสะอาดมากกว่า
- ความไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมอเมริกันจึงไม่เข้าใจและประเมินการกระทำที่เหมาะสมไม่ได้ เช่น ทะเลาะกับเพื่อนชาวอเมริกันเรื่องการให้ความเคารพสถาบันกษัตริย์ของไทย เป็นต้น
- การมีวัฒนธรรมไม่กล้าพูดกล้าแสดงออกโดยเยาวชนไทยจะเกรงใจและเป็นช่องว่างให้ถูกเอารัดเอาเปรียบได้ง่าย ขณะที่วัฒนธรรมอเมริกันจะเน้นให้รักษาสิทธิของตน ถ้าไม่พูดแปลว่าไม่เป็นไร

การแบ่งกลุ่มปัญหาที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันออกเป็น 5 กลุ่มดังกล่าว เป็นการแสดงรายละเอียดจากการวิเคราะห์เพื่อสรุปใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ การเกิดขึ้นของปัญหาที่เกี่ยวข้องและความเป็นไปได้ในการคำนึงถึงการป้องกันปัญหาโดยการจัดการโครงการที่ดีพอ

และจากรายละเอียดในตารางข้างต้น สามารถสรุปปัญหาของเยาวชนในโครงการฯ ได้เป็น 2 ระดับ คือ

1. ปัญหาทางความมั่นคงและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน เช่น ผู้เข้าร่วมหลงทาง ไม่มีที่พัก เครื่องบินดีเลย์ ได้รับอุบัติเหตุ เกิดอันตราย เจ็บใจกรรม ฯลฯ ปัญหาเฉพาะหน้าของเยาวชนเหล่านี้จำเป็นต้องมีระบบความปลอดภัยที่เตรียมพร้อมทั้งองค์กร ผู้จัดและตัวเยาวชนเองว่าควรทำตัวอย่างไรเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น โดยต้องมีการศึกษาวิจัยเป็นพื้นฐานด้วย เช่น การจัดหน่วยให้คำปรึกษาฉุกเฉิน เป็นต้น

2. ปัญหาในระดับปกติที่เกิดขึ้นได้ เช่น ส่วนใหญ่เด็กไปแล้วไม่มีงานทำ จะมีวิธีไหน แก้ปัญหาได้บ้าง เช่น มีแหล่งงานรองรับให้เด็กย้ายไปทำที่ใหม่ เด็กไม่เหมาะกับงาน หรือนายจ้างซึ่งตรงนี้จะเปลี่ยนที่ทำงานได้หรือไม่ หน่วยงานจะช่วยเหลือได้เพียงใด เพราะเยาวชนขณะอยู่ที่อเมริกาก็มีค่าครองชีพ ถ้าไม่มีงานให้พวกเขาจะทำอย่างไร โดยอาจแก้ปัญหาโดยจัดให้มีวงเงินประกันการว่างงานเพื่อช่วยเหลือ กรณีไม่มีงานทำ เหล่านี้เป็นต้น

เมื่องานวิจัยได้ให้รายละเอียดอย่างชัดเจนกับปัญหาที่เยาวชนประสบแล้ว ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจต่อไปได้ว่า ขณะที่พวกเขาเผชิญปัญหาเหล่านั้นนั้น เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีความคิดและความรู้สึกอย่างไรและพวกเขาจัดการกับปัญหาต่างๆ อย่างไร

2. วิเคราะห์การรับรู้และการจัดการรับมือกับปัญหาของเยาวชน

ภาพรวมปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงาน และท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนย่อมแสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่มีต่อการใช้ชีวิตในโครงการฯ ของเยาวชน และผลกระทบที่มีต่อเยาวชนนั้นย่อมนำมาซึ่งจุดสนใจในการศึกษาถึงวิถีคิด และการรับรู้ของเยาวชน ตลอดจนการจัดการรับมือกับปัญหาเหล่านั้น ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้แบ่ง การนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 การรับรู้ถึงปัญหาของเยาวชน

การที่จะตัดสินว่า สถานการณ์ใดเป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหาของใครคนใดคนหนึ่งนั้น ย่อมอยู่ที่วิถีคิด ทักษะคิด มุมมอง โลกทัศน์พื้นฐาน ฯลฯ ของแต่ละคนด้วย และในกรณีนี้ ผู้วิจัยได้ จำกัดความว่า “ปัญหา” คือ สิ่งที่เกิดความยากลำบากต่อชีวิตทั้งกายและใจ เพราะฉะนั้น สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับความยากลำบากที่มากหรือน้อย ประกอบกับ พื้นฐานโลกทัศน์ของแต่ละคนรวมกัน สรุปได้ว่า สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความยากลำบากต่อชีวิต ที่มากหรือน้อย รวมทั้งพื้นฐานโลกทัศน์ของแต่ละคนอาจกลายเป็น “ปัญหา” ให้กับคนๆ นั้น หรือไม่ได้

สำหรับกรณีของ “ปัญหา” ที่ผ่านมา ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ตัดสินจำเพาะของตนเองเป็นหลัก แต่เมื่อต้องการศึกษาการรับรู้ถึงปัญหาของเยาวชนแต่ละคนที่ย่อมมีความแตกต่าง เฉพาะตัวตนนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยสรุปการรับรู้ถึงปัญหาอย่างกว้างของเยาวชนส่วนใหญ่ เท่าที่ได้ประสบและรวบรวมข้อมูลได้ สรุปความว่า

เยาวชนส่วนใหญ่ในโครงการฯ มองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของ “ดวง” เป็นหลัก ถึงแม้ว่า พวกเขาจะพยายามควบคุมปัจจัยต่างๆ เช่น การเลือกบริษัทตัวแทนที่เชื่อถือได้ การพยายามหาข้อมูลเพื่อการเตรียมตัวต่างๆ แล้ว เยาวชนยังคงเผชิญความหลากหลาย เหตุฉุกเฉิน หรือความไม่แน่นอนของสถานการณ์ได้แตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น เพื่อน 2 คน ไปพร้อมกัน ในที่เดียวกัน นายจ้างคนเดียวกัน แต่เมื่อไปถึงคนหนึ่งทำ Passport หาย ทำให้หมดสิทธิการเข้าร่วมโครงการฯ และต้องเดินทางกลับในทันที และทำให้เพื่อนอีกคน

ต้องพบเจอกับปัญหาเพื่อนร่วมห้องที่แตกต่างจนมีเรื่องขัดแย้งกัน เหล่านี้เป็นต้น ด้วยเหตุที่ความไม่แน่นอนเกิดขึ้นได้เสมอ เยาวชนจึงเห็นว่าขึ้นอยู่กับที่ “ดวงใครดวงมัน” ว่าจะเจอประสบการณ์ที่ดีหรือเลวร้ายอย่างไร

การรับรู้ในรูปแบบนี้ของเยาวชนในโครงการฯ ได้กลายเป็นปมประเด็นที่สำคัญยิ่งต่อการก้าวไปสู่ฐานคิดต่อการจัดการด้วยระบบรองรับและการป้องกันที่ดี ด้วยเหตุว่า การรับรู้ด้วยมุมมองดังกล่าวจะทำให้พวกเขาไม่คิดถึงการคาดการณ์ ความสามารถในการควบคุมป้องกันหรือจัดการที่ดีต่อไป หรือถ้าคิดถึงการป้องกันก็จะถูกลดทอนลงเพียงแค่ว่าในระดับปัจเจกที่คำนึงถึงแค่การเอาตัวรอดเฉพาะตนเองเท่านั้น

ในขณะที่มีเยาวชนเพียงส่วนน้อยโดยเฉพาะตัวผู้วิจัยเองนั้น มีความเห็นว่าการเหตุแห่งความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นย่อมมีที่มาที่ไปโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปรัชญาการณณ์ที่เป็นกระแสเคลื่อนย้ายผู้คนข้ามแดนกันอย่างมีพลวัตสูงดังโครงการฯ รูปแบบนี้ ย่อมก่อให้เกิด “ภาวะสังคมเสี่ยงภัย”³ ขึ้นพร้อมกันไปกับปรัชญาการณณ์ของโครงการฯ อย่างแน่นอน ด้วยเหตุว่าอันตรายและภาวะความยากลำบากหรือความไม่แน่นอนทั้งหลายนั้น มิใช่เรื่องที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ดังเช่น การเกิดภูเขาไฟ น้ำป่าหลาก เป็นต้น แต่เมื่อมนุษย์เป็นผู้กำหนดความเป็นไปของโครงการฯ ด้วยตนเองก็จำเป็นต้องตระหนักและยอมรับความเป็นจริงแห่งยุคสมัยว่าปรัชญาการณณ์ที่สร้างขึ้น ย่อมมีค่าสูญเสียดังที่เกิดจากความเสี่ยงพร้อมกันไปด้วย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญคือ เมื่อมนุษย์มีส่วนเป็นผู้สร้างก็ย่อมสามารถหาทางหลีกเลี่ยง หรือลดระดับความรุนแรงดังกล่าวได้เช่นกัน

การมองว่า เหตุแห่งความไม่แน่นอน เป็นความเสี่ยงที่ย่อมเกิดขึ้นได้มากกว่าลดทอนลงเป็นเพียงเรื่องของโชคชะตาเฉพาะบุคคลจะทำให้สามารถก้าวไปสู่การวางแผนเพื่อสร้างระบบการป้องกันที่ดีต่อไปได้

³ แนวคิดนี้ถูกเสนอโดย Ulrich Beck นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน ในหนังสือเรื่อง Risk Society: Towards a New Modernity. ในปี 1992

2.2 การรับมือและจัดการปัญหาของเยาวชน

ภาพการไหลเด่นใช้ชีวิตต่อรองกับสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ของเยาวชนในโครงการฯ มีความหลากหลายและเฉพาะตามพื้นฐานวิถีคิดของแต่ละคนเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้สอดแทรกวิธีการรับมือและจัดการกับปัญหาของเยาวชนไว้ในหลายส่วนข้างต้นโดยเฉพาะในช่วงระหว่างการเข้าร่วมโครงการฯ ของเยาวชน สำหรับการกล่าวถึงการรับมือและจัดการปัญหาในส่วนนี้ ผู้วิจัยขอกกล่าวถึงวิธีการรับมือและกลุ่มผู้สนับสนุนการจัดการปัญหา ดังนี้

■ วิธีการของเยาวชน

เยาวชนมีพฤติกรรมแสดงออกถึงการรับรู้ต่อปัญหาและการเลือกที่จะรับมือกับสภาวะความยากลำบากเหล่านั้นแตกต่างกันซึ่งการแสดงจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับความหนักเบาและจำเพาะของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นประกอบกับพื้นฐานความคิดในแต่ละคนพร้อมกันไปด้วย สำหรับการศึกษานี้ครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการรับมือของเยาวชนออกได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

- 1) ทำใจยอมรับและอดทนต่อความยากลำบาก เช่น เยาวชนที่ต้องตกอยู่ภายใต้ระบบนายหน้า เยาวชนที่ต้องยอมรับการหมดสิทธิเข้าร่วมโครงการฯ เป็นต้น
- 2) หาทางเลือกในแบบใหม่ๆ ให้กับตนเอง เช่น การพยายามออกหางานอื่นเพิ่มเมื่อได้รับชั่วโมงการทำงานน้อย เป็นต้น
- 3) หาวิธีโต้ตอบกลับเมื่อได้รับความไม่เป็นธรรม เช่น การขโมยอาหารที่เหลือทิ้งกลับบ้าน การมีวิถีกลโกงระบบการขายของในร้านอาหาร เป็นต้น
- 4) การไม่สนใจทำหน้าที่ในโครงการฯ เช่น เมื่อทำงานหนักมากเกินไปน้องเยาวชนคนหนึ่งได้หนีออกจากการทำงานกลางคันและใช้ชีวิตตามปกติโดยไม่ไปทำงานอีกต่อไป เป็นต้น

■ กลุ่มผู้สนับสนุนการจัดการปัญหา

เยาวชนส่วนใหญ่เมื่อเผชิญสภาวะความยากลำบากต่างๆ พวกเขาเลือกจัดการปัญหาด้วยตัวเองหรือรวมตัวกันกับกลุ่มเพื่อนคนไทยที่จะคอยช่วยเหลือกัน สิ่งที่น่าสนใจในที่นี้คือพวกเขาไม่คาดหวังการช่วยเหลือจากองค์กรแลกเปลี่ยนที่มีหน้าที่ต้องให้การดูแลและช่วยเหลืออยู่เสมอ จากคำให้การของน้องคนหนึ่งได้กล่าวในประเด็นนี้ไว้ว่า

“เอเจนซีที่โน่น เขาจะจัดการเรื่องนศ.ถูกจับ หรือเข้าโรงพยาบาล
โดนคุกคามทางเพศ ถ้าเป็นเรื่องปัญหาการทำงานเราเดินเรื่องเองเร็วกว่า
ส่วนเอเจนซีที่เมืองไทยไม่เกี่ยวเลย ปล่อยให้ติดต่องเอง ไม่ได้สนใจเลย
ที่ช่วยจะเป็นองค์กรแลกเปลี่ยนต่างประเทศมากกว่า แม้กระทั่งองค์กร
แลกเปลี่ยนที่อเมริกา เขาก็ช่วยอะไรเราไม่ค่อยได้มาก อย่างมากก็ช่วยบอก
ให้ทำอย่างนั้นนะ แต่ความจริงทุกอย่างเราต้องดูแลเองหมด ซึ่งฝรั่งเขาก็ไม่
สนใจใครอยู่แล้ว”

วรกร ศิลปมงคลกุล, 16 มี.ค. 49

นอกจากหน่วยงานจัดการโครงการฯ ภาคเอกชนที่มีได้ทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือ
ได้อย่างเต็มที่เท่าใดนักแล้ว เช่นเดียวกัน เยาวชนยังมีกลุ่มผู้สนับสนุนหลัก คือ
ครอบครัวในเมืองไทยที่ให้ความช่วยเหลือทางจิตใจเป็นส่วนใหญ่ แต่ในสภาวะการณ์จริงแล้ว
ผู้ปกครองเหล่านี้ไม่อาจช่วยอะไรได้มากเนื่องด้วยความห่างของพื้นที่ อย่างไรก็ตาม กำลังใจ
เป็นสิ่งสำคัญยิ่งของเยาวชนที่ใช้ชีวิตในต่างถิ่นเช่นนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

III. บทบาทองค์กรแลกเปลี่ยนและบริษัทตัวแทนในประเทศไทย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อเยาวชนในโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 3 หน่วยงาน ได้แก่ องค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ บริษัทตัวแทนในไทย และนายจ้าง ทั้ง 3 ส่วนล้วนมีบทบาทหน้าที่ต่างกันไปในกระบวนการโครงการทำงาน และท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนและนับเป็นตัวกระทำอยู่ในระดับโครงสร้างของระบบทั้ง 5 ตามกระบวนการโครงการ⁴

สำหรับเยาวชนบทบาทที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นพื้นฐานต่อการใช้ชีวิตในโครงการฯ คือ บทบาทในการประสานงานจัดการและบทบาทในการให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้า และสิ่งสำคัญคือ พวกเขาคาดหวังที่จะได้รับจาก 2 หน่วยงานหลัก คือ องค์กรแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศและบริษัทตัวแทนในไทย ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับบทบาทของ 2 หน่วยงานดังกล่าว ดังนี้

1. การประสานงานจัดการโครงการฯ

ถึงแม้ว่าบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระบบกฎหมายของอเมริกาจะแบ่งสรรให้ทั้ง 3 หน่วยงานมีหน้าที่ชัดเจนเพื่อให้การทำงานสอดคล้องกันและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย โดยเฉพาะกับเยาวชน แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้ว ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่จะติดต่อกับและปฏิสัมพันธ์กับบริษัทตัวแทนในประเทศไทยเป็นหลัก ตามความเห็นของผู้วิจัยเห็นว่า เนื่องจากความคุ้นเคยในการปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการก่อนเข้าร่วมโครงการฯ มาตลอดประกอบกับการรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กรแลกเปลี่ยนนั้นไม่ชัดเจนเท่าที่ควรทำให้เยาวชนให้การไว้วางใจต่อการประสานงานโดยตรงกับบริษัทตัวแทนที่เคยคุ้นมากกว่า

สำหรับบทบาทการจัดการประสานงานที่สำคัญต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ของเยาวชน คือ การประสานงานระหว่างเยาวชนและนายจ้างในการใช้ชีวิตการทำงานโดยตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมโครงการฯ โดยมีบทบาทเป็นหน่วยงานที่เลี้ยงดูดูแล เช่นในโครงการแลกเปลี่ยนโดยทั่วไป แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา พบว่า หน่วยงานในการจัดการวางตัวเสมือนเป็นหน่วยงานนายหน้าที่ทำหน้าที่ประสานงานให้ผู้เข้าร่วมได้พบกับนายจ้างเท่านั้น ตัวอย่างเช่น การเดินทางมาส่งเยาวชนเดินทางเข้าอเมริกาด้วยตนเอง บริษัทตัวแทนไทยได้ชี้แจง

⁴ ดูรายละเอียดระบบการทำงานทั้ง 5 ระบบในบทที่ 3

ว่าจะทำหน้าที่นี้ด้วยตัวเอง หากในความเป็นจริงไม่อาจกระทำได้ครบถ้วน เยาวชนต้องช่วยเหลือกันเองซึ่งเป็นการเพิ่มอัตราเสี่ยงให้กับพวกเขา

“มีคนหนึ่งต้องนั่งรถไปนิวยอร์กซีเองคนเดียว ทั้งที่พี่ในบริษัทบอกเวลาไปจะไปส่ง แต่ความจริงพอมันต้องแยกไปตามเมืองต่างๆ มันจะกระจายคนซึ่งก็ไม่สามารถไปส่งทุกคนได้เพราะคนไปส่งจากบริษัทมีไม่กี่คนสัก 4-5 คน เขาก็จะไปส่งตรงจุดใหญ่ๆ พอมันต้องแยกกันแล้วให้ไปต่อกันเอง แต่พวกที่ไปกันเยอะๆ เป็นกลุ่มจะมีคนไปส่ง”

รณรงค์ สุขฤกษ์, 31 ต.ค. 2548

หลังจากประสานให้ได้พบแล้ว หน่วยงานดำเนินการทั้ง 2 ส่วนโดยเฉพาะองค์กรแลกเปลี่ยนก็ทำหน้าที่เพียงแค่เฝ้าระวังให้เป็นไปโดยอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายของอเมริกา จนกระทั่งเมื่อกลับถึงเมืองไทยก็ดำเนินการตามที่กฎหมายระบุไว้ เช่น การรายงานตัวต่อสถานทูตทันทีเมื่อเดินทางเข้าประเทศ สิ่งเหล่านี้เป็นระเบียบที่ต้องดำเนินการเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว แต่กับกรณีการติดตามดูแลในภายหลัง เช่น การดำเนินการคืนภาษี (Tax Refund) ซึ่งเป็นส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เข้าร่วมโครงการฯ เท่านั้น หน่วยงานที่จัดการโครงการฯ ก็มีได้มีมาตรการให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบแต่อย่างใด การทำหน้าที่เสมือน “ผู้คุมกฎ” มากกว่า “พี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ” จึงขัดกับการรับรู้ในช่วงแรกก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เป็นอย่างมาก⁵

2. การให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้า

ในช่วงแรกของการใช้ชีวิตในโครงการฯ นั้น เมื่อเกิดปัญหาขึ้นพวกเขาจะพยายามแก้ไขปัญหาด้วยตนเองก่อน จนกระทั่งเห็นว่า เป็นเหตุการณ์ที่เกินความสามารถแล้วจึงขอความช่วยเหลือไปยังองค์กรแลกเปลี่ยน แต่สิ่งที่ประสบคือ ในกระบวนการให้ความช่วยเหลือยังมีความล่าช้าอยู่มากและบางครั้งก็ไม่อาจช่วยเหลืออะไรได้มากนักหรือในบางครั้งเยาวชนยังเคยชินที่จะขอความช่วยเหลือกับบริษัทตัวแทนในประเทศ ขณะที่ความจริงแล้วบริษัทตัวแทนนั้นมิได้มีอำนาจและขอบเขตที่จะให้การช่วยเหลือได้เพียงพอ

⁵ สามารถอ่านรายละเอียดบทบาทที่เหมาะสมตามกรอบกฎหมายได้ใน บทที่ 3 หัวข้อ ระบบจัดการในกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน

การจัดการปัญหาโดยขอความช่วยเหลือจากองค์กรแลกเปลี่ยน ตามปกติ ระบบการช่วยเหลือปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมโครงการฯ จะถูกทำให้เข้าใจและคาดหวังจากองค์กรแลกเปลี่ยนและบริษัทตัวแทนในไทยเป็นอย่างมากว่า จะมีเจ้าหน้าที่พร้อมจะดูแลทุกเรื่อง ตลอด 24 ชั่วโมง ขณะที่ความเป็นจริงความช่วยเหลือที่มีมาถึงจะไม่ใช่ไปอย่างที่คาดหวัง แตกต่างจากโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนทั่วไปที่มีผู้ดูแลนักเรียนอย่างเป็นทางการเป็นเรื่องราว ทำให้ผู้เข้าร่วมต้องใช้ความสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยตัวเองเสมอ ความคาดหวังความช่วยเหลือจากองค์กรแลกเปลี่ยนจึงมีเพียงเล็กน้อยต่างจากการรับรู้ในช่วงก่อนเข้าร่วมโครงการฯ อย่างมาก

สำหรับประเด็นการช่วยเหลือที่ไม่มีประสิทธิภาพเหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเกิดขึ้นทั้งจากความบกพร่องของหน่วยงานเองและข้อจำกัดจากการถูกควบคุมด้วยโครงสร้างในระดับสูงขึ้นไป ในที่นี้คือ ระบบกฎหมายของอเมริกา ดังกรณีของเยาวชนคนหนึ่งที่ได้เผชิญปัญหาการทำ Passport หาย และต้องหมดสิทธิ์เข้าร่วมโครงการฯ โดยทันที ในกรณีเช่นนี้และด้วยเงื่อนไขที่ถูกกำหนดด้วยระเบียบกฎหมายทำให้หน่วยงานจัดการย่อมไม่สามารถแก้ไขได้มากนัก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหน่วยงานดำเนินโครงการภาคเอกชนเหล่านี้จะไม่อาจควบคุมทุกเงื่อนไขในโครงการฯ ได้ แต่สิ่งสำคัญคือ การให้ความช่วยเหลือในขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ดังเช่น ในกรณีการทำ Passport หายนั้น เมื่อเยาวชนถูกเพิกถอนสิทธิ์การเข้าร่วมโครงการฯ ย่อมหมดสิทธิ์ที่จะอาศัยอยู่กับนายจ้าง และต้องเดินทางกลับประเทศในทันที แต่ในความเป็นจริงนั้น ตัวเดินทางของเยาวชนในโครงการฯ ส่วนใหญ่จะซื้อแบบไป-กลับที่เป็นแบบ Waiting List การหาตั๋วอย่างปัจจุบันทันด่วนย่อมเป็นไปได้ยาก การให้ช่วยเหลือเหตุการณ์เฉพาะหน้า เช่น การจัดหาที่พักชั่วคราว การดำเนินการเรื่องบัตรโดยสารเครื่องบิน รวมทั้งภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นเหล่านี้ จำเป็นที่หน่วยงานจัดการต้องเตรียมการให้ครอบคลุมการช่วยเหลือพร้อมกันไปด้วย

เมื่อสรุปภาพรวมบทบาทการช่วยเหลือของหน่วยงานจัดการทั้ง 2 ส่วน สรุปได้ว่า หน่วยงานดำเนินโครงการฯ ทำหน้าที่ได้เพียงแค่การประสานงานจัดการในเรื่องทางธุรการ แต่ขาดระบบการรองรับให้ครอบคลุมไปถึงความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้เข้าร่วมโครงการฯ แม้จะมีความช่วยเหลือก็เป็นในรูปแบบเฉพาะหน้าในลักษณะแล้วแต่กรณีไป (Case by Case) แต่ขาดการเชื่อมโยงในระยะยาวเพื่อที่จะสร้างระบบรองรับที่สามารถควบคุมและป้องกันปัญหาเท่าที่จะสามารถทำได้

IV. ข้อสรุปเชิงวิเคราะห์

การได้ศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตจริงของเยาวชนในโครงการ ทำให้ผู้วิจัยได้บทสรุปที่สำคัญ ดังนี้

เยาวชนมีการรับรู้และคาดหวังกับโครงการ ที่บิดเบือนไปจากสภาพการณ์จริงอยู่มาก ด้วยเหตุปัจจัยหลากหลาย และสิ่งนี้ได้ส่งผลต่อการเตรียมตัวเตรียมใจและต่อการใช้ชีวิตในโครงการ ที่ย่อมมีความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนเกิดขึ้นได้เสมอ สำหรับการเข้าร่วมโครงการ นั้น สำหรับเยาวชนบางคนก็ได้ประสบการณ์ที่ดีมากกว่าเรื่องร้ายและได้สร้างความประทับใจเป็นอย่างมาก ขณะที่บางคนก็เจอเรื่องร้ายแรงเกินกว่าจะทำใจรับได้ เมื่อมีปัญหาหรือสภาวะยากลำบากเกิดขึ้น แม้พวกเขาจะรับรู้ได้ถึงความบกพร่องที่เป็นช่องว่างมากมายในโครงการ ซึ่งเกิดจากหลายเงื่อนไข หลากบุคคล แต่พวกเขาส่วนใหญ่กลับมองว่าเป็นเรื่องของโชคชะตาของแต่ละคนว่ามีดวงดีหรือร้ายเป็นพื้นฐานความคิด ขณะที่พวกเขาก็พยายามรับมือและจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้าของตนอย่างเต็มที่ทั้งด้วยการต่อสู้ของตนเอง การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนคนไทยหรือการได้รับความปรึกษาจากองค์กรแลกเปลี่ยนและสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายได้นำมาซึ่งบทเรียนของชีวิตที่น่าเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ชีวิตให้กับแต่ละคน พวกเขาส่วนใหญ่จึงไม่เสียใจต่อการได้มีโอกาสนี้

ด้วยเหตุนี้เมื่อประมวลภาพทั้งหมดจากการศึกษาในบทที่ 4 ที่ต้องการศึกษาการรับรู้และการกระทำของเยาวชนต่อโครงสร้าง ระบบ ตัวกระทำต่างๆ ที่รายล้อมรอบตัวตามช่วงเวลาต่างๆ นั้น สรุปได้ว่า **เยาวชนรับรู้และมีการกระทำที่โต้ตอบ แลกเปลี่ยน และต่อรอง กับตัวกระทำต่างๆ ภายใต้ระบบทั้ง 5 ส่วนของกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนและโครงสร้างย่อยในเรื่องการศึกษาและอนาคตทางอาชีพเท่านั้น** พวกเขาไม่อาจรับรู้ได้ถึงระดับโครงสร้างที่ใหญ่กว่าโดยเฉพาะกระบวนการโลกาภิวัตน์ได้

กล่าวคือ ในช่วงแรกที่มีการรับรู้ได้ถึงการเมืองอยู่ของโครงการหรือการดำเนินการตามกระบวนการโครงการ เยาวชนได้ใช้กระบวนการตัดสินใจและวิถีคิดของพวกเขาใน**ระบบการคิดและการรับรู้** เข้าต่อรอง เรียนรู้ อย่างมีปฏิสัมพันธ์กับ**ระบบการจัดการโครงการ**

ในช่วงเวลาระหว่างการเข้าร่วมโครงการ เยาวชนได้ใช้ชีวิตตามสภาพการณ์อย่างมีการเชื่อมโยงทั้งสภาวะความคิด การรับรู้ ความรู้สึกกับเงื่อนไขต่างๆ ที่พบเจอ เพื่อรับมือกับระบบภายนอกที่ส่งอิทธิพลอยู่ด้วยกัน 2 ระบบหลักๆ คือ **ระบบการทำงานและระบบสวัสดิการ**

นั่นคือ การดำเนินชีวิตอย่างมีอิสระของพวกเขา กำลังต่อรองและโดดเด่นอยู่ท่ามกลางระบบดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ นอกเหนือจากระบบโครงสร้างที่ส่งอิทธิพลอยู่เหนือการรับรู้ทั่วไป

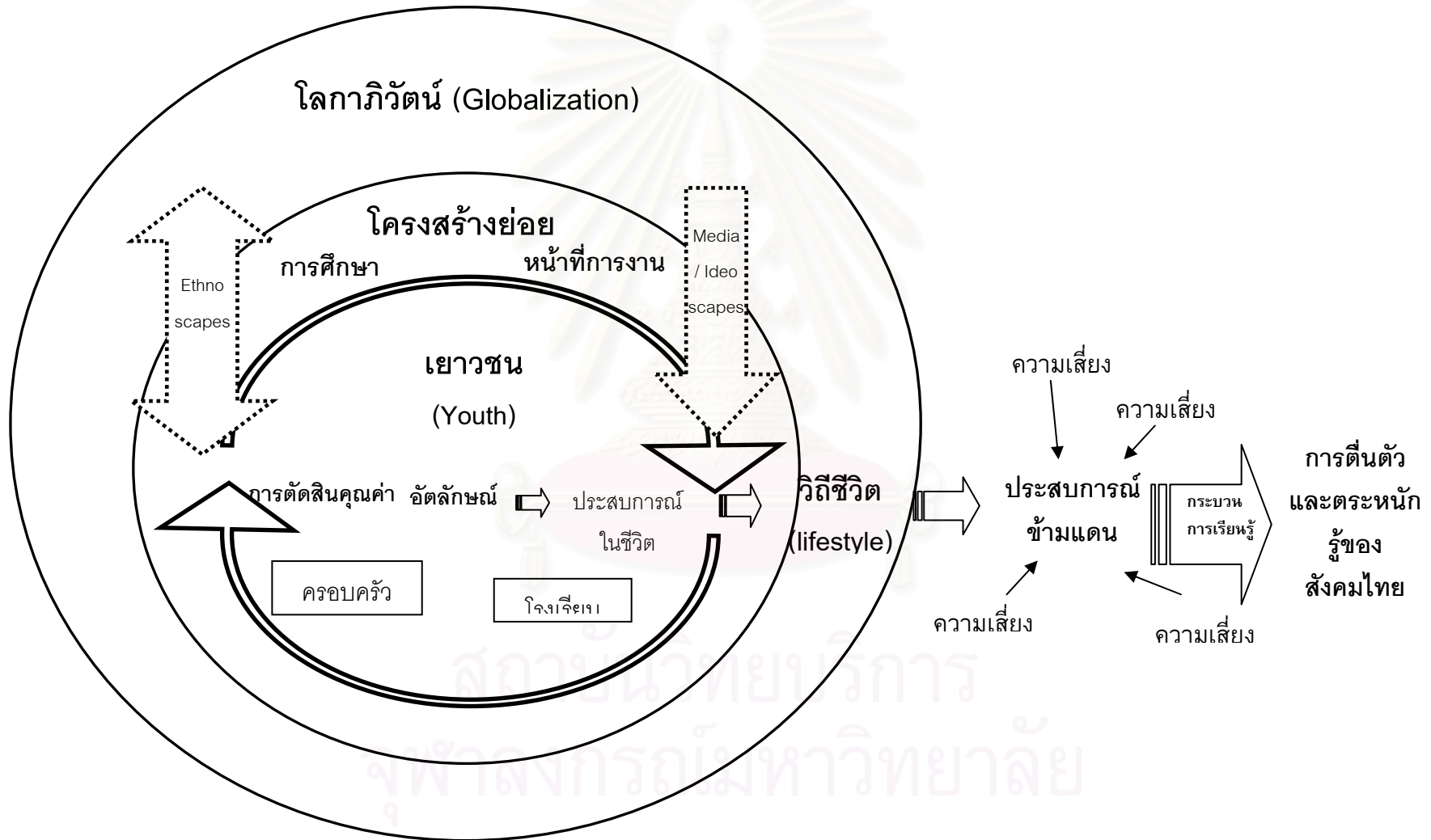
เช่นเดียวกัน หลังจากได้ผ่านประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการฯ แล้ว พวกเขาได้รับบทเรียนชีวิตอันหลากหลายเพื่อนำมาเสริมแต่งใน**ระบบการคิดและการรับรู้ของตัวเอง**

และแม้ว่า พวกเขาจะไม่ได้สัมผัสกับ**ระบบกฎหมายในอเมริกา**โดยตรงแต่เงื่อนไขกฎระเบียบต่างๆ นั้นย่อมส่งอิทธิพลต่อขั้นตอน กฎเกณฑ์ทุกรูปแบบในกระบวนการโครงการฯ โดยตลอด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า เยาวชนจะไม่สามารถรับรู้ได้ถึงระดับโครงสร้างของโลกาภิวัตน์ แต่บทสรุปการใช้วิถีชีวิตของเยาวชนในโครงการ WAT ที่ปฏิสังสรรค์โดยตรงกับระบบทั้ง 5 ในกระบวนการโครงการฯ ซึ่งดำเนินอยู่ได้โดยการเอื้อหนุนของโลกาภิวัตน์นั้น ย่อมแสดงให้เห็นพื้นที่ที่เยาวชนใช้ผสมผสาน ต่อรอง ขานรับ เชื่อมโยงกับสภาพการณ์ในจิตใจกับโครงสร้างสังคมทางการศึกษาและการทำงานไปพร้อม ๆ กับความพยายามดำรงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์เช่นนี้ และวิถีชีวิตที่เยาวชนได้รับประสบการณ์ข้ามแดนเหล่านี้ จะสามารถเกิดประโยชน์ไม่เฉพาะแต่ตัวของพวกเขาเอง แต่เป็นบทเรียนสำคัญให้กับสังคมไทยได้ตระหนักและตื่นตัวกับปรากฏการณ์ใหม่ที่ช่วยให้ก้าวทันกระแสโลกปัจจุบันต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 4 แสดงความเข้าใจต่อปรากฏการณ์โครงการ WAT

บทที่ 5

ข้อค้นพบและบทสรุปผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีความเห็นต่อโครงการ WAT ว่าเป็นพื้นที่ที่ความเป็นปัจเจกของเยาวชนได้ปะทะสังสรรค์และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างสังคมเดิมภายใต้ปฏิบัติการของโลกาภิวัตน์ตามนโยบายในประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยการที่เป็นปรากฏการณ์ใหม่และเริ่มขยายทั้งปริมาณและรูปแบบต่างๆ ประกอบกับความเป็นจริงที่ต้องยอมรับ คือ โครงการฯ ยังมีช่องว่างที่ก่อให้เกิดปัญหาอยู่อีกมาก ขณะที่งานชิ้นนี้เห็นว่า **เมื่อเกิดปรากฏการณ์ใหม่ดังกล่าวสังคมมีการตื่นตัวตั้งรับอย่างเท่าทันและมีสติได้อย่างไร** โดยเฉพาะปรากฏการณ์ที่มีผลต่อความมั่นคงปลอดภัยกับเยาวชนผู้เข้าร่วมโดยตรง ผู้วิจัยต้องการเห็นการตื่นตัวของสังคมเพื่อนำไปสู่การจัดการที่ทำให้โครงการฯ ยังประโยชน์ได้มากและมีปัญหาได้น้อยที่สุด ดังนั้น จุดเริ่มต้นที่สำคัญอย่างแรกคือ **การศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจโครงการฯ**

ผู้วิจัยเลือกที่จะทำความเข้าใจโครงการ WAT ภายใต้มโนทัศน์ของโครงสร้างและผู้กระทำการที่เชื่อมโยงบริบทโครงสร้างของโลกาภิวัตน์ผ่านการศึกษามาจากประสบการณ์การเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ดังนั้น จึงมุ่งค้นหาใน 2 ประเด็น คือ 1) การเกิดและดำเนินกระบวนการโครงการฯ ผ่านการทำงานของระบบทั้ง 5 ส่วน 2) **สร้างความเข้าใจต่อเยาวชนที่เลือกเข้าร่วมโครงการ** นอกจากนี้ เมื่อเราเลือกที่จะเข้าใจโครงการฯ ผ่านการเรียนรู้ของเยาวชนแล้ว การสะท้อนปัญหาผ่านประสบการณ์ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่สามารถนำไปสานต่อสู่ฐานคิดทางการจัดการความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสมได้ ผู้วิจัยจึงเน้นศึกษาประสบการณ์ของเยาวชนใน 2 ประเด็น คือ 1) **ปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการ** 2) **วิธีการคิด การรับรู้และการกระทำที่เกิดขึ้นของเยาวชน** เพราะการแก้ปัญหาที่ดีนั้นจำเป็นต้องเรียนรู้ได้ถึงปัญหาที่มีอยู่จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรทำให้ผู้ที่ได้รับปัญหาเป็นผู้ที่รับรู้และตระหนักได้รวมทั้งสามารถสร้างภูมิคุ้มกันด้วยตนเองได้อีกด้วย

I. ข้อค้นพบจากการวิจัย

จากการเก็บข้อมูล การศึกษา และวิเคราะห์เพื่อดำเนินงานวิจัยที่มุ่งตอบโจทย์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อค้นพบจากการวิจัยออกได้ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. นัยความเข้าใจต่อกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน (WAT)
2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาจากการเข้าร่วมโครงการ WAT
3. วิธีคิด การรับรู้ และการกระทำของเยาวชนต่อโครงการ WAT

1. นัยความเข้าใจต่อกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า โครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อนในสหรัฐอเมริกา มีกระบวนการเกิดและดำเนินโครงการผ่านการทำงานประสานกันของระบบทั้ง 5 ส่วน นั่นคือ ระบบกฎหมาย เป็นผู้ควบคุมระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับโดยตรงกับระบบการจัดการประสานงาน เพื่อดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ โดยมอบหมายให้อำนาจการจัดการดำเนินการอยู่ที่หน่วยงานในภาคเอกชน ซึ่งมีหน้าที่ในการประสานงานหลักกับส่วนต่างๆ ทั้งในส่วนของระบบการจ้างงานและประสานงานดูแลในระบบความปลอดภัยและสวัสดิการ โดยมีระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชนสอดแทรกผสมอยู่เพื่อการเรียนรู้ในทุกระบบตามช่วงเวลาที่ได้ประสบมาและได้อธิบายรายละเอียดในบทที่ 3 ดังกล่าวแล้ว

นอกจากนี้ ความเข้าใจต่อกระบวนการโครงการฯ ข้างต้นยังทำให้เกิดข้อสรุปที่มีนัยสำคัญได้ว่า โครงการ WAT ที่เกิดขึ้นได้ด้วยสภาวะโลกาภิวัตน์ปัจจุบัน เป็นรูปแบบของการแลกเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการที่ตรงกันระหว่างองค์กรรัฐและเอกชนในสหรัฐอเมริกา กับเยาวชนและผู้ปกครองในประเทศไทยซึ่งเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมโดยมีสหรัฐฯ เป็นผู้กำหนดนโยบายและบทบาทของระบบการทำงานในกระบวนการโครงการฯ ภายใต้โครงสร้างทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกา¹ นัยสำคัญเช่นนี้ จึงนำมาซึ่งประเด็นที่น่าสนใจต่อไปของสังคมไทยเช่นกันว่า ในขณะที่รัฐบาลอเมริกันเป็นผู้ได้เปรียบจากการแลกเปลี่ยนที่ตนเองเป็นผู้กำหนดความเป็นไปของโครงการฯ แล้วรัฐไทย ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง แม้กระทั่งประชาสังคมเอง ควรตื่นตัวรับมือ

¹ ประเด็นการแลกเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการที่ตรงกันของทั้ง 2 ฝ่าย ผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดในหัวข้อถัดไป เรื่อง บทสรุปการวิจัย

กับปรากฏการณ์โครงการแลกเปลี่ยนรูปแบบดังกล่าวได้อย่างไรในฐานะสังคมหนึ่งในโลกที่ต้องการก้าวผ่านสู่ความทันสมัยทัดเทียมกับนานาชาติ

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาจากการเข้าร่วมโครงการ WAT

การศึกษาครั้งนี้นอกจากต้องการทำความเข้าใจต่อกระบวนการโครงการฯ อย่างลึกซึ้งแล้วยังต้องการสะท้อนปัญหาผ่านการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ของผู้เคยเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ในประเด็นสำคัญต่างๆ โดยเฉพาะด้านความปลอดภัย และเพื่อตอบใจที่ยังค้างคาใจผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระบบทั้ง 5 ส่วนของกระบวนการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน พบว่า ความยากลำบากจากเหตุแห่งความไม่แน่นอนเหล่านี้อาจเป็นปัญหาที่สามารถควบคุมได้บางส่วนภายใต้การทำหน้าที่ในแต่ละระบบที่ต้องประสานและเชื่อมโยงกัน โดยทุกปัญหาจะมีระบบกลไกการคิดและการรับรู้ของเยาวชน ร่วมอยู่เป็นพื้นฐานในทุกปัญหาดังนี้

1) **ปัญหาด้านการจัดการโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน** เป็นปัญหาในการทำหน้าที่ของระบบการจัดการโครงการฯ ที่ต้องทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงประสานงานให้ลงตัวระหว่างระบบการคิดและการรับรู้ของเยาวชนกับระบบนายจ้างและสวัสดิการให้เกิดความเป็นธรรมและเหมาะสมต่อทุกฝ่ายภายใต้ระบบกฎหมายในอเมริกาที่ได้กำหนดไว้

2) **ปัญหาด้านสวัสดิภาพการดำเนินชีวิต** เป็นปัญหาที่ต้องคำนึงถึงในการจัดระบบสวัสดิการและความปลอดภัยในโครงการทำงานและท่องเที่ยวรูปแบบนี้ ที่มีลักษณะเฉพาะด้วยความกำกวมจากลักษณะการทำงานและการเรียนรู้ประสบการณ์ด้วยตัวเอง

3) **ปัญหาด้านการทำงาน** ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในระบบการจ้างงานที่ต้องมีการจัดการที่เป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

4) **ปัญหาด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม** เป็นปกติที่ต้องเกิดปัญหานี้ในโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่อยู่ภายใต้กระบวนการโลกาภิวัตน์ปัจจุบัน โดยแสดงออกทางตรงผ่านระบบกฎหมายของอเมริกาที่มีผลครอบคลุมการดำเนินการโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมรูปแบบนี้ นอกจากนั้นยังส่งผลทางอ้อมตามอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ในด้านต่างๆ ต่อสังคมโลกอีกด้วย

ปัญหาทั้ง 4 ด้านดังกล่าว ผู้วิจัยยังพบความเกี่ยวเนื่องของปัญหาในแต่ละด้านว่า เมื่อเกิดปัญหาด้านหนึ่งย่อมเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาอีกด้านหนึ่ง ผู้วิจัยจึงได้แบ่งกลุ่มปัญหาที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันออกเป็น 5 กลุ่ม โดยวิเคราะห์ตามการเกิดขึ้นของปัญหาที่เกี่ยวข้อง และความเป็นไปได้ในการคำนึงถึงการป้องกันปัญหาที่มีการจัดการที่เหมาะสม ความสัมพันธ์ของกลุ่มปัญหาทั้ง 5 กลุ่ม มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

กลุ่ม A ปัญหาที่สืบเนื่องจากการจัดการเงื่อนไขที่ไม่เป็นธรรมและไม่เป็นตามข้อตกลง

กลุ่ม B ปัญหาที่สืบเนื่องจากการประสานงาน

กลุ่ม C ปัญหาจากระบบคัดเลือกที่ไม่มีมาตรฐานเน้นปริมาณ

กลุ่ม D ปัญหาที่ไม่มีระบบรองรับการช่วยเหลือ

กลุ่ม E ปัญหาสืบเนื่องที่ไม่มีระบบการเตรียมการ ฝึกฝน เพื่อปรับพื้นฐานตามเงื่อนไขของเยาวชนไทย

เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัญหาจากมุมมองของเยาวชนในโครงการฯ บางส่วนแล้ว สิ่งที่น่าสนใจต่อไป คือ เยาวชนได้รับประสบการณ์เช่นไรจากโครงการฯ รูปแบบนี้

3. วิธีคิด การรับรู้ และการกระทำของเยาวชนต่อโครงการ WAT

พื้นฐานการสร้างความรู้ต่อโครงการ WAT โดยผ่านประสบการณ์ของเยาวชนที่เคยเข้าร่วมโครงการฯ มีความจำเป็นยิ่งต่อการเรียนรู้ทำความเข้าใจโครงการฯ ผ่านมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อเรื่องดังกล่าว และเมื่องานวิจัยชิ้นนี้มีความตั้งใจส่วนหนึ่งที่จะใช้เป็นพื้นฐานความรู้ในประเด็นการป้องกันความปลอดภัยในโครงการฯ โดยเฉพาะให้สามารถบริหารความเสี่ยงจากเหตุแห่งความไม่แน่นอนต่างๆ ได้ ฐานความรู้ในการจัดการบริหารความเสี่ยงเหล่านั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเรียนรู้และศึกษาจากผู้ประสบปัญหาโดยตรง

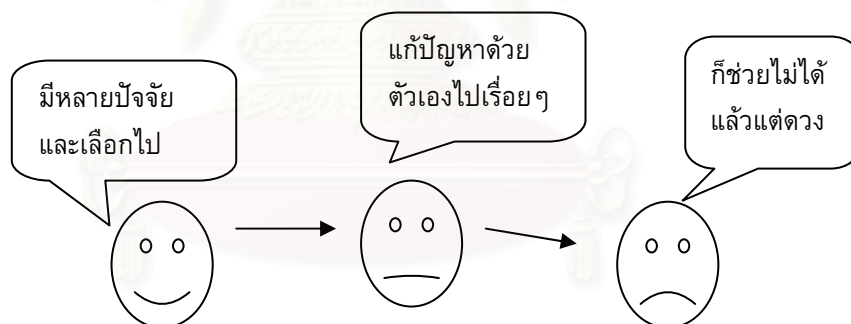
จากการศึกษางานวิจัยของ Wayne Myles and Kate Jennings (2005) ในเรื่องการบริหารการศึกษาในต่างประเทศ ได้ยืนยันแนวคิดในการบริหารจัดการกิจกรรมนอกสถานศึกษาว่า การบริหารความเสี่ยงนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงการบริการที่มีผู้เข้าร่วมเป็นหลัก (Student-Centered Service)² ดังนั้น เมื่อได้ทำการศึกษาผู้วิจัยสรุปวิธีคิดของเยาวชนต่อโครงการฯ ได้ ดังนี้

² ผู้วิจัยได้เรียบเรียงและสรุปความพื้นฐานการคิดในเชิงบริหารการศึกษาในต่างประเทศจากงานวิจัยชิ้นนี้ร่วมกับงานวิจัยจากมหาวิทยาลัย Queen's University โดยรายละเอียดในภาคผนวก ก

1) เยาวชนมีกระบวนการคิดในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ โดยได้รับอิทธิพลทั้งจากทางโครงสร้างในกระบวนการโลกาภิวัตน์ (Structure) และจากพื้นที่ในวิถีชีวิตของเยาวชนเอง (Agency) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า เยาวชนมิได้เลือกที่จะเข้าร่วมโครงการฯ จากการศึกษาถูกครอบงำจากโลกาภิวัตน์อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด แต่พวกเขาเป็นผู้ที่เลือกด้วยตนเองที่จะใช้พื้นที่จากการได้เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อต่อรอง โดดเล่น และประสานความเป็นตัวตนเข้ากับสังคมตามยุคสมัย

2) ในระหว่างเข้าร่วมโครงการฯ เยาวชนมีวิถีคิดในการรับมือกับปัญหา โดยใช้ความสามารถเฉพาะหน้าแก้ปัญหาหรือใช้ทุนทางสังคมของตนเอง เช่น การทำใจยอมรับ ประนีประนอม หรือยอมอดทน โดยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนหรือได้รับการสนับสนุนเรื่องเงินจากที่บ้าน เป็นต้น

3) เมื่อผ่านประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการฯ แล้วเยาวชนส่วนใหญ่เท่าที่ประสบมา มีวิถีคิดต่อสภาวะความยากลำบากและความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ต่างๆ โดยพยายามหาคำอธิบายเพื่อเติมเต็มความเข้าใจของตนเองให้กับเหตุการณ์เหล่านั้นว่าเป็นเรื่องของ "โชคชะตา" ซึ่งการมองเป็นเรื่องของดวงจะทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่มีระบบไม่เกิดขึ้น

แผนภาพที่ 5 กระบวนการคิดของเยาวชน

ผู้วิจัยได้สรุปภาพรวมของชีวิตเยาวชนในโครงการWATดังนี้ เยาวชนมีการรับรู้และคาดหวังกับโครงการฯ ที่บิดเบือนไปจากสภาพการณ์จริงอยู่มากด้วยเหตุปัจจัยหลากหลาย และสิ่งนี้ได้ส่งผลต่อการเตรียมตัวเตรียมใจและการใช้ชีวิตในโครงการฯ ที่ย่อมมีความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนเกิดขึ้นได้เสมอ สำหรับการเข้าร่วมโครงการฯ นั้นเยาวชนบางคนก็ได้ประสบการณ์ที่ดีมากกว่าเรื่องร้ายและได้สร้างความประทับใจเป็นอย่างมาก ขณะที่บางคนก็เจอเรื่องร้ายแรงเกินกว่าจะทำใจรับได้ เมื่อมีปัญหาหรือสภาวะยากลำบากเกิดขึ้น แม้พวกเขาจะรับรู้ได้ถึงความบกพร่องที่เป็นช่องว่างมากมายในโครงการฯ ซึ่งเกิดจากหลายเงื่อนไขหลากหลายบุคคลแต่พวกเขาส่วน

ใหญ่กลับมองว่าเป็นเรื่องของโชคชะตาของแต่ละคนว่ามีดวงดีหรือร้ายเป็นพื้นฐานความคิด ขณะที่พวกเขาก็พยายามรับมือและจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้าของตนอย่างเต็มที่ทั้งด้วยการต่อสู้ของตนเองการได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนคนไทยหรือการได้รับคำปรึกษาจากองค์กร แลกเปลี่ยนและสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายได้นำมาซึ่งบทเรียนของชีวิตที่น่าเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ชีวิตให้กับแต่ละคน พวกเขาส่วนใหญ่จึงไม่เสียใจต่อการได้มีโอกาสนี้

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อได้วิเคราะห์การรับรู้และการกระทำของเยาวชนต่อโครงสร้าง ระบบ ตัวกระทำต่างๆ ที่รายล้อมรอบตัวตามช่วงเวลาต่างๆ แล้ว สรุปได้ว่า เยาวชนรับรู้และมีการกระทำที่โต้ตอบ แลกเปลี่ยน และต่อรอง กับตัวกระทำต่างๆ ภายใต้ระบบทั้ง 5 ส่วน ของ กระบวนการโครงการทำงานและห้องเที่ยวภาคฤดูร้อนและโครงสร้างย่อยในเรื่องการศึกษาและ อนาคตทางอาชีพเท่านั้น พวกเขาไม่อาจรับรู้ได้ว่าโครงการฯทำงานภายใต้โครงสร้างของ กระบวนการโลกาภิวัตน์อย่างไร

II. บทสรุปผลการวิจัย

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกอย่างโลกาภิวัตน์ได้เอื้อให้ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีความรวดเร็วและนำสมัยกว่าหลายประเทศในโลกได้ริเริ่มโครงการทำงานและห้องเที่ยว ภาคฤดูร้อน (WAT) ที่เป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการที่ลงตัวร่วมกันระหว่าง องค์กรรัฐและเอกชนในสหรัฐอเมริกา กับเยาวชนและผู้ปกครองในประเทศไทย

จากการพิจารณาข้อมูลที่ได้ศึกษาสามารถแสดงรายละเอียดของความ ต้องการ และความสามารถในการสนองตอบของทั้ง 2 ฝ่าย ดังตัวอย่างเช่น สหรัฐฯ ต้องการแรงงาน ระดับล่างเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ ในรอบปีหนึ่ง และเยาวชนไทยก็สามารถทำงานเป็นแรงงาน ในส่วนที่สหรัฐฯ ต้องการได้ ขณะเดียวกัน เมื่อเยาวชนไทยต้องการเสพความเป็นอเมริกัน ต้องการหารายได้เพิ่มและต้องการโอกาสการเรียนรู้ประสบการณ์ต่างแดนนั้น สหรัฐฯ ก็สามารถ เปิดโอกาสเหล่านั้น ให้ได้ด้วยช่องทางที่ตรงตามความต้องการของแต่ละฝ่ายอย่างพอดี³ และเป็นที่น่าสังเกตว่า ความต้องการและความสามารถในการสนองตอบของทั้ง 2 ฝ่ายนั้น ไม่ได้

³ ในประเด็นความต้องการของแต่ละฝ่ายนั้นมีแสดงรายละเอียดในเนื้อหา ดังนี้ ความต้องการ ที่เอื้อประโยชน์ให้กับสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยสรุปไว้ในกรณีวิเคราะห์โครงการฯ ท่ามกลางบริบทโลกาภิวัตน์ทาง เศรษฐกิจ ของบทที่ 3 หัวข้อ กระบวนการโครงการฯ ท่ามกลางบริบทโลกยุคโลกาภิวัตน์ เช่นเดียวกัน ความต้องการจากกลุ่มเยาวชนไทย มีรายละเอียดในบทที่ 4 หัวข้อ ช่วงเวลา ก่อนเข้าร่วมโครงการทำงาน และห้องเที่ยวภาคฤดูร้อน

เกิดขึ้นระหว่างรัฐกับรัฐอย่างการแลกเปลี่ยนตามปกติแต่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐของสหรัฐอเมริกา กับภาคปัจเจกชนอย่างเยาวชนและผู้ปกครองไทย ด้วยเหตุนี้ ย่อมเกิดช่องว่างและความไม่เท่าเทียมทั้งทางอำนาจ การต่อรอง และการป้องกันผลร้ายให้กับฝ่ายของตน ยิ่งไปกว่านั้น ในโครงการ WAT ยังมีความไม่เท่าเทียมกันทางรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่อย่างชัดเจน โดยเฉพาะกับเยาวชนไทยที่ ส่วนใหญ่จะรับรู้โครงการ WAT บิดเบือนไปจากสภาพการณ์จริงอยู่มาก การแลกเปลี่ยนที่ฝ่ายหนึ่งไม่อาจรับรู้ถึงความเสี่ยง ขณะเดียวกัน กลับได้รับรู้แต่ประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้พวกเขายังมีความต้องการแลกเปลี่ยนแรงงานกับสหรัฐอเมริกามากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ความต้องการที่เกิดขึ้นของเยาวชนไทย ไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยการถูกรวบจำทางวัฒนธรรมหรือการบ่มเพาะทางความคิดด้วยวิธีใด ย่อมมิใช่ประเด็นที่งานวิจัยชิ้นนี้ให้ความสนใจนัก ด้วยเห็นว่า อย่างไรปรากฏการณ์เช่นนี้ย่อมเกิดขึ้นแล้วอย่างรวดเร็วและรุนแรงไปทั่วโลก อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เห็นว่า การแลกเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการของทั้ง 2 ฝ่ายอย่างไม่เท่าเทียมและขาดการพิจารณาอย่างรอบคอบจากฝ่ายไทยส่งผลให้ผลที่ตามมาเกิดปัญหาขึ้น โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากการไม่มีระบบป้องกันความปลอดภัยอย่างรอบคอบและรัดกุมเพียงพอ ทั้งภาครัฐของสหรัฐอเมริกามีได้วางระบบที่สนองต่อประเด็นความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดให้กับผู้เข้าร่วมโครงการฯ ประกอบกับฝ่ายเยาวชนไทยก็มิได้มีอำนาจในการต่อรองหรือจัดการในเรื่องดังกล่าว ได้เพียงลำพัง

ความจำเป็นในการป้องกันความเสี่ยงและการสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการ WAT นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งที่สำคัญและควรคำนึงถึงเป็นอย่างแรกเสมอในการจัดทำโครงการฯ ที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น แม้ว่าอันตรายหรือผลเสียที่เกิดขึ้นเหล่านั้น จะมิได้เห็นได้ชัดเจน แต่เหตุการณ์ความไม่แน่นอนของทุกๆ องค์ประกอบในโครงการฯ นั้น เรียกได้ว่าเป็นความเสี่ยงที่สามารถจะก่อให้เกิดผลร้ายหรือไม่เกิดก็ได้

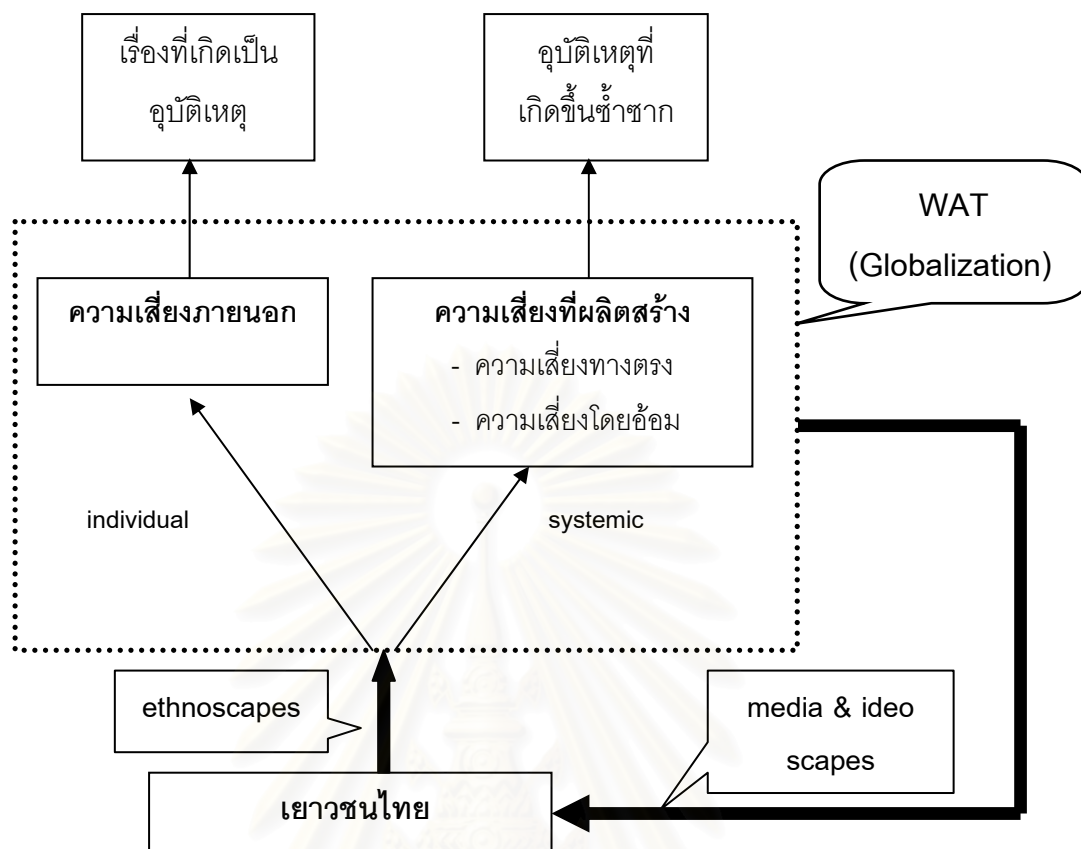
จากแนวความคิดในเรื่องความเสี่ยงที่ได้ศึกษามานั้น ยิ่งส่งให้เรื่องความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก นั่นคือ ความเสี่ยงที่ถูกแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความเสี่ยงจากภายนอก (External Risk) เช่น ภัยธรรมชาติต่างๆ ฯลฯ และความเสี่ยงที่มนุษย์มีส่วนประกอบสร้างขึ้น (Manufactured Risk)⁴ ในกรณีของโครงการ WAT ผู้วิจัยเห็นว่า มนุษย์เป็นผู้ผลิตสร้างโครงการฯ รูปแบบนี้ขึ้น แม้ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหลายฝ่ายในด้านต่างๆ แต่ขณะเดียวกัน ย่อมเกิดค่าสูญเสียเป็นความเสี่ยงจากโครงการฯ ที่มนุษย์มีส่วนประกอบให้เกิดขึ้นพร้อมกันด้วย

⁴ ดูรายละเอียดเรื่องสภาวะสังคมความเสี่ยงในบทที่ 2 แนวคิดที่ 3 หัวข้อ สภาวะสังคมเสี่ยงภัย

จากการทำความเข้าใจต่อยอดในแนวคิดดังกล่าว เข้าใจได้ว่า ความเสี่ยงที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์เป็นส่วนประกอบอยู่นั้น มนุษย์ย่อมก่อให้เกิดความเสี่ยงได้ใน 2 ลักษณะเช่นกัน คือ *ความเสี่ยงทางตรง (Risk by Action)* เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการกระทำใดๆ ของมนุษย์ที่อาจเกิดผลร้ายต่อมนุษย์ด้วยกันเอง เช่น ความเสี่ยงจากการใช้ยาแก้ปวดวิซซ เป็นต้น ขณะที่ยังมี ความเสี่ยงอีกลักษณะหนึ่ง เรียกว่า *ความเสี่ยงโดยอ้อม (Risk by Inaction)* กล่าวคือ เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่ยอมกระทำการใดๆ จากเหตุการณ์ที่มนุษย์มีส่วนประกอบสร้างขึ้นนั่นเอง⁵ และการไม่ยอมกระทำการใดๆ ที่กลายเป็นความเสี่ยงโดยอ้อมนี้เองที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในโครงการ WAT โดยสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า การที่มนุษย์ (หลายฝ่าย) มีบทบาทในการสร้างระบบของโครงการ WAT ขึ้นมา กลับมิได้ทำระบบการป้องกัน ความเสี่ยงเพื่อดูแลความปลอดภัย โดยเฉพาะกับผู้เข้าร่วมโครงการฯ จึงนับว่ามีความเสี่ยงจากการไม่กระทำใด ๆ เพื่อเตรียมการอย่างเหมาะสมเพียงพอ เช่น การที่ภาครัฐปล่อยปละละเลยก็ถือ ว่าเป็นการสร้างความเสี่ยงให้ดำรงอยู่ต่อไป และในบางกรณีอาจเป็นไปได้ว่า มนุษย์เป็นผู้ ก่อให้เกิดความเสี่ยงได้ทั้ง 2 ลักษณะจากการเพิกเฉยมิได้กระทำการสมควรอันใด (Risk by Inaction) ขณะที่การกระทำใดๆ อาจกลายเป็นผลิตความเสี่ยง (Risk by Action) ทั้งโดยเจตนา หรือไม่ก็ตาม

ความเข้าใจต่อความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่คาดการณ์ไม่ได้หรือความเสี่ยงที่มนุษย์มีส่วนเป็นผู้ผลิตสร้างขึ้นมีส่วนสำคัญต่อการทำความเข้าใจและวิถีคิดของคนเมื่อได้รับผลกระทบ จากความเสี่ยงเหล่านั้น กล่าวคือ เมื่อไรก็ตามที่เหตุแห่งความไม่แน่นอนจากความเสี่ยง กลายเป็นปัญหาขึ้นแล้ว ปัญหาเหล่านั้นจะถูกมองเป็นอุบัติเหตุ ดวง โชคชะตา ความประมาทของ บัณฑิตซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ (Some Accident) หรือถูกยกระดับให้เห็นความซ้ำซากของ ปัญหาเดิมๆ จนมนุษย์สามารถคิดหาวิธีป้องกันไว้ก่อนได้ (Repeated Accidents) สิ่งเหล่านี้ เป็นวิถีคิดของคนซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดนี้มองเห็นได้ชัดและผู้วิจัยเห็นว่า ความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ในโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภทไปทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน เป็นความเสี่ยง ที่อาจเกิดผลกระทบที่สามารถป้องกันได้ด้วยน้ำมือมนุษย์เช่นกัน เพียงแต่ต้องมีความเข้าใจ ที่ตรงกันและตั้งใจจริงในการแก้ปัญหาอย่างเพียงพอ

⁵ ผู้วิจัยได้รับคุณประโยชน์ทางความคิดในประเด็นดังกล่าวจากชาญชัย ชัยสุขโกศล จากการศึกษา ทรรศนะเรื่องในวันที่ 1 ต.ค. 2549

แผนภาพที่ 6 แนวคิดความเสี่ยงภัยในโครงการทำงานและท่องเที่ยวภาคฤดูร้อน

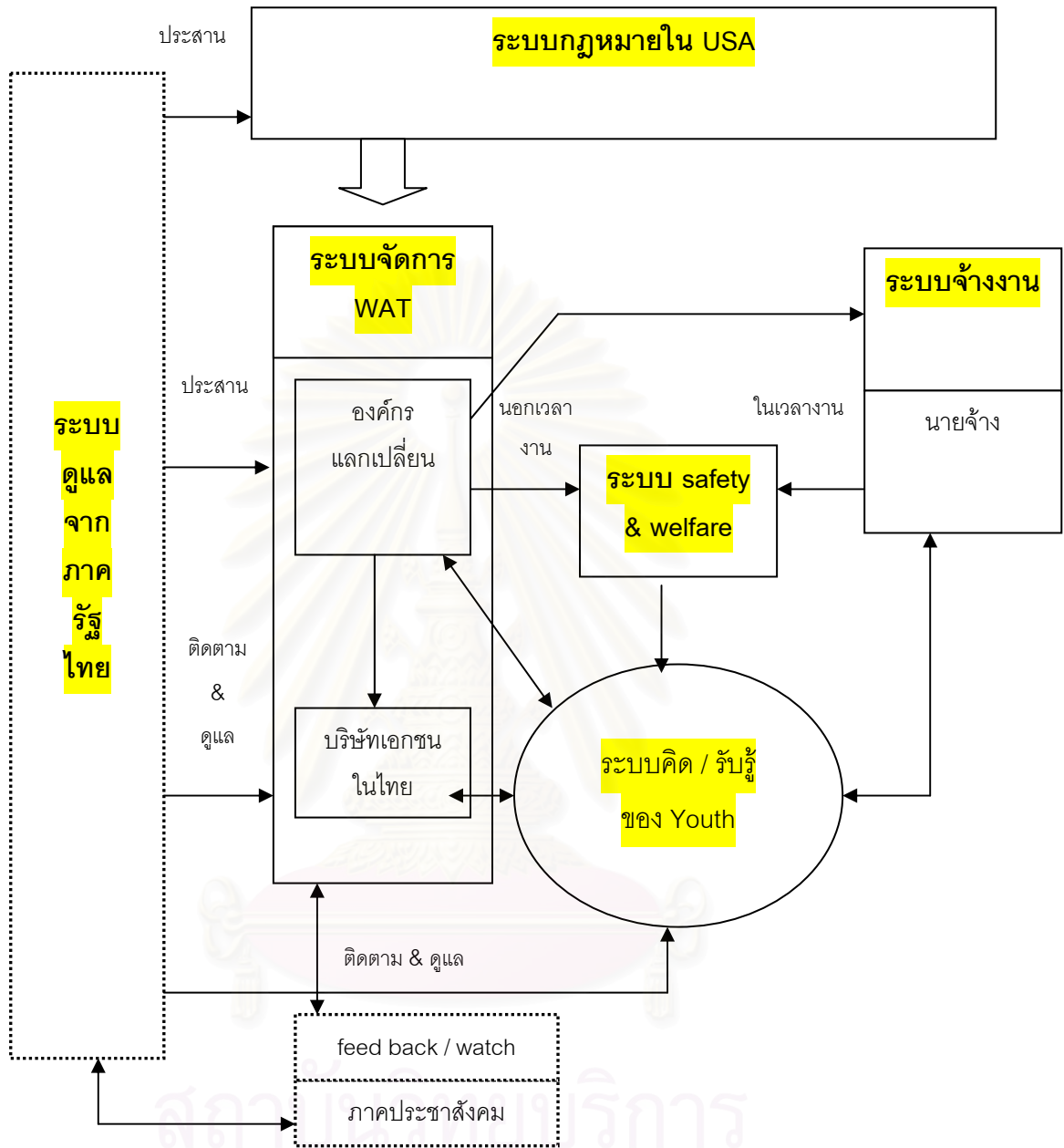
สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ WAT นั้น เมื่อผู้วิจัยได้ข้อค้นพบในกระบวนการโครงการฯ รวมทั้งสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโครงการรูปแบบนี้ พบว่า ผลที่ได้รับต่อฝ่ายไทยและสหรัฐอเมริกา นั้นแตกต่างกันอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้น ทางรัฐบาลของสหรัฐอเมริกาได้เตรียมการคิดในประเด็นต่างๆ จากโครงการฯ มาเป็นอย่างดีด้วยระยะเวลาอันยาวนานในการศึกษา วิจัยโครงการฯ จึงมีแนวทางดูแลจัดการเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อคนและประเทศของเขา เช่น มาตรการป้องกันผู้หลบหนีเข้าถิ่นถาวรเมื่อจบสิ้นโครงการฯ การระวังความมั่นคงภายในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ทำให้โครงการ WAT ย่อมส่งผลดีต่อสหรัฐฯ ได้มากกว่าผลเสีย ขณะที่ประเทศไทยแม้เยาวชนจะได้รับประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนเพื่อสนองต่อความต้องการในบางเรื่อง เช่น หารายได้ ได้ท่องเที่ยว มีโอกาสเรียนรู้ ฯลฯ แต่ผลกระทบต่อเยาวชนและประเทศนั้นก็ยังมีอยู่ควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะปัญหาต่อความมั่นคงปลอดภัยของเยาวชน และที่สำคัญยิ่งคือ ผลกระทบจากโครงการ WAT ต่อสังคมไทยเหล่านี้ยังมิได้มีการตระหนักรู้

จากภาครัฐแต่อย่างใด ซึ่งต่างจากในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการศึกษาแนวทางเตรียมงาน จนออกมาในภาคปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม⁶

สำหรับในประเทศไทยปรากฏการณ์เช่นนี้ นับว่าเป็นเรื่องใหม่มากและยังไม่มีใครให้ความสนใจอย่างจริงจัง ผู้วิจัยเห็นกระแสการรับรู้ในสังคมอยู่บ้างและสามารถเปรียบเทียบได้เป็น**วิธีการป้องกันและตรวจสอบภาคประชาชน**ที่เกิดจากการได้ประสบพบปัญหามาด้วยตนเอง จนต้องการบอกเล่าเรื่องราวเพื่อเป็นอุทาหรณ์ให้กับคนอื่น ๆ กล่าวคือ การเข้ามาถ่ายทอดเรื่องราว และประสบการณ์ที่แตกต่างหลากหลายของผู้ที่เคยเข้าร่วมโครงการฯ ผ่านการพูดคุยทาง Internet (“กระทู้ที่ H3725031.” Website, 2005) แม้ว่า กระบวนการกลุ่มที่พูดคุยนี้ไม่ได้มีความเข้มแข็ง ในการดำรงอยู่อย่างชัดเจนแน่นอนเพราะเป็นพื้นที่สังคมไซเบอร์ซึ่งมีระยะห่างสูง แต่จากการได้ทดลองติดต่อกับกลุ่มผู้ที่เข้ามาพูดคุยเรื่องนี้ ส่วนใหญ่พวกเขาพร้อมที่จะให้ข้อมูลคำแนะนำปรึกษากับคนที่สนใจอื่นๆ ยิ่งในกรณีที่ผู้วิจัยแสดงตัวว่ากำลังศึกษาในประเด็นนี้อยู่นั้น พวกเขาเสนอความร่วมมือและให้การติดต่อเครือข่ายการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามพลังในภาคส่วนนี้ทำได้เพียงเป็นหูเป็นตาหรือกระตุ้นเตือนให้กับกลุ่มเยาวชน แต่ไม่อาจก้าวข้ามไปเจาะจอตออะไรเพื่อให้การแลกเปลี่ยนทัดเทียมกันได้ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ถึงสิ่งสำคัญที่ขาดหายไป คือ **บทบาทหน้าที่จากภาครัฐไทยโดยเฉพาะในการสร้างระบบการป้องกันความเสี่ยงและรักษาความปลอดภัยให้กับผู้เข้าร่วมคนไทย**ซึ่งควรจะได้รับความสะดวกใจใส่จากหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหน่วยงานราชการที่มีฐานอำนาจหลักในการจัดการการโครงการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศเช่นนี้ ผู้วิจัยได้แสดงระบบการตรวจสอบ ป้องกัน ดูแลจากภาครัฐไทย ในแผนภาพ ดังต่อไปนี้

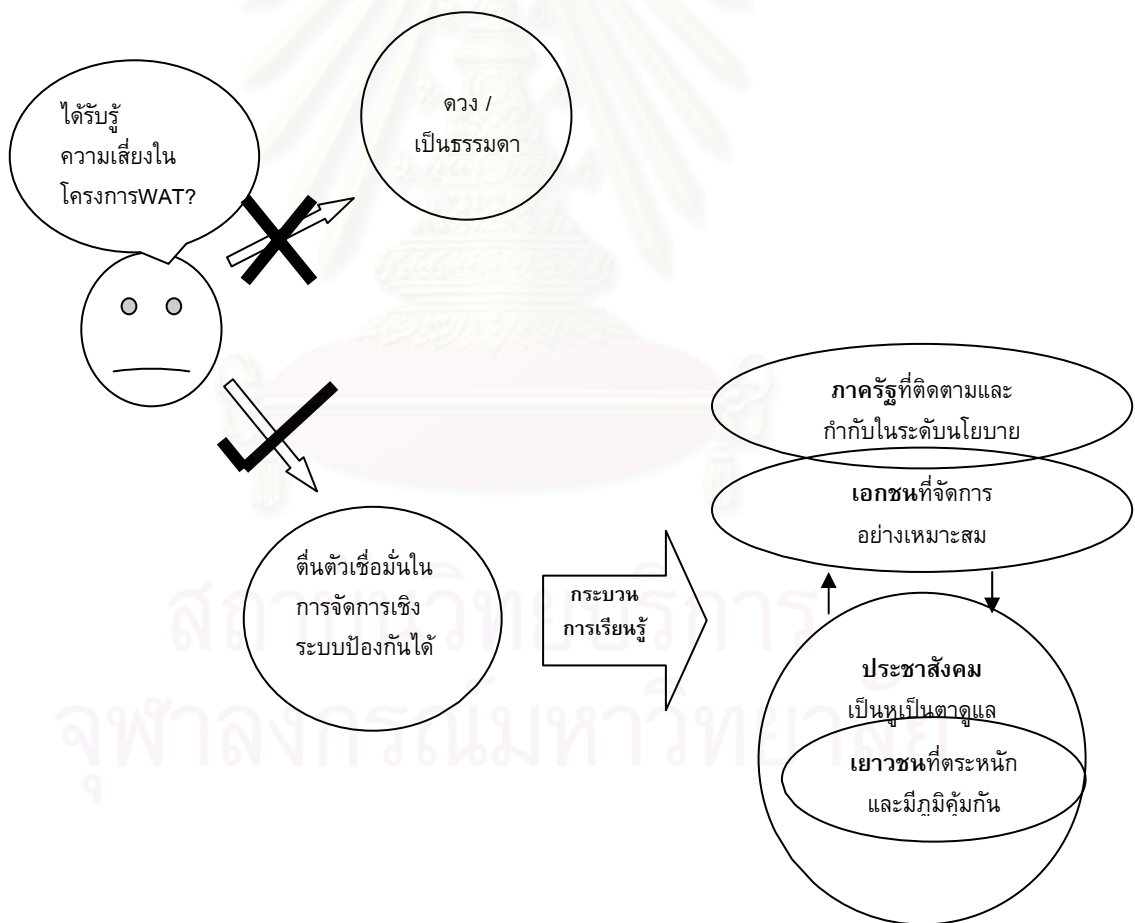
สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶ เห็นได้จากตัวอย่างการแต่งตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิรูปการอพยพย้ายถิ่นแห่งสหรัฐอเมริกา (U.S.Commission on Immigration Reform) เพื่อทบทวนและตรวจสอบ ประเมินมาตรการและผลกระทบของนโยบายคนเข้าเมืองและรายงานข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อ งานวิจัยในต่างประเทศ)

แผนภาพที่ 7 ระบบการดูแลจากภาครัฐไทยในโครงการ WAT

ในกรณีการตระหนักรู้ที่ขาดหายในสังคมไทยเกี่ยวกับการป้องกันความปลอดภัยในโครงการ WAT นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า มีความเกี่ยวข้องกับวิถีคิดของสังคมไทยในประเด็นดังกล่าว จากการเก็บข้อมูลในการแสดงทัศนคติต่อโครงการ WAT ของคนบางส่วนประกอบกับข้อค้นพบเกี่ยวกับวิถีคิดของเยาวชน แสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่แล้วคนจะมองอุบัติเหตุหรือเหตุแห่งความไม่แน่นอนเหล่านั้นว่าเป็นเรื่องของดวง บางครั้งมองเป็นเรื่องตัวใครตัวมัน บางครั้งมองความเสี่ยงเป็นเรื่องธรรมดา ขณะที่ในงานวิจัยชิ้นนี้ เสนอว่า หากมองความเสี่ยงด้วยแนวคิดสภาวะความเสี่ยงภัยดังที่กล่าวมาแล้ว สังคมไทยส่วนใหญ่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีคิดต่อเรื่องนี้ใหม่ โดยเห็นว่าเหตุแห่งความไม่แน่นอนเหล่านี้ มีส่วนที่มนุษย์เป็นผู้ผลิตสร้างขึ้น ดังนั้นมนุษย์เองก็สามารถหาทางป้องกันอันตรายจากเหตุดังกล่าวเพื่อมิให้เกิดขึ้นซ้ำซากได้ต่อไปและเพื่อความชัดเจนผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นในแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 8 วิถีคิดของทุกภาคส่วนสังคม

จากการอภิปรายข้างต้นสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบกระบวนการโครงการ WAT ที่มีการแลกเปลี่ยนระหว่างองค์การรัฐ-เอกชนของสหรัฐอเมริกา นั้น เป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมโดยเฉพาะยังมีช่องว่างในการจัดการและได้กลายเป็นปัญหาให้กับผู้เข้าร่วมโครงการฯ อย่างไรก็ตาม แนวทางสำคัญต่อการแก้ไขในประเด็นดังกล่าว จำเป็นต้องได้รับการตื่นตัวและเอาใจใส่ด้วยบทบาทภาครัฐไทยเป็นหลักและต้องประกอบด้วยภาคประชาสังคมที่ช่วยเฝ้าระวังอย่างมีส่วนร่วมพร้อมกันทุกฝ่าย ในขณะเดียวกัน การนำไปสู่ฐานคิดต่อการจัดการเชิงระบบเหล่านี้ จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากตัวผู้กระทำการภายใต้ระบบเหล่านั้น ยังมีกระบวนการคิดที่เอื้อให้เกิดความเสี่ยงขึ้น เช่นเดียวกัน แนวทางที่ต้องทบทวนต่อไปก็คือ การริเริ่มให้เกิดการตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญต่อปรากฏการณ์รูปแบบนี้ในสังคม เนื่องด้วยว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการฯ นั้นแม้จะเกิดจากความเสี่ยงในเชิงระบบด้วยแล้ว ยังประกอบกับวิถีคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกส่วนอีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

III. ข้อเสนอแนะ

■ ข้อเสนอแนะต่อผู้รับบริการ

เยาวชนต้องรู้จักพิจารณาในการรับรู้ข่าวสารของโครงการฯ โดยการสำรวจข้อมูลให้ครอบคลุมทุกด้านก่อนการเข้าร่วมโครงการ WAT ในกรณีตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ แล้ว ต้องพยายามสำรวจข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่ทำให้สามารถเตรียมความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อการเผชิญสภาวะความยากลำบากทุกชนิดให้เทียบเท่าด้านการรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับในโครงการฯ

■ ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ

ใน ณ ปัจจุบันที่โครงการ WAT ได้เข้ามาสู่สังคมไทยเป็นเวลาถึง 8 ปีแล้ว พร้อมแนวโน้มที่จะเพิ่มปริมาณผู้รับบริการมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในบรรยากาศของการเปิดเสรีเช่นนี้ ควรได้เวลาแล้วหรือยังที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานด้านการศึกษา ด้านแรงงาน และด้านการต่างประเทศ ฯลฯ ต้องหันมาให้ความสำคัญและร่วมรับผิดชอบในปรากฏการณ์ครั้งนี้อย่างจริงจังต่อไป

- การมีข้อมูลหน่วยงานเอกชนของสหรัฐฯ และตัวแทนในประเทศไทยในการดำเนินการเรื่องนี้เพื่อการกำกับดูแลคุณภาพในโครงการ WAT
- การพิจารณาประเด็นดังกล่าว ในแง่บทเรียนต่อการตั้งรับการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาในอนาคตอันใกล้

■ ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย

ในประเด็นที่ยังเป็นปรากฏการณ์ต่อสังคมไทย จำเป็นต้องมีกระบวนการเรียนรู้ที่ถี่มาก และจากหลากหลายฐานความรู้ โดยเฉพาะการนำไปสู่รูปธรรมทางนโยบายจากทางภาครัฐและการวิจัยปรากฏการณ์โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมครั้งนี้ จึงถือเป็นขั้นแรกในการสร้างฐานความรู้ต่อการพัฒนาให้สังคมตระหนักถึงปรากฏการณ์รูปแบบนี้ให้มีสติเพื่อให้สาธารณชนและหน่วยงานภาครัฐเริ่มสนใจที่จะให้การดูแลเอาใจใส่และนำประเด็นดังกล่าวมาคิดในเชิงนโยบายต่อไปด้วยว่าควรเริ่มต้นอย่างไร เพราะฉะนั้น การศึกษาปรากฏการณ์นี้ในแง่มุมอื่น เช่น ในเชิงความหมายการศึกษาทางการเรียนรู้ด้วยตนเอง เชิงเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ หรือเชิงแรงงานย้ายถิ่นระยะสั้นเหล่านี้ จะมีคุณค่ายิ่งหากได้รับความสนใจศึกษาในฐานความรู้ต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤติกา อินตา. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 12 เมษายน 2549.
- กิตติพงษ์ หาญเจริญ. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2548. **สัมภาษณ์**, 12 เมษายน 2549.
- กนกพรพรรณ กิตติเลิศไพศาล. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 12 เมษายน 2549.
- กมลวรรณ ยาใจ. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 16 มีนาคม 2549.
- กระทู้ที่ H3725031**[Online], 2005. แหล่งที่มา: www.pantip.com/klaibann [23 กันยายน 2548]
- จิตรลดา เสงทับทิม. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 12 เมษายน 2549.
- จุไรรัตน์ ลิขิตวัชรระปกรณ์. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 31 ตุลาคม 2548.
- จุลชีพ ชินวรรณ. **ระบบโลก: แนวคิดใหม่ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- เจ้าหน้าที่บริษัทตัวแทนในประเทศไทยแห่งหนึ่ง. **สัมภาษณ์**, 24 พฤศจิกายน 2548.
- ชฎาน นิลภารักษ์. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 15 พฤษภาคม 2549.
- ชาย โพธิ์สิตา. **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547.
- ชูศักดิ์ วิทยาภักดิ์ บรรณารักษ์. **ข้ามพรมแดน**. วารสารทางวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 1/2545. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- เชษฐา พวงหัตถ์. **โครงสร้าง-ผู้กระทำการ**. คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, กรกฎาคม 2548.
- เชษฐา พวงหัตถ์. **โลกในกระแสการเปลี่ยนแปลง**[Online]. แหล่งที่มา: chetta_cpt@hotmail.com [21 มีนาคม 2549]
- ณริสา โอภาสกรกุล. เยาวชนผู้ เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 12 เมษายน 2549.
- ทฤษฎีการพึ่งพา**. เอกสารประกอบการเรียนหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์, 2543.
- ทัตพร อาชาวัฒน์นากร. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 31 ตุลาคม 2548.
- นฤมล เลิศศรีนภาพร. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 31 ตุลาคม 2548.
- นารีรัตน์ ปิยสุภกรกุล. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 31 ตุลาคม 2548.

- นิศาชล อัยยวงศ์. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 26 เมษายน 2549.
- ต้องจิตกร หล่อวินิจนันท์. **คู่มือผู้เข้าร่วมโครงการ Holiday Work & Travel USA**. กรุงเทพฯ: บริษัท International Learning and Cultural Exchange จำกัด, 2547.
- บุษบา อธิภาพรุ่งโรจน์. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2548. **สัมภาษณ์**, 21 กุมภาพันธ์ 2549.
- พิมพ์มัย หาราชัย. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 12 เมษายน 2549.
- มัศริน ฉัตรชัยกุลศิริ. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 12 เมษายน 2549.
- มาริษา ปกฏิประภา. เอกสารทางวิชาการ เรื่อง **ความพร้อมของนักเรียนไทยในการไปศึกษา ณ สหรัฐอเมริกา**. กลุ่มงานแนะแนว กองการต่างประเทศ สำนักงาน ก.พ., 2532.
- รอรอง สุขฤกษ์. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 31 ตุลาคม 2548.
- วรกร ศิลปมงคลกุล. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2548. **สัมภาษณ์**, 16 มีนาคม 2549.
- สุจิรา วิภิญโญธนี. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 26 เมษายน 2549.
- สุริชัย หวันแก้ว ชาญชัย ชัยสุขโกศล ปกรณ์ เลิศเสถียรชัย และ อลิสสา หะมะเมาะ. **วิทยาศาสตร์ เพื่อสุขภาวะทางสังคม: การริเริ่มจากเยาวชน**. เอกสารอัดสำเนารายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- สุริชัย หวันแก้ว. **ความคับแคบของโลกาภิวัตน์: สังคมวิทยากับการพัฒนาในไทย**. เอกสารอัดสำเนา, 2544.
- สุริชัย หวันแก้ว. **เผชิญหน้าโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม: นโยบายวัฒนธรรมในบริบทใหม่**. โรงพิมพ์เด็อนตุลา, มีนาคม 2547.
- สุริชัย หวันแก้ว เขียนและสุกรานต์ ไรจน์ไพรวงศ์ บรรณาธิการ. **พิษเพลิงเคมี บันทึก 10 ปีโศกนาฏกรรมคลองเตย**. บริษัทพิมพ์ดี, 2544: 19.
- สุวิชา ทองสิมา. **การติดต่อสื่อสารกับความพึงพอใจของผู้รับบริการแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศจากสำนักงาน ก.พ. และธนาคารกรุงเทพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- อดิศักดิ์ ลีลาภนิก. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 31 ตุลาคม 2548.
- อนวัช ฉัตรศิริกุล. เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2547. **สัมภาษณ์**, 12 เมษายน 2549.

ภาษาอังกฤษ

Arjun Appadurai. **Modernity at Large: Cultural Dimensions of Modernity**. University of Minnesota: London, 1996 pp 33-36.

Background and Overview[Online]. United States Department of State, 2005. Available from: <http://exchanges.state.gov/education/jexchanges> [January 13, 2005]

Board of Trustees. **Off-Campus Activity Safety Policy**[Online]. Queen's University Canada, 2004. Available from: <http://www.queensu.ca/quic/wsa/esp.htm>[January 11, 2005]

Frequently Asked Questions[Online]. United States Department of State, 2005. Available from: http://exchanges.state.gov/education/jexchanges/private/swt_faq.htm [January 13, 2005]

FAQs on the Arrival-Departure Record [Online]. United States Department of Homeland Security, 2005. Available from: http://www.cbp.gov/xp/cgov/travel/id_visa/i-94_instructions/arrival_departure_record.xml [March 31, 2006]

Getting a Social Security Number [Online]. United States Department of Homeland Security, 2006. Available from: http://www.ice.gov/doclib/sevis/factsheet/SSA_J_fact_sheet_final___May_9%20revised.pdf [August 4, 2006]

I-901 SEVIS Fee[Online]. United States Department of Homeland Security, 2004. Available from: <http://www.ice.gov/pi/news/factsheets/SEVISFactSheet.htm> [August 4, 2006]

Lowell Lindsay B., eds. **Foreign Temporary Workers in America: Policies that Benefit the U.S. Economy**. United State of America: Greenwood Publishing Group, 1999.

Overview[online]. United States Department of State, 2005. Available from: <http://exchanges.state.gov/education/jexchanges/private/swt.htm> [September 2, 2005]

Overtime Pay[online]. United States Department of Labour, 2006. Available from: <http://www.dol.gov/dol/topic/wage/overtimepay.htm> [August 5, 2006]

Pursuing Employment [Online]. United States Department of Homeland Security, 2004.

Available from: http://www.ice.gov/sevis/factsheet/061404emp_fs.htm [October 10, 2005]

SEVIS[Online]. United States Department of State, 2005. Available from:

<http://exchanges.state.gov/education/jexchanges/about/sevis.htm> [January 25, 2005]

Steven Miles. **Youth Lifestyles in a Changing World**. Buckingham-Philadelphia: Open University Press, 2000.

The International Educational Exchange Service Department of State. **THE THAI STUDENT EXCHANGE**. A Research Report. New York: International Research Associates, 1955.

Visa about Exchange Program[Online]. United States Department of States, 2005.

Available from: "http://travel.state.gov/visa/temp/types/types_1267.html" [January 30, 2005]

Wayne Myles and Kate Jennings. **Managing an Education Abroad Office**[Online].

Queen's University Canada, 2004. Available from:

www.queensu.ca/quic/intledu/files/wsaoffice.PDF [January 30, 2005]

22CFR62[Online]. United States Department of States, 2005. Available from:

<http://exchanges.state.gov/education/jexchanges/about/22CFR62.pdf> [January 11, 2005]

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การบริหารการศึกษาในต่างประเทศ: นโยบายด้านการรักษาความปลอดภัย (Education Abroad Management: Safety and Responsibility Policy)¹

Thanyaporn Chan

การศึกษาในต่างประเทศ ครอบคลุมกิจกรรมที่เป็นไปเพื่อการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์และการศึกษาในหลักสูตร เพราะฉะนั้น จึงรวมถึงการไปศึกษาในหลักสูตร การฝึกงาน โครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และการเรียนรู้จากการทำงาน เป็นต้น

การจัดกิจกรรมเหล่านี้ จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการ โดยในช่วงแรกถูกใช้เป็นช่องทาง (Gateway) ในการศึกษาเรียนรู้การทำงานในต่างประเทศ หน้าที่ในการบริหารเป็นการให้บริการด้านเอกสาร ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรมหลักสูตรจากสถาบันต่างๆ โดยตรง รวมทั้งองค์กรภายนอก จนกระทั่งพัฒนาเป็นการแนะแนวการศึกษาให้กับนักเรียนนักศึกษาที่สนใจและต้องการโอกาสที่จะไปเรียนรู้การทำงานในต่างประเทศ เช่น ก.พ., บริษัทแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นต้น

ต่อมาพบว่า การดำเนินกิจกรรมการศึกษาในต่างประเทศได้เกิดปัญหา ระหว่างการเข้าร่วมหลายประการ เช่น ผู้เข้าร่วมเผชิญภัยธรรมชาติ, นักเรียนถูกลอยแพ, ผู้เข้าร่วมได้รับการเอาเปรียบจากการทำงาน, การเผชิญปัญหาการปรับตัว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจถือได้ว่าเป็นปัญหาในระดับปัจเจก หากเมื่อพิจารณาในระดับกว้างถึงการบริหารกิจกรรมการศึกษาสมควรยิ่งที่ต้องยอมรับถึง**ความเสี่ยงที่เกิดขึ้น**ในการจัดทำกิจกรรมเหล่านี้ การบริหารการศึกษาในต่างประเทศ จึงรวมไปถึงภาวะความรับผิดชอบในการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) จากการจัดกิจกรรมเหล่านั้น ซึ่งคงหนีไม่พ้นภาวะความรับผิดชอบที่หน่วยงานของรัฐต้องกำกับดูแล ในระดับนโยบายอีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ หากมีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในโปรแกรมหรือกิจกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้น

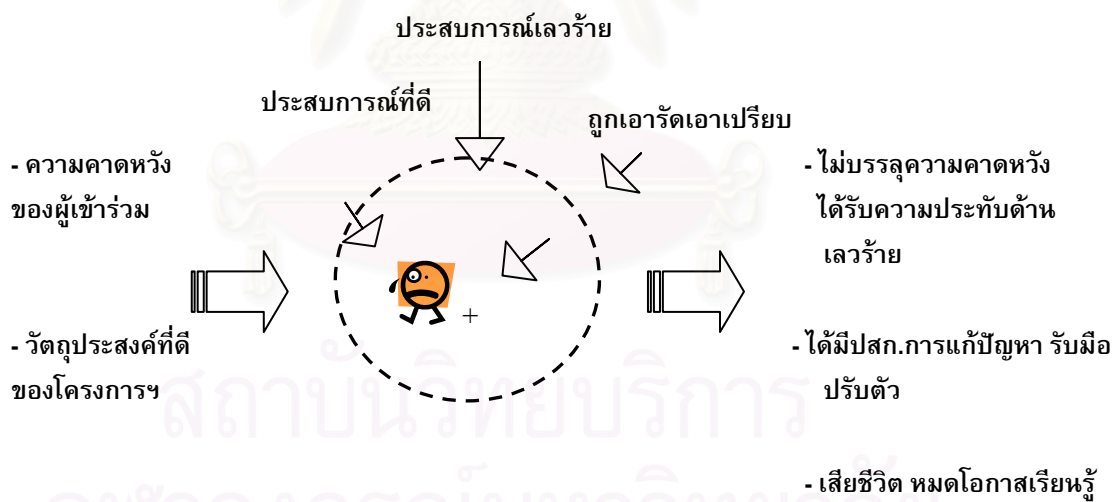
การบริหารความเสี่ยง ไม่เฉพาะการจัดวางโปรแกรมหรือกิจกรรมให้ดีขึ้น แต่รวมถึงระบบการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษาในต่างประเทศ ทั้งความเหมาะสมต่อตัวผู้เข้าร่วม การวางแผนเตรียมการเพื่อลดความเสี่ยงจากอันตรายหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดระหว่าง

¹ บทความชิ้นนี้ สรุปความและเรียบเรียงขึ้นเพื่อเป็นฐานการเรียนรู้ต่อการบริหารการจัดการโครงการการศึกษาในต่างประเทศ โดยได้รับคุณูปการจากเอกสาร 2 ชิ้นด้วยกัน คือ Wayne Myles and Kate Jennings. *Managing an Education Abroad Office*[Online]. Queen's University Canada, 2004. Available from: www.queensu.ca/quic/intledu/files/wsaoffice.PDF[January 30, 2005] และ Board of Trustees. *Off-Campus Activity Safety Policy*[Online]. Queen's University Canada, 2004. Available from: www.safety.queensu.ca/policy/activity/form1.pdf[January 11, 2005]

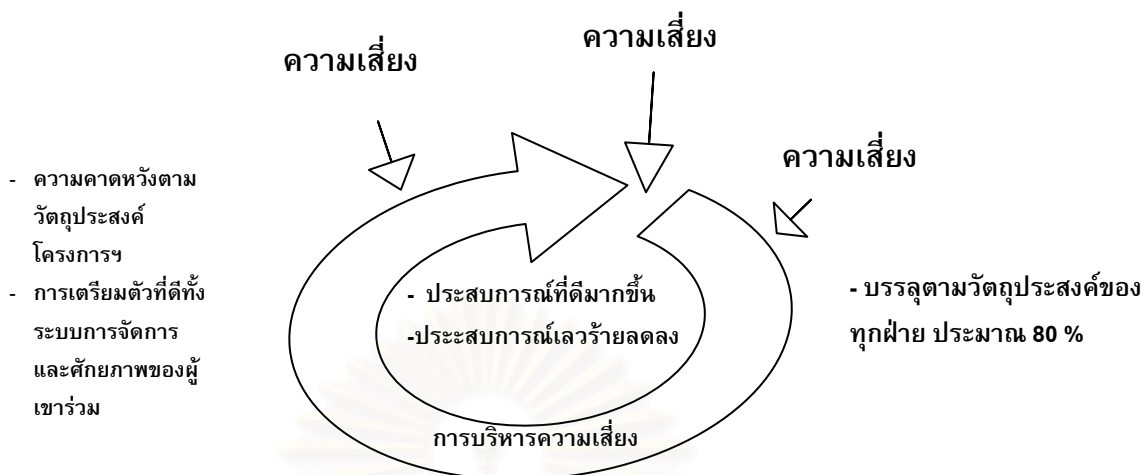
การเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การเพิ่มศักยภาพให้กับผู้เข้าร่วม โดยต้องเป็นการบริการที่มีผู้เข้าร่วมเป็นหลัก (Student-Centered Service)

การบริหารการศึกษาในต่างประเทศ นอกจากต้องคำนึงถึง **ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น** ได้แล้ว (Risk Management) จำต้องให้ความสำคัญกับ **การจัดการบริหารท่ามกลางภาวะวิกฤติ** หนึ่งด้วย (Crisis Management) และเหนือสิ่งอื่นใดคือ **การจัดระบบรักษาความปลอดภัยและสุขภาพที่ดี** อีกด้วย (Health and Safety) หากในประเทศไทย ความเข้าใจในเรื่องนี้ยังไม่กว้างขวางให้ครอบคลุมได้อย่างทั่วถึง ณ ชั้นแรกที่เราควรเร่งให้ความสำคัญ จึงเริ่มที่การสร้าง ความเข้าใจและตระหนักได้ถึงความเสี่ยงที่น่าพาดอันตรายมาสู่การดำเนินกิจกรรม ในต่างประเทศ จึงควรเริ่มจากการเข้าใจในปัญหาที่เคยเกิดขึ้นและสามารถสร้างระบบการบริหาร ความเสี่ยงที่เหมาะสมกับสภาพการณ์จริงได้

กรณีศึกษา: โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเภท Summer Work/Travel Program

แผนภาพที่ 1 การบริหารความเสี่ยงในปัจจุบัน

แผนภาพที่ 2 การบริหารความเสี่ยงที่ต้องสร้างขึ้น

จากการศึกษาในนโยบายการจัดระบบรักษาความปลอดภัยกิจกรรมนอกสถานที่ (Off-Campus Activity Safety Policy) ของมหาวิทยาลัย Queen's University ประเทศแคนาดา ได้กล่าวถึงการบริหารความเสี่ยงไว้ดังนี้

สิ่งสำคัญอันดับแรกของนโยบายการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ ต้องถูกประเมินจาก “มุมมองของความปลอดภัย” โดยนโยบายความปลอดภัยต้องอยู่ภายใต้กรอบของ 1. การวางแผน 2. การประเมินความเสี่ยง 3. การเตรียมตัว 4. การสนับสนุนจากมาตรฐานกิจกรรมและทุกชั้นตอนต้องอยู่บนพื้นฐานโครงสร้างข้อมูลความปลอดภัยที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม รวมทั้งต้องตระหนักเสมอว่า **การจัดการความเสี่ยงต้องถูกทำขึ้นโดยองค์กรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นเฉพาะ** และยังคงให้ความสำคัญ ในประเด็นต่อไปนี้ คือ

1. กิจกรรมจะมีโอกาสเสี่ยงไม่มากไปกว่า ความเสี่ยงในชีวิตประจำวัน (Risk in Every Life) และจะสามารถจัดขึ้นอย่างปลอดภัยด้วยการวางแผนและเตรียมงานเพียงเล็กน้อย
2. ในกรณีที่เป็นกิจกรรมที่มีโอกาสเสี่ยงมากกว่านั้น จำเป็นต้องมีการวางแผน การเตรียมการ และการฝึกซ้อมมากขึ้น นั่นคือ ต้องเป็นความเสี่ยงที่เห็นว่าสามารถจัดการได้อย่างเหมาะสม
3. การวางแผนต้องได้รับอนุญาตก่อนจัดกิจกรรมขึ้น
4. กรณีที่สรุปว่า มีความเสี่ยงที่ไม่สามารถจัดการได้ กิจกรรมไม่ควรจะถูกจัดขึ้น

นอกจากการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยแล้ว ยังต้องคำนึงถึง **ความรับผิดชอบของหน่วยงานระดับต่าง ๆ** ที่จัดกิจกรรมขึ้น เพราะฉะนั้นในการดำเนินการทุกขั้นตอน จำเป็นต้องมีการควบคุม วางแผนความปลอดภัย ควบคู่ไปกับหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย เช่น The Board of Trustees, The Principal, The Deans of the various Faculties and Schools, Directors, Department/Unit Heads, Employees (faculty and staff) and Students.

การวางแผน (Planning)

การวางแผน คือ ขั้นตอนวางแผนการประเมิน การเตรียมการ เพื่อได้รับการอนุญาตก่อนเริ่มกิจกรรม ซึ่งจะขึ้นอยู่กับระดับ/ประเภทของความเสี่ยง และยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม หากในกรณีที่จัดกิจกรรมเดิม อาจจะมีลวดระดับรายละเอียดของการวางแผน แต่ต้องมีการสรุป ฝึกหัดเพื่อซักซ้อมความเข้าใจจากกรณีศึกษาและประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมแต่ละคน เนื่องจากอันตรายแม้จะรู้ตัว และมีพัฒนาการวางแผนรับมืออยู่แล้ว แต่อันตรายอาจเกิดขึ้นได้ใหม่กับกลุ่มผู้เข้าร่วมกลุ่มใหม่ในภายหลัง

การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

การจัดกิจกรรมนอกสถานที่ จำเป็นต้องมีการประเมินความเสี่ยงเป็นอันดับแรกในทุกๆ กิจกรรมและต้องเป็นการตัดสินใจอย่างระมัดระวังจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยเฉพาะในกรณีที่เป็น การเข้าร่วมกิจกรรมคนเดียว (Study/Work/Travel/Exchange) จำเป็นต้องได้รับพิจารณาและอนุญาตก่อนดำเนินการ

ขั้นตอนของการประเมินความเสี่ยง

1. ระบุอันตรายที่เกี่ยวข้องในกิจกรรม
2. วิเคราะห์ความเสี่ยงที่เกิดจากแต่ละอันตราย
3. กำหนดวิธีจัดการกับผลของความเสียหาย

ความเสี่ยงที่สามารถบริหารได้ (Manageable Risk)

1. ความเสี่ยงในระดับต่ำ (Low Risk) กิจกรรมที่เห็นว่า ไม่ก่อให้เกิดอันตรายมากไปกว่าที่ผู้เข้าร่วมประสบในชีวิตประจำวัน จะมีการวางแผนและเตรียมการเพียงเล็กน้อย โดยมี Principal Investigator/Activity Coordinator (PI/AC) เป็นผู้ประเมินว่าเป็นความเสี่ยงแบบใด หากสงสัยให้ปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ การเดินทางไปถิ่นที่ไกลๆ ภายในประเทศ ถือเป็น Low Risk ไม่จำเป็นต้องประกาศ/อนุญาตอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม การเตรียมตัวและการวางแผนที่เหมาะสม จะถูกคาดหวังจากผู้นำและผู้เข้าร่วม แต่กรณีหากเดินทางไปประเทศอื่น ต้องมีการประเมินว่า Low หรือ High โดยดูเงื่อนไขทั่วไป เช่น ความไม่มั่นคงทางการเมือง, การแพทย์, ภัยธรรมชาติ ที่รู้ตัวก่อนเดินทาง

2. ความเสี่ยงในระดับสูง (High Risk) กิจกรรมที่มีความเสี่ยงมากกว่าในชีวิตประจำวัน สถานที่ทางไกล ไม่คุ้นเคย หรือเดินทางเข้าไปในถิ่นที่อันตรายต่อสุขภาพ หากผู้เข้าร่วมต้องการ จะต้องมีการเซ็นยินยอม

ความเสี่ยงที่ไม่สามารถบริหารได้ (Unmanageable Risk)

การเดินทางไปในสถานที่ที่มีอันตรายและไม่สามารถควบคุมได้ เช่น บริเวณสงคราม, พื้นที่ความเสี่ยงจากเชื้อโรคสูง, พื้นที่ที่มีภัยธรรมชาติร้ายแรง เช่น หิมะถล่ม ดินถล่ม

สิ่งสำคัญ คือ บางกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูง หรือ เป็นความเสี่ยงที่ไม่สามารถควบคุมได้ อาจไม่เป็นอันตรายต่อผู้ที่มีประสบการณ์ หรือกลุ่มเล็กๆ ที่มีศักยภาพเพียงพอ แต่บางกิจกรรม อาจเป็นความเสี่ยงที่ไม่สามารถบริหารได้กับกลุ่มคนที่ไม่ม่ประสบการณ์ เพราะฉะนั้นต้องระวังในการประเมินความเสี่ยงต่อผู้เข้าร่วมระหว่างความเสี่ยงสูง หรือ ความเสี่ยงที่ไม่สามารถบริหารได้ โดยในการดูแลแต่ละขั้นตอนนี้ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบในแต่ละหน่วย หากสุดท้ายถ้าผ่านการประเมินว่า เป็นกิจกรรมที่เสี่ยง แต่ผู้เข้าร่วมยืนยันจะเข้าร่วม ต้องมีการเซ็นสัญญายืนยัน

จากความจำเป็นที่ต้องคำนึงถึงการบริหารความเสี่ยงในการรักษาความปลอดภัย ในกิจกรรมการศึกษาในต่างประเทศ ดังกล่าวข้างต้น ทำให้**การสร้างฐานข้อมูลความปลอดภัยที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม** จึงเป็นขั้นแรกในจุดเริ่มของการบริหารการศึกษาในต่างประเทศต่อไป

ภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อองค์กรแลกเปลี่ยนที่ได้รับอนุญาตจาก U.S. Department of State

<u>Category</u>	<u>Sponsor</u>	<u>Address</u>	<u>City</u>	<u>State</u>	<u>Telephone Number</u>
Summer Work/Travel	ASSE International, Inc	228 North Coast Hwy 92651	Laguna Beach	California	949-494-4100 x216
Summer Work/Travel	Agilent Technologies, Inc.	5301 Stevens Creek Blvd. MS 52U-VB 95052	Santa Clara	California	408-553-2322
Summer Work/Travel	Alliance Abroad Int'l, Inc.	1221 South Mopac Expressway Suite 250 78746	Austin	Texas	512-457-8062 x114
Summer Work/Travel	American Australian Association	599 Lexington Avenue Suite 1802 10022	New York	New York	212-338-6860 x204
Summer Work/Travel	American Exchange Organization, Inc.	6820 Commercial Drive Suite G 22151	Springfield	Virginia	202-415-4321
Summer Work/Travel	American Hospitality Academy	PO Box 7832 29938	Hilton Head	South Carolina	843-785-7566 x7
Summer Work/Travel	American Institute For Foreign Study - Campower Program	River Plaza 9 West Broad St. 6902	Stamford	Connecticut	203-399-5107
Summer Work/Travel	American Pool Enterprises, Inc.	11408 Cronridge Drive Suite G 21117	Owings Mills	Maryland	410-581-7788
Summer Work/Travel	American Technion Society	55 East 59th Street, 14th Floor 10022	New York	New York	212-407-6300 x6325

<u>Category</u>	<u>Sponsor</u>	<u>Address</u>	<u>City</u>	<u>State</u>	<u>Telephone Number</u>
Summer Work/Travel	American Work Experience	335 Greenwich Avenue 6830	Greenwich	Connecticut	203-661-9352
Summer Work/Travel	Apex USA Inc.	P. O. Box 8 1504 Neptune Drive 73601	Clinton	Oklahoma	580-323-3555
Summer Work/Travel	Aspect Education, Inc.	1111 Torrey Pines Road 92037	San Diego	California	805-682-8600
Summer Work/Travel	Association for International Practical Training	10400 Little Patuxent Parkway Suite 250 21044	Columbia	Maryland	410-997-2200 x27
Summer Work/Travel	Burroughs & Chapin Company, Inc	2411 North Oak Street 29577	Myrtle Beach	South Carolina	843-315-6001
Summer Work/Travel	CENET Cultural Exchange Network	902 East Jackson Blvd. Post Office Box 111 63755	Jackson	Missouri	573-204-1111
Summer Work/Travel	Calvin College	Calvin College German Department 3201 Burton ST SE 49546	Grand Rapids	Michigan	616-526-6364
Summer Work/Travel	Camp Counselors USA/Work Experience USA	2330 Marinship Way Suite 250 94965	Sausalito	California	415-339-2728 x46

<u>Category</u>	<u>Sponsor</u>	<u>Address</u>	<u>City</u>	<u>State</u>	<u>Telephone Number</u>
Summer Work/Travel	Camp Wayne for Boys	55 Channel Drive 11050	Port Washington	New York	516-883-3067
Summer Work/Travel	CampGroup, LLC	3 New King St. 10604	White Plains	New York	800-562-0737
Summer Work/Travel	Center for Cultural Interchange	746 N. LaSalle 60610	Chicago	Illinois	312-944-2544 x1702
Summer Work/Travel	Century Pool Management , Inc.	5020 Nicholson Court Suite 201 20895	Kensington	Maryland	301-231-8999
Summer Work/Travel	Council for Educational Travel, USA (CETUSA)	100 South Rock Street 98531	Centralia	Washington	360-736-6472
Summer Work/Travel	Council on International Educational Exchange	Three Copley Place Second Floor 2116	Boston	Massachusetts	617-646-7356 x356
Summer Work/Travel	Cultural Homestay International	104 Butterfield Road 94960	San Anselmo	California	415-459-5397 x122
Summer Work/Travel	Educational Merit Foundation For Student Exchange	105 Lake Forest Court 75044	Garland	Texas	972-495-3868
Summer Work/Travel	Educational Resource Development Trust	2601 Ocean Park Blvd., Suite 322 90405	Santa Monica	California	310-450-4624
Summer Work/Travel	Face The World International dba American Work Adventures	1010 B Street Suite 200 94901	San Rafael	California	415-257-4787 x205

<u>Category</u>	<u>Sponsor</u>	<u>Address</u>	<u>City</u>	<u>State</u>	<u>Telephone Number</u>
Summer Work/Travel	GeoVisions	P.O. Box 167 3441	Chesterfield	New Hampshire	603-363-4187
Summer Work/Travel	Global Educational Concepts, Inc.	P. O. Box 305140 37230	Nashville	Tennessee	615-391-2704
Summer Work/Travel	Greenwood Lake Gaelic Cultural Society, Inc.	1650 30th Street NW 20007	Washington	District of Columbia	202-298-7784
Summer Work/Travel	Gunflint Lodge, Inc	143 S. Gunflint Lake 55604	Grand Marais	Minnesota	218-388-0876
Summer Work/Travel	HEWLETT-PACKARD COMPANY	690 E. Middlefield Road 94043	Mountain View	California	650-919-8624
Summer Work/Travel	InterExchange, Inc.	InterExchange, 161 6th Ave 10013	New York	New York	212-924-0446 x432
Summer Work/Travel	International Advertising Association	521 Fifth Avenue Suite 1807 10175	New York	New York	212-557-1133
Summer Work/Travel	International Branch, YMCA of Greater NY	5 West 63rd Street 2nd Floor 10023	New York	New York	212-727-8800 x4311
Summer Work/Travel	International Cultural Exchange Organization Inc.	1600 Sacramento Inn Way Suite 201 95815	Sacramento	California	916-922-3781
Summer Work/Travel	International Educational Exchange, Inc.	55 New Orleans Road 210 Fountain Center 29928	Hilton Head Island	South Carolina	843-785-1963

<u>Category</u>	<u>Sponsor</u>	<u>Address</u>	<u>City</u>	<u>State</u>	<u>Telephone Number</u>
Summer Work/Travel	International Exchange of North America, Inc.	242 Curt Smith Road 6488	Southbury	Connecticut	203-264-7707
Summer Work/Travel	IntoEdVentures	119 Cooper Street 11702	Babylon	New York	631-893-8059
Summer Work/Travel	Intrax Work/Travel	600 California Street, 10th Floor 94108	San Francisco	California	415-434-1221
Summer Work/Travel	NorthWest Student Exchange, Ctr for Int'l Career Development	4530 Union Bay Place NE, Ste. 214 98105	Seattle	Washington	206-527-0917
Summer Work/Travel	PFIZER INC	235 East 42nd Street 10017	New York	New York	212-733-6047
Summer Work/Travel	Philadelphia International Institute	649 Broad Street 8204	Cape May	New Jersey	732-693-5058
Summer Work/Travel	Signature Services Corporation	P.O. Box 35885 75235	Dallas	Texas	214-353-2661 x213
Summer Work/Travel	Spirit Cultural Exchange	2011 West Concord Suite B 60647	Chicago	Illinois	773-862-9449
Summer Work/Travel	The foundation for Worldwide International Student exchange	50 Barrett Parkway Ste. 1200-252 30066	Marietta	Georgia	770-579-0257

<u>Category</u>	<u>Sponsor</u>	<u>Address</u>	<u>City</u>	<u>State</u>	<u>Telephone Number</u>
Summer Work/Travel	United Studies, Inc.	106 Ridgeway, Suite C 71901	Hot Springs	Arkansas	501-321-2000
Summer Work/Travel	University of Kentucky	214 Bradley Hall 40506	Lexington	Kentucky	859-257-4067 x242
Summer Work/Travel	University of Louisville	2301 South Third Street 40292	Louisville	Kentucky	502-852-6602
Summer Work/Travel	Walt Disney World	Immigration Compliance Department P.O. Box 10000 32830	Lake Buena Vista	Florida	407-934-6731
Summer Work/Travel	World Wide Cultural Exchange, Inc.	18565 Soledad Canyon Road #265 91351	Santa Clarita	California	661-299-4714

แหล่งที่มา: <http://exchanges.state.gov/education/jexchanges/about/catalog.htm>

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง DS-2019

U.S. Department of State
CERTIFICATE OF ELIGIBILITY FOR EXCHANGE VISITOR(J-1) STATUS

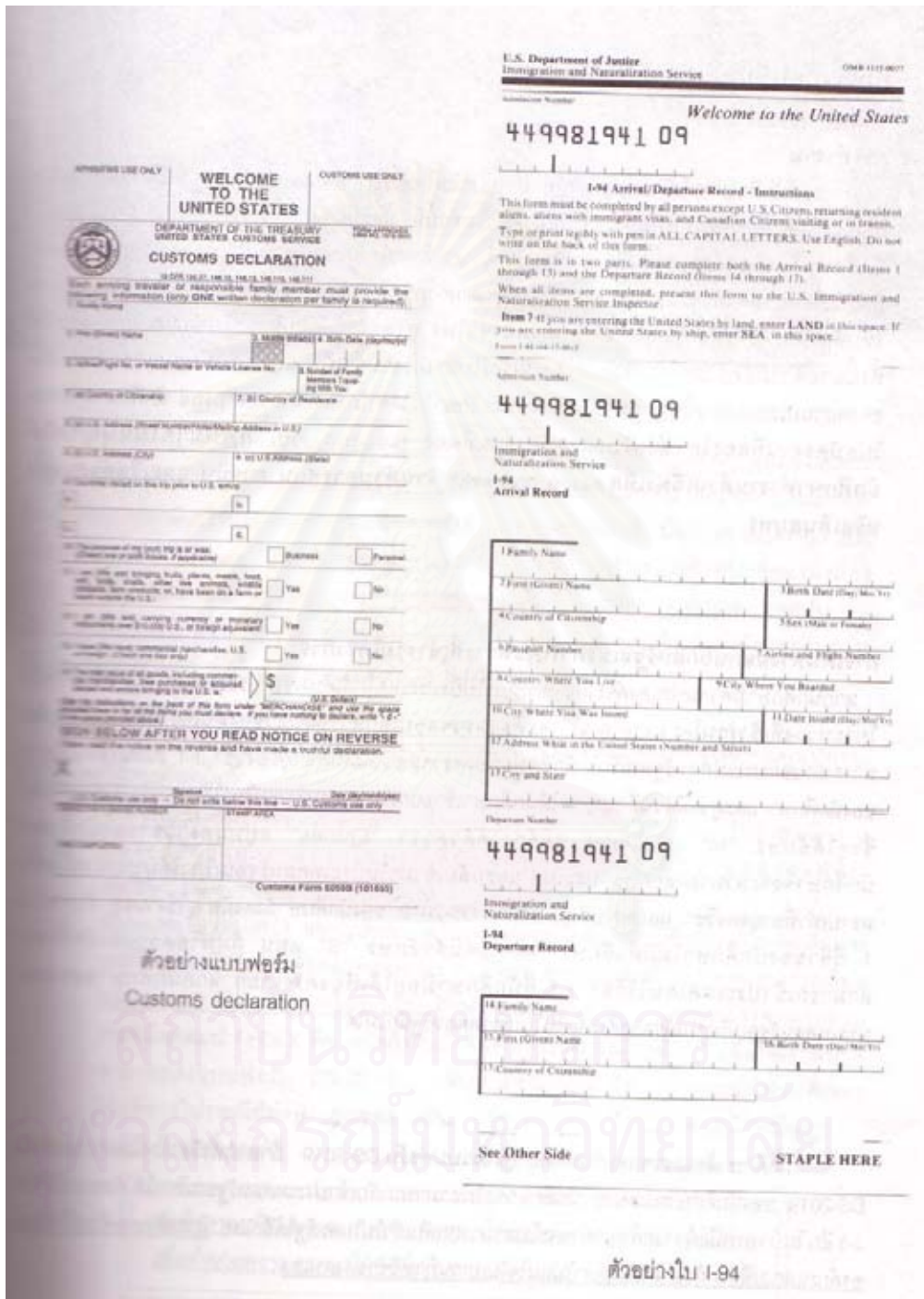
OMB APPROVAL NO.1405-0119
EXPIRES: 02-28-2005
ESTIMATED BURDEN TIME: 45 min
*See Page 2

1. Family Name: _____		First Name: _____		Middle Name: _____		Gender: FEMALE	
Date of Birth (mm-dd-yyyy): 03-25-1983		City of Birth: Bangkok		Country of Birth: THAILAND		Citizenship Country Code: TH	
Legal Permanent Residence Country Code: TH		Legal Permanent Residence Country: THAILAND		Position Code: 215		Position: UNIVERSITY UNDERGRADUATE STUDENTS	
U.S. Address: CIEE 3 COPLEY PLACE, 2ND FLOOR BOSTON, MA 02116							
2. Program Sponsor: Council on International Educational Exchange						Exchange Visitor Program Number: _____	
Participating Program Official Description: SUMMER TRAVEL/WORK							
Purpose of this form: Begin new program; accompanied by number (0) of immediate family members.							
3. Term Covers Period: From (mm-dd-yyyy): 03-12-2004 To (mm-dd-yyyy): 06-04-2004				4. Exchange Visitor Category: SUMMER TRAVEL/WORK Subject/Field Code: 32.0101 Subject/Field Code Description: Basic Skills, General			
5. During the period covered by this form, the total estimated financial support (in U.S. \$) is to be provided to the exchange visitor by: Personal funds : \$350.00 Total : \$350.00							
6. U.S. DEPARTMENT OF STATE / INS USE OR CERTIFICATION BY RESPONSIBLE OFFICER THAT A NOTIFICATION COPY OF THIS FORM HAS BEEN PROVIDED TO THE U.S. DEPARTMENT OF STATE (INCLUDE DATE).				Name of Official Preparing Form Three Copley Place Second Floor BOSTON, MA 02116		Alternate Responsible Officer Title Telephone Number 01-30-2004 Date (mm-dd-yyyy)	
8. Statement of Responsible Officer for Releasing Sponsor (FOR TRANSFER OF PROGRAM) Effective date (mm-dd-yyyy): _____ Transfer of this exchange visitor from program number _____ sponsored by _____ to the program specified in item 2 is necessary or highly desirable and it is in conformity with the objectives of the Mutual Educational and Cultural Exchange Act of 1961, as amended.							
PRELIMINARY ENDORSEMENT OF CONSULAR OR IMMIGRATION OFFICER REGARDING SECTION 212(c) OF THE IMMIGRATION AND NATIONALITY ACT AND PL 94-484, AS AMENDED. (See item 1(a) of page 2). The Exchange Visitor is the above program: 1. ☐ Not subject to the two-year residence requirement. 2. ☐ Subject to two-year residence requirement based on: A. ☐ Government financing and/or B. ☐ The Exchange Visitor Skills List and/or C. ☐ PL 91-485 as amended Name: _____ Title: _____ Signature of Consular or Immigration Officer: _____ Date (mm-dd-yyyy): _____				TRAVEL VALIDATION BY RESPONSIBLE OFFICER (Maximum validation period is one year) *EXCEPT: Maximum validation period is up to six months for Short-term Scholars and four months for Camp Counselors and Summer Travel/Work. (1) Exchange Visitor is in good standing at the present time Date (mm-dd-yyyy): _____ Signature of Responsible Officer or Alternate Responsible Officer: _____ (2) Exchange Visitor is in good standing at the present time Date (mm-dd-yyyy): _____ Signature of Responsible Officer or Alternate Responsible Officer: _____			
THE U. S. DEPARTMENT OF STATE RESERVES THE RIGHT TO MAKE FINAL DETERMINATION REGARDING 212 (c).							
EXCHANGE VISITOR CERTIFICATION: I have read and agree with the statement on item 2 on page 2 of this document. Signature of Applicant: _____ Place: _____ Date (mm-dd-yyyy): _____							

DS-2019 (formerly IAP-66) 10-2004 Page 1 of 2

ที่มา: คู่มือผู้เข้าร่วมโครงการ Holiday Work & Travel USA.
บริษัท International Learning and Cultural Exchange จำกัด, 2547.

ตัวอย่าง I-94

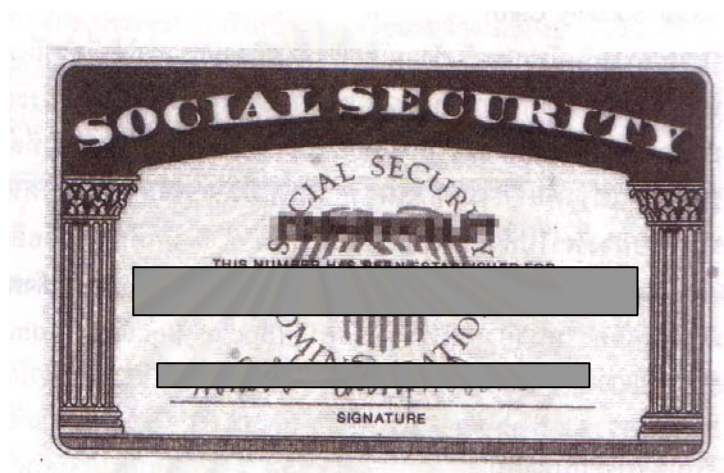
ตัวอย่างแบบฟอร์ม
Customs declaration

See Other Side STAPLE HERE

ตัวอย่างใบ I-94

ที่มา: คู่มือผู้เข้าร่วมโครงการ Holiday Work & Travel USA.
บริษัท International Learning and Cultural Exchange จำกัด, 2547.

ตัวอย่าง Social Security

ที่มา: คู่มือผู้เข้าร่วมโครงการ Holiday Work & Travel USA.

บริษัท International Learning and Cultural Exchange จำกัด, 2547.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข่าวที่น่าสนใจในโครงการ WAT

นักศึกษาแลกเปลี่ยนชะตาขาด ถูกรถชนตายก่อนกลับไทย

แอลเอ (ไทยทาวน์ยูเอสเอนิวส์): นักศึกษาคนหนึ่ง เดินทางมาฝึกงานตามโครงการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาที่บอสตัน แวะเที่ยวแอลเอ ก่อนขึ้นเครื่องกลับเมืองไทย ชะตาถึงฆาต เคนอยู่ริมถนน แต่รถชนกันแล้วพุ่งขึ้นมาชนที่ ส่วนเพื่อนในกลุ่มบาดเจ็บถึงขั้น “แขนซ้ายขาด” หนึ่งคน

อุบัติเหตุสุดสลดใจครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อค่ำวันศุกร์ที่ 11 สิงหาคม บริเวณถนนไฮแลนด์ ตัดกับ ถนนเล็กซิงตัน ไม่ห่างจากถนนฮอลลีวูดมากนัก โดยรายงานข่าวเบื้องต้นระบุว่าเกิดเหตุรถยนต์ ชนกันอย่างแรงและพุ่งขึ้นมาใส่กลุ่มนักศึกษาจากประเทศไทยจำนวน 6 คนที่เคนอยู่ริมถนน เป็นเหตุให้มีนักศึกษาเสียชีวิตหนึ่งคน อายุ 22 ปี เป็นนักศึกษาปี 4 คณะบริหารการจัดการ (ภาควิชาภาษาอังกฤษ) ของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งทางภาคใต้ และมีนักศึกษาอีกคนหนึ่ง บาดเจ็บสาหัสถึงขั้นแขนซ้ายขาด

นักศึกษาเคราะห์ร้ายทั้งสอง เป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนตามโครงการชื่อ เคานซิล เอ็ดดูเคชัน เอ็กซ์เชนจ์ (Council Education Exchange หรือ CEE) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ในเมืองบอสตัน รัฐแมสซาชูเซตส์ มีหัวหน้าโครงการชื่อ นายคีธ สโตน มีการนำนักศึกษาระดับอุดมศึกษาจากประเทศต่างๆ มาฝึกงานในสหรัฐฯ ในช่วงฤดูร้อน โดยในปีนี้มีนักศึกษาไทยร่วมโครงการมาถึง 23 คน ตั้งแต่วันที่ 21 พฤษภาคม 2549 เป็นเวลาประมาณสามเดือน และสิ้นสุดโครงการเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา

โดยนักศึกษาผู้ที่เสียชีวิตและกลุ่มนักศึกษาอีกหกคนได้เดินทางมาถึงลอส แอนเจลิส ในวันเกิดเหตุ และจะขึ้นเครื่องบินที่สนามบินนานาชาติแอลเอเอ็กซ์กลับเมืองไทยในวันอาทิตย์ที่ 13 สิงหาคม 2549 โดยแหล่งข่าวระบุว่าหลังจากเข้าพักที่โรงแรมแห่งหนึ่งไม่ห่างจากจุดเกิดเหตุนัก ทางกลุ่มนักศึกษาได้เดินไปยังถนนฮอลลีวูด แต่ยังไม่ถึงก็เกิดอุบัติเหตุเสียก่อน

ซึ่งพ่อแม่ของผู้เสียชีวิตได้มอบอำนาจให้กับฝ่ายบริการคนไทยของสุสานฮอลลีวูดฟอว์เฟเวอริ์ โดยความร่วมมือของสถานกงสุลใหญ่ ณ นครลอส แอนเจลิส และบริษัทการบินไทย จำกัด มหาชน ดำเนินการขอรับศพจากหน่วยงานชันสูตรพลิกศพของเคาน์ตี เพื่อนำศพกลับไปบำเพ็ญกุศลที่ประเทศไทย โดยข่าวล่าสุดแจ้งว่า จะรับศพออกมาไว้ที่สุสานได้ในตอนบ่ายวันพุธที่ 16 สิงหาคม 2549 และส่งศพกลับประเทศไทยได้ในวันอาทิตย์ที่ 20 สิงหาคม 2549

นางพัชรวิวรรณ ชัยสมบุญณ์ หัวหน้าฝ่ายคนไทยของสุสานฮอลลีวูดฟอว์เฟเวอริ์ กล่าวกับไทยทาวน์ฯ ว่า ทางสุสานจะจัดพิธีสวดพระอภิธรรมรูปเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับนักศึกษาผู้ที่

เสียชีวิต ในวันที่ 20 สิงหาคม เวลา 19.00 น. ณ ที่ทำการของสุสาน จึงฝากมายังชาวไทยในแอลเอ ให้ไปร่วมพิธีศพของนักศึกษาเคราะห์ร้ายผู้นี้ด้วย

นำเสนอข่าวโดย : ภาณุพล รักแตงาม

ที่มา : ไทยทาวน์ ยูเอสเอนิวส์

http://www.thaitownusa.com/frontnews/frmNews_View.aspx?NewsNo=0608000260

ศิธ สโตน (กลาง) หัวหน้าองค์กรดูแลโครงการ เดินทางมาร่วมพิธีสวดพระอภิธรรม ณ จุดเกิดเหตุ ริมถนนไฮแลนด์ เมื่อปลายวันที่ 15 สิงหาคม ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสุสานฮอลลีวูดฟอ์เอฟเวอร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

http://cbs2.com/topstories/local_story_223211159.html

Aug 12, 2006 12:08 am US/Pacific

Woman, 21, Killed In Hollywood Car Collision

(CBS) HOLLYWOOD One young woman was killed Friday when she was pinned between a car and a building at Highland and Lexington avenues in Hollywood and a male pedestrian was critically injured in the collision, authorities said.

The collision, which occurred about 4:40 p.m., involved two cars, one of which crashed into a building.

The injured male was taken to Cedars-Sinai Medical Center as was a woman, who was also pinned between the car and a building and suffered arm injuries, authorities said.

The driver of the car that pinned the two women suffered non-life threatening injuries and was also taken to Cedars-Sinai Medical Center.

Two other people, possibly bystanders, suffered non-life threatening injuries.

The woman who was killed and the women who suffered arm injuries were both about 21 years old, according to Ron Myers of the Los Angeles Fire Department.

Police are investigating the cause of the collision.

คำเตือน

คิดให้ดีก่อนส่งบุตรหลานไปทำงานต่างประเทศ

นักเรียนไทยจำนวนหนึ่งได้เข้าร้องเรียนกับสถานกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิส ว่ามีนักเรียนไทยประมาณ 120 คน ได้เดินทางไปทำงานร่วมกับโครงการ Work & Travel Program 2006 ผ่านบริษัทจัดหางานในสหรัฐฯ โดยมีบริษัทนายหน้าในประเทศไทยดำเนินการจัดหาที่พักที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายคนละ 250 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือนโดยสัญญาว่าจะให้พักห้องละ 4 คน แต่เมื่อเดินทางไปถึงจัดให้พักห้องละ 6 คน ซึ่งไม่เป็นไปตามสัญญา นอกจากนี้ นายหน้ายังเป็นผู้รับเช็คจากบริษัทนายจ้าง โดยหักค่าที่พักออกจากเงินเดือนค่าแรงที่พวกตนจะได้รับทำให้ได้รับค่าจ้างก็ล่าช้าประมาณ 2 สัปดาห์และค่าจ้างเดือนสุดท้ายก็ยังคงถูกส่งกลับมาบริษัทนายหน้าที่เมืองไทยทำให้เกรงว่าจะไม่ได้รับค่าจ้างส่วนที่เหลือ

จึงขอเตือนผู้ประกอบการหรือนักเรียนที่ต้องการไปหาประสบการณ์ทำงานในต่างประเทศช่วงปิดเทอม ควรตรวจสอบบริษัทจัดหางานให้ถี่ถ้วนพิจารณาสัญญาข้อมูลให้ชัดเจนก่อนที่จะส่งบุตรหลานไปทำงาน และขอให้นักเรียนใช้วิจารณญาณเมื่อนักเรียนร่วมสถาบันเล่าประสบการณ์ในการไปทำงานต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเล่าแต่ในแง่ดีแต่ความเป็นจริงแล้วสภาพความเป็นอยู่จะแตกต่างกัน สภาพแวดล้อมไม่เหมือนกัน ดีบ้างไม่ดีบ้าง ขอให้คิดไตร่ตรองให้ดีก่อนที่จะไปทำงานต่างประเทศ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวธัญญาภรณ์ จันทร์เวช เกิดเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2523 สำเร็จการศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พญาไท (2540) สำเร็จปริญญาสังคม
สงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2544)

ผู้เขียนมีประสบการณ์การทำงาน ดังนี้

- ผู้ช่วยวิจัย **โครงการอาเซียนในสหสวรรค์ใหม่** สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2548-ม.ศ. 2549
- ผู้ช่วยวิจัย **“โครงการนโยบายและแนวทางพัฒนาระบบการรับมือกับภัยพิบัติ
सानสังคมและการจัดการปกครอง: กรณีศึกษาจากประสบการณ์ธรณีพิบัติสึนามิ”**
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีนาคม –
พฤศจิกายน 2548 สนับสนุนโดยมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
- ผู้ช่วยวิจัยโครงการวิจัย **“ยุทธศาสตร์รองรับการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษา
ระดับอุดมศึกษา”** ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ม.ศ.2549 - ปัจจุบัน สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
(สกอ.)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย